OSHO

TAO: CELE TREI COMORI

- VOL 1 -

Comentarii asupra unor fragmente din "Tao Te King", de Lao Tzu. Iniţial, seria « Cele trei comori » a fost publicată în două volume, ulterior fiind republicată în patru volume.

Comentarii rostite între 11.06.1975 am şi 20.06.1975 am.

Seria discursurilor în limba engleză

Titlul original : « Tao : The three treasures »

Cuprins:

1. **DESPRE SUPREMUL TAO……..3**
2. **OBIŞNUITUL …….. 19**
3. **DESPRE CARACTERUL LUI TAO…….....32**
4. **GOLICIUNEA ..……47**
5. **DESPRE PERICOLUL SUCCESULUI EXAGERAT ……..61**
6. **NU EXISTĂ NICI UN SENS ……...75**
7. **DESPRE UTILITATEA NEFIINŢEI……...86**
8. **A ATINGE INDIFERENŢA ABSOLUTĂ……...96**
9. **DESPRE ÎNŢELEPŢII DIN VECHIME……...107**
10. **ÎNŢELEPCIUNE ŞI ÎNŢELEGERE…….123**

Capitolul 1. DESPRE SUPREMUL TAO

11 Iunie 1975 am, Buddha Hall

DESPRE SUPREMUL TAO.

ACEL TAO CARE POATE FI ROSTIT NU ESTE SUPREMUL TAO.

DESPRE APARIŢIA OPUŞILOR RELATIVI.

CÂND OAMENII DE PE PĂMÂNT CUNOSC CU TOŢII FRUMOSUL CA FRUMOS

ACOLO APARE (RECUNOAŞTEREA) URÂŢENIEI.

CÂND OAMENII DE PE PĂMÂNT CUNOSC CU TOŢII BINELE CA BINE,

ACOLO APARE (RECUNOAŞTEREA) RĂULUI.

DE ACEEA:

FIINŢA ŞI NEFIINŢA SUNT LEGATE UNA DE ALTA ÎN DEZVOLTAREA LOR;

CE ESTE DIFICIL ŞI CE ESTE UŞOR SE COMPLETEAZĂ RECIPROC;

CE ESTE LUNG ŞI CE ESTE SCURT, ÎMPREUNĂ NE DAU CONTRASTUL;

CE ESTE SUS ŞI CE ESTE JOS, ÎMPREUNĂ, NE DAU POZIŢIA;

SUNETELE ŞI VOCEA, ÎMPREUNĂ, NE DAU ARMONIA;

CE ESTE ÎNAINTE ŞI CE ESTE ÎNAPOI SE ÎNSOŢESC RECIPROC.

DE ACEEA, ÎNŢELEPTUL:

ARE GRIJĂ DE LUCRURI FĂRĂ SĂ ACŢIONEZE;

PREDICĂ ÎNVĂŢĂTURA FĂRĂ CUVINTE;

TOATE LUCRURILE APAR, DAR EL NU LE ÎNTOARCE SPATELE;

LE DĂ VIAŢĂ, DAR NU INTRĂ ÎN POSESIA LOR;

ACŢIONEAZĂ, DAR NU ŞI LE ÎNSUŞEŞTE;

REALIZEAZĂ, DAR NU PRETINDE MERITE.

ŞI PENTRU CĂ NU PRETINDE MERITE,

ACESTEA NU ÎI POT FI LUATE.

Vorbesc despre Mahavira ca o parte a datoriei mele. Inima mea nu este niciodată alături de el. Este prea matematic. Nu este un mistic, nu are nici o poezie a fiinţei. Este măreţ, iluminat, dar este precum un deşert întins ; nu poţi găsi o singură oază în el. Dar pentru că m-am născut jainist, trebuie să plătesc nişte datorii. Vorbesc despre el din datorie, dar inima mea nu este acolo. Vorbesc doar din minte. Când vorbesc despre Mahavira, o fac din afară. El nu este în mine, iar eu nu sunt în el.

Acelaşi lucru este valabil pentru Moise şi Mohammed. Nu simt nevoia să vorbesc despre ei. Nu am vorbit despre ei. Dacă nu m-aş fi născut jainist, nu aş fi vorbit nici despre Mahavira. De multe ori, discipolii mei mahomedani sau evrei, vin la mine şi-mi spun : « De ce nu vorbeşti despre Mohammed sau Moise ? ». Este dificil să le explic. De multe ori, când mă uit la faţa lor, decid să vorbesc ; de multe ori mă uit iar şi iar la cuvintele lui Mohammed şi ale lui Moise, şi atunci amân din nou. Nu vibrează nimic în inima mea. Nu ar fi ceva viu. Dacă aş vorbi ar fi ceva mort. Nu simt nici măcar o datorie faţă de ei, aşa cum simt faţă de Mahavira.

Toţi aparţin aceleiaşi categorii: sunt prea calculaţi, extremişti; pierd extrema cealaltă. Sunt note singulare, nu armonii, nu simfonii. O singură notă are frumuseţea ei, o frumuseţe austeră, dar este monotonă. Din când în când este în regulă, dar dacă persistă, te plictiseşti şi ai dori să o opreşti. Personalităţile lui Mahavira, Moise şi Mohammed sunt precum notele separate - simple, austere, frumoase chiar uneori. Dar dacă m-aş întâlni cu Mahavira, Moise sau Mohammed pe stradă, aş da bună ziua şi aş fugi cât mai repede.

Vorbesc despre Krishna. El este multidimensional, supraumân, miraculos, dar pare a fi mai degrabă un mit decât un om adevărat. Este atât de extraordinar, încât nu poate fi adevărat. Pe acest pământ, fiinţe aşa de extraordinare nu pot exista; ele există doar în vise. Iar miturile nu sunt altceva decât vise colective. Întreaga umanitate le-a visat…frumoase, dar de necrezut. Vorbesc despre Krishna, şi mă bucur, dar mă bucur aşa cum cineva se bucură de o poveste frumoasă, aşa cum se bucură să spună o poveste frumoasă. Dar nu e foarte semnificativă, e doar o bârfă cosmică.

Vorbesc despre Iisus Hristos. Simt o adâncă simpatie pentru el. Aş vrea să sufăr cu el şi aş vrea să-i port crucea o vreme, când sunt lângă el. Dar rămânem paraleli, nu ne întâlnim niciodată. El este atât de trist, atât de împovărat cu toate suferinţele umanităţii. El nu poate râde. Dacă mergi cu el prea mult timp vei deveni trist, îţi vei pierde râsul. O melancolie îl înconjoară. Empatizez cu el dar nu aş vrea să fiu ca el. Pot să merg cu el o vreme şi să împart povara cu el, dar apoi ne despărţim. Căile noastre sunt diferite. El este bun, dar este prea bun, aproape inuman de bun.

Vorbesc despre Zarathrustra - foarte rar, dar îl iubesc aşa cum un prieten iubeşte alt prieten. Poţi să râzi cu el. Nu este un moralist, un puritan; el se poate bucura de viaţă şi de tot ce oferă ea. Un prieten bun, ai putea să fii cu el pentru totdeauna - dar este doar un prieten. Prietenia este bună, dar este insuficientă.

Vorbesc despre Buddha - îl iubesc. Timp de multe secole, şi multe vieţi, l-am iubit. Este foarte frumos, extraordinar de frumos, superb. Dar el nu este pe pământ, nu merge pe pământ. El zboară pe cer şi nu lasă nici o urmă. Nu îl poţi urma, nu ştii unde se află. Este precum un nor. Uneori îl întâlneşti, dar accidental. Şi este atât de rafinat încât nu poate prinde rădăcini pe acest pământ. El este menit pentru un cer superior. Şi sub acest aspect, este uni-dimensional. Pamântul şi cerul nu se întâlnesc în el. Este divin, dar partea pământească lipseşte; este precum o flacără, frumoasă, dar îi lipseşte uleiul, vasul - poţi vedea flacăra, dar aceasta se duce tot mai sus, nu o reţine nimic pe pământ. Îl iubesc, vorbesc despre el din inimă, dar totuşi o distanţă rămâne. În

dragoste rămâne mereu o distanţă - vii mai aproape, mai aproape, mai aproape, dar chiar şi în apropiere există o distanţă. Aceasta e suferinţa tuturor îndrăgostiţilor.

Vorbesc despre Lao Tzu într-un mod cu totul diferit. Nu sunt legat de el pentru că până şi pentru asta e nevoie de o distanţă. Nu îl iubesc - cum ai putea să te iubeşti pe tine? Când vorbesc despre Lao Tzu, e ca şi cum aş vorbi despre sinele meu. Fiinţa mea este una cu el. Când vorbesc despre Lao Tzu e ca şi cum aş privi în oglindă - propria mea figură este reflectată. Când vorbesc despre Lao Tzu, sunt în mod absolut cu el. Chiar şi să spun „în mod absolut cu el" nu este adevărat – eu sunt el, el sunt eu.

Istoricii se îndoiesc de existenţa lui. Eu nu mă pot îndoi de existenţa lui, cum ai putea să te îndoieşti de existenţa ta? Din momentul în care eu am devenit posibil, el a devenit adevărat pentru mine. Chiar dacă istoria dovedeşte că nu a existat niciodată, nu va fi nici o diferenţă pentru mine; el trebuie să fi existat, pentru că şi eu exist - eu sunt dovada. În zilele ce vor urma, când voi vorbi despre Lao Tzu, nu voi vorbi de altcineva, ci de mine însumi - ca şi cum Lao Tzu ar vorbi sub alt nume, un NAMA-RUPA diferit, o încarnare diferită.

Lao Tzu nu este ca Mahavira, nu este deloc matematic, şi totusi este foarte logic în nebunia sa. Are o logică „nebună". Când vom pătrunde în spusele sale, veţi simţi acest lucru; nu este chiar aşa de evident şi aparent. El are o logică proprie: logica absurdului, logica paradoxului, logica unui om nebun. El loveşte puternic.

Logica lui Mahavira poate fi înţeleasă chiar şi de orbi. Pentru a înţelege logica lui Lao Tzu însă, va trebui să creezi ochii. Este foarte subtilă, nu este logica obişnuită a logicienilor, este logica unei vieţi ascunse, a unei vieţi foarte subtile. Orice spune el, la suprafaţă este absurd; în profunzime însă, există o foarte mare consistenţă. Trebuie să pătrunzi în această consistenţă; trebuie să îţi schimbi propria minte pentru a-l putea înţelege pe Lao Tzu. Pe Mahavira îl poţi înţelege fără să-ţi schimbi mintea; aşa cum eşti acum, îl poţi înţelege. El se află în acelaşi rând cu tine. Oricât de mult înaintea ta va fi atins ţelul, totuşi se află pe acelaşi linie, pe acelaşi drum cu tine.

Când încerci să îl înţelegi pe Lao Tzu, el merge în zigzag. Uneori îl vezi mergând spre est, alteori spre vest, pentru că el spune că estul este vest, şi vestul este est, amândouă sunt împreună, sunt una. El crede în unitatea contrariilor. Şi aşa este viaţa.

Aşa că Lao Tzu este doar un purtător de cuvânt al vieţii. Dacă viaţa este absurdă, şi Lao Tzu este absurd; dacă viaţa are o logică absurdă în ea, şi Lao Tzu are aceeaşi logică. Lao Tzu pur şi simplu reflectă viaţa. Nu adaugă nimic la ea, nu alege nimic din ea; pur şi simplu acceptă ceea ce este.

Este uşor să vezi spiritualitatea unui Buddha, foarte simplu; este imposibil să o ratezi, el este atât de neobişnuit. Dar este dificil să vezi spiritualitatea lui Lao Tzu. El este atât de obişnuit, este chiar ca tine. Trebuie să creşti în înţelegere. Dacă trece un Buddha pe lângă tine, vei observa imediat că o fiinţă superioară a trecut. El poartă strălucirea unei fiinţe umane superioare. Este dificil să îl ratezi, aproape imposibil. Dar Lao Tzu…poate fi vecinul tău. Poate că l-ai pierdut tocmai pentru că este atât de obişnuit, este atât de neobişnuit de obişnuit. Şi în asta constă frumuseţea.

Pentru a deveni extraordinar este simplu: doar efortul este necesar, rafinarea, cultivarea. Este o disciplină interioară profundă. Poţi deveni foarte rafinat, aproape nepamântean, dar să fii obişnuit este cel mai extraordinar lucru. Nici un efort nu te va ajuta - doar nonefortul. Nici o practică nu te va ajuta, nici o metodă, nici un mijloc nu va fi de ajutor, doar înţelegerea. Nici măcar meditaţia nu te va ajuta. Pentru a deveni un Buddha, meditaţia te va ajuta. Pentru a deveni un Lao Tzu, nici meditaţia nu este de ajutor - doar înţelegerea. Doar înţelegând viaţa aşa cum este, şi trăind-o cu curaj; nu fugind de ea, nu ascunzându-te de ea, ci înfruntând-o cu curaj, indiferent cum este, buna sau rea, divină sau malefică, raiul sau iadul.

Este foarte dificil să fii un Lao Tzu, sau să recunoşti un Lao Tzu. De fapt, dacă poţi recunoaşte un Lao Tzu, eşti deja un Lao Tzu. Pentru a recunoaşte un Buddha nu trebuie să fii un Buddha, dar pentru a-l recunoaşte pe Lao Tzu trebuie să fii deja un Lao Tzu, altfel este imposibil.

Se spune ca odată Confucius s-a dus să îl vadă pe Lao Tzu. Lao Tzu era un om bătrân. Confucius era mai tânăr. Lao Tzu era aproape necunoscut. Confucius era cunoscut aproape de toată lumea. Regi şi împăraţi obişnuiau să-l cheme la curţile lor; oameni înţelepţi veneau să-i ceară sfatul. Era cel mai înţelept om din China acelor zile. Dar cu timpul a simţit probabil că înţelepciunea sa era de folos celorlalţi, dar el nu era fericit, nu realizase nimic. Devenise un expert, util celorlalţi, dar lipsit de ajutor faţă de el însuşi.

Aşa că a început o căutare secretă pentru a găsi pe cineva care să-l ajute. Înţelepţii obişnuiţi nu îi erau de folos, pentru că aceştia veneau la el să îi ceară sfatul. Marii învăţaţi nu îl puteau ajuta; aceştia veneau la el să îl întrebe despre problemele lor. Dar trebuia să fie cineva acolo - viaţa este vastă. A încercat o căutare secretă. Şi-a trimis discipolii să găsească pe cineva care l-ar putea ajuta, şi aceştia au aflat că exista un om - nimeni nu ştia numele său - era cunoscut drept „Batrânul". Lao Tzu înseamnă „Bătrânul". Cuvântul nu este numele său, nimeni nu ştie numele său. Era un om atât de necunoscut, încât nimeni nu ştie când s-a născut, cine erau tatăl şi mama sa. A trăit 90 de ani, dar foarte puţini oameni s-au întâlnit cu el, oameni foarte rari, care aveau ochi diferiţi şi perspectiva cu care să îl poată înţelege. El era acolo doar pentru cei puţini, un om obişnuit, dar numai pentru minţile umane foarte rare.

Auzind vestea că exista un om cunoscut drept „Bătrânul", Confucius s-a dus să-l vadă. Când s-a întâlnit cu Lao Tzu, a simţit că în faţa lui se află un om cu o mare înţelegere, cu o mare pătrundere intelectuală, cu o mare pătrundere logică, un geniu. Simţea că este ceva acolo, dar nu îl putea defini. În mod vag, misterios, era ceva; acest om nu era unul obişnuit, deşi arăta absolut normal. Ceva era ascuns, purta o comoară.

Confucius l-a întrebat: „Ce ai de spus despre moralitate? Cum ar trebui cultivat un caracter bun?"- pentru că el era un moralist, şi s-a gândit că dacă cultivi un caracter bun, aceasta e cea mai mare realizare.

Lao Tzu a râs zgomotos, şi i-a spus: „Dacă eşti imoral, doar atunci apare întrebarea despre moralitate. Şi dacă nu ai nici un caracter, doar atunci te gândeşti la caracter. Un om de caracter nu este deloc conştient că ceva precum caracterul există. Un om moral nu ştie la ce se referă cuvântul „moral". Deci, nu te prosti! Şi nu încerca să le cultivi. Doar fii natural."

Şi omul avea aşa o energie puternică, încât Confucius a început să tremure. Nu putea sta în faţa lui. A fugit de la el. S-a temut - aşa cum cineva se teme în apropierea unei prăpastii. Când s-a întors la discipolii săi, care îl aşteptau afară sub un copac, acestora nu le venea să creadă. Acest om fusese la împăraţi, la marii împăraţi, şi nu îl văzuseră niciodată agitat. Şi el tremura, şi transpiraţia rece îi curgea pe tot corpul. Nu le venea să creadă - ce se întâmplase? Ce îi făcuse Lao Tzu profesorului lor? Ei l-au întrebat, iar el a răspuns: „Aşteptaţi un moment. Lăsaţi-mă să mă reculeg. Acest om e periculos".

Iar despre Lao Tzu, le-a spus discipolilor săi: „Am auzit despre animale mari precum elefantul, şi ştiu cum merg ele. Şi am auzit despre animale ascunse în mare, şi ştiu cum înoată acestea. Şi am auzit despre păsări mari, care zboară la mii de metri deasupra Pamântului, şi ştiu cum zboară acestea. Dar acest om e un dragon. Nimeni nu ştie pe unde umblă. Nimeni nu ştie unde locuieşte. Nimeni nu ştie pe unde zboară. Să nu vă duceţi niciodată în preajma lui - este precum o prăpastie. Este ca moartea."

Şi aceasta e definiţia unui Maestru: un Maestru e precum moartea. Dacă vii lângă el, prea aproape, îţi va fi teamă, te va lua tremuratul. Vei fi posedat de o frică necunsocută, ca şi cum urmează să mori. Se spune că Confucius nu a mai venit niciodată să-l vadă pe acest om.

Lao Tzu era un om obişnuit într-un anumit sens. Şi în alt sens, era cel mai neobişnuit om. Nu era neobişnuit precum Buddha; era neobişnuit în cu totul alt mod. Măreţia sa nu era aşa de evidentă; era o comoară ascunsă. Nu era miraculos ca şi Krishna, nu a făcut miracole, dar toată fiinţa sa era un miracol - felul în care mergea, felul în care privea, felul său de a fi. Întreaga sa fiinţă era un miracol.

Nu era trist ca Iisus; el putea râde, putea să râdă din pântece. Se spune că s-a născut râzând. Copiii se nasc ţipând, plângând. Se spune despre el că s-a născut râzând. Şi eu simt că este adevărat; un om ca Lao Tzu trebuie să se fi născut râzând. Nu este trist ca Iisus. El poate să râdă, şi să râdă cu toată puterea, dar în profunzimea râsului său este o tristeţe, o compasiune - o tristeţe pentru tine, pentru toată existenţa. Râsul său nu este superficial.

Zarathustra râde, dar râsul său este diferit. Nu este nici o tristeţe în el. Lao Tzu este trist ca Iisus, şi nu este trist la Iisus. Lao Tzu râde ca Zarathustra, şi nu râde ca Zarathustra. Tristeţea sa are un râs în ea, iar râsul său are o tristeţe în el. El este o întâlnire a contrariilor. El este o armonie, o simfonie.

Amintesteşte-ţi acest lucru...eu nu îl comentez pe el. Nu este nici o distanţă între el şi mine. El vă vorbeşte vouă prin mine, un corp diferit, un nume diferit, o întrupare diferită, dar acelaşi spirit.

Acum să luăm sutra:

ACEL TAO CARE POATE FI ROSTIT, NU ESTE SUPREMUL TAO.

Daţi-mi voie mai întâi să vă spun povestea despre cum au ajuns să fie scrise aceste *sutre*, pentru că asta că va ajuta să le înţelegeţi. Timp de nouăzeci de ani Lao Tzu a trăit - de fapt nu a făcut nimic altceva decât să trăiască. A trăit total. De multe ori discipolii săi i-au cerut să scrie, dar el spunea mereu: „Acel Tao care poate fi rostit, nu este adevăratul Tao, adevărul care este rostit devine minciună imediat ce l-ai rostit.” Aşa că nu spunea nimic, şi nu scria nimic. Atunci ce făceau discipolii alături de el? Erau pur şi simplu cu el. Asta înseamnă *satsang*-ul - să fii cu el. Au trăit cu el, s-au mişcat alături de el, s-au îmbibat cu fiinţa lui. Fiind alături de el, au încercat să fie deschişi faţă de el; fiind cu el, au încercat să nu se gândească la nimic; fiind alături de el, au devenit din ce în ce mai tăcuţi. În acea tăcere, el ajungea la ei, el venea la ei şi bătea la uşile lor.

Timp de nouăzeci de ani a refuzat să scrie ceva, sau să spună ceva. Aceasta era atitudinea lui fundamentală: că adevărul nu poate fi predat. În momentul în care spui ceva despre adevăr, nu mai este adevăr: chiar faptul că îl spui îl falsifică. Nu poţi să îl predai. Cel mult poţi să indici spre el, şi această indicare ar trebui să fie toată fiinţa ta, toată viaţa ta. El era împotriva cuvintelor, împotriva limbajului.

Se spune că el obişnuia să facă o plimbare în fiecare dimineaţă, şi un vecin îl însoţea. Ştiind foarte bine că nu vroia să vorbească, că era un om al tăcerii absolute, vecinul păstra tăcerea întotdeauna. Nici măcar un „bună ziua” nu era permis, nici măcar să vorbeşti despre vreme nu era permis. Să spui „ce dimineaţă minunată” ar fi însemnat prea multă vorbărie. Lao Tzu făcea o plimbare lungă, de câteva mile, iar vecinul îl urma.

De ani de zile se întâmpla aşa, dar odată s-a întâmplat ca un oaspete să stea la acel vecin, şi acesta a dorit şi el să vină, aşa că vecinul l-a adus. Nu îl cunoştea pe Lao Tzu şi modul său de a fi. A început să se simtă sufocat pentru că gazda sa nu vorbea deloc şi nu putea să înţeleagă de ce erau amândoi atât de tăcuţi - iar tăcerea a devenit grea pentru el. Dacă nu ştii cum să fii tăcut, tăcerea devine grea. Nu este vorba de faptul că dacă spui ceva, comunici - nu. Prin faptul că spui ceva, scapi de o povară. De fapt, prin cuvinte, comunicarea nu e posibilă; doar opusul e posibil - poţi

evita comunicarea. Poţi să vorbeşti, şi poţi să creezi un ecran de cuvinte în jurul tău astfel încât adevărata ta situaţie să nu poată fi cunoscută de ceilalţi. Te imbraci cu ajutorul cuvintelor.

Omul acela a inceput să se simtă gol, sufocat şi ciudat; era jenant. Aşa că a spus, atunci când răsărea soarele: „Ce soare minunat. Priviţi..! Ce soare minunat a apărut, şi răsare! Ce dimineaţă minunată!".

Asta e tot ce a spus. Dar nu a răspuns nimeni, pentru că vecinul, gazda, ştia că lui Lao Tzu nu i-ar fi plăcut. Şi bineînţeles că Lao Tzu nu ar fi spus nimic, nu ar fi răspuns.

Când s-au întors, Lao Tzu i-a spus vecinului său: „De mâine, să nu îl mai aduci pe acest om. E o cutie vorbitoare." Şi acesta spusese doar atât: „Ce soare minunat!", sau „Ce dimineaţă frumoasă". Doar atât într-o plimbare de două, trei ore. Dar Lao Tzu a spus: „Nu mai veni cu această cutie vorbitoare. Vorbeşte prea mult, şi vorbeşte fără rost - pentru că şi eu am ochi, şi pot să văd că a ieşit soarele, şi că este frumos. Ce nevoie este să o spui?".

Lao Tzu trăia în tăcere. Evita mereu să vorbească despre adevărul la care a ajuns, şi a respins mereu ideea că ar trebui să scrie despre asta, pentru generaţiile care vor urma.

La vârsta de 90 de ani şi-a luat rămas bun de la discipolii săi. Le-a spus „la revedere", şi a spus: „Acum mă duc spre munţi, spre Himalaya. Mă duc acolo pentru a mă pregăti să mor. Este bine să trăieşti cu oamenii, este bine să fii în lume cât timp eşti în viaţă, dar când te apropii de moarte, este bine să te îndrepţi spre solitudinea totală, astfel încât să mergi spre sursa originară, în puritatea şi singurătatea ta absolută, necontaminată de lume".

Discipolii s-au simţit foarte, foarte trişti, dar ce puteau face? L-au urmat pentru câteva sute de metri, dar în cele din urmă Lao Tzu i-a convins să se întoarcă înapoi. Apoi, singur, se apropia de graniţă, iar paznicul de la graniţă l-a inchis. Paznicul era tot un discipol. Iar paznicul i-a spus: „Dacă nu scrii o carte, nu te voi lăsa să treci graniţa. Măcar atât poţi face pentru umanitate. Scrie o carte. Asta e datoria pe care trebuie să o plăteşti, altfel nu te voi lăsa să treci". Aşa că, pentru trei zile, Lao Tzu a fost inchis de propriul său discipol.

Este frumos. Este plin de iubire. El a fost forţat - şi aşa s-a născut această carte micuţă, a lui Lao Tzu, „Tao Te King". A trebuit să o scrie, pentru că discipolul său nu i-ar fi permis să treacă. Şi fiind gardian, acesta avea autoritate şi putea crea probleme, aşa că Lao Tzu a trebuit să scrie cartea. În trei zile a terminat-o.

Aceasta este prima propoziţie a cărţii:

ACEL TAO CARE POATE FI ROSTIT, NU ESTE SUPREMUL TAO.

Acesta e primul lucru pe care Lao Tzu îl are de spus: că orice poate fi spus, nu poate fi adevărat. Aceasta e introducerea cărţii. Pur şi simplu te face alert: acum vor urma cuvintele, nu deveni victima lor. Adu-ţi aminte de ceea ce este dincolo de cuvinte. Adu-ţi aminte de ceea ce nu poate fi comunicat prin limbaj, prin cuvinte. Tao poate fi transmis, dar numai de la fiinţă la fiinţă. Poate fi transmis când eşti cu Maestrul , doar cu Maestrul, nefăcând nimic, nici măcar o practică. Doar fiind cu Maestrul, poate fi transmis.

De ce nu poate fi spus adevărul? Care este dificultatea? Adevărul nu poate fi spus din mai multe motive. Primul şi cel mai simplu este acesta: adevărul este întotdeauna realizat în tăcere. Când dialogul tău interior a incetat, atunci este realizat adevărul. Iar ceea ce este realizat în tăcere, cum ar putea fi spus prin sunet? Este o experienţă. Nu este un gând. Dacă era un gând, putea fi exprimat, nu era nici o problemă. Oricât de complicat sau complex ar fi un gând, poate fi găsită o cale de a-l exprima. Cea mai complexă teorie a lui Albert Einstein, teoria relativităţii, poate fi de asemenea exprimată printr-un simbol. Nu este nici o problemă în asta. Ascultătorul s-ar putea să nu fie capabil să o înţeleagă; nu asta e ideea. Ea poate fi exprimată.

S-a spus că atunci când trăia Einstein, doar 12 persoane din întreaga lume l-au înţeles. Dar chiar şi atât este suficient. Chiar şi dacă o singură persoană poate înţelege, va fi exprimat. Şi chiar dacă nu există o singură persoană care să înţeleagă acum, poate că peste secole va veni cineva care să înţeleagă. Şi asta de asemenea va fi exprimat. Dacă există probabilitatea ca cineva să înţeleagă, atunci este exprimat.

Dar adevărul nu poate fi exprimat, pentru că însuşi drumul spre el este prin tăcere, linişte, absenţa gândurilor. Ajungi la el prin non-minte, mintea rămâne în urmă. Şi cum poţi să foloseşti ceva la care trebuie să renunţi pentru a putea ajunge la adevăr? Mintea nu poate înţelege, mintea nu poate să realizeze, cum ar putea mintea să exprime? Aminteşte-ţi de asta ca o regulă: dacă mintea poate obţine, mintea poate exprima; dacă mintea nu poate obţine, mintea nu poate exprima. Tot limbajul este inutil. Adevărul nu poate fi exprimat.

Atunci, ce au făcut toate scripturile? Ce face Lao Tzu? Ce fac Upanishadele? Toate încearcă să spună ceva care nu poate fi spus, în speranţa că poate se va naşte în tine dorinţa de a cunoaşte acel ceva. Adevărul nu poate fi spus, dar în efortul de a-l spune, o dorinţă se poate naşte în ascultător de a cunoaşte ceea ce nu poate fi exprimat. O sete poate fi provocată. Setea e acolo, are nevoie doar de puţină provocare. Tu eşti deja însetat - cum ar putea fi altfel? Nu eşti fericit, nu eşti extatic - eşti însetat. Inima ta este un foc arzând. Cauţi ceva care să îţi potolească setea, dar, negăsind apa, negăsind sursa, ai încercat cu timpul să îţi suprimi setea. Aceasta este singura cale, altfel, este prea mult, nu te va lăsa deloc să trăieşti. Aşa că suprimi setea.

Un Maestru ca Lao Tzu ştie foarte bine că adevărul nu poate fi exprimat, dar efortul de a-l spune va aduce ceva la lumină, va aduce setea reprimată din tine la suprafaţă. Şi odată ce setea iese la suprafaţă, o căutare, o cercetare începe. Şi te-a pus pe drum.

ACEL TAO CARE POATE FI ROSTIT, NU ESTE SUPREMUL TAO.

Cel mult poate fi relativ. De exemplu, putem spune ceva despre lumină unui orb ştiind foarte bine că este imposibil să îi transmitem ceva despre lumină, pentru că acesta nu are nici o experienţă despre ea. Dar ceva poate fi spus despre lumină - pot fi create teorii despre lumină. Chiar şi un orb poate deveni expert în teorii despre lumină; poate deveni un expert al întregii ştiinţe despre lumină - nu este nici o problemă - dar el nu va înţelege ce este lumina. Va înţelege din ce este compusă lumina. Va înţelege fizica luminii, chimia luminii, poezia luminii, dar nu va înţelege fapticitatea luminii, ce este ea. Experienţa luminii nu o va putea înţelege. Aşa că orice îi spui unui orb despre lumină este ceva relativ; este ceva despre lumină, nu lumina în sine. Lumina nu poate fi comunicată.

Ceva poate fi spus despre Dumnezeu, dar Dumnezeu nu poate fi spus; ceva poate fi spus despre iubire, dar iubirea nu poate fi spusă; acel „ceva" rămâne relativ. Rămâne relativ raportat la ascultător, la înţelegerea sa, la puterea sa intelectuală, la abilitatea sa, la dorinţa sa de a înţelege. Depinde şi de Maestru; modul său de a se exprima, instrumentele sale de a comunica. Rămâne relativ - raportat la multe lucruri - dar nu poate deveni niciodată experienţa absolută. Acesta este primul motiv pentru care adevărul nu poate fi exprimat.

Al doilea motiv pentru care adevărul nu poate fi exprimat este că e o experienţă. Nici o experienţă nu poate fi transmisă…lasă adevărul deoparte. Dacă nu ai cunoscut niciodată iubirea, când cineva spune ceva desprea ea, vei auzi cuvântul dar vei pierde semnificaţia. Cuvântul este în dicţionar. Chiar dacă nu înţelegi, te vei uita în dicţionar şi vei şti la ce se referă. Dar semnificaţia este în tine. Semnificaţia vine prin experienţă. Dacă ai iubit pe cineva atunci ştii semnificaţia cuvântului „iubire". Semnificaţia literală este în dicţionar, în limbaj, în gramatică. Dar semnificaţia trăită, semnificaţia existenţială, este în tine. Dacă ai trăit experienţa, imediat cuvântul „iubire" nu mai este gol; conţine ceva. Dacă eu spun ceva, este gol, dacă tu nu aduci experienţa ta în el. Când

experienţa ta vine la el, atunci devine semnificativ; altfel rămâne gol - cuvinte, cuvinte şi iar cuvinte.

Cum poate fi exprimat adevărul dacă nu l-ai experimentat? Chiar şi în viaţa obişnuită, un lucru pe care nu l-ai trăit nu poate fi spus. Doar cuvintele vor fi transmise. Vasul va ajunge la tine, dar conţinutul lui va fi pierdut. Un cuvânt gol va călători spre tine; îl vei auzi şi vei crede că îl înţelegi, pentru că ştii semnificaţia sa literală, dar vei rata. Semnificaţia reală, autentică, vine prin experienţă existenţială. Trebuie să o cunoşti, nu există altă cale. Nu există nici o scurtătură. Adevărul nu poate fi transferat. Nu îl poţi fura, nu îl poţi împrumuta, nu îl poţi cumpăra, nu îl poţi jefui, nu îl poţi cerşi - nu există nici o cale. Dacă nu îl ai, nu ai cum să-l obţii. Deci, ce se poate face?

Singura cale - şi subliniez - este să trăieşti alături de cineva care a trăit experienţa. Doar fiind în preajma unei fiinţe care a ajuns la acea experienţă, ceva misterios va fi transferat către tine…nu prin cuvinte - este un salt al energiei. Aşa cum o flacără poate sări de la o lampă aprinsă la una stinsă - aduci lampa stinsă mai aproape de cea aprinsă, şi flacăra poate sări - acelaşi lucru se întâmplă între un Maestru şi un discipol: o transmisie dincolo de scripturi - a transmisie de energie, nu a unui mesaj, o transmisie a vieţii, nu a cuvintelor.

ACEL TAO CARE POATE FI ROSTIT, NU ESTE SUPREMUL TAO. Aminteşte-ţi de această condiţie.

Acum intraţi în sutre:

CÂND OAMENII DE PE PĂMÂNT CUNOSC CU TOŢII FRUMOSUL CA FRUMOS,

ACOLO APARE URÂŢENIA.

CÂND OAMENII DE PE PĂMÂNT CUNOSC CU TOŢII BINELE CA BINE,

ACOLO APARE RĂUL.

Lao Tzu este anarhistul absolut. El spune: din momentul în care ai început să te gândeşti la ordine, acolo apare dezordinea. Din momentul în care te gândeşti la Dumnezeu, diavolul este deja acolo - pentru că gândirea nu poate exista decât în termeni opuşi; gîndirea poate exista doar în dualitate. Gândirea are o profundă dihotomie în ea, gîndirea este schizofrenică, este un fenomen fragmentat. De aceea e atât de mare accentul pus pe atingerea unei stări de non-gândire - pentru că numai atunci vei fi unul. Altfel vei rămâne doi, divizat, rupt, schizofrenic.

În Vest, schizofrenia a devenit cu timpul un fenomen tot mai comun, pentru că toate religiile occidentale sunt în profunzimea lor shizofrenice; ele divid. Spun că Dumnezeu este bun. Şi atunci, unde să pui tot răul? Dumnezeu este pur şi simplu bun, şi nu poate fi rău, şi sunt multe lucruri rele în viaţă - unde să pui această răutate? Aşa că este creat un diavol. Din momentul în care ai creat un dumnezeu, ai creat şi un diavol. Trebuie să vă spun - Lao Tzu nu vorbeşte niciodată despre Dumnezeu, niciodată. Nici măcar o singură dată nu foloseşte cuvântul „dumnezeu", pentru că odată ce foloseşti cuvântul „dumnezeu", diavolul intră şi el imediat pe aceeaşi uşă. Deschide uşa - şi ambii vor intra împreună. Gândirea este întotdeauna în termeni opuşi.

CÂND OAMENII DE PE PĂMÂNT CUNOSC CU TOŢII FRUMOSUL CA FRUMOS,

ACOLO APARE (RECUNOAŞTEREA) URÂŢENIEI.

Lumea va fi minunată când oamenii vor fi uitat de frumuseţe, pentru că atunci nu va mai fi urâţenie. Lumea va fi morală, când oamenii vor fi uitat complet cuvântul „morală", pentru că atunci nu va mai exista imoralitatea. Lumea va fi în ordine, când nu va mai fi nimeni să o impună, nimeni care să încerce să creeze ordine. Toţi cei care încearcă să creeze ordinea sunt creatorii răului - ei creează dezordine. Dar este dificil de înţeles. Este dificil pentru că toată mintea noastră a fost antrenată, antrenată de aceşti gânditori schizofrenici. Ei spun: alege-l pe Dumnezeu şi respinge-l pe diavol; fii bun, nu fi rău. Şi cu cât încerci să fii mai bun, cu atât simţi mai tare răutatea din tine.

Ai observat vreodată că sfinţii care încearcă să fie virtuoşi desavârşiţi sunt prea conştienţi de păcatele lor? Dacă nu, atunci citeşte „Confesiunile" lui Augustin. O viaţă întreagă încercând să fii sfânt, aşa apare recunoaşterea păcatului. Cu cât încerci mai mult să fii un sfânt, cu atât vei simţi mai tare că eşti înconjurat de păcate. Încearcă să fii bun, şi vei vedea cât de rău eşti. Încearcă să fii iubitor, şi te vei întâlni cu ura, furia, gelozia, posesivitatea. Încearcă să fii frumos, şi vei deveni din ce în ce mai conştient de cât de urât eşti.

Renunţă la dihotomie. Renunţă la atitudinea schizofrenică. Fii simplu. Şi când eşti simplu, nu ştii cum eşti, frumos sau urât.

Există o poveste sufită:

Un Maestru călătorea, şi a ajuns la un han, ca să înnopteze acolo cu discipolii săi. Hangiul i-a spus că avea două neveste: una frumoasă şi una urâtă. „Dar problema este", a spus hangiul, „ca o iubesc pe cea urâtă, şi o urăsc pe cea frumoasă". Maestrul a întrebat: „Care este problema? Din ce motiv se întâmplă asta?" Omul i-a spus: „Cea frumoasă este prea conştientă de frumuseţea ei; asta o face urâtă...", când devii prea conştient de frumuseţe, cu siguranţă devii urât "…iar cealaltă este prea conştientă de urâţenia ei. Asta o face frumoasă".

Cea care era frumoasă, se gândea mereu că este frumoasă - şi devenise arogantă, foarte mândră. Cum ai putea să fii frumos cu aroganţa? Aroganţa este urâţenie. Ea a devenit foarte egoistă. Şi te-ai întâlnit vreodată cu un ego care să fie frumos? Cum ar putea ego-ul să fie frumos? Cealaltă, care era urâtă şi era conştientă de urâţenia ei, a devenit smerită, iar smerenia are o frumuseţe a ei. Smerenia, fără nici o mândrie, fără nici un ego, creează frumuseţe.

Aşa că omul a întrebat: „Sunt nedumerit. O iubesc pe cea urâtă, şi o urâsc pe cea frumoasă. Şi te rog să rezolvi această nedumerire. Care este problema? Ce se întâmplă?".

Maestrul şi-a chemat toţi discipolii, şi a spus, „Veniţi şi voi, pentru că acest lucru chiar e ceva care trebuie înţeles".

Şi a spus exact ce spune şi Lao Tzu. Le-a spus discipolilor săii, „Nu fi mândru că ştii. Dacă ştii că ştii, atunci eşti ignorant. Dacă ştii că nu ştii, atunci eşti înţelept. Un om cu adevărat simplu nu ştie nici într-un sens, nici că ştie, nici că nu ştie. El trăieşte complet neconştient de sine"

Acum, aş dori să prelungesc povestirea un pic. Ea se opreşte acolo. Aşa cum au spus-o sufiţii, se opreşte acolo, dar aş dori să îi dau un sens mai adânc. Aş dori să vă spun că după vizita acestui Maestru, am fost şi eu la acel han, după mulţi ani, fireşte. Iar omul de la han, hangiul, a venit la mine şi mi-a spus, „Există o încurcătură. Odată, un Maestru sufit m-a vizitat, şi i-am expus această problemă, şi a rezolvat-o. Dar de atunci, totul s-a schimbat. Femeia urâtă a devenit mândră de smerenia ei, şi acum nu o mai iubesc. Nu numai trupul îi este urât, ci şi fiinţa ei, toată fiinţa ei s-a urâţit. Iar femeia frumoasă, ştiind că prin conştiinţa frumuseţii ei îşi distrugea frumuseţea, a

renunţat la acea conştiinţă. Acum o iubesc. Nu doar trupul ei este frumos, dar şi fiinţa ei a devenit frumoasă". Aşa că mi-a spus, „Acum spune-mi tu care e problema?".

Dar i-am spus, „Păstrează te rog tăcerea. Dacă voi spune ceva, atunci din nou povestea va lua o nouă turnură. Rămâi tăcut!"

Conştiinţa de sine este boala; de fapt, a nu fi conştient de sine înseamnă să devii realizat. La asta se referă iluminarea: să nu fii conştient de tine. Dar în dihotomie, între cele două, când eşti în dilemă, cum ai putea să fii neconştient de tine?

Alegi mereu: alegi să fii frumos, iar urâţenia devine umbra ta; alegi să fii religios, iar ireligiozitatea devine umbra ta; alegi să fii un sfânt iar păcatul devine umbra ta. Alege - şi vei fi în dificultate, pentru că prin alegerea ta ai divizat viaţa. Nu alege, fii fără alegere, lasă viaţa să curgă. Câteodată arată ca Dumnezeu, câteodată ca diavolul- ambele sunt frumoase. Nu alege. Nu încerca să fii un sfânt; pentru că astfel sfinţenia ta nu va fi sfinţenie adevărată - o anumită mândrie din ea va face totul urât. De asta spun că de multe ori păcătoşii au ajuns la divin, iar sfinţii au ratat. Pentru că păcătoşii sunt mereu umili; gândindu-se la ei ca păcătoşi, nu pot avea pretenţii.

O să vă spun altă poveste:

S-a întâmplat odată: un sfânt a bătut la porţile raiului, şi în acelaşi timp, alături de el, a bătut şi un păcătos. Şi sfântul îl cunoştea pe păcătos foarte bine. Trăise în vecinătatea lui, în acelaşi oraş, şi au murit amândoi în aceeaşi zi.

Uşa s-a deschis. Portarul, Sf. Petru, nici măcar nu s-a uitat la sfânt. I-a urat bun venit păcătosului. Sfântul era jignit. Asta nu era de aşteptat, ca un păcătos să fie bine primit.

L-a întrebat pe Sf. Petru, „Care este problema? Mă jigneşti. Mă insulţi. De ce eu nu sunt primit, în timp ce păcătosul a fost primit aşa de bine?"

Sf. Petru a spus: „De aia. Tu aştepţi. El nu aşteaptă. El pur şi simplu este recunoscător că a ajuns în rai. Tu simţi că l-ai obţinut. El simte graţia lui Dumnezeu; tu crezi că din cauza eforturilor tale ai ajuns aici. Este o realizare pentru tine, şi toate realizările sunt ale ego-ului. El este umil. Nu îi vine să creadă că a ajuns în rai."

Este posibil ca un păcătos să ajungă, iar un sfânt să rateze. Dacă sfântul este prea plin de sfinţenia sa, atunci va rata.

Lao Tzu spune:

CÂND OAMENII DE PE PĂMÂNT CUNOSC CU TOŢII FRUMOSUL CA FRUMOS,

ACOLO APARE URÂŢENIA.

CÂND OAMENII DE PE PĂMÂNT CUNOSC CU TOŢII BINELE CA BINE,

ACOLO APARE RĂUL…

DE ACEEA:

FIINŢA ŞI NEFIINŢA SUNT LEGATE UNA DE ALTA ÎN DEZVOLTAREA LOR…

Foloseşte-le pe amândouă - nu alege. Viaţa este o interdependenţă. Foloseşte şi păcatul, este acolo pentru un anumit scop; altfel nu ar fi existat. Foloseşte şi furia, este acolo pentru un anumit scop; altfel nu ar fi existat. Nu există nimic fără un scop în viaţă. Cum poate să existe fără un scop? Viaţa nu este un haos, este un cosmos cu sens.

FIINŢA ŞI NEFIINŢA SUNT LEGATE UNA DE ALTA ÎN DEZVOLTAREA LOR.

- deci a fi şi a nu fi, împreună -

CE ESTE DIFICIL ŞI CE ESTE UŞOR SE COMPLETEAZĂ RECIPROC;

CE ESTE LUNG ŞI CE ESTE SCURT, ÎMPREUNĂ, NE DAU CONTRASTUL;

CE ESTE SUS ŞI CE ESTE JOS, ÎMPREUNĂ, NE DAU POZIŢIA;

SUNETELE ŞI VOCEA, ÎMPREUNĂ, NE DAU ARMONIA;

CE ESTE ÎNAINTE ŞI CE ESTE ÎNAPOI SE ÎNSOŢESC RECIPROC.

Lao Tzu spune că contrariile nu sunt cu adevărat opuse ci complementare. Nu le despărţi, despărţirea este artificială; ele sunt una, depind una de cealaltă. Cum poate exista iubirea fără ură? Cum poate exista compasiunea fără furie? Cum poate exista viaţa fără moarte? Cum poate exista fericirea fără nefericire? Cum e posibil raiul fără iad?

Iadul nu este împotriva raiului, ele sunt complementare, ele există împreună; de fapt sunt două aspecte ale aceleiaşi monezi. Nu alege. Bucură-te de ambele. Permite-le amândurora să existe. Creează o armonie între ele; nu alege. Atunci viaţa ta va deveni o simfonie a opuşilor, iar aceasta este cea mai înaltă viaţă posibilă. Va fi cea mai obişnuită într-un fel, şi cea mai extraordinară în alt sens.

De aceea spun că Buddha se mişcă pe cer, nu are nici o parte pământească în el. Lao Tzu este ambele, cer şi pământ împreună. Buddha, chiar şi în perfecţiunea sa pare să fie incomplet; Lao Tzu, chiar şi în imperfecţiunea sa este complet, perfect.

Mă înţelegi? Încearcă să pătrunzi!

Buddha în perfecţiunea sa este încă incomplet, partea pământească lipseşte. El este nepământean precum o fantomă, partea trupească lipseşte; el este destrupat, un copac fără rădăcini.

Tu eşti rădăcini; doar rădăcini; copacul nu a încolţit, nu a ajuns să înflorească. Buddha este doar flori, iar tu eşti doar rădăcini - Lao Tzu este ambele. El nu poate arăta la fel de perfect precum Buddha, nu are cum, pentru că celălalt este mereu acolo - cum poate să fie perfect? Dar el este complet. El este total. Poate că nu este perfect, dar este total. Şi aceste două cuvinte trebuie ţinute minte întotdeana: nu încerca să fii perfect, încearcă să fii total. Dacă încerci să fii perfect, îl vei urma pe Buddha, îl vei urma pe Mahavira, îl vei urma pe Iisus. Dacă încerci să fii total, doar atunci poţi să simţi ce înseamnă să fii lângă Lao Tzu, ce înseamnă să urmezi Tao.

Tao este totalitatea. Totalitatea nu este perfectă, este mereu imperfectă - pentru că este mereu vie. Perfecţiunea este mereu moartă. Orice devine perfect, este mort. Cum ar putea să trăiască? Cum ar putea să trăiască atunci când a devenit perfect?- nu are nevoie să trăiască. A negat cealaltă parte.

Viaţa există prin tensiunea dintre opuşi, prin întâlnirea opuşilor. Dacă negi opusul, poţi deveni perfect, dar nu vei fi total, vei pierde ceva. Oricât de frumos ar fi Buddha, el pierde ceva. Lao Tzu nu este aşa de frumos, aşa de perfect.

Buddha şi Lao Tzu stau amândoi în faţa ta; Lao Tzu va arăta obişnuit, iar Buddha extraordinar, minunat. Dar îţi spun: mii de Buddhaşi există în Lao Tzu. El este adânc înrădăcinat în pământ - el este înrădăcinat în pământ şi se află în înaltul cerului; el este ambele, cer şi pământ, o întâlnire a opuşilor.

Sunt trei cuvinte care trebuie ţinute minte: unul este dependenţa, altul este independenţa, iar al treilea este interdependenţa.

Buddha este independent. Tu eşti dependent: un soţ depinde de soţia sa, un tată depinde de fiul său, un individ depinde de societate - mii de dependenţe. Tu eşti dependent. Un Buddha stă precum un vârf - independent. El a tăiat toate legăturile cu lumea: cu soţia, cu copilul, cu tatăl - el a tăiat totul. A renunţat la tot - un pilon al independenţei. Tu eşti o parte; Buddha este o parte, ceallată parte. Tu poate că eşti urât - el este frumos. Dar frumuşţea sa există numai datorită urâţeniei tale. Dacă tu dispari, dispare şi el. El arată înţelept din cauza stupidităţii tale; dacă devii şi tu înţelept, el nu va mai fi înţelept.

Lao Tzu este fenomenul interdependenţei - pentru că viaţa este interdependentă. Nu poţi fi dependent, nu poţi fi independent- ambele sunt extreme. Chiar la mijloc, acolo unde viaţa este un echilibru, este interdependenţa. Totul există împreună cu totul, totul este interconectat. Răneşte o floare, şi vei răni o stea. Totul este interconectat, nimic nu există ca o insulă. Dacă încerci să exişti ca o insulă - este posibil, dar va fi un fenomen nepământesc, aproape un mit, un vis. Lao Tzu crede în interdependenţă. El spune: ia totul aşa cum e, nu alege.

Pare să fie uşor, şi totuşi e cel mai greu lucru, pentru că mintea vrea mereu să aleagă. Mintea există prin alegere. Dacă nu alegi, mintea cade. Acesta e calea lui Lao Tzu. Cum să renunţi la minte?- nu alege! De aceea el nu dă nici o meditaţie, pentru că în acest caz nu este nevoie de nici o meditaţie.

Nu alege, trăieşte viaţa aşa cum vine - pluteşte. Nu face nici un efort să ajungi undeva. Nu te întrepta spre un ţel anume; bucură-te de moment, în totalitatea lui, şi nu-ţi face griji pentru viitor sau pentru trecut. Atunci o simfonie răsare în sufletul tău, partea cea mai de jos şi partea cea mai de sus se întâlnesc în tine - şi atunci, atunci ai o bogăţie.

Dacă eşti doar partea cea mai de sus, atunci eşti sărac, pentru că eşti precum un deal care nu are văi: este un deal sărac. Văile dau profunzime şi văile dau mister; în văi sălăşluieşte însăşi poezia. Vârful este aritmetic; este neted. În vale se mişcă umbrele, misterele. Fără o vale un vârf este sărac, iar fără un vârf o vale este săracă pentru că atunci va fi doar întuneric. Soarele nu o vizitează; este rece, întunecată şi tristă. Cea mai bogată posibilitate este să fii un vârf şi o vale la un loc.

Undeva Nietsche spune…Nietsche a avut una din cele mai pătrunzătoare minţi pe care le-a avut o fiinţă umană. Din cauza acestei puteri de pătrundere, el a înnebunit; a fost prea mult, mintea era prea mare, şi nu a putut-o stăpâni. El spune că un copac care vrea să vrea să ajungă la cer trebuie să meargă foarte adânc în pământ. Rădăcinile trebuie să ajungă până în iad, foarte adânc; doar atunci pot ramurile, vârful, să ajungă la cer. Copacul va trebui să le atingă pe amândouă: iadul şi raiul, culmea şi adâncul deopotrivă.

Şi acelaşi lucru este valabil pentru fiinţa omului: trebuie, cumva, să te întâlneşti cu diavolul şi divinul în miezul cel mai profund al fiinţei tale. Nu te teme de diavol, altfel Dumnezeul tău va fi un Dumnezeu mai sărac. Un Dumnezeu creştin sau iudeu este foarte sărac; Dumnezeul creştin, iudeu, sau mahomedan, nu are pic de sare în el…este fără gust, pentru că sarea a fost aruncată, sarea a devenit diavolul. Ei trebuie să ajungă o unitate. O unitate organică există în existenţă între opuşi: fiinţă şi nefiinţă, greu şi uşor, lung şi scurt, sus şi jos.

SUNETELE ŞI VOCEA, ÎMPREUNĂ, NE DAU ARMONIA;

CE ESTE ÎNAINTE ŞI CE ESTE ÎNAPOI SE ÎNSOŢESC RECIPROC;

DE ACEEA ÎNŢELEPTUL:

ARE GRIJĂ DE LUCRURI FĂRĂ SĂ ACŢIONEZE…

Asta este ceea ce Lao Tzu numeşte *Wu Wei*: înţeleptul are grijă de lucruri fără să acţioneze. Sunt trei posibilităţi: unu - fii în acţiune şi uită de inacţiune. Vei fi un om de lume. A doua posibilitate: renunţă la acţiune, du-te în Himalaya şi rămâi inactiv. Vei fi un om al lumii de dincolo. A treia posibilitate: trăieşte în piaţă, dar nu lăsa piaţa să trăiască în tine. Acţionează fără să fii activ, mişcă-te dar rămâi nemişcat în interior.

Vă vorbesc vouă, dar în mine este tăcere - vorbesc şi nu vorbesc în acelaşi timp. Mă mişc şi nu mă mişc. Acţionez şi nu acţionez. Dacă non-acţiunea şi acţiunea se întâlnesc, apare armonia. Atunci devii un fenomen minunat - nu minunat împotriva urâţeniei, ci minunat într-un mod care cuprinde şi urâţenia.

Du-te la o tufă de trandafiri. Priveşte floarea şi spinii. Acei spini nu sunt împotriva florii, ei o protejează. Ei sunt paznicii din jurul florii: securitatea, măsurile de siguranţă. Într-o persoană cu adevărat frumoasă, într-o persoană cu adevărat armonioasă, nimic nu este respins. Respingerea este împotriva existenţei. Totul ar trebui să fie absorbit. Asta este arta. Dacă respingi, arăţi că nu eşti un artist. Totul ar trebui să fie absorbit, folosit. Dacă există o piatră pe drum, nu încerca să o respingi, foloseşte-o ca pe piatră pe care să păşeşti.

DE ACEEA ÎNŢELEPTUL ARE GRIJĂ DE LUCRURI FĂRĂ SĂ ACŢIONEZE…

El nu fuge în Himalaya. El rămâne în lume. El se descurcă, dar fără să acţioneze în vreun fel. El nu este activ în interior, acţiunea rămâne la exterior. În centru, rămâne inactiv. Asta e ceea ce Lao Tzu numeşte *Wu Wei* - a găsi centrul ciclonului. Ciclonul este la exterior, dar în centru nimic nu se mişcă, nimic nu se agită.

…PREDICĂ ÎNVĂŢĂTURA FĂRĂ CUVINTE;

Aici vă predic despre o doctrină fără cuvinte. Veţi spune că folosesc cuvintele. Da, predic… fără cuvinte, pentru că adânc în interiorul meu nici un cuvânt nu răsare. Este pentru voi, nu pentru mine. Cuvântul este pentru voi, nu pentru mine, Eu îl folosesc. Nu sunt folosit de el, nu mă umple. Atunci când nu vă vorbesc vouă, nu vorbesc deloc. Nu vorbesc niciodată cu mine însumi, nu există dialog interior pentru mine. Atunci când nu vorbesc, sunt tăcut, iar atunci când vorbesc, tăcerea nu este tulburată, tăcerea rămâne neatinsă.

…PREDICĂ ÎNVĂŢĂTURA FĂRĂ CUVINTE.

TOATE LUCRURILE APAR,

DAR EL NU LE ÎNTOARCE SPATELE…

El nu fuge niciodată. El nu respinge niciodată. El nu renunţă niciodată. Şi ăsta este înţelesul pe care îl dau eu sannyas-ului. Cuvântul sannyas înseamnă renunţare, dar eu nu vă învăţ renunţarea. Atunci de ce vă numesc sannyasini? Vă numesc sannyasini în sensul dat de Lao Tzu: renunţă, şi totuşi nu renunţa, rămâi în lume, dar totuşi în afara ei - aceasta e întâlnirea contrariilor.

Aşa că nu vă spun să vă mutaţi, să vă lasaţi, să vă părăsiţi familiile. Nu este nevoie. Fiţi acolo, fiţi total acolo, dar adânc în interior ceva rămâne deasupra, transcendent - nu uitaţi asta. Când eşti cu soţia, fii cu soţia, dar fii şi cu tine. Ăsta e secretul. Dacă uiţi de tine, şi eşti doar cu soţia ta, eşti un om de lume. Atunci, mai devreme sau mai tîrziu vei scăpa, pentru că acest lucru va crea atâta suferinţă în viaţa ta, încât vei dori să pleci, să renunţi şi să te duci în munţi. Ambele sunt extreme. Iar adevărul nu este niciodată în extreme, adevărul cuprinde extremele. Este în amândouă şi în nici una.

TOATE LUCRURILE APAR,

DAR EL NU LE ÎNTOARCE SPATELE;

LE DĂ VIAŢĂ, DAR NU INTRĂ ÎN POSESIA LOR.

Iubeşte-ţi copiii, dar nu îi poseda. Iubeşte-ţi soţia şi soţul, dar nu îi poseda. În momentul în care posezi…nu îţi dai seama: în profunzime ai fost posedat. Din momentul în care posezi, ai fost posedat. Posesorul este cel posedat. Nu poseda - pentru că posesiunea încearcă să distrugă centrul celuilalt, şi chiar în acest efort, centrul tău va fi distrus. Atunci va fi doar ciclonul, fară nici un centru. Fii în lume şi totuşi nu fi în ea. Ceva profund în tine transcende, rămâne plutind pe cer - rădăcinile în pământ, ramurile spre cer.

LE DĂ VIAŢĂ, DAR NU INTRĂ ÎN POSESIA LOR;

ACŢIONEAZĂ, DAR NU ŞI LE ÎNSUŞEŞTE;

REALIZEAZĂ, DAR NU PRETINDE MERITE.

El trăieşte pur şi simplu, ca parte din întreg - cum ar putea să pretindă merite? El trăieşte pur şi simplu ca o parte a acestei unităţi organice, a acestei existenţe, a acestui „aşa”. El este parte din ea; cum ar putea să pretindă? Cum ar putea să pretindă orice? Valul este doar o parte din ocean.

ACŢIONEAZĂ, DAR NU ŞI LE ÎNSUŞEŞTE;

REALIZEAZĂ, DAR NU PRETINDE MERITE;

ŞI PENTRU CĂ NU PRETINDE MERITE

ACESTEA NU ÎI POT FI LUATE.

Aceasta este logica absurdă a lui Lao Tzu. El este absolut logic, dar are o logică proprie. El spune:

ŞI PENTRU CĂ NU PRETINDE MERITE

ACESTEA NU ÎI POT FI LUATE.

Dacă pretinzi, pretenţia ta poate fi respinsă; dacă nu pretinzi, cum ar putea pretenţia - care nu a fost deloc exprimată - să fie respinsă? Dacă încerci să fii cineva în lume, se poate dovedi că

eşti un nimeni. Va fi dovedit, pentru că fiecare încearcă să fie cineva, şi toţi sunt competitori din acest punct de vedere. Dar dacă nu pretinzi, rămâi un nimeni - cum ar putea acest lucru să fie respins? În acest fel devii cineva şi nimeni nu poate respinge sau concura cu asta.

Dacă încerci să fii victorios, vei fi învins. Întreabă Alexandrii şi Napoleonii şi Hitlerii: dacă încerci să fii victorios, vei fi învins. Lao Tzu spune: Nu încerca să fii învingător, şi atunci nimeni nu te poate înfrânge. O logică foarte subtilă, logica vieţii înseşi: nu cere, şi cererea ta este îndeplinită în mod absolut; nu încerca să fii învingător, şi victoria ta este absolută; nu încerca, doar fii, şi tot ceea ce ai putea încerca să fii, va veni la tine singur, de bunăvoie.

Un om care nu a cerut nimic, care nu a încercat să aibă succes în nici un fel, care nu s-a străduit să-şi împlinească nici o ambiţie, descoperă deodată că totul este împlinit - viaţa însăşi vine la el să-i împărtăşească secretele ei, să-i împărtăşească din bogăţia ei. Pentru că un om care rămâne fără pretenţii, devine goliciune; în acea goliciune viaţa continuă să reverse secretele şi bogăţia ei.

Viaţa detestă vidul. Dacă devii gol, totul va veni la tine de bună voie. Încercând, vei da greş; neîncercând, succesul este garantat. Nu spun că dacă vrei să ai succes să nu încerci - nu, nu spun asta. Nu este un rezultat, este o consecinţă. Şi trebuie să înţelegi diferenţa dintre rezultat şi consecinţă. Când îl asculţi pe Lao Tzu sau pe mine, bineînţeles că înţelegi logica faptului că dacă încerci să fii învingător, vei fi învins, pentru că sunt milioane de concurenţi. Cum poţi să ai succes în aceasta lume plină de competiţie? Nimeni nu are succes vreodată. Toată lumea dă greş. Şi toată lumea dă greş în mod absolut, fără excepţie. Şi apoi Lao Tzu spune că dacă nu vei încerca să ai succes, vei avea succes. Mintea ta devine lacomă, mintea ta îţi spune: „Exact! Deci aceasta e calea spre succes! Nu voi pretinde, nu voi fi ambiţios, astfel încât ambiţia mea să fie îndeplinită.” Acum, asta înseamnă să ceri un rezultat. Tu rămâi acelaşi - l-ai ratat pe Lao Tzu complet.

Lao Tzu spune că dacă rămâi într-adevăr fără nici o pretenţie, fără să ceri vreun merit, faimă, nume, succes, ambiţie, atunci ca o consecinţă, succesul este acolo, victoria este acolo. Toată existenţa se revarsă în goliciunea ta; eşti împlinit. Aceasta este o consecinţă, nu un rezultat. Rezultatul este atunci când îl doreşti; consecinţa este atunci când nici măcar nu te gândeai la el, nu exista nici o dorinţă, nici un gând la el. Se întâmplă ca parte din legea internă a universului. Acea lege se numeşte Tao.

ŞI PENTRU CĂ NU PRETINDE MERITE

ACESTEA NU ÎI POT FI LUATE.

Înţelege-l pe Lao Tzu. Şi înţelege lăcomia ta interioară. Pentru că lăcomia poate spune…se întâmplă în fiecare zi, aproape în fiecare zi - oamenii vin la mine şi le spun : meditaţi, dar nu cereţi rezultate. Ei spun: dacă nu cerem rezultate, vor apare acestea? Eu spun: da, vor apare, dar nu le cereţi. Iar ei spun „bine”. Apoi după alte câteva zile, vin şi spun: „Am aşteptat, şi acestea nu au apărut până acum”.

Pierdeţi esenţialul. Nu poţi să aştepţi. Poţi să aştepţi un rezultat; nu poţi să aştepţi o consecinţă. Consecinţa nu are nimic de-a face cu tine sau cu aşteptarea ta. Face parte din legea cea mai profundă. Se întâmplă de la sine. Nu este nevoie nici măcar să aştepţi, pentru că în aşteptare… dorinţa. Iar dacă dorinţa este acolo, consecinţa nu va apare niciodată. Nu îţi dori şi se întâmplă. Nu cere, şi ţi se dă. Iisus spune: cere şi ţi se va da. Bate, şi ţi se va deschide. Lao Tzu spune: Nu cere, şi ţi se va da. Nu bate, şi uşa a rămas mereu deschisă - priveşte doar!

Şi vă spun: Lao Tzu merge cel mai adânc, nimeni nu a mers mai departe de atât. Lao Tzu este cea mai măreaţă cheie. Dacă îl înţelegi, el este cheia cheilor; poţi deschide toate lacătele care există în viaţă şi în existenţă. Încearcă să îl înţelegi. Şi îţi va fi uşor dacă nu ceri vreun rezultat care să apară în urma înţelegerii. Doar bucură-te de înţelegere. Doar bucură-te de faptul că eşti într-o

călătorie alături de acest bătrân. Acest bătrân este frumos - nu împotriva urâţeniei; acest bătrân este înţelept - nu împotriva prostiei; acest bătrân este iluminat - nu împotriva neiluminării, sau a persoanelor neiluminate. Acest bătrân este total. Tu exişti în el, dar şi Buddhaşii. El este ambele. Şi dacă l-ai înţeles pe el nu mai rămâne nimic de înţeles. Poţi să uiţi de Mahaviri, de Buddhaşi, de Krişnaşi - Lao Tzu singur este de ajuns. El este cheia cheilor.

Capitolul 2. OBIŞNUITUL

12 Iunie 1975 am, Buddha Hall

Prima întrebare:

Întrebarea 1

AM VENIT CUMVA ÎNTR-UN LOC NEPOTRIVIT? EU VREAU DOAR SĂ FIU OBIŞNUIT ŞI FERICIT. VREAU O FEMEIE PE CARE SĂ O IUBESC ŞI CARE SĂ MĂ IUBEASCĂ; PRIETENI CU CARE SĂ ÎMI PETREC TIMPUL ŞI CU CARE SĂ MĂ SIMT BINE. NU VREAU ILUMINAREA. AM VENIT ÎNTR-UN LOC NEPOTRIVIT?

Secole de educaţie greşită au creat o confuzie totală în mintea voastră, legat de iluminare. Chiar cuvântul pare să fie nepământean, de pe lumea cealaltă; însuşi cuvântul pare să se refere la ceva care se întâmplă după moarte, sau celor care sunt deja morţi. Acest lucru este absolut greşit. Dacă vrei să fii fericit, nu există altă cale decât iluminarea. Dacă vrei să fii obişnuit, nimeni nu a fost vreodată obişnuit fără iluminare. Dacă vrei să iubeşti şi să fii iubit, este imposibil fără iluminare. Aşa că va trebui să înţelegi conceptul meu de iluminare. Înseamnă doar să fii obişnuit, sănătos, conştient, întreg, total.

Fiecare minte caută un fel de neobişnuit. Acesta este ego-ul: încercând mereu să fie cineva în mod particular, temându-se mereu să fie un nimeni, temându-se mereu de goliciune, încercând mereu să umple golul interior cu ceva şi cu orice. Fiecare fiinţă umană caută neobişnuitul - şi asta creează suferinţă. Nu este posibil. Anonimitatea[1] este natura ta adevărată, nefiinţa este însăşi materialul din care eşti făcut. Oricât ai încerca, nu vei reuşi niciodată. Chiar şi Alexandru eşuează. Nu poţi să fii cineva, pentru că acest lucru nu e posibil prin natura lucrurilor. Poţi doar să fii un nimeni. Dar nu este nimic greşit în a fi un nimeni; de fapt, în momentul în care îţi accepţi anonimitatea, imediat beatitudinea începe să curgă spre tine din toate direcţiile - pentru că suferinţa dispare. Suferinţa este umbra ego-ului, umbra minţii ambiţioase. Suferinţa înseamnă că faci ceva imposibil, şi pentru că dai greş, eşti nefericit. Faci ceva nenatural, încerci să faci acel lucru şi eşuezi, de asta te simţi frustrat, nefericit. Iadul nu este altceva decât rezultatul unui efort imposibil, nenatural. Raiul nu este altceva decât a fi natural.

Tu eşti un nimeni. Eşti născut ca o anonimitate, fără nume, fără formă. Vei muri ca un nimeni. Numele şi forma sunt doar la suprafaţă; adânc în interior eşti doar spaţiu fără limite. Şi este frumos - pentru că dacă eşti cineva, vei fi limitat. Este bine că Dumnezeu nu permite nimănui să fie cineva; dacă vei fi cineva, vei fi finit, limitat, vei fi o fiinţa întemniţată. Nu, Dumnezeu nu permite asta. El îţi dă libertatea anonimităţii - infinit, fără de sfârşit. Dar tu nu eşti pregătit. Pentru mine, iluminarea înseamnă doar acest fenomen: să recunoşti, să realizezi, să accepţi faptul că eşti un nimeni. Atunci, brusc, încetezi să mai încerci imposibilul. Atunci, brusc, încetezi să te mai tragi singur în sus de şireturile de la pantofi. Înţelegi absurditatea acestui lucru - şi te opreşti. Râsul îţi

[1] *Nobodiness*, în limba engleză.

cuprinde toată fiinţa. Deodată eşti calm şi adunat. Chiar efortul de a încerca să fii cineva este cel care creează probleme.

Şi când încerci să fii cineva, nu poţi iubi. O minte ambiţioasă nu poate iubi. Este imposibil, pentru că mai întâi ea trebuie să-şi împlinească ambiţia. Trebuie să sacrifice totul pentru asta. Va merge mai departe, sacrificându-şi iubirea. Priveşte la oamenii ambiţioşi - dacă aleargă după bani, vor amâna mereu dragostea. Mâine, când au acumulat o grămadă de bani, atunci vor fi îndrăgostiţi; acum este imposibil, nu este practic deloc; acum nu-şi pot permite. Iubirea este o relaxare, iar ei aleargă să obţină ceva - un scop. Poate că sunt banii, poate că este puterea, prestigiul, politica. Cum ar putea să iubească acum? Ei nu pot fi aici şi acum - iar iubirea este un fenomen care are loc aici şi acum. Iubirea există numai în prezent, ambiţia există în viitor: iubirea şi ambiţia nu se întâlnesc niciodată.

Nu poţi iubi. Şi dacă nu poţi iubi, cum ai putea să fii iubit de altcineva? Iubirea este o comuniune profundă între două fiinţe care sunt pregătite să fie împreună - în acest moment, nu mâine; care sunt pregătite să fie total în acest moment şi să uite complet de trecut şi viitor. Iubirea este o uitare a trecutului şi a viitorului, şi o amintire a clipei prezente, a pulsaţiei momentului, a acestui moment viu. Iubirea este adevărul momentului prezent.

Mintea ambiţioasă nu este niciodată aici, este mereu pe drum. Cum să iubeşti un om care aleargă tot timpul? El este mereu într-o cursă, într-o competiţie; el nu are timp. Sau se gândeşte că la un moment dat, în viitor, când scopul este atins, când a obţinut puterea pe care o caută, bogăţiile pe care şi le doreşte, atunci se va relaxa şi va iubi. Acest lucru nu o să se întâmple, pentru că ţelul nu va fi niciodată atins.

Ambiţia nu va fi niciodată împlinită. Nu stă în natura ei să fie împlinită. Poţi să împlineşti o ambiţie; imediat o mie de alte ambiţii răsar din ea. Ambiţia nu se opreşte niciodată. Dacă o urmăreşti, dacă o înţelegi, te poţi opri chiar acum. Dar dacă îi dai energie, cum poţi să iubeşti? Din această cauză oamenii sunt aşa de nefericiţi încercând să fie cineva - nefericiţi pentru că nu obţin iubire, nefericiţi pentru că nu pot iubi.

Iubirea este un extaz: extazul non-minţii, extazul prezentului, extazul unei stări în afara ambiţiei, extazul goliciunii. Oriunde există iubiţi, nu există nimeni: doar iubirea există. Când doi iubiţi se întâlnesc, ei nu sunt doi. Ei pot să pară doi din exterior, pentru tine. Dar povestea din interior este cu totul diferită: ei nu sunt doi. În momentul în care se întâlnesc, doimea dispare, doar iubirea există şi curge. Cum să fie posibil acest lucru dacă nu eşti o goliciune în interior, un nimic, astfel încât să nu mai fie nici o barieră, nimic, între tine şi iubitul tău. Dacă tu eşti cineva, iar iubitul sau iubita este de asemenea cineva, atunci nu două persoane se întâlnesc, ci patru: două anonimităţi autentice, care stau în spatele a două identităţi - ego-uri false care îşi strâng mâinile, care se mângâie, care fac gesturi de iubire. E o dramă să priveşti aşa ceva: ridicol! Oricând iubiţii se întâlnesc, acolo nu este nimeni, iar două anonimităţi nu pot fi două. Cum pot două nimicuri să fie două? Nimicurile nu au o limită de demarcaţie - nimicul este un spaţiu nesfârşit. Două nimicuri devin unul. Două identităţi rămân separate.

De aceea iubirea devine o treabă aşa de urâtă - iubirea numită de voi „iubire", nu de mine. Iubirea voastră este o treabă murdară, cea mai murdară. Aşa trebuie să fie. Ar fi putut să fie cel mai frumos fenomen din lume, dar a devenit cel mai urât: iubiţi care se luptă continuu, se ceartă continuu, îşi creează suferinţe unul altuia. Satre spune: „celălalt este iadul". El spune ceva despre iubirea voastră. De fiecare dată când eşti singur, eşti relaxat, de fiecare dată când eşti cu iubitul sau iubita ta, apare tensiunea. Nu poţi trăi singur pentru că cea mai adâncă anonimitate te face să tânjeşti…are o sete, o foame profundă în ea. Aşa că nu poţi rămâne singur. Trebuie să te mişti - cauţi compania, dar în momentul în care sunteţi împreună este o suferinţă. Toate relaţiile creează suferinţă, şi nimic altceva. Dacă nu eşti iluminat, iubirea devine doar un conflict, o ceartă. Cu timpul ajungi să te adaptezi la ea. Asta înseamnă că în timp ajungi plictisit, insensibil. De aceea

toată lumea arată aşa de moartă, de veche. Pute. Toate relaţiile au ajuns învechite, au devenit urâte. Deci dacă vrei cu adevărat să iubeşti şi să fii iubit…acest lucru nu este posibil aşa cum eşti acum; trebuie să dispari. Trebuie să pleci - astfel încât să rămână un nimic curat, un nimic proaspăt să rămână în urmă. Doar atunci poate floarea iubirii să înflorească. Seminţele sunt acolo, dar ego-ul e ca o piatră, iar seminţele nu au cum să crească pe ea.

Şi spui că vrei să fii obişnuit? Şi vrei iubire? Şi vrei prieteni? Şi vrei să te bucuri? Păi asta înseamnă iluminarea. Dar dacă te duci la preoţi, şi la predicatori, şi la religiile organizate, şi în biserici, iluminarea lor este diferită. Ei sunt împotriva iubirii; ei sunt împotriva obişnuitului; ei sunt împotriva prieteniei; ei sunt împotriva bucuriei, ei sunt împotriva a tot ce caută natura ta în mod firesc. Ei sunt marii otrăvitori.

Dar dacă ai venit la mine, şi ai venit la persoana potrivită - potrivită în sensul că iluminarea mea aparţine acestei lumi. Nu spun că nu există o altă lume. Nu spun că viaţa pământească este singura viaţă-nu. Nu mă înţelege greşit. Dar cealaltă lume depinde de aceasta, iar cerul depinde de acest pământ. Dacă vrei să te duci mai sus, trebuie să fii mai puternic înrădăcinat aici pe pământ. Ai nevoie de rădăcini în această viaţă, şi apoi florile vor apare în cealaltă viaţă. Cealaltă viaţă nu este împotriva acestei vieţi; de fapt, cealaltă viaţă nu este decât înflorirea acestei vieţi. Dumnezeu nu este împotriva lumii, nu este în afara ei; este în ea, ascuns în ea. Nu trebuie să fii împotriva lumii pentru a-l căuta, dacă o faci nu îl vei găsi niciodată. El este ascuns aici şi acum. Trebuie să cauţi, trebuie să mergi adânc în această existenţă - şi acesta este singurul mod în care îl poţi găsi. Toată această viaţă, toată această existenţă nu este decât un templu, iar el este ascuns în ea. Nu încerca să fugi de el.

Eu nu sunt împotriva acestei vieţi; de fapt nu sunt împotriva a nimic. Eu sunt pentru totul, pentru că dacă există, trebuie să existe un scop pentru care există. Dumnezeu nu poate crea lucruri fără nici un scop - nu este nebun. Existenţa este foarte precisă, plină de sens; dacă această viaţă există, înseamnă că cealaltă viaţă nu poate exista fără ea. Este baza.

Dar tu îţi aduci noţiunile tale când vii la mine. Când vii la mine şi vorbesc despre renunţare, sannyas, tu înţelegi altceva, nu ceea ce spun eu. Trebuie să folosesc limbajul, şi toate cuvintele sunt contaminate. Au fost folosite de milioane de ori, de milioane de oameni, cu diferite conotaţii, deferite sensuri; iar eu le dau dimensiuni diferite de sens.

Iluminarea se referă la un om care este total conştient de goliciunea sa interioră, şi nu luptă cu ea; mai degrabă se bucură de ea, este beatific. Bucurându-se de propria goliciune interioară, el devine disponibil altora; alţii se pot bucura şi ei, alţii pot veni şi participa la misterul său. Uşile sale sunt deschise, el invită prieteni şi iubiţi, şi este pregătit să împărtăşească, este pregătit să dăruiască. Când dăruieşti din goliciunea ta interioară, nu te temi niciodată să dăruieşti, pentru că nu ai cum să epuizezi goliciunea. Doar lucrurile finite pot fi epuizate, de aceea ele creează suferinţă - îţi este teamă să dai. Un om care simte că este gol, de ce i-ar fi teamă să dea? El se poate dărui total, şi dacă acest lucru nu este posibil, iubirea nu este posibilă. Iubirea este un fenomen sfânt, nu este profană. Fiecare iubire care îşi merită acest nume este sacră. Şi când intri în iubire, intri în lumea purităţii, inocenţei. Când iubeşti, intri în templul divinului.

Bucuraţi-vă! Eu nu sunt pentru tristeţe şi feţe lungi. Nu sunt aici să vă fac mai nefericiţi decât sunteţi - sunteţi deja nefericiţi. Nu sunt aici să vă dau mai multă tristeţe. Sunt aici ca să vă trezesc la beatitudinea care este dreptul vostru din naştere, care vă este disponibilă în mod natural. Dar aţi uitat cum să va apropiaţi de ea, şi mergeţi în direcţii greşite: o căutaţi undeva unde nu există; o căutaţi în afară, iar ea este în interior; o căutaţi în depărtare, iar ea este aproape; o căutaţi în stele iar ea este chiar în faţa voastră.

În limba engleză sunt două cuvinte - e minunat. Unul este „evident”[2]: evident înseamnă chiar în faţa ta. Vine dintr-o rădăcină latină, care înseamnă „chiar în faţa ta”. Şi apoi, mai este un cuvânt, „problemă”. Acesta vine dintr-o rădăcină grecească, şi înseamnă tot „în faţa ta”. Înţelesul de bază al celor două cuvinte, „evident” şi „problemă”, este acelaşi . Evidentul este problema, ceea ce se află în faţa ochilor noştri este problema - pentru că nu îl poţi vedea, privirea ta rătăceşte pe tărâmuri îndepărtate. Evidentul a devenit problema. Iar iluminarea înseamnă să devii conştient de ceea ce este evident, şi când devii conştient de evidenţă, problema dispare.

Să trăieşti o viaţă lipsită de probleme înseamnă să trăieşti o viaţă iluminată. Este un mod cu totul diferit de a fi: nu are nimic de-a face cu realizarea, nu are nimic de-a face cu învăţarea, nu are nimic de-a face cu efortul, cu practica. Singurul lucru de care este nevoie este să fii un pic mai alert, ca să poţi privi, vedea, observa ceea ce este în faţa ta. Soluţia este mai aproape, mult, mult mai aproape decât îţi poţi imagina. Nu o căuta în depărtare, ea există în tine însuţi. Odată ce eşti aşezat în interior, centrat, înrădăcinat, îţi dau toată libertatea - du-te, şi iubeşte. Mergi şi fii în lume; acum vei fi capabil să te bucuri de ea, vei fi capabil să o guşti, vei fi capabil să pătrunzi în posibilităţile ei cele mai adânci. Şi oricând intri în tărâmul profunzimilor, vei găsi mereu divinul acolo. În iubire, pătrunde adânc, şi îl vei găsi pe Dumnezeu; în mâncare, mănâncă bine, cu atenţie, conştienţă, şi îl vei găsi pe Dumnezeu.

Upanişadele spun ANNAM BRAHM - mâncarea este Dumnezeu. Şi Upanişadele spun că sexul este doar un frate, un frate geamăn, al beatitudinii ultime. Sexul, un frate geamăn al beatitudinii finale, ultime! L-ai condamnat prea mult. Poate că este treapta cea mai joasă a scării, dar face parte din ea. Cea mai înaltă treaptă îi aparţine tot la fel de mult ca şi prima; de fapt, totul aparţine lui Dumnezeu şi este divin. Asta înseamnă iluminarea: să poţi vedea în totul vibraţia sacră. Religia nu este împotriva a nimic, religia este căutarea sfinţeniei în orice. Şi este acolo, aşteptându-te.

Ai venit la locul potrivit. Mintea ta poate că şi-ar dori să fugă de aici, pentru că va fi o moarte pentru mintea ta. Este locul potrivit pentru tine, dar locul nepotrivit pentru mintea ta. Este locul perfect pentru fiinţa ta, dar pentru ambiţiile, pentru ego-ul, pentru mândria, pentru prostiile tale, este locul cel mai nepotrivit pe care îl poţi găsi undeva, acum, pe acest pământ.

Aşa că, tu decizi. Dacă vrei să fii prost, fugi. Apoi mintea va continua să te păcălească, că eşti îndrăgostit şi că te bucuri - şi tu ştii că nu te bucuri, şi tu ştii că nu eşti îndrăgostit. Apoi mintea te poate păcăli că te laşi în voia curentului - nu ai cum să faci asta. Nici măcar nu eşti acolo ca să te poţi lăsa dus. Tu nu exişti. Nu ai deloc o fiinţă unitară. Poţi să hoinăreşti şi să te amăgeşti pe tine însuţi, dar dacă vrei cu adevărat să fii iubit de o femeie, şi vrei o femeie pe care să o iubeşti, şi vrei prieteni, şi vrei să te bucuri de viaţă - îţi ofer cheile pentru a ajunge acolo.

A doua întrebare:

Întrebarea 2

SPUI CĂ LAO TZU ESTE DOAR PENTRU CEI MAI RARI CĂUTĂTORI. ATUNCI CUM POŢI SPUNE DESPRE EL CĂ ESTE TOTAL?

El este pentru cei mai rari căutători pentru că este total. Mintea se teme de totalitate, mintea caută mereu perfecţiunea. Mintea este un perfecţionist.

Încearcă să înţelegi aceste două dimensiuni: dimensiunea perfecţiunii şi dimensiunea totalităţii. Cu perfecţiunea, ego-ul poate exista fără probleme; de fapt nu poate exista fără

[2] *Obvious,* în limba engleză (n. tr.)

dimensiunea perfecţiunii. Ego-ul încearcă mereu să fie tot mai perfect, şi când vrei să fii perfect trebuie să alegi - nu ai cum să fii total. Dacă vrei să fii înţelept, trebuie să alegi: trebuie să renunţi la prostie, trebuie să lupţi împotriva ignoranţei. Şi dacă doreşti să fii perfect înţelept, trebuie să tai toate posibilităţile ignoranţei, prostiei, nebuniei.

Dar un om total este cu totul diferit. El este înţelept în nebunia sa; el este nebun în înţelepciunea sa. El ştie că este ignorant - asta e înţelepciune. În el, contrariile se întâlnesc. Lao Tzu spune: „Toată lumea pare să fie înţeleaptă, cu excepţia mea. Eu par a fi un nebun." Toţi încearcă să fie înţelepţi, încearcă să fie cunoscători, încearcă să fie inteligenţi - aranjând, ascunzând, respingând nebunia. Dar nebunia are o frumuseţe doar a ei - dacă poate fi unită cu înţelepciunea. Atunci înţelepciunea este totală. Şi cei mai mari înţelepţi din dimensiunea totalităţii sunt întotdeauna şi nebuni. Ei sunt aşa de simpli şi de inocenţi, încât arată prosteşte. Lao Tzu trebuie să fi arătat prosteşte pentru mulţi oameni. El era; era ambele. Şi aceasta este dificultatea: mintea caută perfecţiunea. Cine se va duce la Lao Tzu? Nimeni nu vrea să fie nebun şi înţelept. Şi nu poţi nici măcar să înţelegi cum cineva poate fi ambele în acelaşi timp. Cum poate cineva să fie ambele?

Se spune că un mistic Sufit călătorea, şi a ajuns la un oraş. Şi numele său ajunsese acolo înaintea sa, faima sa era deja cunoscută. Aşa că oamenii s-au adunat şi i-au spus: „Predică-ne ceva."

Misticul a spus, „Eu nu sunt un înţelept, pentru că sunt şi nebun. Veţi fi nedumeriţi de învăţăturile mele, aşa ca mai bine lăsaţi-mă să păstrez tăcerea".

Dar cu cât încerca mai mult să evite, cu atât ei insistau mai mult, cu atât au devenit mai intrigaţi de personalitatea lui. În cele din urmă a strigat, şi a spus: „Bine.Vinerea următoare voi veni la moschee"…Era un sat musulman "…şi despre ce vreţi să vă vorbesc?". Ei au spus „Fireşte, despre Dumnezeu".

Aşa că a venit - tot satul se adunase, se crease o mare vâlvă. A stat la amvon, şi a pus o întrebare: „Ştiţi ceva despre ceea ce urmează să spun despre Dumnezeu?".

Sătenii bineînţeles că au spus: „Nu, nu ştim ce urmează să spui".

„Atunci", a spus, „este inutil, pentru că dacă nu cunoaşteţi nimic, nu veţi putea înţelege. Este nevoie de puţină pregătire, iar voi sunteţi total nepregătiţi. Va fi inutil, şi nu voi vorbi."A părăsit moscheea.

Sătenii erau pierduţi: ce să facă? L-au convins din nou pentru vinerea următoare. Vinerea următoare a venit din nou. A pus aceeaşi întrebare; toţi sătenii erau pregătiţi. El a întrebat: „Ştiţi despre ce urmează să vă vorbesc?".

Ei au spus: „Da, bineînţeles".

Aşa că el a spus, „Atunci, nu este nevoie sa mai vorbesc. Dacă deja ştiţi - gata. De ce să mă mai deranjaţi degeaba şi să vă pierdeţi şi voi timpul?". Şi a părăsit moscheea.

Sătenii erau complet năuciţi: ce să facă cu acest om? Dar acum interesul lor crescuse nebuneşte. Trebuie să ascundă ceva! Deci l-au convins cumva din nou.

El a venit, şi a pus din nou aceeaşi întrebare: „Ştiţi despre ce urmează să vă vorbesc?"

Acum sătenii deveniseră mai înţelepţi: Au spus: „Jumătate din noi ştiu, iar jumătate din noi nu ştiu".

Misticul a spus, „Atunci nu este nevoie să vă vorbesc. Cei care ştiu pot să le spună şi celor care nu ştiu".

Acesta este un om înţelept şi nebun - arată nebun, dar este foarte înţelept în nebunia sa; pare foarte înţelept, dar se comportă ca un nebun. Dacă înţelegi viaţa, cu cât pătrunzi mai adânc, cu atât mai mult vei înţelege că merită să alegi întregul. Asta înseamnă că nu este nevoie să alegi.

Alegerea va diseca întregul, şi orice vei obţine va fi ceva fragmentar şi mort. Înţelepciunea şi nebunia merg împreună în viaţă; dacă le diseci, atunci înţelepciunea va fi separată, şi nebunia va fi separată, dar ambele vor fi moarte. Cea mai mare artă a vieţii constă din a le lăsa să crească împreună, în echilibru, în aşa fel încât înţelepciunea ta să aibe o anumită calitate a nebuniei, iar nebunia ta o anumită calitate a înţelepciunii. Atunci eşti total.

De aceea: sunt foarte rari căutătorii care vor merge la Lao Tzu. El va părea absurd, pentru că uneori se va purta ca un înţelept, iar alteori se se va purta ca un nebun. Şi nu te poţi baza pe el, şi nu este previzibil, şi nimeni nu ştie ce urmează să facă în momentul următor - el trăieşte clipă de clipă. Şi nu ai cum să faci o doctrină din el: el nu este un înţelept, el este şi nebun. Acea nebunie te va tulbura. Şi el este mereu inconsecvent - la suprafaţă. Desigur, în profunzime există o consecvenţă, o consecvenţă absolută: el este atât de consecvent încât înţelepciunea şi nebunia sa sunt de asemenea consecvente, dar pentru asta va trebui să mergi mai adânc în acest om. Doar o cunoaştere de suprafaţă nu te va ajuta, doar familiarizarea nu te va ajuta; vei avea nevoie de *satsang*. Va trebui să fii într-o participare profundă cu fiinţa sa, doar atunci vei fi capabil să înţelegi totalitatea.

Buddha este înţelept, Mahavira este înţelept. Nu poţi găsi o singură bucată de nebunie în ei, ei sunt perfecţiunea. Lao Tzu nu este, Chuang Tzu nu este, Lieh Tzu nu este. Ei sunt contradictorii, paradoxali, dar în asta constă frumuseţea. Buddha este monoton. Dacă îl înţelegi pe Buddha astăzi, i-ai înţeles şi ziua de ieri, şi ziua de mâine. El este un lucru consecvent - curat, logic, mişcându-se în linie, liniar.

Dar Lao Tzu este un zigzag, el merge ca un nebun. Vei înţelege pe măsură ce intrăm în spusele sale; vei înţelege că el aleargă ca un nebun. Afirmaţiile sale nu au sens la suprafaţă. Sunt cele mai sensibile exprimăr i- dar pentru a le cunoaşte sensul va trebui să te schimbi complet. Buddha este la suprafaţă - logic, raţional; îl poţi înţelege fără a deveni un meditator; fără a curge în fiinţa lui, îl poţi înţelege. El este inteligibil; dar nu şi Lao Tzu. Această totalitate..Lao Tzu acceptă această lume şi cealaltă, şi acceptă în mod total. Nu este preocupat de lumea cealaltă; ştie că cealaltă lume va creşte din lumea aceasta - aşa că, de ce să-ţi faci probleme? Trăieşte în lumea aceasta cât mai frumos, cât mai total, iar cealaltă lume va veni din aceasta în mod natural. Va fi o creştere naturală.

Dacă îl întâlneşti pe Lao Tzu, acesta va fi năucitor. Uneori va spune ceva, alteori va spune altceva; va afirma ceva într-o propoziţie, iar în următoarea propoziţie va contrazice acest lucru. Din această cauză doar căutători foarte rari ajung la el; din această cauză nu există o religie organizată pentru Lao Tzu. Nu poate exista. Doar căutătorii individuali pot ajunge la el, pentru că religia organizată trebuie să fie perfecţionistă, trebuie să fie în acord cu mintea, în acord cu tine; pentru că o religie organizată este o religie interesată mai mult de mulţime, este interesată mai mult de gloată. Trebuie să existe odată cu gloata şi mulţimea .

Lao Tzu poate rămâne necontaminat, pur. El nu face compromisuri. Totalitatea sa rămâne de neînţeles - de aceea căutătorii rari ajung la el, pentru că el este total.

Cu cât o persoană este mai totală, cu atât devine mai de neînţeles, pentru că devine tot mai mult asemenea lui Dumnezeu. El nu este concis. El nu este ca o grădină făcută de mâna omului; el este o sălbăticie, o pădure, fără reguli, fără planuri, neplanificată, o creştere sălbatică. Aceasta este frumuseţea. Oricât de frumoasă ar fi o grădină sădită de mâna omului, acesta e prea prezent acolo, mâna lui e prea prezentă acolo. Totul este plănuit, tăiat, sădit de om - simetria, şi toate celelalte. Dar într-o pădure sălbatică nu ai nici o simetrie, nu vezi nici o logică. Dacă Dumnezeu este grădinarul, înseamnă că este nebun. De ce cultivă o astfel de grădină? Buddha este ca o grădină, o grădină dintr-un palat imperial; Lao Tzu este ca o pădure sălbatică: te poţi pierde în ea. Îţi va fi frică, şi pericolul te va pândi la fiecare pas şi fiecare umbră te va speria de moarte. De aceea

Confucius a spus: „Nu vă duceţi aproape de el. Nimeni nu cunoaşte căile sale. Ori este nebun, ori este cel mai înţelept om. Dar nimeni nu ştie cine este.”

A treia întrebare:

AM O DORINŢĂ PUTERNICĂ DE A MĂ CONTOPI CU UNIVERSUL, DAR RĂMÂN SEPARAT, ANXIOS, FĂRĂ CAMIN - DE CE? CE MĂ TRAGE ÎNAPOI, ŞI CE ESTE DE FĂCUT?

Însăşi dorinţa de a te contopi cu universul te ţine separat. Renunţă la dorinţă şi există o contopire.

Nu te poţi contopi printr-o dorinţă intensă, pentru că însăşi dorinţa te va ţine separat. Cine este cel care doreşte acest lucru? Cui aparţine această dorinţă intensă? O dorinţă intensă creează un ego intens - şi o reprimare. Şi cine ţi-a spus că eşti separat şi că trebuie să te contopeşti? Nu ai fost niciodată separat, aşa că de ce te urmăreşti singur? Tu eşti contopit.

Priveşte la diferenţa de puncte de vedere. Lao Tzu spune că eşti contopit în existenţa, nu eşti separat. Nu ai fost niciodată, nu poţi fi niciodată separat. Cum e posibil aşa ceva? Exişti în oceanul divinului, sau Tao, sau cum vrei să-i spui. Cum poţi fi separat? Deci mai întâi o noţiune greşită că „eu sunt separat”, apoi o altă noţiune greşită rezultă din prima, că „trebuie să mă contopesc”. Şi dacă încerci să te contopeşti vei rămâne separat. Priveşte doar, şi observă, şi vezi: nu ai fost niciodată separat. Cine respiră în tine? Crezi că tu? Cine trăieşte în tine? Crezi că tu? Cine se naşte în tine? Ai vreo idee? Ceea ce se naşte în tine, ceea ce trăieşte în tine, ceea ce respiră în tine este întregul. Şi acestea sunt doar gânduri: cum să mă contopesc? - atunci nu vei fi nicioodată în stare să te contopeşti. Doar uită-te cum stau lucrurile. Tu eşti deja în el.

Se spune că atunci când Lin Chi s-a apropiat de Maestrul său, plângând şi suspinând, cu lacrimi în ochi, şi l-a întrebat cum să devină un Buddha, Maestrul l-a lovit tare peste faţă, i-a tras o palmă zdravănă.

El a fost şocat, şi l-a întrebat: „Ce faci? Am întrebat ceva greşit?”

Maestrul a spus: „Da. Acesta e cel mai greşit lucru pe care-l poate întreba cineva. Întreabă-mă din nou, şi te voi lovi şi mai tare. Cât de prostesc! Tu eşti un Buddha…şi întrebi cum să devii un Buddha?”

Odată ce ai intrat în capcana acestui „cum să devii un Buddha”, pentru milioane de vieţi vei pierde esenţialul. Tu ai fost întotdeauna un Buddha.

S-a întâmplat în viaţa lui Buddha. Într-o viaţă trecută auzise despre un om care a devenit un Buddha. Aşa că s-a dus şi i-a atins picioarele. Dar a fost complet surprins, pentru că atunci când i-a atins picioarele acelui Buddha, acesta i-a atins la rândul său, imediat, picioarele.

Aşa că a spus: „Nu înţeleg. Eu îţi ating picioarele pentru că sunt un om ignorant, care cercetează, caută. Dar tu de ce îmi atingi picioarele? Tu eşti deja iluminat.”

Acel Buddha a râs şi a spus, „Poate că nu ştii. Văd că tu nu ştii încă cine eşti. Dar eu te ştiu bine. Din momentul în care mi-am dat seama cine sunt, mi-am dat seama ce este toată această existenţă. Dar poate că tu nu eşti încă conştient. Poate că îţi va lua puţin timp până vei realiza cine eşti.”.

Buddheitatea nu este o realizare. Este doar o recunoaştere a ceea ce eşti, este doar o aducere aminte. Aşa că nu mă întreba cum să te contopeşti. Şi dacă ai o dorinţă intensă să te contopeşti., cu cât este mai intensă dorinţa, cu atât mai dificilă va fi contopirea Dorinţa este bariera. Dă-i drumul te rog dorinţei, şi doar priveşte în jur. Cine eşti tu? Dumnezeu există, tu nu. Tu eşti o noţiune falsă, o idee, un balon de săpun în mintea ta - un balon plin cu aer, nimic mai mult. Şi dacă este o dorinţă prea puternică, nu se întâmplă nimic - doar că aerul devine fierbinte, un balon plin cu aer fierbinte, şi atât. Răcoreşte-te un pic. Şi doar priveşte în jur: tu ai fost mereu în ocean, nu ai fost niciodată în altă parte. Nu poţi fi în altă parte, pentru că nu există nimic altceva. Nu există spaţiu în afara lui Dumnezeu - sau Tao. Deci, cu cât mai repede vei realiza prostia dorinţei, a contopirii, cu atât mai bine. Tu eşti deja cel pe care îl cauţi.

Acesta e mesajul tuturor celor treziţi: tu eşti deja ceea ce cauţi. Tu eşti deja ţinta. Nu ai părăsit niciodată casa.

Există o poveste frumoasă - pare un pic profană, dar numai Budiştii Zen sunt în stare de aşa ceva. Îşi iubesc Maestrul aşa de mult, îl iubesc pe Buddha aşa de mult, încât îşi pot permite chiar şi profanarea.

Se spune că o maimuţă a venit la Buddha.

Maimuţa îl reprezintă pe om, maimuţa reprezintă mintea. Mintea este o maimuţă. Charles Darwin a ajuns să cunoască acest lucru foarte târziu, dar noi am fost mereu conştienţi de faptul că omul trebuie să se tragă din maimuţe, pentru că el încă se maimuţăreşte. Doar observă mintea, vorbăria ei constantă, şi apoi observă o maimuţă într-un copac. Vei simţi o similaritate.

O maimuţă a venit la Buddha, şi nu era o maimuţă obişnuită. Era un rege, un rege al maimuţelor - asta înseamnă o maimuţă la modul absolut.

Maimuţa i-a spus lui Buddha, „Aş vrea să devin un Buddha".

Buddha a spus, „Nu am auzit de nimeni care să ajungă un Buddha, şi să rămână şi maimuţă în acelaşi timp".

Maimuţa i-a spus, „Nu îmi cunoşti puterile. Eu nu sunt o maimuţă obişnuită". Nici o maimuţă nu crede că este obişnuită, toate maimuţele cred că sunt extraordinare; asta face parte din felul de a fi al maimuţei. Aceasta a spus, „Eu nu sunt o maimuţă obişnuită. Ce tot spui? Eu sunt regele maimuţelor".

Aşa că Buddha a întrebat, „Ce puteri extraordinare ai? Poţi să îmi arăţi?"

Maimuţa a spus, „Pot să sar până la marginea lumii." A sărit mereu prin copaci. Ştia să sară.

Buddha a spus atunci, „Bine. Vino în palma mea, şi sari spre cealalt capăt al lumii".

Maimuţa a încercat şi a încercat, şi era o maimuţă cu adevărat puternică, o maimuţă foarte pasională. S-a dus ca o săgeată, şi s-a dus şi s-a dus…s-a dus. Luni şi ani - spune povestea - au trecut. Şi apoi maimuţa a ajuns la capătul lumii.

A râs; a spus, „Priveşte! Este chiar capătul!" S-a uitat în jos. Era un hău: cinci stâlpi stăteau acolo pentru a marca graniţa. Acum trebuia să se întoarcă. Dar cum putea demonstra că a fost la aceşti cinci stâlpi? Aşa că a făcut pipi în apropierea unui stâlp - o maimuţă! - pentru a lăsa un semn.

Au trecut ani, şi maimuţa s-a întors. Când a ajuns la Buddha, a spus, „Am ajuns până la capătul lumii, şi am lăsat un semn acolo".

Dar Buddha i-a spus, „Priveşte doar în jur". Nu se mişcase deloc. Acei cinci stâlpi erau cele cinci degete ale lui Buddha. Şi puţeau… Fusese acolo cu ochii închişi...probabil că visase.

Mintea este o maimuţă cu ochii închişi, care visează. Nu ai plecat niciodată nicăieri, ai fost mereu aici şi acum - pentru că nu există nimic altceva. Doar deschide ochii. Doar deschide ochii şi aruncă o privire în jur, şi deodată o să-ţi vină să râzi. Tu ai fost întotdeauna înrădăcinat în fiinţa supremă, nu este nici o nevoie să te contopeşti. Singura necesitate este să te devii atent la locul în care eşti, la cine eşti.

Şi renunţă la prostia asta cu dorinţa intensă. Dorinţa este o barieră; dorinţa intensă este desigur o barieră mai mare. Dorinţa înnourează mintea. Dorinţa aduce fum în jurul tău, un ecran de fum, şi atunci nu poţi vedea ceea ce este în realitate.

A patra întrebare :

Întrebarea 3

AI VORBIT DESPRE ARMONIA OPUŞILOR. EU SIMT CĂ URA UCIDE IUBIREA, IAR FURIA UCIDE COMPASIUNEA. EXTREMELE SE LUPTĂ ÎN INTERIORUL MEU. CUM POT GĂSI ARMONIA?

Este complet greşit. Dacă ura ucide iubirea, iar furia ucide compasiunea, atunci nu există nici o posibilitate - ca să existe vreodată acolo iubire sau compasiune. Atunci eşti prins înăuntru, nu poţi ieşi de acolo. Ai trăit cu ura milioane de vieţi - ar fi trebuit să ucidă iubirea până acum. Ai trăit cu furia milioane de vieţi - ar fi trebuit să ucidă compasiunea până acum. Dar priveşte… iubirea este încă acolo. Ura vine şi pleacă; dar iubirea supravieţuieşte. Furia vine şi pleacă; compasiunea supravieţuiieşte. Ura nu a fost în stare să ucidă iubirea; noaptea nu a fost în stare să ucidă ziua, iar întunericul nu a fost în stare să omoare lumina. Nu, ele sunt încă în viaţă.

Deci primul lucru pe care trebuie să-l înţelegi este: ele nu au fost ucise. Acesta este un lucru. Iar al doilea lucru va fi posibil doar mai târziu, când vei iubi cu adevărat. Tu nu ai iubit cu adevărat; asta este problema, nu ura. Nu ura este problema - tu nu ai iubit cu adevărat. Nu întunericul este problema - tu nu ai lumina. Dacă lumina este acolo, întunericul dispare. Nu ai iubit. Inventezi, îţi imaginezi, visezi- dar tu nu ai iubit.

Iubeşte. Dar nu spun că doar iubind ura va dispare imediat - nu. Ura se va lupta. Toţi vor să supravieţuiască. Ura se va zbate. Cu cât iubeşti mai mult, cu atât ura va fi mai puternică. Dar vei fi surprins: ura vine şi pleacă. Nu ucide iubirea; mai degrabă face iubirea mai puternică. Iubirea poate absoarbe ura. Dacă iubeşti pe cineva, în unele momente o poţi urî. Dar asta nu distruge iubirea; mai degrabă aduce o bogăţie iubirii.

Ce este ura de fapt?- este o tendinţă de a te îndepărta. Ce este iubirea? - o tendinţă de a te apropia. Ura este o tendinţă de separare, o tendinţă de divorţ. Iubirea este o tendinţă spre mariaj, să vii mai aproape, să fii mai apropiat, să fii unul. Ura înseamnă să devii doi, independent. Iubirea înseamnă să devii unul, interdependent. De fiecare dată când urăşti, te îndepărtezi de iubita ta, de cel drag. Dar în viaţa obişnuită a te îndepărta este necesar pentru a te putea întoarce. Este ca atunci când mănânci: îţi este foame aşa că mănânci, apoi foamea dispare, pentru că ai mâncat. Când iubeşti pe cineva, este ca şi mâncarea. Iubirea este mâncare - foarte subtilă, spirituală, dar este mâncare: te hrăneşte. Când iubeşti pe cineva, foamea se potoleşte; te simţi sătul, apoi imediat, începe mişcarea de îndepărtare şi vă despărţiţi. Dar apoi îţi va fi iarăşi foame, ai dori să te apropii, să fii lângă el/ea, să iubeşti, să vă contopiţi. Mănânci, apoi pentru patru, cinci, sau şase ore, uiţi de mâncare; nu continui să stai în bucătărie, nu continui să stai acolo în mizerie. Pleci; şi după şase ore, deodată, începi să te intorci - foamea se apropie.

Iubirea are două feţe: foamea şi saţietatea. Tu confunzi iubirea cu foamea. Odată ce ai înţeles că nu există ură, ci doar o situaţie pentru a crea foamea, atunci ura devine o parte a iubirii.

Atunci aceasta îmbogăţeşte iubirea. Atunci furia devine o parte a compasiunii, îmbogăţeşte compasiunea. O compasiune fără nici o posibilitate de a fi furie va fi neputincioasă, nu va avea energie în ea. O compasiune cu posibilitatea de fi şi furie are putere, vigoare. O iubire fără posibilitatea urii, se va învechi. Atunci mariajul va arăta ca o închisoare din care nu poţi scăpa. O iubire cu ură în ea, are o libertate în ea - nu devine niciodată veche.

În matematica vieţii, aşa cum o văd eu, divorţurile au loc pentru că în fiecare zi le amânaţi. Atunci divorţul se acumulează şi într-o zi mariajul este complet ucis de ea, este distrus de ea. Dacă mă înţelegi, eu aş sugera să nu mai aştepţi: în fiecare zi divorţează şi recăsătoreşte-te. Ar trebui să existe un ritm, aşa cum este cu ziua şi noaptea, foamea şi saţietatea, vara şi iarna, viaţa şi moartea. Dimineaţa iubeşti, seara urăşti. Când iubeşti, iubeşti cu adevărat, iubeşti total; când urăşti, urăşti cu adevărat, urăşti total. Şi brusc vei găsi frumuseţea din asta: frumuseţea stă în totalitate.

O ură totală este de asemenea frumoasă, la fel de frumoasă ca o iubire totală; o furie totală este de asemenea frumoasă, la fel de frumoasă ca şi compasiunea totală. Frumuseţea stă în totalitate. Furia, singură, devine urâtă, ura, singură, devine urâtă - este doar valea fără munte, fără vârf. Dar împreună cu vârful valea devine o privelişte minunată - din vârf, valea devine frumoasă, din vale, vârful devine frumos.

Te mişti; râul vieţii tale se mişcă între aceste două maluri. Şi încet, încet, cu cât înţelegi mai mult şi mai mult matematica vieţii, nu vei gândi că ura este împotriva iubirii: este complementară. Ele formează un întreg perfect.

Pentru că nu ai iubit, îţi este teamă de ură - îţi este teamă pentru că iubirea ta nu este îndeajuns de puternică: ura ar putea să o distrugă. Nu eşti foarte sigur dacă iubeşti sau nu, de aceea te temi de ură şi furie. Ştii că ar putea să-ţi distrugă întreaga casă. Nu eşti sigur dacă această casă există cu adevărat sau este doar pură imaginaţie, o casă imaginară. Dacă este imaginară, ura o va distruge; dacă este adevărată, ura o va face mai puternică. După furtună coboară o linişte. După ură, iubiţii sunt din nou proaspeţi, gata să se piardă unul în celălalt - complet proaspeţi, ca şi cum s-ar întâlni pentru prima oară, din nou. Se întâlnesc din nou şi din nou, din nou şi din nou, ca pentru prima oară.

Iubiţii se întâlnesc întotdeauna pentru prima oară. Dacă te întâlneşti pentru a doua oară, iubirea deja îmbătrâneşte, deja este veche. Devine plictisitoare. Iubiţii întotdeauna se îndrăgostesc unul de altul în fiecare zi, proaspeţi, tineri. Te uiţi la femeia ta, şi nu îţi dai seama că ai mai văzut-o înainte - aşa este de nouă. Te uiţi la bărbatul tău, şi acesta pare să fie un străin; şi te îndrăgosteşti din nou.

Ura nu distruge iubirea, distruge doar ce este vechi în ea. Este o curăţare, şi dacă o înţelegi, vei fi recunoscător pentru asta. Şi dacă poţi să fii recunoscător şi pentru ură, ai înţeles; acum nimic nu mai poate distruge iubirea ta. Acum eşti pentru prima oară cu adevărat înrădăcinat; acum poţi absorbi furtuna şi poţi să fii întărit prin ea, poţi să fii îmbogăţit prin ea.

Nu privi viaţa ca pe o dualitate, nu privi viaţa ca pe un conflict - nu este. Eu am cunoscut - nu este. Eu am experimentat - nu este. Este un întreg, o singură bucată, şi totul îşi are locul în ea. Trebuie doar să descoperi cum să laşi lucrurile să îşi găsească locul lor, să le permiţi să se potrivească în întreg. Permite-le să se potrivească unul cu altul. Este un întreg minunat.

Şi dacă mă întrebi pe mine, dacă ar fi posibilă o lume fără ură, eu nu aş alege-o; ar fi absolut moartă şi plictisitoare. Poate că va fi dulce, dar prea dulce - vei tânji după sare. Dacă ar fi posibilă o lume fără furie, eu nu aş alege-o, pentru că doar compasiunea, fără furie, nu ar avea deloc viaţă în ea. Opusul dă tensiunea, opusul dă tăria. Când fierul obişnuit trece prin foc, devine oţel; fără foc nu poate deveni oţel. Dacă compasiunea ta poate trece prin furie, cu cât mai înaltă va fi temperatura furiei, cu atât mai puternică va fi tăria şi puterea compasiunii.

Buddha are compasiune. El este un războinic. El vine din rasa *kshatriya*, a samurailor. Trebuie să fi dus o viaţă plină de furie - şi apoi, deodată, compasiunea. Mahavira, vine dintr-un

clan *kshatriya*. De fapt asta pare absurd, dar are o anumită consistenţă: toţi marii învăţătorii ai non-violenţei provin din rasa *kshatrya.* Nici un Brahmin nu a predicat non-violenţa. Cunoaştem un singur Brahmin, care este cunoscut drept avatar - Parusharam. A fost cel mai violent om pe care l-a cunoscut lumea - un Brahmin, cel mai violent!. Cei 24 de *teerthankara* ai jainiştilor, sunt toţi *kshatryaşi,* Buddha este un *kshatrya.* Ei vorbesc despre compasiune, despre nonviolenţă; ei au trăit violenţa, ei ştiu ce este violenţa, ei au trecut prin ea. Chiar dacă un Brahmin încearcă să fie non-violent, non-violenţa sa nu poate fi mai adâncă de suprafaţa pielii. Doar un *kshatrya,* un războinic, care a trăit prin foc, are o compasiune puternică, sau posibilitatea de a o avea.

Aşa că ţine minte: dacă în inima ta extremele se luptă, nu alege. Dă voie ambelor să existe. Fii o casă mare, dă spaţiu tuturor. Nu spune, „Eu voi avea doar compasiune, nu şi furie. Eu voi avea doar iubire, nu şi ură." Vei fi sărăcit.

Fă-ţi o cameră mare, lasă ambele extreme să fie acolo. Şi nu este nevoie să creezi o luptă între ele; nu este nici o luptă. Lupta vine din mintea ta, din învăţăturile, educaţia, condiţionările tale. Toată lumea vine şi îţi spune: „Iubeşte. Nu urî". Cum poţi iubi fără să urăşti? Iisus spune, „Iubeşte-ţi duşmanii". Şi eu îţi spun, „Urăşte-ţi şi iubiţii"- atunci devine un întreg complet. Altfel, spusele lui Iisus sunt incomplete. El spune, „iubeşte-ţi duşmanii". Tu doar urăşti; el spune, iubeşte de asemenea. Dar cealaltă parte lipseşte. Îţi spun: urăşte-ţi şi prietenii; urăşte-ţi şi iubitul/iubitele. Şi nu te teme. Atunci vei vedea, încet, încet, că nu este nici o diferenţă între duşman şi prieten, pentru că urăşti şi iubeşti duşmanul, şi iubeşti şi urăşti prietenul. Va fi doar o problemă legată de, ce faţă a monezii îţi apare. Atunci prietenul îţi este duşman iar duşmanul îţi este prieten. Atunci distincţiile pur şi simplu dispar.

Nu crea o luptă în interior, dă voie ambelor să existe acolo. Este nevoie de amândouă - ambele îţi vor da aripi; doar atunci poţi zbura.

Ultima întrebare:

Întrebarea 4

LAO TZU POATE CĂ ESTE SUPERB, POATE CĂ ESTE CHIAR CULMEA SUPREMĂ A ADEVĂRULUI, DAR ÎNĂLŢIMEA SA ÎL FACE INUTIL PENTRU OAMENII OBIŞNUIŢI CA NOI. NU SE POATE SPUNE, PE DE ALTĂ PARTE, CĂ MAHAVIRA, ŞI MOISE, ŞI MOHAMMED SUNT MULT MAI PRACTICI ŞI MAI UTILI?

Sunt. Ei sunt mult mai practici, ajută mai mult. Dar ei sunt de ajutor pentru că nu te schimbă complet; ei fac compromisuri, nu te transformă în totalitate. Ei par să fie de ajutor; ei sunt practici, asta e sigur - Mohammed sau Moise – sunt absolut practici pentru că se potrivesc minţii tale. De aceea arată practici. Ce consideri tu că este practic, consideră şi ei că este practic.

Lao Tzu este total diferit de mintea ta şi în asta constă posibilitatea transformării. Cu Mohammed nu vei fi transformat. Poate că vei deveni un mahommedan, poate că vei deveni un om bun, poate că vei deveni chiar virtuos, dar vei rămâne pe acelaşi făgaş - dimensiunea nu se va schimba. Cu Mahavira vei rămâne acelaşi - mai bun, dar acelaşi, modificat, dar acelaşi, rafinat, pictat, renovat - dar acelaşi. Cu Lao Tzu vei fi distrus complet şi vei fi renăscut. El este moarte şi înviere.

Încearcă să înţelegi de ce este aşa. Tu îl poţi înţelege pe Mahavira; calculele sale ţin de mintea ta - logica sa nu este dincolo de tine. De aceea el pare practic. Şi nu este o coincidenţă faptul că toţi discipolii săi au devenit oameni de afaceri - oameni care calculează, matematici, practici. Nu este o coincidenţă faptul că toţi jainiştii au devenit oameni de afaceri: ei sunt mai matematici, mai isteţi, calculaţi. Şi nu este o coincidenţă faptul că evreii sunt cei mai calculaţi

oameni de pe pământ, cea mai calculată comunitate - isteţi. Jainiştii şi evreii sunt aproape identici; jainiştii sunt evreii Indiei. De ce este aşa? Moise este practic, Mahavira este de asemenea practic.

Mi-am adus aminte de o anecdotă; ţine chiar de începutul lumii.

Dumnezeu căuta o comunitate care să primească cele 10 porunci. Lumea o cam luase razna, şi moralitatea şi etica erau necesare. Aşa că s-a dus la multe comunităţi, dar nici una nu a acceptat.

S-a dus la hinduşi, şi a spus, „Am zece porunci să vă ofer. Aceasta e o întreagă filozofie de viaţă".

Iar hinduşii au spus, „De exemplu? Spune-ne despre o poruncă."

Iar Dumnezeu a spus, „Fii sincer. Fii onest".

Hinduşii au spus, „Va fi dificil în această lume *maya.* În această iluzie, omul are nevoie şi de neadevăr. Câteodată, în această lume a viselor…cum ar putea cineva să fie mereu sincer? Va fi dificil, şi de ce să creăm dificultăţi inutile?".

A întrebat alte rase. Unii oameni au spus că este prea mult să nu comiţi adulterul, pentru că viaţa si-ar pierde tot interesul. Adulterul dă un interes vieţii, o fantezie. Ar fi prea mult, în acest caz viaţa nu ar mai merita să fie trăită.

Şi Dumnezeu a devenit frustrat. Era respins din toate părţile.

Şi se spune că atunci s-a dus la Moise, şi i-a spus: „Am zece porunci pentru tine."Şi acum îi era teamă, pentru că aceasta era ultima rasă. „Aţi dori să le aveţi?".

Se aştepta ca Moise să întrebe, „Care sunt aceste porunci?". Dar el nu a întrebat. El a întrebat: „Ce preţ au? Cât costă?"

Iar Dumnezeu a spus: „Sunt gratis".

Iar Moise a spus: „O să iau două seturi atunci".

Calculaţi, matematici, isteţi, inteligenţi - evreii reprezintă doar doi la sută din oamenii de pe glob, dar iau optsprezece la sută din premiile Nobel. Doi la sută din oameni, şi optsprezece la sută din premiile Nobel! Este un fenomen foarte greu de înţeles. Doi la sută din oameni, dar ei conduc aproape întreaga lume, şi peste tot sunt respinşi, peste tot sunt condamnaţi. Dar ei sunt atât de practici şi atât de isteţi. Cele trei persoane care au condus tot acest secol sunt toţi evrei: Marx, Freud, Einstein. Trei persoane care au condus întreaga lume - sunt toţi evrei.

De ce se întâmplă aşa? Simplu. Ei nu sunt nepractici. Lao Tzu este nepractic. De fapt Lao Tzu laudă non-practicul.

Există o poveste:

Lao Tzu călătorea cu discipolii săi, şi au ajuns la o pădure unde sute de tâmplari tăiau copaci, pentru că se construia un mare palat. Aşa că aproape toată pădurea fusese tăiată, şi doar un copac mai rămăsese, un copac mare cu mii de ramuri - aşa de mare încât zece mii de oameni ar fi putut sta la umbra lui. Lao Tzu le-a cerut discipolilor săi să meargă şi să cerceteze de ce acest copac nu fusese încă tăiat, în timp ce tot restul pădurii fusese tăiată şi pustiită.

Discipolii s-au dus şi au întrebat tâmplarii, „De ce nu aţi tăiat acest copac?"

Tâmplarii au spus, „Acest copac este total nefolositor. Nu poţi să faci nimic din el, pentru că fiecare ramură are foarte multe noduri în ea. Nimic nu este neted. Nu poţi să faci stâlpi din el. Nu poţi să faci mobilă din el. Nu poţi să îl foloseşti ca lemn de foc, pentru că fumul lui este foarte periculos pentru ochi - poţi să orbeşti. Acest copac este total nefolositor. De aceea.".

Ei s-au întors. Lao Tzu a râs, şi a spus, „Fiţi precum acest copac. Dacă vreţi să supravieţuiţi în această lume, fiţi precum acest copac - total nefolositori. Atunci nimeni nu vă va face rău. Dacă

veţi fi drepţi, veţi fi tăiaţi, veţi deveni mobilă în casa altuia. Dacă sunteţi frumoşi, veţi fi vânduţi la piaţă, veţi deveni un bun de consum. Fiţi precum acest copac - total nefolositori. Atunci nimeni nu vă poate face rău. Şi veţi creşte mari, şi întinşi, şi mii de oameni vor putea găsi umbră sub voi".

Lao Tzu trecea printr-un un oraş. Toţi tinerii din oraş erau forţaţi să se înroleze în armată. El şi discipolii săi s-au întâlnit cu un cocoşat. Lao Tzu a spus, „Mergeţi şi cercetaţi de ce acest om nu a fost înrolat în armată".

Cocoşatul a spus, „Cum să fiu înrolat? Vedeţi, eu sunt un cocoşat, nu sunt de nici un folos".

Discipolii s-au întors, şi Lao Tzu a spus, „Aduceţi-vă aminte. Fiţi precum acest cocoşat. Şi atunci nu veţi fi înrolaţi ca să ucideţi sau să fiţi ucişi. Fiţi fără folos."

Lao Tzu are o logică în întregime diferită de a ta. El spune: Fii ultimul. Mişcă-te în lume ca şi cum nu ai fi acolo. Rămâi necunoscut. Nu încerca să fii primul, căci altfel vei fi dat la o parte. Nu fi competitiv, nu încerca să dovedeşti că eşti de valoare. Nu este nici o nevoie. Rămâi fără folos şi bucură-te.

Bineînţeles că el este non-practic. Dar dacă îl înţelegi, vei descoperi că este cel mai practic cu putinţă la un nivel mai adânc, în profunzime - pentru că viaţa înseamnă să te bucuri, să celebrezi, viaţa nu înseamnă să devii un lucru de folos. Viaţa e mai mult ca poezia decât asemenea unui produs de la piaţă; ar trebui să fie ca poezia, un cântec, un dans, o floare pe marginea drumului, înflorind nu pentru cineva anume, trimiţându-şi parfumul în vânt, fără nici o adresă, nefiind cineva anume, doar bucurându-se de ea însăşi, doar fiind ea însăşi.

Lao Tzu spune, „Dacă încerci să fii deştept, dacă încerci să fii de folos, vei fi folosit. Dacă încerci să fii foarte practic, într-un fel sau altul vei fi înhămat, pentru că lumea nu îl poate lăsa pe omul practic singur." Lao Tzu spune: „Lasă deoparte toate aceste idei. Dacă vrei să fii un poem, un extaz, atunci uită de utilitate. Rămâi sincer cu tine însuţi. Fii tu însuţi." Hippioţii au o vorbă: „Fă-ţi treaba." Lao Tzu este primul hippiot din lume. El spune: „Fii tu însuţi, şi fă-ţi treaba, şi nu te preocupa de altceva." Nu eşti aici pentru a fi vândut. Aşa că nu te mai gândi la utilitate, gândeşte-te doar la fericirea ta. Fii fericit, şi dacă ceva se revarsă din fericirea ta, este în regulă - împărtăşeşte. Dar nu te forţa să fii un lucru folositor, pentru că aşa are loc sinuciderea. Aşa te ucizi pe tine. Nu fi sinucigaş.

Toţi învăţătorii din lume vor fi mai practici decât Lao Tzu, de aceea ei au mult succes. De aceea au mari organizaţii: creştinii - aproape jumătate din lume a devenit creştină - mahommedanii, hinduşii, jainiştii, sikh-şii - sunt toţi utilitarişti. Lao Tzu stă singur, departe. Lao Tzu rămâne într-o existenţă solitară.

Dar Lao Tzu este rar şi unic. Dacă îl înţelegi pe el şi tu poţi deveni rar şi unic. Şi calea este să fii obişnuit - atunci devii extraordinar; calea este să fii doar ultimul, şi apoi brusc descoperi că eşti primul; calea nu este să pretinzi, să pretinzi merite, şi în acest fel, nimeni nu ţi le poate lua; calea este să exişti ca o nonfiinţă, ca un nimeni, şi apoi, într-un fel subtil şi misterios, tu şi numai tu devii cineva - cineva prin care toată existenţa se simte binecuvântată că exişti, se simte binecuvântată de tine, cineva cu care toată existenţa celebrează.

Capitolul 3. DESPRE CARACTERUL LUI TAO

13 iunie 1975 am, Buddha Hall

DESPRE CARACTERUL LUI TAO:

TAO ESTE UN VAS GOL,

IAR FOLOSUL SĂU ESTE INEPUIZABIL, FĂRĂ FUND.

DESPRE SPIRITUL VĂII:

SPIRITUL VĂII NU MOARE NICIODATĂ.

ESTE NUMIT FEMEIA MISTICĂ.

POARTA FEMEII MISTICE ESTE RĂDĂCINA CERULUI ŞI A PĂMÂNTULUI.

MEREU ŞI MEREU, PARE SĂ RĂMÂNĂ ACOLO.

INSPIRĂ-TE DIN EA,

ŞI TE SLUJEŞTE CU UŞURINŢĂ.

DESPRE CARACTERUL LUI TAO

Lumea lui Lao Tzu este total diferită de lumile filozofiei, religiei, eticii. Nu este nici măcar un mod de viaţă. Lao Tzu nu te învaţă ceva - el este acel ceva. El nu este un predicator, el este o prezenţă. El nu are nici o doctrină pentru tine - el se are doar pe sine de oferit şi împărtăşit.

Dacă ar fi fost un filozof, lucrurile ar fi fost simple - l-ai fi putut înţelege. El este un mister, pentru că nu este o filozofie. Nu este nici măcar un anti-filozofie, pentru că ambele depind de logică - aşa că anti-filozofiile nu sunt nimic altceva decât filozofii. Nagarjuna, un mare anti-filosof, este tot un filosof. El vorbeşte, argumentează, discută în acelaşi mod ca orice alt filozof. El vorbeşte împotriva filozofiei, argumentează împotriva filozofiei, dar argumentele sunt aceleaşi. Iar logica este o târfă.

Există o poveste; unul din cei mai mari discipoli ai lui Lao Tzu, Lieh Tzu, o spune….Lao Tzu, Chuang Tzu şi Lieh Tzu - aceştia sunt cei trei stâlpi în lumea lui Tao. Lao Tzu vorbeşte în epigrame, în maxime; el nici măcar nu dezvoltă. Dar Lieh Tzu şi Chuang Tzu, fiind discipolii lui Lao Tzu, nu pot argumenta. Ei continuă să spună parabole, poveşti, analogii. Acest lucru trebuie să fie în permanenţă reamintit: Tao nu poate explicat, pot fi date doar analogii - indicaţii. Tao nu

poate fi discutat, poate fi doar arătat. De aceea este nevoie de o inimă foarte empatică - nu este deloc o problemă a minţii.

Lieh Tzu relatează o poveste, că s-a întâmplat odată în oraşul său: cel mai bogat om din oraş trecea râul, iar râul ieşise din albie. Şi acolo s-a iscat o mare furtună şi chiar în mijlocul curenţilor barca i s-a scufundat. Cumva, barcagiul a scăpat, dar nu l-a putut salva pe omul cel bogat. Acesta s-a înecat. O mare căutare s-a făcut.

Un pescar a găsit trupul – cadavrul - dar a cerut un preţ foarte mare pentru el, şi nu vroia să-l dea mai ieftin. Familia nu era dispusă să dea aşa mulţi bani doar pentru un cadavru, aşa că s-au dus la un logician, la un avocat, un expert în legi, să îl întrebe ce să facă. Putea fi făcut ceva din punct de vedere legal?

Avocatul a spus, „Nu vă îngrijoraţi. Mai întâi platiţi taxa, şi apoi vă voi arăta cum facem". Aşa că avocatul şi-a încasat banii, şi apoi a spus, „Aşteptaţi. El nu poate vinde cadavrul altcuiva; o să trebuiască să cedeze, pentru că nimeni nu va cumpăra acel cadavru - deci aveţi răbdare."

Au trecut două, trei zile. Familia a urmat sfatul avocatului. Pescarul a început să se îngrijoreze, pentru că acum cadavrul începuse să miroasă urât, şi a simţit că e mai bine să lase de la el, şi să accepte orice ar fi dat familia. Devenise o problemă, nimeni altcineva nu ar fi cumpărat cadavrul - a simţit şi el asta. Şi cum se putea tocmi? Dar înainte să se decidă cum să facă, a mers şi el la un expert în legi, acelaşi om.

Acesta a spus, „Mai întâi plăteşte taxa, şi apoi îţi voi spune ce să faci". Acesta a încasat taxa, şi i-a spus, „Aşteaptă. Familia nu are de unde să ia cadavrul din altă parte - vor trebui să cedeze."

Logica este o târfă, o prostituată. Poate fi pro, poate fi contra. Nu aparţine nimănui. Deci logica poate fi pentru filozofie, sau poate fi împotriva filozofiei. Lao Tzu nu este un anti-filozof, pentru că nu este deloc un logician. Buddha este anti-filozofic: el argumentează împotriva ei. Nagarjuna este anti-filozofic: el argumentează împotriva ei. Dar nu şi Lao Tzu. El nu aduce argumente, el afirmă pur şi simplu. El nu urmăreşte să te convingă - nu, nu Lao Tzu. Toţi încearcă într-un fel sau altul să te convingă, dar nu şi Lao Tzu. El pur şi simplu afirmă, şi nu este preocupat dacă tu eşti convins sau nu.

Dar seducţia sa este magnifică. El seduce. El convinge. Fără să încerce să te convingă, el te convinge în adâncul inimii tale, şi nu îl poţi respinge, pentru că el nu dă nici un argument. Aceasta este frumuseţea şi puterea lui. El pur şi simplu afirmă un fapt. Şi el nu caută să convertească, nu este pregătit să te facă un adept - nu. Chiar dacă tu eşti pregătit, el nu te va accepta. Dar el seduce. Seducţia sa este foarte subtilă, şi indirectă. Seducţia sa este non-agresivă. Seducţia sa este feminină.

Sunt două tipuri de seducţie. Când un bărbat seduce o femeie, el este agresiv. Încearcă în toate modurile, are iniţiativă, întinde capcane; face toate eforturile de care este în stare. O femeie seduce în cu totul alt mod. Femeia nu ia iniţiativa, nu întinde nici o capcană, nu se duce după bărbat; de fapt ea pretinde că nici nu este foarte interesată. Bărbatul poate da greş, dar femeia nu dă greş niciodată - aceasta este seducţia feminină. Capcana ei este foarte subtilă. Nu poţi scăpa de ea; nu are găuri. Şi fără să te urmărească, te urmăreşte. Te vânează în visele tale - nu bate niciodată la uşa ta, ci te vânează în visele tale; nu arată nici un interes, dar devine cea mai adâncă fantezie a fiinţei tale. Acesta este trucul feminin. Iar Lao Tzu are o mare credinţă în mintea feminină. Ne vom întâlni cu ea.

Deci ţine minte…lumea lui Lao Tzu nu este a logicii ci a analogiei. Logica este aparentă, directă - ori trebuie să fii convins, ori trebuie să îţi convingi oponentul; ori îl urmezi, devii adeptul lui, ori devii duşmanul acestuia. Trebuie să alegi. Cu logica, mintea ta trebuie să fi mereu activă.

Este uşor, nimic nu este dificil în legătură cu ea. Toţi se ceartă. Mai mult sau mai puţin, fiecare este un logician; mai bun sau mai rău, fiecare este un filozof.

Dacă vrei să îl înţelegi pe Lao Tzu acest mod vechi de abordare nu te va ajuta; Va trebui să-ţi laşi logica deoparte, pentru că el nu te urmăreşte ca un logician, şi nu argumentează împotriva ta - dacă argumentezi împotriva lui, va fi ridicol, pentru că el nu argumentat deloc. El pur şi simplu dă o analogie.

Ce este analogia? Dacă eu am o anumită experienţă, pe care tu nu o ai, atunci cum aş putea să ţi-o descriu? Singura cale este o analogie: o experienţă de a ta - nu este exact la fel cu cea pe care am avut-o eu, dar o similaritate există. Aşa că spun că este asemenea experienţei tale - nu exact la fel, nu identică, dar o mică asemănare există. Acea mică asemănare, înţeleasă, va deveni puntea de legătură.

De aceea, cei care au ajuns la extazul ultim, spun ca este ca o îmbrăţişare adâncă dintre iubiţi, este precum orgasmul profund al iubiţilor, este ca şi cum actul sexual ajunge la o culme. Aceasta este analogia. Ei nu spun că este exact acest lucru. Nu. Ei nu spun aşa ceva. Ei spun pur şi simplu că experienţa ta nu nu are un alt punct care să poată deveni puntea de legătură.

Iisus spune, „Dumnezeu este iubire". Asta e o analogie. În viaţa ta, cea mai înaltă culme este iubirea. În fiinţa lui Dumnezeu, cea mai joasă culme este iubirea. Partea cea mai de jos a divinului şi partea cea mai de sus a umanului se întâlnesc; aceasta este graniţa. Cea mai înaltă culme la care umanitatea poate ajunge este iubirea; este partea cea mai de jos a divinului, doar picioarele divinului. Dar pornind de acolo, dacă picioarele sunt găsite, îl poţi descoperi pe Dumnezeu ca întreg. De asta Iisus spune, „Iubirea este Dumnezeu". Nu înseamnă că Dumnezeu este doar iubire, dar în experienţa ta nu există altceva prin care să fie făcută o analogie.

Prin urmare, nu-l lua pe Lao Tzu la modul verbal şi literal; toate acestea sunt analogii. Dacă spune, „Spiritul văii", aceasta este o analogie. El spune ceva - nu chiar despre vale, pentru că valea o cunoşti - dar prin vale îţi dă o senzaţie despre ceva ce nu cunoşti. De la ceea ce cunoşti te aduce la ceea ce nu cunoşti. Analogia înseamnă o referinţă la cunoscut, pentru a explica necunoscutul. Când spune „spiritul văii", el se referă la multe lucruri.

O analogie este mereu foarte semnificativă. Logica este mereu îngustă, analogia este întinsă, infinită. Cu cât cauţi mai mult în ea, cu atât găseşti mai multe prin ea. Logica este epuizabilă, analogia niciodată. Din această cauză cărţi precum TAO TE KING, sau BHAGAVAD GITA, sau PREDICA DE PE MUNTE a lui Iisus le poţi citi la nesfârşit - ele sunt inepuizabile. Poţi să descoperi tot mai multe prin ele, pentru că acestea sunt analogii. Cu cât creşti mai mult, cu atât vezi mai mult în ele; cu cât vezi mai mult în ele, cu atât creşti mai mult; şi cu cât creşti, cu atât vezi mai mult din nou. Aşa că aceste cărţi nu sunt cărţi: ele au o viaţă a lor, sunt un fenomen viu. Şi nu poţi să le citeşti odată, şi gata; nu, nu aceasta este calea. O carte logică poate fi citită odată şi gata, ai înţeles-o, poţi să o arunci la gunoi. Dar o carte de analogii este poezie: se schimbă odată cu stările tale, se schimbă odată cu intuiţiile tale, se schimbă odată cu creşterea ta. Îţi dă viziuni diferite în stări diferite ale minţii tale.

Analogia rămâne aceeaşi - de exemplu, „Iubirea este Dumnezeu". Un om care nu a cunoscut altceva decât sexul, şi care s-a gândit că sexul este iubire….

În Occident se întâmplă prea mult. Acum pentru actul sexual ei spun „ a face dragoste". Acest „ a face dragoste" sau „sa faci dragoste", este absolut prostesc - nu poţi să faci dragoste, dragostea nu este un act. Sexul este un act; iubirea nu este un act, este o stare de a fi - poţi să fii în ea, dar nu o poţi face. Cazi în ea, nu este un efort. Sexul poate fi făcut, iubirea nu. O prostituată îţi poate oferi sex, nu iubire - cum poţi să faci dragoste la comandă, pentru bani? Imposibil! Cum poţi să faci dragoste pentru bani? Acest lucru vine de la sine. Are căile sale misterioase. Nu îl poţi controla, poţi doar să fii controlat de el. Nu îl poţi poseda, poţi doar să fii posedat de el. Se poate

face sex, dar nu dragoste. Poţi sa faci sex, dar nu poţi să faci dragoste - poţi doar să fii îndragostit…Aşadar, un bărbat sau o femeie care a gândit că sexul este iubire, şi că actul sexual este actul de a iubi, se va gândi, atunci când Iisus spune că „Iubirea este Dumnezeu"- şi bineînţeles că altă cale nu există pentru ei, pentru că asta e analogia lor- că sexul este Dumnezeu.

În Suedia fac acum un film despre viaţa amoroasă a lui Iisus, pentru că ei cred că un om care spune că „Iubirea este Dumnezeu", spune cu siguranţă că sexul este Dumnezeu. Şi acest film va fi unul dintre cele mai profane acţiuni, cel mai nesfânt cu putinţă, pentru că în acest film ei încearcă să descrie un Iisus care face dragoste în sensul lor - care face mişcări sexuale. Acum, nici o ţară nu este pregătită să le permită să facă filmul. Dar îl vor face - este dificil acum să mai fie opriţi. Viaţa amoroasă a lui Iisus înseamnă pentru ei pur şi simplu viaţa sexuală.

Tu înţelegi o analogie din punctul tău de vedere. O analogie îţi poate oferi doar atât cât pui tu însuţi în ea. Un om care a iubit, nu doar din punct de vedere sexual, ci total…pentru că sexul este doar un fenomen local, fizic; nu este nimic în neregulă cu el, dar nu este total. Când devine total şi iubeşti pe cineva cu totul, nu doar sexual - atracţia nu este doar fizică, este şi spirituală - nu doar trupească - asta nu înseamnă că trupul este negat în ea, dar atracţia este mai puternică, iar atracţia fizică este doar un cerc mai mic în ea- atunci vei înţelege acest „iubirea este Dumnezeu" într-un mod diferit. Analogia va deveni mai profundă pentru tine. Dar dacă ai cunoscut dragostea care este dincolo de sex, în care sexul pur şi simplu dispare şi întreaga energie sexuală este transformată în extaz - dacă ai cunoscut asta, atunci acest „iubirea este Dumnezeu" va avea o semnificaţie diferită pentru tine.

Aşa că analogia depinde de tine. Şi o carte a analogiei precum cea scrisă de Lao Tzu, trebuie citită din nou şi din nou - este o muncă de o viaţă. Nu se poate să o citeşti pur şi simplu ca pe o broşură, şi apoi să o arunci. Este o comoară de care trebuie să ai grijă; este o muncă de o viaţă; este o disciplină de o viaţă pentru a pătrunde în analogie.

Logica este superficială. Îl poţi înţelege pe Aristotel, nu este mare lucru. Dar dacă ajungi la Lao Tzu…pentru prima oară poate nu vei înţelege, dar cu timpul Lao Tzu te va urmări. Atracţia sa este feminină. Încet, încet, el va pune stăpânire pe fiinţa ta - trebuie doar să-i permiţi acest lucru. În logică trebuie să lupţi; în analogie trebuie să fii empatic, trebuie să-i permiţi să fie, doar atunci analogia poate înflori. Deci numai într-o simpatie foarte profundă şi în respect, într-o credinţă adâncă şi încredere, poate Lao Tzu să fie înţeles. Nu există altă cale.

Dacă vii la Lao Tzu prin mintea ta, nu te vei întâlni niciodată cu el. Vei merge în jurul lui, dar nu-i vei atinge niciodată fiinţa. Vino la el prin inimă. Analogia este pentru inimă; logica este pentru minte.

Lao Tzu este mai mult un poet. Ţine minte acest lucru. Nu te certi cu un poet - îi asculţi poezia, absorbi poezia, o mesteci, o laşi să se mişte în fiinţa ta, o laşi să devină parte din sângele şi oasele tale, o digeri. Uiţi de cuvinte, uiţi de poezie complet, dar parfumul devine parte din tine. Poate că nu-ţi mai aminteşti exact ce cânta poetul, dar cântecul a fost reţinut: savoarea, parfumul, semnificaţia lui a intrat în tine. Ai devenit „însărcinat".

Lao Tzu poate fi înţeles doar dacă deviii „însărcinat" cu el. Permite-i. Deschide uşile. El nici măcar nu va ciocăni, pentru că nu este agresiv. Nu va încerca să-ţi dovedească ceva, pentru că el nu crede în argumente. El nu este deloc o fiinţă-minte, este în mod absolut o fiinţă-inimă. El este o fiinţă simplă, analogiile sale sunt ale unui om de la sat - dar acestea sunt vii, radiante, pline de vitalitate. Dacă îi permiţi, brusc vei fi transformat - doar o înţelegere, o înţelegere din inimă, şi vei fi tranformat de el.

Al doilea lucru de ţinut minte este că Lao Tzu nu este un om religios, în sensul obişnuit al termenului. El nu este un teolog. Nu este deloc un om religios, în sensul în care înţelegi tu acest cuvânt. El nu a fost niciodată la templu, nu s-a rugat, pentru că a descoperit că toată existenţa este

templul, şi întreaga viaţă este rugăciunea. El nu este o fiinţă fragmentată. Nu împarte viaţa, o trăieşte ca pe un râu nedivizat.

Tu împarţi: o oră pentru templu, în fiecare săptămână mergi la biserică. Duminică este ziua religioasă, iar religia devine cu timpul o treabă de duminică - cele şase zile lucrătoare nu sunt atinse de ea. Eşti foarte viclean! – Duminica, ziua de odihnă, duminica, ziua religioasă, când nu lucrezi. Poţi să fii sincer mai uşor când nu lucrezi; poţi să fii sincer mai uşor dacă nu eşti la magazin; poţi să fii sincer mai uşor când te odihneşti la soare; poţi să fii sincer mai uşor când asculţi predica la biserică. Asta nu e nimic, nu e o problemă. Cele şase zile de muncă, ele creează problema adevărată - atunci nu mai poţi fi religios. Deci acesta e un truc. Duminica este un truc pentru a evita religia. Ai făcut compartimente complet separate în viaţa ta. Religia are locul ei duminică, iar apoi, apoi eşti liber pentru şase zile să fii cât mai ne-religios cu putinţă.

Hinduşii au căile lor, mahommedanii căile lor, creştinii căile lor: cum să evite religia. Şi voi numiţi aceşti oameni religioşi! Ei sunt cei care evită. Se duc la templu şi se roagă. Atunci când se roagă, uită-te la feţele lor. Arată atât de frumos. Dar atunci când ies din biserică sau din templu ei nu mai sunt aceeaşi. Ei sunt diferiţi.

Tolstoy a scris o povestioară, nu e chiar o poveste. Este un fapt, s-a întâmplat, un incident.

Tolstoy s-a dus într-o zi la biserică, dimineaţa devreme. Era întuneric şi a fost surprins să vadă că cel mai bogat om din oraş se ruga şi mărturisea în faţa lui Dumnezeu, spunând că este un păcătos. Bineînţeles că Tolstoy a devenit curios. Şi acest om îşi spunea păcatele sale: cum îşi înşelase soţia, şi fusese necredincios, şi cum avusese relaţii amoroase şi aventuri cu alte femei, cu soţiile altora.

Tolstoy a devenit intrigat. A venit tot mai aproape. Şi omul vorbea cu mult entuziasm, mărtusind lui Dumnezeu: „Sunt un păcătos, şi dacă nu mă ierţi, nu există scăpare pentru mine. Şi cât de mult am exploatat! Şi cât de mult am jefuit oamenii! Sunt un păcătos, şi nu ştiu cum să mă schimb. Dacă graţia Ta nu coboară peste mine, nu este nici o posibilitate pentru mine.” Şi lacrimile curgeau.

Apoi, deodată, şi-a dat seama că mai era cineva acolo. S-a uitat. A recunoscut persoana - deja se făcuse ziuă - şi a devenit foarte furios, şi i-a spus lui Tolstoy: „Ţine minte! Aceste lucruri i le-am spus lui Dumnezeu, nu ţie. Şi dacă vei spune aceste lucruri cuiva, te voi târî prin tribunal pentru calomnie. Aşa că adu-ţi aminte că nu ai auzit niciodată aceste lucruri. Acesta a fost un dialog personal între mine şi Dumnezeu, şi eu nu eram conştient că eşti aici”.

O faţă diferită în faţa lui Dumnezeu, şi o faţă cu totul diferită în faţa lumii...Religia este un compartiment - etanş. Acesta e un truc să o eviţi; aceasta e o cale de a fi religios fără să fii deloc religios - o înşelătorie.

Lao Tzu nu este deloc religios în acest sens. El este un om simplu. El nici măcar nu este conştient că este religios - cum poate un om religios să fie conştient că este aşa? Religia este ca respiraţia pentru el. Devii conştient de respiraţie doar când ceva merge prost, când îţi este dificil să respiri, dacă ai astm sau altă problemă de respiraţie. Altfel nu ştii niciodată, nu devii niciodată conştient că respiri. Respiri pur şi simplu, este ceva natural.

Lao Tzu este în mod natural religios, el nici măcar nu este conştient de acest lucru. Nu este ca sfinţii voştri care practică religia. Nu, el nu practică: el a permis întregului să intre în posesia lui. El o trăieşte, dar nu o practică. Religia nu este o disciplină pentru el, este o înţelegere profundă. Nu este ceva impus din afară, este ceva ce curge din interior. Nu există nici cea mai mică distanţă între el şi religie.

El nu este religios în sensul pe care îl înţelegi tu. Nu este un sfânt, pentru că nu a practicat niciodată sfinţenia. El nu a forţat-o; nu este caracterul său. Un om religios autentic nu are un caracter religios - nu îl poate avea, pentru că acest caracter este un instrument al ne-religiosului. Încearcă să înţelegi: tu îţi dezvolţi un caracter pentru că te temi de fiinţa ta, îţi dezvolţi o morală,

pentru că te temi de imoralitatea interioară; te forţezi să ai un anumit stil de viaţă, pentru că ştii că dacă vei trăi spontan şi natural, vei deveni un păcătos, nu un sfânt. Tu te temi de fiinţa ta; impui un caracter peste tot în jurul tău. Caracterul este o armură; te protejează de ceilalţi şi te protejează de tine însuţi. Este o citadelă; te mişti în interiorul ei. Tu spui adevărul nu pentru că ai ajuns să îi cunoşti extazul; ci pentru că ai fost învăţat că dacă nu o faci, vei fi aruncat în iad.

Teologii voştri au încercat să îl descrie pe Dumnezeul vostru ca pe cel mai mare sadic care există - aruncând oamenii în iad, în foc aprins, în ulei clocotind. Acest Dumnezeu pare să fie un sadic. Are mare nevoie de tratament psihologic – el pare a fi cel mai mare torţionar.

Tu te temi de iad şi îţi doreşti cu ambiţie raiul - morcovul raiului atârnă tot timpul în faţa ta. Iar caracterul tău este doar un instrument între rai şi iad - o protecţie împotriva iadului şi un efort de a-ţi împlini ambiţia: raiul. Cum poţi fi religios, dacă eşti atât de temător şi ambiţios?

Un om religios nu este ambiţios deloc. Ambiţia este primul lucru care pleacă de la un om religios, pentru că ambiţia înseamnă să fii în viitor, iar un om religios este întotdeauna aici şi acum. El există în prezent, el nu are un viitor de care să fie preocupat. Şi nu se teme sub nici o formă. Trăieşte atât de total, cum să-i fie teamă? Teama vine survine pentru că tu trăieşti fragmentat. Tu nu ai trăit deloc, de aceea apare teama.

Încearcă să înţelegi ideea. Un om se teme de moarte - de ce? Cunoşti faptul că moartea este rea? Cum poţi să ştii dacă nu mori? Cunoşti faptul că moartea va fi mai rea decât viaţa? Cum poţi să ştii? Poate că este mai bună decât viaţa. De ce te temi de moarte, fără să cunoşti? Cum se poate cineva teme de ceva necunoscut? Pare ceva imposibil. Te poţi teme doar de ceva cunoscut. Cum e posibil să te temi de necunoscut, de nefamiliarul pe care nu îl cunoşti deloc? Nu, tu nu te temi de moarte. Ai pus greşit teama ta pe seama morţii. Tu te temi cu adevărat de moarte pentru că nu ai trăit cu adevărat - frica ta este legată de viaţa netrăită. Îţi este frică de faptul că nu ai fost în stare să trăieşti, să iubeşti, iar moartea se apropie şi va încheia totul. Nu vei mai fi, şi nu ai fost în stare să iubeşti.

Eşti precum un copac ce nu a înflorit, iar tăietorul se apropie. Copacul se teme, neştiind ce urmează să se întâmple. Frica nu vine din moarte, frica vine din ceva ce nu a avut loc. Copacul ştie foarte bine că fructele nu au apărut, florile nu au apărut, nu a înflorit. Copacul nu a cunoscut încă primăvara; nu a dansat în vânt, nu a iubit, nu a trăit. Această viaţă netrăită creează frică…iar tăietorul se apropie. Şi acesta va veni, şi viitorul nu va mai fi. Moartea înseamnă lipsa viitorului. Trecutul s-a dus, şi viitorul nu există - iar prezentul este atât de îngust. Teama preia controlul, tremuri.

Frica este întotdeauna de ne-trăire. Dacă trăieşti total nu te temi de nimic. Dacă moartea vine la mine acum, sunt pregătit. Am trăit. Totul este complet, nimic nu este incomplet. Moartea nu poate distruge. Dacă ar fost ceva incomplet, atunci aş fi dorit ca moartea să mai aştepte puţin, dar totul este complet. Mi-am făcut baia de dimineaţă, am vorbit cu voi, orice ar fi trebuit să se întâmple s-a întâmplat. Eu sunt complet pregătit. Nu voi privi înapoi nici măcar odată, pentru că nu este nimic la care să ma uit, totul este complet. Oricând un lucru este complet, eşti liber de el. O viaţă trăită cu adevărat - şi devii liber de ea. O viaţă care nu este trăită - nu poţi niciodată să te eliberezi de ea. Te poţi duce în peşteri, în Himalaya, în Tibet - poţi merge oriunde, dar nu vei fi niciodată liber, iar teama va fi mereu prezentă acolo.

Teama şi libertatea nu pot exista împreună. Când vine libertatea - şi aceasta vine doar atunci când ai trăit, ai înflorit, şi totul este complet, încheiat- atunci de ce să mai tânjeşti după o viaţă mai lungă? Nu mai este necesar nici măcar un moment. Atunci teama dispare.

Religia ta este bazată pe frică. De fapt, nu este religie. Este o pseudo, o falsă religie, este doar înşelăciune. Lao Tzu nu este religios în sensul în care eşti tu, sau în felul în care tu simţi că alţi oameni sunt religioşi. Lao Tzu este religios într-un mod cu totul diferit. Calitatea sa este

diferită. El este simplu, el trăieşte inocent, clipă de clipă. Nu vorbeşte despre Dumnezeu - ce rost ar avea? Dumnezeu nu este un cuvânt. Cum ai putea să vorbeşti despre el? El îl trăieşte, nu vorbeşte despre el. El se bucură de el, îl sărbătoreşte, nu este un fenomen cerebral. Dansează. El îl soarbe. Îl trăieşte. Aşa că, ce rost are să vorbească despre el?

Aceasta este observaţia mea: că oamenii vorbesc întotdeauna despre lucruri pe care nu le cunosc.

Există o poveste sufită:

Un mare rege obişnuia să meargă la un fakir, un mistic cerşetor. Dar era suprins, pentru că de fiecare dată când venea la el, acesta vorbea despre bani, regat, politică, şi el era acolo să vorbească despre Dumnezeu, meditaţie, religie.

Aşa că într-o zi a spus, „Iartă-mă, dar nu pot să înţeleg un lucru. Eu vin aici să vorbesc despre Dumnezeu, religie, meditaţie, SAMADHI. Şi este ridicol - că eu, un om de lume, vin să vorbesc despre samadhi, iluminare, iar tu, un om religios - presupus religios, pentru că acum am devenit suspicios - tu, întotdeauna, atunci când vin la tine, vorbeşti despre regat şi despre politică, şi despre bani, şi despre o mie de alte lucruri, dar toate lumeşti. Cum explici acest lucru?".

Fakirul a râs. A spus, „Nu e nimic de explicat. Este simplu. Tu vorbeşti despre lucruri pe care nu le cunoşti. Eu vobresc despre lucruri pe care nu le cunosc. E simplu. De ce ar trebui să vorbesc despre Dumnezeu? Eu ştiu. De ce ar trebui ca tu să vorbeşti despre regat? Eşti rege. Îl cunoşti."

Lao Tzu nu vorbeşte despre Dumnezeu, nici nu-l menţionează, nici măcar o dată. L-a uitat cumva? Este oare împotriva lui? Nu. El îl trăieşte atât de total, încât chiar şi să-şi amintească de el ar fi un sacrilegiu. A vorbi despre Dumnezeu ar înseamna să vorbeşti despre un fenomen atât de profund, ar fi o trădare.

Ar fi o trădare, vă spun, să vorbeşti despre Dumnezeu. Este un fenomen aşa de intim; este între el şi întreg. Este exact la fel cum iubiţii nu doresc să vorbească despre iubirea lor. Iar oamenii care vorbesc despre iubirea lor - poţi să fii sigur că nu au viaţă sentimentală. Dragostea este un fenomen aşa de intim, încât nimeni nu vrea să vorbească despre el. Poeţii vorbesc despre el, pentru că ei nu cunosc. Ei continuă să scrie poeme, asta e fantezia lor- dar ei nu au cunoscut. Iubiţii păstrează tăcerea. Iubiţii nu vorbesc despre dragoste absolut deloc. Nu este nimic de discutat - ei o cunosc. Şi cunoscând-o, ei ştiu şi faptul că nu se poate discuta despre ea; ar fi o trădare.

Lao Tzu este religios într-un cu totul alt mod.

Acum, încercaţi să intraţi în această sutra împreună cu mine:

TAO ESTE UN VAS GOL,

IAR FOLOSUL SĂU ESTE INEPUIZABIL, FĂRĂ FUND.

GOLICIUNEA ESTE UNUL DIN CUVINTELE CHEIE pentru Lao Tzu. El vorbeşte despre goliciune din nou şi din nou. Goliciunea înseamnă spaţiu; goliciunea înseamnă întindere; goliciunea înseamnă inepuizare.

Tu trăieşti într-o casă, dar conceptul tău despre casă sunt pereţii. Conceptul lui Lao Tzu despre casă este spaţiul din interior, nu pereţii. El spune: pereţii nu sunt casa. Cum ai putea să trăieşti în pereţi? Tu trăieşti în partea goală, nu în pereţi. Goliciunea - aceasta este casa adevărată. Dar atunci când te gândeşti la casă, te gândeşti la structura care este în jurul goliciunii. De aceea un

palat şi o colibă arată diferit pentru tine. Nu şi pentru Lao Tzu - pentru că goliciunea este aceeaşi. Dacă te uiţi la ziduri, bineînţeles că o colibă e o colibă şi un palat e un palat. Dar dacă priveşti la goliciunea cea mai intimă, din interior, care este adevărata casă - pentru că numai goliciunea te poate găzdui, nu pereţii- atunci nu este nici o diferenţă între o colibă şi un palat. Nu există goliciune bogată şi goliciune săracă: toate goliciunile sunt aceleaşi, sunt egale. Dar există ziduri bogate şi ziduri sărace.

Odată ce ai înţeles acest lucru, multe lucruri vor deveni posibile, pentru că aceasta este o analogie cu potenţe şi înţelesuri infinite. Când priveşti o persoană, îi priveşti corpul ei? Atunci înseamnă că te uiţi la pereţi. Nu acesta este omul adevărat - omul adevărat este goliciunea interioară. Un corp poate fi frumos, urât, bolnav, sănătos, tânăr, bătrân, dar goliciunea interioară este mereu aceeaşi. Atunci nu mai priveşti la trupuri, atunci priveşti la goliciunea din interior.

Peste tot, Lao Tzu găseşte analogia. Te duci la piaţă să cumperi un vas de lut sau unul de aur. Vasul de aur diferă de cel de lut - doar pereţii diferă- dar goliciunea interioară este aceeaşi. Şi atunci când un om sărac se duce la izvor şi un om bogat se duce la izvor - bogatul cu un vas de aur, iar săracul cu unul de lut- ei se duc cu aceeaşi goliciune. Poartă aceeaşi apă, şi atunci când îşi umplu vasele, nu pereţii sunt folosiţi, ci goliciunea interioară, vidul interior.

Lao Tzu spune: Priveşte în interior, nu la exterior. Iar goliciunea interioară este fiinţa ta; goliciunea interioară, vidul interior este fiinţa ta. Asta înseamnă că fiinţa ta este o ne-fiinţă, pentru că termenul „fiinţă" îţi dă senzaţia că există ceva acolo în interior. Nu, nu este nimeni în interior - toate personalităţile sunt la exterior, în interior este nimeni-tatea, e gol. Toate ego-urile sunt doar la suprafaţă, înăuntru este lipsa egoului. Cine este acolo în interior? Odată ce cunoşti, vei râde, vei spune că întrebarea este irelevantă.

Nu este nimeni în interior, exact nimicul - de aceea eşti vast, de aceea eşti de aceeaşi calitate cu Brahma. Din această cauză nu îl poţi găsi pe Dumnezeu nicăieri - pentru că el este goliciunea întregului, iar tu continui să cauţi trupul. Cineva îl caută pe Krishna, cineva îl caută pe Christos, cineva îl caută pe Mahavira - toţi caută trupuri. Nimeni nu este în căutarea goliciunii; altfel, unde este nevoie să mergi? Spaţiul te înconjoară de peste tot. Acesta este Dumnezeu - spaţiul: spaţiul în care te-ai născut, spaţiul în care trăieşti, spaţiul în care te vei dizolva.

Un peşte se naşte în mare, peştele trăieşte în mare, peştele moare în mare. Peştele nu este altceva decât apă de mare. Şi tu eşti exact la fel. Goliciunea este peste tot în jurul tău, şi aceeaşi goliciune este şi în interior. Cum pot exista două tipuri de goliciune? Imposibil. Vidul este întotdeauna acelaşi. Într-un păcătos există aceeaşi goliciune care există şi într-un sfânt. Păcătosul are o etichetă pe dinafară care spune că este păcătos, iar sfântul are o etichetă pe dinafară care spune că este sfânt. Eşti prea ataşat de pereţi; nu realizezi că pereţii nu au sens.

De ce numeşti un om „sfânt"?- pentru că acesta face un lucru pe care tu îl consideri bun. De ce numeşti un om „păcătos"?- pentru că acesta face un lucru pe care tu îl consideri rău. Dar toate comportamentele sunt pe dinafară, toate acţiunile sunt pe dinafară, nu sunt decât picturi pe pereţi. Dar goliciunea interioră - poate goliciunea interioară să devină impură datorită acţiunilor tale? Poţi să faci vidul impur? Poţi să faci vidul pur? Vidul este doar vid. Cum poţi să-l faci pur sau impur? Vidul rămâne neatins. Dacă mă tai cu o sabie, tu îmi tai corpul, dar nu pe mine, pentru că „eu" înseamnă vidul interior. Dacă eu fac ceva, o fac cu pereţii, dar vidul interior este non-acţiune. Aminteşte-ţi de această analogie. Este un cuvânt cheie pentru Lao Tzu.

TAO ESTE UN VAS GOL,

IAR FOLOSUL SĂU ESTE INEPUIZABIL, FĂRĂ FUND.

Dacă Tao sau Dumnezeu nu ar fi fost gol, atunci folosul lui nu ar fi fost inepuizabil, atunci într-o zi ar fi fost epuizat. Şi ce Dumnezeu poate fi Dumnezeu, dacă este epuizabil? Într-o bună zi acel Dumnezeu va fi mort, se va sfârşi. Dar în minţile voastre, conceptul de Dumnezeu a fost creat ca o persoană care stă undeva în ceruri şi controlează. El nu controlează. El nu este o persoană. De fapt el nu este un „el", şi nici o „ea".

Toate cuvintele noastre sunt irelevante, pentru că Tao este o goliciune fără margini, un spaţiu întins, vid. Logica va apare imediat în mintea ta: atunci cum de există lucruri acolo? Întrebaţi fizicienii; acum au ajuns la aceeaşi înţelegere ca şi Lao Tzu. Acum, aceştia spun că pe măsură ce intrăm tot mai adânc în materie, aceasta dispare. În cele din urmă, dispare complet. Acum nu cunoaştem. În interior, este o goliciune. Ei au căutat substanţa materiei; au căutat din greu, dar acum aceasta le-a scăpat complet de sub priviri - ei nu pot să înţeleagă unde s-a dus. Au căutat-o mai întâi în molecule, apoi au mers mai adânc în atomi, apoi au divizat atomul şi au mers mai adânc în electroni. Acum materia a dispărut complet - nimic. Materia este goală. Chiar şi aceste ziduri din piatră sunt goale. De aceea hinduşii numesc lumea materiei o iluzie: aceasta pare foarte solidă şi plină de substanţă, dar în interior totul este gol.

De fiecare dată când eşti tăcut, stând cu ochii închişi, privind în interior, vei simţi o goliciune. Nu te speria. Fizicienii au urmărit materia, şi au ajuns la goliciune, iar oamenii care au fost căutători autentici ai unei dimensiuni spirituale, au ajuns de asemenea la goliciune. Atunci te sperii. Dacă materia este goală, nu contează, dar dacă şi tu eşti gol, un bambus gol, în interior nimic altceva decât vid, începi să te temi. Şi dacă începi să te temi, te vei agăţa de perete, iar în ultimă instanţă şi peretele este gol. Această existenţă este un vid imens, şi în asta constă frumuseţea ei.

Noaptea te duci să te culci - visele răsar din nimic: vise frumoase, vise urâte, coşmaruri ce te sperie de moarte. Visele răsar din nimic, şi par atât de reale. Ele par cu adevărat autentice, dar atunci când te trezeşti dimineaţa, nu le mai găseşti nicăieri. De unde au venit? De unde au apărut? Şi unde s-au dus acum? Nu te gândeşti niciodată la fenomenul visului. Dacă se poate întâmpla pe timpul nopţii, de ce nu s-ar putea întâmpla şi pe timpul zilei?

Unul din discipolii lui Lao Tzu, Chuang Tzu, a visat într-o noapte că a devenit un fluture, dând din aripi, zburând printre flori. Iar dimineaţa când s-a trezit, era foarte trist.

Discipolii săi l-au întrebat: „Care este problema, Maestre? Nu te-am văzut niciodată aşa de trist. Ce s-a întâmplat?"

El a spus: „Sunt într-o mare încurcătură. Sunt într-o asemenea dilemă, care pare acum fără soluţie."

Discipolii au spus: „Nu am vazut până acum o problemă pe care să nu o poţi rezolva. Spune, care este problema?"

Chuang Tzu a spus: „Noaptea trecută am visat că devenisem fluture, zburând prin grădină, din floare în floare."

Discipolii au râs. Au spus: „Acesta a fost un vis, Maestre!"

Chuang Tzu a spus: „Staţi, lăsaţi-mă să vă spun întreaga poveste. Acum sunt treaz, şi sunt încurcat. A apărut o îndoială. Dacă Chuang Tzu poate visa că devine fluture, de ce nu s-ar putea şi invers? Un fluture ar putea să viseze că devine Chuang Tzu. Acum, cine e cine? Sunt eu oare un fluture care visează că a devenit Chuang Tzu?"

Pentru că dacă se poate întâmpla să devii fluture în vis, atunci care este problema? Un fluture care doarme acolo, în dimineaţa asta, odihnindu-se, poate visa că eşti tu. Şi de unde ştii cine eşti? Dacă Chuang Tzu poate deveni fluture, de ce nu ar putea un fluture să devină Chuang Tzu? Nu pare să fie ceva imposibil.

Visele din timpul nopţii vin din nimic, şi par reale; în timpul zilei, visele vin din nimic şi par reale. Singura diferenţă dintre noapte şi zi este aceasta: visul din timpul nopţii este privat, iar

cel din timpul zilei este public. Aceasta este singura diferenţă. În visul de noapte nu ai cum să-ţi inviţi prietenii - este privat. În visul de zi, poţi invita prieteni - este public. Casa în care locuieşti pe timpul zilei este publică. Dacă există posibilitatea visului privat, există şi posibilitatea visului comun. Noi suntem aici. Dacă ne-am duce cu toţii la culcare, ar fi tot atâtea vise câţi oameni sunt aici: private. Visul cuiva nu se va intersecta cu visul altcuiva. Nu se vor ciocni între ele, şi fiecare va uita de toţi restul; va trăi în propriul vis şi în realitatea sa de vis. Apoi eşti treaz. Te uiţi la mine, iar eu îţi vorbesc. Acesta este un vis comun, visaţi cu toţii împreună. Aceasta e singura diferenţă.

Există posibilitatea unei treziri mai măreţe- când te trezeşti şi din visul comun. Asta înseamnă iluminarea. Atunci, brusc, întreaga lume este *maya.* Asta spune Lao Tzu.

TAO ESTE UN VAS GOL,

IAR FOLOSUL SĂU ESTE INEPUIZABIL, FĂRĂ FUND.

Este un vid imens, şi totul se naşte din el şi se întoarce în el, cade înapoi în el. Şi este inepuizabil pentru că nu are limite.

Poate că nu eşti conştient de faptul că ideea de zero a fost inventată, descoperită în India, pentru că India a devenit conştientă că totul vine din nimic, din zero, şi totul se întoarce în nimic, în zero. Toată călătoria este de la zero la zero. Deci India a creat conceptul de zero, de *shuniam*[3]. Iar aceasta este baza tuturor matematicilor - zero este baza tuturor matematicilor. Dacă zero este dat la o parte, toată structura matematică se prăbuşeşte. Cu zero începe tot jocul - adaugi un zero la cifra unu, atunci valoarea lui zero este nouă, pentru că imediat unu devine zece, nouă se naşte din zero imediat. Dacă adaugi două zerouri la cifra unu, valoarea este nouzecişinouă, imediat unu a devenit o sută - din zero este construită toată structura. Fără zero, matematica dispare, şi fără matematică, toată ştiinţa dispare.

Aşa că, dacă mă întrebi pe mine, zero este rădăcina tuturor matematicilor şi a tuturor ştiinţelor; nu-ţi poţi imagina un Einstein fără conceptul de zero. Nu, nu este posibil. Toate computerele s-ar opri instantaneu dacă ai renunţa la conceptul de zero, pentru că fără zero acestea nu pot lucra. Zero pare să fie cel mai plin de substanţă lucru din întreaga lume. Şi ce este un zero? Un zero este simplu zero, nimic - este inepuizabil. Poţi scoate câte lucruri vrei din el. Poate deveni nouă, poate deveni nouăzeci şi nouă, poate deveni nouăsute nouăzeci şi nouă. Şi tot aşa, poate deveni orice doreşti tu; este fără fund, de nepătruns. Nu îl poţi măsura. Unu este limitat. Are o limită, o valoare fixă ce-i este atribuită. Doi este limitat - toate cele nouă cifre sunt limitate, doar zero este un fenomen nelimitat. De fapt cele nouă cifre nu pot lucra fără el. Ele vin din el, ele cresc din el. Toată această existenţă vine din zero, o goliciune.

De ce această importanţă dată goliciunii? Nu este o doctrină filozofică, reţine acest lucru, este o simplă analogie - Lao Tzu încearcă să îţi arate ceva. El încearcă să-ţi arate că dacă nu devii gol vei suferi; pentru că goliciunea este realitatea ta. Cu non-realul vei suferi.

Şi aceasta este semnificaţia meditaţiei: să devii gol, să fii gol în interior. Nici măcar un gând nu apare - nici un un conţinut, doar spaţiu. Brusc, toată suferinţa a dispărut, pentru că suferinţa există prin gânduri; moartea a dispărut, pentru că moartea există prin gânduri; trecutul a dispărut, pentru că toată povara lui este purtată de gânduri; ambiţia dispare, cum poţi să fii ambiţios fără să gândeşti? Cum poţi să fii nebun fără gânduri? Ai văzut vreodată un nebun care să nu aibe gânduri? De fapt, un nebun este nebun pentru că are prea multe gânduri şi nu le poate ţine laolaltă: o întreagă mulţime…prea mult de suportat. Un nebun este un mare gânditor. Aceasta este problema lui: gândeşte prea mult şi gândeşte pe mai multe dimensiuni deodată. În căruţa sa, în

[3] Vacuitate

toate direcţiile, caii sunt înhămaţi şi el se duce în toate direcţiile, şi nu se poate opri pentru că el nu este. Este atât de divizat, atât de fragmentat, încât el nu este acolo.

Doar o goliciune poate fi nedivizată. Poţi diviza o goliciune? Totul poate fi divizat - orice este substanţial poate fi divizat. Sinele poate fi divizat, numai non-sinele nu poate fi divizat. De aceea atunci când Buddha a atins iluminarea ultimă, a creat un cuvânt care era invenţia lui: cuvântul *anatta.* Acesta nu mai existase înainte de el. *Anatta* înseamnă non-sine. *Anatta* înseamnă *anatma. Anatta* înseamnă că tu nu eşti. *Anatta* înseamnă „nu este", tu nu eşti. *Anatta* înseamnă nimic, goliciune.

Analogia este pentru a indica anumite lucruri: devino gol, fii gol. Dar toată învătătura, toată condiţionarea societăţii este împotriva ei. În Occident se spune că dacă eşti gol vei deveni atelierul diavolului. O minte goală este atelierul diavolului. Aceasta e o prostie, prostie extremă, pentru că o minte goală nu poate fi niciodată un atelier al diavolului. Dacă este cu adevărat goală, brusc, numai Dumnezeu este acolo şi nimic altceva, pentru că Dumnezeu este gol. Diavolul este plin de gânduri, el nu este niciodată gol. Diavolul are o minte; Dumnezeu are non-minte. Poţi deveni atelierul diavolului - cu cât gândeşti mai mult, cu atât devii mai repede! Dacă nu gândeşti deloc, poţi deveni un atelier al diavolului? Acesta nu poate intra într-o goliciune, se va teme de moarte - pentru că a intra în vid înseamnă a muri. El poate intra doar dacă acolo sunt multe gânduri - atunci se poate ascunde în mulţime, atunci poate deveni şi el unul din aceste gânduri.

O minte goală este mintea lui Dumnezeu - este non-minte. Devino gol, stai ca un bambus gol. Mişcă-te ca o goliciune, trăieşte ca o goliciune, fă orice ai avea de făcut, dar fă-o ca şi cum ai fi gol în interior. Atunci karma nu te va atinge deloc; atunci acţiunile tale nu vor deveni o povară pentru tine; atunci nu vei fi încurcat pentru că o goliciune nu poate fi încurcată.

SPIRITUL VĂI NU MOARE NICIODATĂ.

SPIRITUL VĂII este spiritul goliciunii. Ce este o vale?- este un lucru gol. Du-te la munţi, şi vei găsi două lucruri: vărfuri - pline de pietre, umplute, şi văi goale. Spiritul văii este spiritul goliciunii. Vârfurile vin şi pleacă; văile rămân - nu poţi distruge nimicul. Ceva anume poate fi mereu distrus. Dacă eşti ceva, va trebui să te naşti si să mori din nou şi din nou. Dacă eşti nimic, atunci cum poţi să fii distrus? Cum poţi să fii creat? Pur şi simplu dispari din lumea formelor, înapoi, în ce este fără formă; o vale înseamnă lumea non-formei.

SPIRITUL VĂI NU MOARE NICIODATĂ.

ESTE NUMIT FEMEIA MISTICĂ.

Acestea toate sunt analogii. O femeie este o vale, un bărbat este un vârf. Bărbatul intră în femeie, aceasta doar permite. Un bărbat este o agresiune, o femeie este o receptivitate. Un bărbat încearcă să facă, o femeie pur şi simplu aşteaptă ca lucrurile să se întâmple.

ESTE NUMIT FEMEIA MISTICĂ.

Aceste cuvinte trebuie înţelese - femeia mistică - pentru că pentru Lao Tzu acest lucru este finalul. Lao Tzu simte că natura existenţei este mai degrabă feminină decât masculină, pentru că bărbatul vine din femeie, femeia vine tot din femeie. La bărbat se poate renunţa, dar la femeie nu. Femeia pare să fie un element de bază. Bărbatul este o creştere din ea. Femeia pare să fie mai aproape de elemente, mai naturală; bărbatul are ceva nenatural în el. Dacă întrebi biologii, vor spune că bărbatul are un dezechilibru adânc în structura sa biologică; femeia este simetrică, este

echilibrată. De aceea arată mai frumoasă şi mai rotundă. Bărbatul are colţuri, femeia nu are colţuri. O femeie este un fenomen mai echilibrat, din această cauză ea nu încearcă niciodată să inventeze ceva, să creeze ceva, să facă ceva, să fie pe drum - nu, ea nu este niciodată pe drum. Bărbatul este mereu pe drum. El trebuie să facă ceva pentru a dovedi că există; el nu se poate accepta pur şi simplu. El nu poate doar să fie şi să se bucure. El trebuie să se ducă pe lună, şi trebuie să se ducă pe culmea Everestului, şi trebuie să facă ceva. Un dezechilibru profund este acolo, el nu poate pur şi simplu să stea şi să fie. El devine un aventurier, un om de ştiinţă. O femeie pur şi simplu se bucură că este, se bucură de lucrurile simple, ea nu tânjeşte după lună. Şi fiecare femeie se gândeşte ce prostie este aceasta: de ce te duci pe lună? Întreabă soţiile astronauţilor, pur şi simplu nu le vine să creadă. De ce? De ce să te îndrepţi spre pericol şi moarte fără să fie nevoie? Ce este greşit aici?

Bărbatul este un vagabond, un ţigan. Dacă lumea ar fi fost lăsată pe mâna bărbatului, nu am mai fi avut case ci corturi, cel mult. Şi acesta s-ar fi mutat dintr-un loc în altul. El nu poate rămâne într-un singur loc, ceva din interiorul lui îl face să se mişte. El nu este echilibrat; acest dezechilibru este nebunia sa. Priveşte la o femeie. Ea este echilibrată. Nevoile ei sunt mici: cineva pe care să iubească, cineva care să o iubească, mâncare, adăpost, puţină căldură acolo, un cămin - şi gata. Atunci nu mai este îngrijorată de altceva. Nici o femeie nu a creat vreo ştiinţă, nici o femeie nu a creat vreo religie. Oamenii vin la mine şi mă întreabă de ce toate religiile au fost create de bărbaţi. Pentru că bărbatul este tensionat, el trebuie să facă un lucru sau altul. Dacă devine frustrat de lumea aceasta, începe să facă ceva cu lumea cealaltă, dar tot trebuie să facă ceva. El nu este niciodată aici şi acum, şi nu poate fi aici şi acum.

Lao Tzu are această analogie, că natura existenţei este mai feminină, mai echilibrată. Priveşte copacii, păsările care cântă, râurile care curg, priveşte peste tot în jur şi observă - vei descoperi mai multă feminitate peste tot. Totul pare să fie perfect în acest moment. Copacii nu sunt îngrijoraţi pentru viitor, păsările nu sunt îngrijorate pentru viitor, râurile pur şi simplu se mişcă atât de leneş, atât de tăcute - ca şi cum nu s-ar mişca deloc. Nimic nu pare să se grăbească.

De aceea se întâmplă în fiecare zi: bărbaţii claxonează în stradă, iar femeia continuă să spună de la fereastră, „Vin acum. Aşteaptă un minut doar" Femeile nu au un simţ al timpului. Ele au ceasuri, dar acestea sunt ornamentale - nu sunt ceasuri cu adevărat. Ele nu au deloc simţul timpului pentru că nu se grăbesc. Simţul timpului apare din grabă şi din pripă - totul tremură, şi totul este pus la bătaie, ca şi cum doar un minut întârziere te-ar face să pierzi totul. Iar dacă întrebi bărbatul, „Unde te duci?", el va ridica din umeri - doar pentru poză, dar claxonînd ca şi cum ceva măreţ, o experienţă de viaţă urma să fie ratată. Iar femeia continuă să spună…

Chiar am auzit o femeie odată…Stăteam cu soţul ei în maşină, şi eram într-adevăr în întârziere, şi soţul era îngrijorat. De fapt nu era nevoie să se îngrijoreze, nu ar fi trebuit să fie îngrijorat, pentru că era întâlnirea mea, nu a lui. Eu întârziam. Dar el claxona, şi era foarte îngrijorat, şi transpira, şi îşi înjura soţia. Iar soţia - de două sau trei ori a spus, „Vin"- dar machiajul ei nu era gata. Nu este niciodată gata. Ea vine întotdeauna în cele din urmă, dar machiajul nu este gata, ar mai fi avut multe de făcut. Ea este atât de relaxată în faţa oglinzii, cu ea însăşi - este atât de relaxată. Aceasta este lumea ei. Apoi soţia s-a înfuriat, s-a uitat în jos pe fereastră, şi a spus: „Ţi-am spus de o mie de ori că vin într-un minut". De o mie de ori! Nici măcar nu ai cum să spui „vin" de o mie de ori într-un minut.

Nici un simţ al timpului…lumea se mişcă fără nici un simţ al timpului. Ceasurile nu există pentru copaci şi râuri şi munţi - este o lume a-temporală.

Bărbatul există în timp, cu o grijă. În profunzime, grija pare să fie sexuală: teama legată de atingerea orgasmului. De fiecare dată când un bărbat face dragoste cu o femeie, el este îngrijorat pentru că nu ştie dacă va putea să o facă sau nu, pentru că nu ştie dacă va putea să o satisfacă pe

femeie sau nu, pentru că nu ştie dacă va putea să arate că este bărbat sau nu. Grija: un tremur interior, grăbit cumva să demonstreze ceva, şi de aceea ratează. Ejacularea este acolo - dar orgasmul, nu. Orgasmul este un fenomen diferit: se întâmplă doar atunci când nu eşti îngrijorat, se întâmplă doar atunci când nu eşti după rezultate, se întâmplă doar atunci când nu urmăreşti să obţii ceva, se întâmplă într-o relaxare profundă, se întâmplă doar atunci când nu mai eşti în control - ci natura preia controlul. Atunci tot corpul tău pulsează într-o beatitudine necunoscută. Atunci fiecare celulă a corpului tău celebrează într-un extaz total; atunci este divin.

Dar bărbatul este îngrijorat, şi acea îngrijorare sexuală este rădăcina tuturor grijilor. Atunci, peste tot el încearcă să dovedească ceva.

Nu este nici o nevoie să dovedeşti ceva. Tu eşti. Eşti perfect. Nici o femeie nu este îngrijorată să dovedească; ea consideră de la sine înţeles că este perfectă. Ea trăieşte într-un mod foarte relaxat. Mulţi soţi vin la mine şi întotdeauna nemulţumirea lor este că soţiile lor sunt leneşe. Nu sunt leneşe; ele se bucură! Indiferent de situaţie, ele nu se grăbesc. Dar comparativ cu bărbaţii par leneşe.

Lao Tzu spune că natura existenţei este mai mult asemenea femeii, este mai feminină. Iar analogia este minunată. El nu spune că existenţa este o femeie - ţine minte acest lucru. Aceasta nu este logică, el nu încearcă să demonstreze că existenţa este femeie. Nu este pentru mişcarea de emancipare a femeii - nu. El pur şi simplu dă o analogie.

Un bărbat poate de asemenea să fie feminin. Un Buddha este feminin, un Lao Tzu este feminin, un Iisus este feminin. Atunci el trăieşte, trăieşte în prezent, fără grabă; el se bucură de prezent fără grabă.

Iisus le spune discipolilor săi: „Priviţi la crinii de pe câmp. Cât de frumoşi sunt! Chiar şi Solomon, în toată măreţia sa, nu a fost atât de frumos." Dar care este secretul crinilor?- ei doar înfloresc aici şi acum. Ce se va întâmpla în momentul următor nu-i îngrijorează; momentul următor nu a intrat încă în conştiinţa lor.

Un bărbat poate trăi o viaţă feminină - atunci devine mistic. Aceasta e singura cale. Aşa că toţi misticii devin într-un fel sau altul feminini. Şi ei sunt adevăraţii oameni religioşi, nu fondatorii de religii.

Ţine minte, aceasta este o diferenţă…Buddha nu este fondatorul buddhismului - nu. Discipolii săi sunt fondatorii. Iisus nu este fondatorul creştinismului - nu. Apostolii săi sunt fondatorii. Mahavira nu este fondatorul jainismului. Gautama, discipolul său, care era un învăţat şi un mare *pundit,* a fost. Aceştia sunt bărbaţii.

Iisus însuşi este feminin. Pentru a arăta acest lucru, în India nu am pictat niciodată avatarii, teerthankaraşii, Buddhaşii, cu bărbi şi mustăţi - nu - doar pentru a arăta acest lucru, că ei sunt feminini. L-aţi văzut vreodată pe Ram cu mustaţă? Pe Krishna cu barbă? Nu înseamnă că le lipseau hormonii. Ei nu erau al treilea sex. Erau bărbaţi; bărbile au existat. Dar asta e doar o analogie. Am renunţat la bărbi doar pentru a arăta că ei au devenit feminini: misticul feminin a luat fiinţă. Ei au existat fără nici o grabă, ei au existat nu ca un bărbat încordat, ci ca o femeie relaxată, şi poţi simţi în jurul lor căldura feminină, rotunjimea unui Buddha.

SPIRITUL VĂI NU MOARE NICIODATĂ.

ESTE NUMIT FEMEIA MISTICĂ.

POARTA FEMEII MISTICE ESTE RĂDĂCINA CERULUI ŞI A PĂMÂNTULUI

POARTA FEMEII MISTICE ESTE RĂDĂCINA CERULUI ŞI PĂMÂNTULUI…

Şi dacă poţi găsi cheia pentru a deschide poarta femeii mistice, ai deschis poarta existenţei. Fiecare trebuie să intre pe această poartă netensionat, echilibrat, satisfăcut, mulţumit - acesta este secretul fiinţei feminine.

Când spun asta sunt două posibilităţi de a înţelege greşit: femeile pot înţelege greşit şi să creadă că nu au nimic de făcut; bărbaţii pot înţelege greşit şi să creadă că acest Lao Tzu nu e pentru ei. Nu, este pentru ambii. Dar ţineţi minte…femeile nu sunt femei pure, au pierdut şi ele misticul feminin. Trebuie să îl câştige din nou. Va fi mai uşor bineînţeles pentru ele să îl câştige decât bărbaţilor, pentru că bărbatul s-a îndepărtat foarte mult. Şi nu te gândi că dacă eşti bărbat Lao Tzu nu este pentru tine - este mai ales pentru tine, pentru că altfel te vei îndepărta şi mai mult de existenţă şi de extazul vieţii. Toţi trebuie să se întoarcă la mamă; adică la misticul feminin.

Vă naşteţi din pântecul mamei, şi trebui să găsiţi din nou acest pântec în existenţă. Dacă puteţi găsi din nou pântecul în existenţă, aceeaşi căldură, aceeaşi viaţă, aceeaşi iubire, aceeaşi grijă în existenţă - atunci existenţa devine casa ta, devine mama ta.

Hinduşii sunt într-o poziţie mai bună când îşi numesc dumnezeul lor „mama"- mama Kali - decât creştinii şi mahommedanii şi evreii, care continuă să îşi numească dumnezeul lor „tată". Aceste trei religii sunt orientate spre bărbat, de aceea au fost atât de violente. Mahommedanii şi creştinii au ucis atât de mulţi oameni, au fost o catastrofă pe pământ. Ei au fost criminali. În numele religiei au ucis şi nu au făcut nimic altceva. Aceasta este religia orientată spre bărbat.

Buddhismul nu a omorât oameni, jainismul nu a omorât, hinduismul nu a omorât, pentru că ele sunt mai orientate spre misticul feminin. Şi nu te poţi plânge deloc de Lao Tzu, în cazul lui nu există o religie organizată. Odată ce o religie devine organizată, intră şi violenţa. Organizarea va fi violentă, trebuie să lupte, este sortită să devină masculină. Organizarea este masculină; religia este feminină.

Am auzit o anecdotă…câţiva discipoli ai Diavolului au devenit foarte îngrijoraţi, şi i-au spus acestuia: „De ce stai aici? Toată afacerea noastră e în joc. Un om a devenit un Buddha, un iluminat. Trebuie să facem ceva, pentru că altfel el va transforma oamenii - iar lumea noastră va deveni pustie, şi cine va mai veni în iad? Fă ceva imediat! Timpul nu trebuie pierdut. Încă un om a devenit un Buddha!".

Diavolul a spus: „Nu vă îngrijoraţi. Eu lucrez prin discipoli. Deja am trimis câţiva, sunt pe drum. Îl vor înconjura. Vor crea o organizaţie. Şi nu este nevoie să vă faceţi griji: organizaţia va face tot ceea ce nu putem noi să facem, şi ei o fac întotdeauna mai bine. Am învăţat-o din istorie. Voi crea o biserică...şi eu nu voi fi deloc implicat în ea. De fapt ei se descurcă singuri. Eu doar îi încurajez şi îi ajut."

Odată ce Papa este acolo, Hristos este uitat; odată ce biserica este acolo, Buddha este ucis, omorât. O religie se sprijină întotdeauna pe cadavrul unui Buddha.

Acestea sunt analogii. Femeile pot să ajungă la femeia lor mistică mai uşor; acesta este motivul pentru care mai multe femei decât bărbaţi sunt atrase de religie. Ele nu creează o religie - dar mai multe femei, aproape de patru ori mai multe femei decât bărbaţi, devin interesate de religie. Dintre discipolii lui Mahavira, patruzeci de mii erau femei şi zece mii erau bărbaţi; şi proporţia era aceeaşi la discipolii lui Buddha. Du-te la orice biserică şi la orice templu, şi numără - vei găsi întotdeauna patru femei la un bărbat, şi acela poate că a venit pentru că soţia lui este acolo; este posibil ca el să nici nu fie cu adevărat acolo.

Femeile pot ajunge mai uşor la armonie; sunt mame, sunt mai aproape de natură. Bărbatului îi va fi un pic mai dificil să se întoarcă; el are implicări, angajamente, investiţii, în anxietatea şi tensiunea sa. Chiar dacă vine, el va crea anxietate în jurul religiei.

Aceasta este observaţia mea de fiecare zi: femeile vin la mine - dacă se predau, se predau total. Dacă meditează, meditează total. Apoi pur şi simplu încep să crească.

Bărbaţii vin la mine - dacă se predau, ei nu o pot face în mod total, păstrează întotdeauna o parte. Şi când te predai cu jumătate de inimă, nu e deloc o predare. Apoi meditează, dar meditaţia devine o grijă. Şi vin şi spun: „Acum meditaţia asta îmi creează nelinişte. Nu pot dormi. Mă gândesc tot timpul la ea - ce se va întâmpla, cum îi voi face faţă."

Nu este vorba de a-i face faţă. Nu ai cum să-i faci faţă. Trebuie să fii într-o stare de abandon, un mare abandon. Este dificil pentru bărbat; el este atât de instruit pentru nelinişte, atât de antrenat să fie încordat. Din copilărie, societatea forţează bărbaţii să devină BĂRBAŢI - agresivi, violenţi, căutând mereu ceva, încercând mereu să obţină ceva, ambiţioşi. Dacă încep să se joace cu păpuşi, părinţii spun, „De ce? Ce faci? Eşti o fetiţă?Acestea sunt pentru fete, nu pentru băieţi. Casa este pentru fete; jocul cu păpuşile este pentru fete, nu pentru băieţi. Ei trebuie să iasă în lume, şi să lupte pentru drumul lor în viaţă. Trebuie să se bată - asta e pentru ei."

Dacă pentru fete este casa, atunci a-fi-acasă va fi de asemenea tot pentru fete. Atunci nu eşti niciodată acasă; iar a-fi-acasă înseamnă meditaţie.

MEREU ŞI MEREU, ÎNCĂ RĂMÂNE ACOLO.

INSPIRĂ-TE DIN EA,

ŞI TE SLUJEŞTE CU UŞURINŢĂ

Femeia mistică, spiritul văii, goliciunea -

MEREU ŞI MEREU, ÎNCĂ RĂMÂNE ACOLO.

-este mereu acolo-

ŞI TE SLUJEŞTE CU UŞURINŢĂ

Şi te face total, te umple de uşurinţă, de a-fi-acasă. Relaxarea vine la tine.

Priveşte existenţa nu ca pe o luptă; ci ca pe o încântare; priveşte existenţa nu ca pe un război, ca un conflict, ci ca pe o sărbătoare - şi sărbătoarea este infinită, posibilităţile de a fi fericit sunt infinite - fericire după fericire.

MEREU ŞI MEREU, ÎNCĂ RĂMÂNE ACOLO.

INSPIRĂ-TE DIN EA,

ŞI TE SLUJEŞTE CU UŞURINŢĂ

Capitolul 4. GOLICIUNEA

14 iunie 1975 am, Buddha Hall

Prima întrebare:

Întrebarea 1

ŞTII CINE SUNT EU?

NU Domnule, ABSOLUT DELOC. . Pentru că dvs nu sunteţi. Sunteţi o goliciune - *anatta*. Nu, dle. La suprafaţă poate că sunteţi cineva, dar eu nu sunt preocupat de cine sunteţi la suprafaţă. În miezul cel mai adânc sunteţi doar o nimeni-tate[4], nici măcar un nimeni, ci nimeni-tate. Cum aş putea să vă cunosc?

Şi în asta stă frumuseţea, pentru că dacă vă pot cunoaşte v-am definit, v-am limitat prin cunoaşterea mea. Dacă puteţi fi cunoscut, imediat deveniţi un obiect, nu mai sunteţi o conştiinţă. Dacă puteţi fi cunoscut, nu mai sunteţi infinit, şi sunteţi - infinit în goliciunea dvs. Cum aş putea să vă cunosc? Nici măcar dvs nu vă puteţi cunoaşte. Nu există aşa ceva precum cunoaşterea de sine. Când ajungi să realizezi asta, este o cunoaştere FĂRĂ SINE. Când ajungi să te familiarizezi cu ea, brusc devii conştient cum cunoscutul şi cunoscătorul au dispărut - nu mai există decât vid, un spaţiu întins, fără început şi fără sfârşit - un infinit. Asta sunteţi dvs - cum poate acesta fi cunoscut?

Nu există nici o posibilitate de cunoaştere. Şi este bine că nu puteţi fi cunoscut, altfel ştiinţa vă va cunoaşte, şi odată cunoscut aţi ajuns un obiect, un lucru. Şi atunci misterul este pierdut. De asta spun mereu şi mereu că ştiinţa nu va putea niciodată să cunoască cel mai intim miez al fiinţei, pentru că cel mai intim miez este nefiinţă. Sunteţi exact ca o ceapă - continuaţi să decojiţi straturile. Continuaţi să decojiţi straturile; un strat nou apare, încă unul, şi încă unul, şi apoi deodată toată ceapa a dispărut: goliciune în palme. Asta sunteţi dvs.

Dar această goliciune nu este ceva negativ, deci nu mă înţelegeţi greşit. Chiar cuvântul „goliciune" pare să fie absenţa a ceva. Nu, nu este. Este prezenţa a ceva infinit. Nu este absenţă, nu este negativ, nu este ca întunericul; este un fenomen pozitiv. Sunteţi un non-sine. Această pozitivitate trebuie ţinută minte, pentru că termenul „goliciune" vă poate da o noţiune greşită despre el, te poţi gândi că este doar simplu gol. Eu nu spun că este un gol dintr-un lucru anume. Nu spun că este absenţa a ceva - nu. Este goliciune, este chiar goliciunea, este goliciunea însăşi. Goliciune este folosit ca un termen pozitiv; şi când este pozitiv este total diferit.

Voi aţi cunoscut goliciunea doar într-o manieră negativă. Te duci în cameră, nu este nici o mobilă, şi spui că aceasta este goală, nu este nimic acolo. Ieşi din cameră, şi dacă te întreb ce ai văzut în cameră, vei spune că este goală - fără mobilă, fără tablouri pe pereţi, nimic - goală pur şi simplu. Ai fost în cameră, dar ai cunoscut doar partea negativă. Camera este plină de un spaţiu larg pe care nu l-ai văzut. O cameră este goliciune, o cameră înseamnă spaţiu. Ceva poate fi adus acolo pentru că este spaţiu, este goliciune. Mobila poate fi adusă înăuntru - este spaţiu. Dar voi nu aţi vazut lucrurile din această perspectivă. Altfel aţi fi venit să îmi spuneţi că acea cameră este completă; nu este nimic, doar goliciunea există, camera este gata să primească orice - are spaţiu. Atunci aţi fi privit la goliciunea pozitivă.

[4] *Nobodiness,* în limba engleză.

Priveşte cerul. Cerul este o goliciune pozitivă atunci când nu sunt nori. Dacă te uiţi la cer ca la o absenţă a norilor, atunci îl priveşti dintr-un punct de vedere negativ. Dacă te uiţi la el ca la prezenţa unui spaţiu, o goliciune albastră, şi din această goliciune albastră a ieşit totul, atunci nu poate fi negativ. Este cel mai pozitiv lucru din lume, însăşi fundaţia fiinţei. Nefiinţa este însăşi fundaţia fiinţei. Totul a ieşit din ea, şi totul, încet, încet, se întoarce acolo. Te naşti din ea şi mori în ea.

Cum pot să vă cunosc? Cunoaşterea va deveni o definiţie, iar tu eşti indefinibil. Nu, nu vă cunosc. Nu mă cunosc nici pe mine.

Vreau să vă spun o anecdotă. S-a întâmplat, şi iubesc această anecdotă, am spus-o de foarte multe ori, de milioane de ori, dar de fiecare dată când îmi aduc aminte de ea, este atât de nouă şi de proaspătă.

Bodhidharma a mers în China - omul care a purtat goliciunea lui Buddha în palmele sale. Bodhidharma a dus buddhismul esenţial în China, pentru ca un fenomen extraordinar să aibă loc acolo. Datorită lui Bodhidharma, toată viziunea lui Lao Tzu - modul de viaţă á la Lao Tzu - şi realizarea lui Buddha, s-au întâlnit, şi unul dintre cele mai frumoase lucruri au luat naştere. Nu există nimic asemănător în toată lumea - acest lucru este Zenul. Zenul este o întâlnire, o încrucişare între Buddha şi Lao Tzu. Bodhidharma a fost moaşa care a purtat sămânţa în pântecul lui Lao Tzu.

Când a ajuns în China el era un mistic foarte faimos, numele său era cunoscut peste tot în Est. Când a ajuns în China, chiar împăratul s-a dus să se întâlnească cu el la graniţă. Împăratul a pus câteva întrebări. A întrebat: „Am făcut multe temple buddhiste - mii. Ce *punya,* ce virtute am câştigat?"

Dacă ar fi spus acelaşi lucru oricărui alt călugăr buddhist, acesta ar fi răspuns: „Împărate, Stăpâne, ai câştigat virtuţi infinite - raiul vă este asigurat, este garantat". Dar el a întrebat persoana nepotrivită. Bodhidharma a spus: „Virtute? Nici una! Dimpotrivă, ai acumulat foarte multe păcate."

Împăratul era şocat, nu-i venea să creadă. A spus, „De ce? Ce tot spui? Am făcut multe temple pentru Buddha. Am publicat şi am răspândit spusele lui Buddha la milioane de oameni. În fiecare zi hrănesc mii de călugări buddhişti, şi tu spui că am acumulat păcate? Ce vrei să spui?"

Bodhidharma a spus: „Chiar ideea că ai acumulat virtuţi este un păcat, este foarte egoistă. Iadul îţi este asigurat, Împărate. Vei cădea în al şaptelea iad, primul nu îţi este deajuns."

Împăratului nu îi venea să creadă. A simţit şi puţină furie. Şi a spus, „Am o întrebare pe care vreau să ţi-o pun. Ce este în interiorul meu? Ce sunt eu?"- aceeaşi întrebare pe care ai pus-o şi tu: „Ştii cine sunt eu?"

Bodhidharma a spus: „O goliciune imensă, un nimic.".

Acum Împăratul era cu adevărat mânios. Înfuriat, l-a întrebat pe Bodhidharma: „Atunci cine eşti tu? Cine se află acum în faţa mea?"

Bodhidharma a spus: „Nu ştiu, Măria Ta."

Nu ştiu. Cum poţi să cunoşti goliciunea? Poţi să fii ea, dar nu o poţi cunoaşte. A cunoaşte înseamnă că eşti separat de ea, a cunoaşte are nevoie de distanţă. Cum poţi să te cunoşti pe tine? Dacă te cunoşti, atunci eşti împărţit în două. Cunoscătorul şi cunoscutul. Şi bineînţeles că tu nu poţi fi niciodată cunoscutul, doar cunoscătorul, deci orice ai cunoaşte nu poate fi vorba de tine, de cunoscător.

Eu nu mă cunosc…iar aceasta este cunoaştere de sine. Pare contradictoriu, paradoxal, dar aşa stau lucrurile. Nu poate fi făcut nimic în această privinţă, aceasta e natura lucrurilor. Din acest motiv un om care se cunoaşte nu va pretinde niciodată că ştie. Cine va pretinde acest lucru? El devine asemenea unui om ignorant. El spune, „Ştiu doar că nu ştiu."

Mergi spre interior. Într-o zi vei ajunge la această goliciune, la butucul roţii. Butucul este gol, dar ţine toată roata cu el; butucul este gol, dar fără el roata ar dispărea, s-ar dezmembra. Tu ai cunoscut numai roata - adică personalitatea ta de până acum, NAMA RUPA, numele şi forma ta; ai cunoscut roata ta. Dacă vei pătrunde mai adânc în tine, vei ajunge într-o zi la butuc: adică la *anatta,* non-sine, goliciune. Dar ţine minte din nou: nu este ceva negativ, nu este goliciune în sensul de a fi gol de ceva. Este goliciunea însăşi. Este cel mai pozitiv lucru din existenţă. Este însăşi existenţa. Hinduşii i-au spus satchitanand: SAT- este; CHIT- este conştient; ANAND- este beatitudine. Ţine minte, nu este „beatific"; altfel nu ar mai fi gol. Este beatitudine, nu beatific. Nu vei fi umplut de beatitudine, ci vei descoperi brusc faptul că eşti beatitudine.

Goliciunea are natura beatitudinii, are natura existenţei, are natura conştiinţei. Nu înseamnă că această conştiinţă pătrunde în ea: nu este ca o lampă care arde într-o cameră, astfel încât lumina pătrunde în cameră. Poţi să stingi lampa, iar lumina s-a dus; nu poţi stinge conştiinţa. Ea este chiar natura acelei goliciuni interioare - nu înseamnă că o umple. Nu o poţi distruge. Cum poţi să distrugi goliciunea? Poţi distruge orice din această lume; dar nu poţi distruge goliciunea. Din acest motiv tu nu poţi fi ucis, nu poţi fi omorât. Nu există nici o posibilitate, pentru că tu nu eşti. Sabia poate ucide roata, dar butucul ei?- butucul va rămâne intact. Acesta nu poate fi distrus; nu a fost acolo de la început.

Prezenţa[5] este natura goliciunii interioare; conştiinţa este natura goliciunii interioare; beatitudinea este natura goliciunii interioare. Aceasta este teama pe care oamenii o simt când se îndreaptă spre meditaţie. Când se îndreaptă spre meditaţie devin temători, încep să tremure. Apare un tremur interior profund. Apare o nelinişte şi o suferinţă adâncă. De ce este însă aşa? Ajungi mai aproape de o stare de beatitudine, de o stare de conştiinţă alertă, trează, ajungi mai aproape de existenţă. De ce îţi este teamă de moarte? Îţi este teamă pentru că nu ştii cum să fii gol. Tu ştii numai cum este să fii plin, nu ştii cum este să fii gol. Nu ştii cum să mori, cum să mori pentru personalitate, cum să rămâi în goliciunea interioară. Nu ştii. Când mergi spre interior, şi gândurile încep să se îndepărteze de tine, imediat frica pune stăpânire pe tine. Unde te duci? Te simţi ca şi cum ai dispare, te simţi ca şi cum ai muri. Un fel de non-existenţă te cuprinde - ca şi cum ai sta lângă o prăpastie, şi te uiţi în jos şi este fără fund. Şi începi să tremuri, şi transpiraţia îţi curge din toţi porii corpului. Este întâlnită moartea.

Dacă fugi din acest punct, niciodată nu vei fi în stare să meditezi. De acum încolo este necesar un Maestru. Când începe să-ţi fie teamă, el te poate convinge să nu-ţi mai fie teamă, el te poate ajuta: „Uită-te la mine. Am trecut şi eu prin asta şi totuşi sunt aici. Am devenit gol, şi totuşi sunt. Şi sunt mult mai mult decât tine, mai mult decât toată existenţa la un loc." Este nevoie de cineva la care să priveşti, în ai cărui ochi să vezi o sclipire din aceeaşi goliciune către care te îndrepţi în interiorul tău. Şi totuşi poţi vedea că el este, şi că este total, şi în mod absolut. Aşa că nu te teme. Fiinţa sa îţi dă curaj, prezenţa sa îţi dă curaj. Un Maestru nu face nimic de fapt. El este un agent catalitic, doar prezenţa sa este suficientă. Odată ce ai căzut în acea goliciune, vei începe să râzi, şi vei spune: „Nu există moarte. Mă temeam degeaba, neîntemeiat." Trecând prin moarte devii nemuritor.

Doar atât îţi pot spune: tu eşti un non-sine. Devino un non-sine. Iar non-sinele nu este gol într-un sens negativ, ci este cea mai mare pozitivitate.

A doua întrebare:

Întrebarea 2

[5] *Is-ness,* în limba engleză. (n.tr.)

AI SPUS CĂ TU CONŢII TOŢI OPUŞII ÎN TINE, CĂ NU ÎL NEGI PE PĂCĂTOS, SAU URA DIN TINE. ÎN ALTĂ CONFERINŢĂ AI SPUS ODATĂ CĂ NU ÎL NEGI PE DIAVOLUL DIN TINE, CĂ EŞTI TOTAL. ASTA MĂ NEDUMEREŞTE TOTUŞI. TOT CE AM SIMŢIT VREODATĂ DE LA TINE AU FOST ÎNTINDERI LARGI, LARGI, DE IUBIRE ŞI COMPASIUNE, ŞI UN SENTIMENT DE BUNĂTATE ABSOLUTĂ. CÂND ŞI UNDE APAR DIAVOLUL ŞI URA TA?

Când eşti ambele, diavolul este absorbit de divin - pentru că este o parte din el. De fapt aceasta este aritmetica interioară. Dacă ai o viaţă parţială vei fi diavolul, pentru că diavolul nu este decât o parte care pretinde că este întregul. O parte care pretinde că este întregul - în asta constă diabolicul. Când îl accepţi, este absorbit de întreg. Dacă te lupţi cu el, atunci vei lupta cu tine însuţi şi vei rămâne mereu divizat. În divizare diavolul poate exista – el există în divizare. Nu poate să existe atunci când eşti întreg şi total. Când eşti împărţit, atunci în crăpături el există; îşi are rădăcinile în crăpături, între două părţi. Când accepţi totul, întregul vieţii aşa cum este el, fără să respingi, fără să renunţi, fără să-i pui etichete - asta e rău şi asta e bine - când accepţi viaţa aşa cum este, indiferent ce este, indiferent de situaţie, când o accepţi în totalitatea ei, diavolul dispare. Este absorbit de Dumnezeu, este absorbit de divin.

Diavolul este divin - chiar din cuvânt reiese acest lucru. „Diavol” vine din aceeaşi rădăcină ca şi „divin”- ambele vin din rădăcina sanscrită „dev”. Diavolul este divin - acesta este înţelesul de bază al cuvântului. Lucrurile au mers un pic prea departe, dar diavolul este divin. El trebuie chemat înapoi, iar prin luptă nu ai cum să-l chemi înapoi. Prin luptă el se duce tot mai departe, şi îţi va lipsi mereu o parte. Acea parte lipsă nu te va lăsa în pace. Ea trebuie chemată acasă, trebuie absorbită în întreg.

Dacă accepţi totul, brusc iubirea înfloreşte, ura dispare. Deci atunci când spun să accepţi ura nu spun să urăşti; de fapt tai însăşi rădăcina urii. Când spun „acceptă”, prin acea acceptare îi tai rădăcina. Nu vei mai urî niciodată dacă ai acceptat ura; dacă nu accepţi, vei urî în continuare, iar iubirii tale îi va lipsi ceva. Acest lucru trebuie înţeles foarte profund, pentru că nu este ceva metafizic ci este existenţial. Este o problemă pe care fiecare o are în el însuşi.

Urăşti pe cineva. Când urăşti, ce se întâmplă în interior? Ce este ura? Ce vrei să îi faci celeilalte persoane? Vrei să îl omori, să îl distrugi. Vrei să-l arunci cât mai departe posibil. Nu vrei să-l mai vezi, nu vrei ca acesta să mai fie aproape de tine. Ai dori ca el să dispară, să nu mai fie - de aceea vrei să ucizi şi să distrugi. Când iubeşti pe cineva, ce doreşti să faci cu acea persoană? Vrei să fie tot timpul în viaţă, să nu moară niciodată, să fie aproape, lângă tine, să fie disponibil. Ai dori să îl protejezi, să ai grijă de el, şi nu poţi crede că iubirea ta va fi distrusă de ceva. Ţi-ai dori ca iubitul sau iubita ta să fie nemuritor(oare).

Uită-te la ambele fenomene. El sunt opuse. Dar nu poţi să simţi?- ele sunt două aspecte ale aceleiaşi monede. Iubirea este creativă, ura este distructivă. Dar ai observat?- nici o creaţie nu este posibilă fără distrugere; nici o distrugere nu are sens decât dacă este pentru creaţie. Deci: poţi să distrugi, dacă vrei să creeezi, în acest caz nu este nici o problemă. Poţi să distrugi o casă dacă ai de gând să faci una mai bună - nu va spune nimeni că eşti distructiv. Poţi să distrugi o societate dacă este posibilă o societate mai bună, poţi să distrugi o moralitate pentru o alta mai bună - nimeni nu va spune că eşti distructiv, pentru că distrugi pentru a crea, şi nici o creaţie nu este posibilă fără distrugere. Distrugerea este absorbită în creaţie; în acest caz este frumoasă, este parte dintr-un proces creativ. Dar tu distrugi. Distrugi o societate fără să ai vreo idee despre ce vei face după, fără nici o idee creativă în minte. Tu te bucuri pur şi simplu de distrugere.

Dărâmi o casă, distrugi un lucru, şi dacă te întreabă cineva, „De ce faci asta?”, atunci spui pur şi simplu, „Îmi place să distrug”- şi în acest caz eşti nebun, s-a întâmplat ceva greşit cu tine. Distrugerea a devenit un întreg în sine, încearcă să pretindă că este întregul. Atunci când

distrugerea pretinde că este întregul, ea este diavolul; când distrugerea este parte dintr-un întreg mai mare, din creaţie, ea este divină.

Când iubeşti o persoană, de multe ori va trebui să-l şi urăşti, dar în acest caz e o parte din iubire. Un tată îşi iubeşte copilul. De multe ori va fi şi furios, şi îşi va lovi, îşi va bate copilul. Iar copilul nu este niciodată jignit de furia sa, niciodată. Un copil este jignit atunci când eşti furios pe el fără nici un motiv, când eşti distructiv fără motiv. Când un copil nu poate înţelege de ce, el nu te poate ierta. Dacă poate înţelege de ce - a spart un ceas, acum îşi dă seama că tatăl său îl va lovi, şi acceptă acest lucru. De fapt, dacă tatăl său nu îl loveşte, el va purta vina, şi acest lucru este foarte distructiv. Se va teme mereu că într-o zi sau alta se va afla că a spart un ceas preţios, sau altceva, şi va fi o vină acolo, şi o rană. El doreşte să fie limpezită această problemă, doreşte să fie încheiată, şi singurul mod în care în care acest lucru se poate face este ca tatăl să se înfurie - acum totul este în echilibru. El a făcut ceva rău, tatăl s-a înfuriat, şi el este pedepsit: lucrurile sunt încheiate. El este curat. Acum se poate mişca fără povară.

În Occident, datorită psihologilor din acest secol, multe absurdităţi au loc în relaţiile dintre părinţi şi copii. Şi unul din aceste lucruri absurde pe care ei le-au învăţat este: să nu te înfurii niciodată pe copilul tău, să nu îl loveşti niciodată, să nu îl urăşti niciodată. Din cauza acestei învăţături, părinţii au ajuns să se teamă. Acesta e un lucru nou. Copiilor le-a fost mereu teamă de părinţi, dar acum, în America, părinţii se tem de copii. Ceva poate să meargă prost din punct de vedere psihologic şi atunci copilul lor poate să fie nebun, sau să o ia razna, sau să devină schizofrenic sau scindat - nevroză, psihoză, ceva se poate întâmpla în viitor, iar ei vor fi responsabili. Deci ce se întâmplă? Un tată, dacă îşi iubeşte copilul, simte furia - şi ce va face? Va reprima furia. Iar asta un copil nu poate ierta niciodată, pentru că dacă un tată îşi reprimă furia, el devine rece.

Încearcă să înţelegi acest lucru. De fiecare dată când furia este rece, este de la diavol; de fiecare dată când este fierbinte, este de la Dumnezeu. O ură fierbinte este frumoasă, este vie; o furie rece este mortală, este otrăvitoare.

Când un tată este cu adevărat fierbinte, transpirat, roşu la faţă, şi îl loveşte pe copil, copilul ştie că tatăl îl iubeşte, altfel, de ce să se deranjeze aşa de mult? Dar când tatăl este rece, sarcastic, nu este mânios, dar îşi arată mânia în moduri mai subtile - într-un mod mai rece, în felul în care se mişcă, în felul cum intră în casă, în felul cum îşi priveşte copilul, sau nu îşi priveşte copilul… Această răceală arată că tatăl nu-şi iubeşte copilul, nu îl iubeşte îndeajuns încât să ardă de furie.

Şi asta a creat prăpastia între generaţii din Occident, nimic altceva. Copiii au mers pe cont propriu; părinţii au rămas într-o emoţie rece, moartă, închişi. Distanţe imense au apărut. Nu există nici o comunicare. Un tată nu poate vorbi cu copilul lui pentru că se teme că dacă vorbeşte - şi comunică cu adevărat, devine fierbinte - furia va ieşi la iveală. Aşa că e mai bine să nu vorbească: evită situaţia, nu comunică.

Acelaşi lucru s-a întâmplat între soţi şi soţii în Occident, iar acum se întâmplă şi în Orient - pentru că de fapt Orientul dispare. Până la sfârşitul acestui secol toată lumea va fi occidentală. Orientul nu va mai exista, va mai exista doar în cărţile de istorie, în muzee; va fi o nostalgie. Orientul dispare - va fi acolo geografic, dar în conştiinţa umană nu va mai avea nici un loc.

Ce s-a întâmplat în Occident? Acelaşi lucru - dacă îţi iubeşti soţia cum poţi s-o urăşti? Dacă îţi iubeşti soţia, cum poţi s-o loveşti? Dacă te iubeşte, te iubeşte 24 de ore pe zi, constant. Ceri lucruri imposibile.

În viaţă totul este un ritm. Doar în moarte sunt lucrurile absolute şi nu există ritm. În viaţă există un ritm - vine ziua, apoi noaptea. Heraclit spune: „Dumnezeu este vară şi iarnă, zi şi noapte, foame şi saţietate, viaţă şi moarte”. Viaţa este un ritm, un fenomen care vibrează constant între două polarităţi. Nu poţi iubi pe cineva 24 de ore pe zi; dacă încerci acest lucru, iubirea ta deveni moartă. Poţi să iubeşti o persoană intens pentru câteva momente, apoi trebuie să te mişti, pentru că

trebuie să te relaxezi. Altfel vei ajunge foarte febril - şi o astfel de stare febrilă, cum poţi să rămâi în ea 24 de ore? Ziua trebuie urmată de noapte, de odihnnă, de relaxare. Iubirea este emoţie. Nu ai cum să rămâi emoţionat tot timpul. Trebuie să iubeşti şi să urăşti aceeaşi persoană, şi nu este nimic în neregulă, dacă iubeşti. Ţine minte, acest lucru trebuie ţinut minte: dacă iubeşti, atunci nu este nimic în neregulă. Iubirea sacralizează totul, chiar şi ura. Iubirea purifică totul, chiar şi ura. Iubirea face totul sfânt, chiar şi ura. Îţi iubeşti soţia, apoi o urăşti, ea te iubeşte, apoi te urăşte. Asta face ca viaţa să fie un ritm. Nu este o monotonie moartă. Există schimbări de dispoziţie, schimbări de anotimpuri. Şi schimbarea este bună, pentru că este un fenomen viu: altfel, dacă cineva te iubeşte şi te iubeşte şi te iubeşte şi te iubeşte, chiar şi iubirea va deveni o plictiseală. Şi nimeni nu poate iubi aşa, o iubire de 24 de ore pe zi este doar una pretinsă.

Încearcă să înţelegi acest lucru: dacă pretinzi că iubeşti, atunci poţi să pretinzi 24 de ore pe zi, dar în acest caz este ceva fals. Numai o floare de plastic nu se va ofili, numai o floare de plastic nu va muri. Dacă eşti viu cu adevărat, vei muri de asemenea; asta face parte din viaţă. Dacă iubeşti cu adevărat pe cineva, vei fi şi furios, asta face parte din iubire. Şi nu este nimic în neregulă în asta. Devine un păcat doar atunci când devine întregul. Dacă este înconjurată de iubire...insula urii înconjurată de un ocean de iubire este frumoasă. Este frumos: dă tensiune iubirii, dă relaxare iubirii. Dă un ritm iubirii, face viaţa să fie un tot armonios. Gândeşte-te doar la o lume în care soarerele nu apune niciodată, şi în care ar trebui să fii treaz 24 de ore pe zi - în trei săptămâni veţi înnebuni cu toţii. Şi asta s-a întâmplat în ce priveşte iubirea - toţi au luat-o razna, pretinzând, pretinzând, feţe false, măşti, ipocrizie, să arăţi ceva ce nu există…

Problema reală este că atunci când eşti furios şi nu arăţi acest lucru, cu timpul, acest mecanism de reprimare devine atât de înrădăcinat în tine încât totul devine fals. Nu vei simţi iubire, şi o vei arăta, nu vei simţi compasiune, şi o vei arăta - atunci viaţa ta nu mai este autentică, sinceră. O viaţă sinceră este ca un râu: se schimbă, se mişcă. Şi uneori este anotimpul ploios şi răul dă pe răscoale şi rupe toate malurile şi se revarsă peste tot, devine oceanic.

Încearcă doar să vezi: în viaţă există un ritm între polarităţi, iar umanitatea este prinsă în capcană pentru că am decis să rămânem la un singur pol. Nu poţi să rămâi acolo; în interior te vei mişca, doar la suprafaţă vei încerca să pozezi. Şi atunci toată viaţa ta devine otrăvită. Atunci totul se amestecă cu altceva. În iubirea ta este ascunsă ura, pentru că atunci când era prezentă ura încercai să zâmbeşti şi să stai drept; acum este în sângele tău, şi când iubeşti, ura este amestecată cu ea. Omul este acum într-un fenomen fals, impur. Şi acest lucru s-a întâmplat din cauza învăţăturilor greşite ale aşa ziselor voastre religii şi moraliştilor. Ei au încercat cu toţii să vă facă să trăiţi la un singur pol. Acel pol îl numesc Dumnezeu, compasiune, iubire - tot ce este bun, toate bunătăţurile. Celălalt pol îl numesc diavol, tot ce este rău.

Lao Tzu sau eu - nu sunt suntem în favoarea acestei divizări, a acestei dihotomii, a acestei schizofrenii. Noi suntem pentru ambele feţe. Şi atunci are loc o transformare bruscă: distrugerea devine parte din creaţie - şi aşa este!- şi ura devine parte din iubire. Iubirea este mai mare decât ura, creaţia este mai mare decât distrugerea. Viaţa este mai mare decât moartea, iar moartea ar trebui să fie o parte din ea. Şi dacă moartea este o parte din ea, este frumoasă. Ţine minte acest lucru, şi cu timpul vei observa că şi ura ta a luat culoarea iubirii: distrugerea ta a luat forma construcţiei, a creaţiei, a creativităţii; furia ta are o compasiune în ea.

Iisus a fost furios. Creştinii nu au reuşit să rezolve această problemă până acum, pentru că ei gândesc, „Cum poate Iisus să fie furios?”. El trebuie să fie mereu zâmbitor ca un politician. Cum poate el să fie furios? El a fost furios; cu o furie mortală. A intrat în templul din Ierusalim, şi a fost atât de mânios încât i-a atacat, fizic, pe cei care schimbau bani. Trebuie să fi fost foarte, foarte furios, pentru că el era singur şi a deranjat mulţi schimbători de bani. Şi i-a aruncat afară, cu tot cu mese, i-a urmărit până afară din templu, singur. Dacă un om este cu adevărat furios, el are puterea a sute de oameni.

Poate că şi tu ai simţit. Când eşti furios poţi să arunci o piatră mare cu uşurinţă, când nu eşti furios nu poţi nici măcar să o mişti din loc. Furia este energie, energie concentrată. Furia este o concentrare profundă a fiinţei: într-un singur punct, toată existenţa este uitată, toate energiile sunt îndreptate spre un singur punct.

Iisus trebuie să fi fost minunat în acele momente. Creştinii ascund acest fapt, ei încearcă să ascundă povestea. Iisus, furios?- omul care spune că dacă te loveşte cineva peste un obraz ar trebui să îl întorci şi pe celălalt, furios? Acest om este furios? Pare contradictoriu. Omul care spune că dacă îţi ia cineva haina, ar trebui să-i dai şi cămaşa - acest om este furios? Nu se potriveşte.

Dar eu vă spun că numai acest om poate fi furios, deoarece furia sa va face parte din compasiune: doar acest om poate fi cu adevărat furios, pentru că el ştie ce este compasiunea. A cunoscut un pol, cunoaşte şi celălalt pol, şi se poate mişca, este viu, nu este mort. El nu este un lucru fix, nu este un lucru; este o mişcare vie - în viaţă, pulsează - se poate mişca spre celălalt pol. Şi i-a aruncat pe acei schimbători de bani afară din templu din compasiune. Era furios din compasiune. El era atât de compasiv, şi uneori simt cum compasiunea lui este mai adâncă decât cea a lui Mahavira sau Buddha, pentru că este atât de sinceră şi de vie. Mahavira şi Buddha arată mai degrabă ca figuri de ceară - ficşi. Poate că este din cauza descrierilor discipolilor lor, poate că întâmplări adevărate nu au fost înregistrate, pentru că în India conceptul că un om iluminat nu poate fi furios este foarte vechi. Nu aşa a fost în Ierusalim. Dumnezeul evreu poate să fie şi furios, aşa că nu există teamă vizavi de un iluminat care este furios. Nu este nici o teamă. Chiar şi Dumnezeul evreilor poate să fie furios. El se poartă foarte omeneşte. Dumnezeul evreu se poartă ca un om, dar de la jainişti sau buddhişti se aşteaptă să se poarte asemenea unui Dumnezeu mort. Poate că de aceea discipolii au editat vieţile lui Buddha şi Mahavira. Ei au ales anumite părţi, iar altele le-au pus deoparte. Aşa pare că s-au petrecut lucrurile; există motive solide pentru a afirma acest lucru.

Sunt două secte de jainişti, două secte ai discipolilor lui Mahavira: *Swetambara* şi *Digambara*. Cei din *Digambara*, în povestea vieţii lui Mahavira, spun că acesta nu a fost niciodată căsătorit, că a rămas un *brahmachari* absolut, un celibatar, încă din copilăria sa. Cei din *Swetambara*, spun că acesta a fost căsătorit; nu numai că a fost căsătorit, dar a avut şi o fiică. Acum, care este problema? De ce spun cei din ramura *Digambara* că el nu a fost căsătorit? Ei se tem că mariajul este un fenomen prea uman. Mahavira să se îndrăgostească de o femeie? Nu! Asta nu se potriveşte cu conceptul lor despre un TEERTHANKARA - Mahavira care nu numai să se îndrăgostească de o femeie şi să se căsătorească cu ea, dar şi să facă dragoste cu ea, pentru că o fiică s-a născut. Ei nu se pot gândi la Mahavira într-o postură sexuală. Imposibil! Pur şi simplu au renunţat la toată povestea, pentru că este periculoasă. Mahavira nu a fost niciodată căsătorit.

Povestea celor din ramura *Swetambara* pare să fie mai aproape de adevăr. De ce spun asta? Pentru că dacă nu ar fi fost cazul, nici cei din Swetambara nu ar fi adăugat-o. Dacă nu s-ar fi întâmplat deja ca el să fie căsătorit şi să i se fi născut o fiică, cei din ramura *Swetambara* nu ar fi inventat acest lucru; este aşa de mult împotriva regulilor, încât nu ar fi inventat-o. Aşa că singura posibilitate rămâne ca cei din ramura *Digambara* să fi renunţat la ea. Şi mai târziu cei din ramura *Digambara* au renunţat complet la ideea vieţii lui Mahavira - o viaţă este o viaţă, e sortită să aibe ambele polarităţi în ea. Aşa că *Digambara*-şii spun că povestea adevărată a vieţii a dispărut, pentru că omul acestei epoci nu este capabil să o înţeleagă.

Aşa că scrierile originale au dispărut, sunt pierdute - nu există nici o poveste despre viaţa lui Mahavira. Ei neagă complet viaţa lui în acest mod. Astfel poţi să faci un ideal din el - este atunci o statuie de ceară, nu un om în carne şi oase, fără o biografie umană, fără o biologie umană.

Cei din secta *Digambara* spun că el nu ar fi transpirat niciodată. Cum să transpire Mahavira? Doar oamenii obişnuiţi, slabi, transpiră. Cum să transpire Mahavira? El nu a transpirat niciodată.

Pare o prostie, pare orbire, dar aşa aranjăm noi lucrurile, şi apoi facem nişte idealuri din ele - false idealuri - şi sunt create personalităţi false în jurul lor.

Creştinii nu au putut să facă acest lucru. Ei nu au fost atât de isteţi. Nu au ştiut că mai târziu o să fie dificil.Viaţa lui Iisus pare mult mai adevărată, mai istorică, dar atunci apar problemele. Pentru mine, nu este nici o problemă. Pentru mine aşa ar trebui să fie lucrurile. Doar un Iisus poate fi cu adevărat furios, dar furia sa este datorată compasiunii sale. Tu te gândeşti: „Cum poate să fie furios dacă are compasiune?" Şi eu spun: „El poate să fie furios numai pentru că are compasiune." Atunci compasiunea acoperă furia - schimbă chiar calitatea furiei, pentru că aceasta devine o parte vitală din compasiune. Odată ce le-ai absorbit pe amândouă ai o calitate diferită a fiinţei. Ura devine şi ea o parte din iubire, furia devine o parte din compasiune.

Nu încerca să alegi. Mai degrabă rămâi fără alegere şi creează o armonie, devino o armonie. Nu crea nici un conflict în interiorul tău - indiferent cum eşti, eşti minunat. Ai toate ingredientele necesare pentru a crea armonia. Dacă arunci ceva, mai târziu te vei căi, pentru că într-o zi vei avea nevoie de acea parte aruncată. Nu arunca nimic. Foloseşte tot ce ţi-a dat Dumnezeu, fă o armonie din acestea. Armonia ar trebui să fie ţelul.

A treia întrebare:

Întrebarea 3

AI SPUS CĂ DOAR FIIND ÎN PREZENŢA UNUI MAESTRU TE TRANSFORMI. ÎNAINTE SĂ VIN LA TINE MĂ SIMŢEAM MAI MULT SAU MAI PUŢIN INDEPENDENT. DE CÂND SUNT CU TINE SE PARE CĂ AM DEVENIT DIN CE ÎN CE MAI DEPENDENT DE TINE. EŞTI LUMINA DIN VIAŢA MEA. CÂND MĂ GÂNDESC SĂ PLEC DE LÂNGĂ TINE, MĂ PANICHEZ. ESTE ACEASTA O ETAPĂ NATURALĂ CARE VA TRECE DE LA SINE, SAU ESTE CEVA GREŞIT?

Este o etapă naturală dacă îi dai voie să treacă. Dacă te agăţi de ea, atunci ceva merge greşit.

Sunt trei paşi în evoluţia spirituală, paşi sau etape. Pot să difere de la individ la individ, dar întotdeauna sunt trei. Unul este independenţa. Aceasta este o stare egoistă: vrei să fii independent de tot ce e fals, ceea ce nu este posibil, pentru că nu eşti independent, nu poţi fi. Tu eşti o parte din acest vast întreg, din acest cosmos. Cum ai putea să fii independent? Trebuie să depinzi de un milion şi un milion de lucruri. Trebuie să depinzi de soare pentru lumină, de soare pentru viaţă, trebuie să depinzi de aer, de oxigen, pentru viaţă, trebuie să depinzi de copaci pentru hrană. Cum ai putea să fii independent? Nu ai cum. Acesta este un efort egoist şi e sortit eşecului.

Când independenţa se prăbuşeşte, imediat apare dependenţa; te mişti la celălalt pol. Pentru că nu ştii cum să fii la mijloc, şi cum să creezi o armonie, te mişti spre celălalt pol. Şi atunci devii dependent. Atunci îţi este teamă, căci dacă obiectul dependenţei tale este pierdut, ce se va întâmpla cu tine? Atunci apare panica. Dar aceasta e a doua stare: independenţa este falsă, dar şi dependenţa este falsă.

Apoi este al treilea punct care trebuie atins, pe care îl numesc armonie. Acesta este interdependenţa - un sentiment de interdependenţă - tu depinzi de întreg, şi nu numai atât, întregul depinde de tine. Îmi aduc aminte de un mistic evreu, un mistic hassidic, Zusya, care obişnuia să îi spună lui Dumnezeu în fiecare rugaciune: „Ştiu Doamne, că depind de tine, dar şi tu trebuie să ştii că depinzi de mine. Ştiu că fără tine eu nu pot exista, dar dă-mi voie să îţi reamintesc, că fără mine nici tu nu poţi exista".

Cum poate un Dumnezeu să existe fără TINE? – Imposibil.

Oamenii de ştiinţă spun că plantele, copacii, întreaga vegetaţie de pe pământ depind de soare, fără soare acestea nu pot exista. Dar acum au început să bănuiască faptul că această idee de trafic într-o singură direcţie trebuie să fie greşită undeva, pentru că în viaţă există întotdeauna trafic în ambele sensuri, niciodată doar într-un singur sens. Dacă plantele depind de soare, atunci şi soarele depinde cumva de plante, pentru că este un schimb reciproc. Oamenii de ştiinţă au început să bănuiască, şi mai devreme sau mai târziu vor descoperi, cum soarele depinde de plante. Totul depinde de totul. Te simţi fericit atunci când priveşti o floare, un trandafir, fericirea ta este dată de trandafir. Acum oamenii au dovedit că atunci când eşti fericit şi trandafirul este fericit. El depinde de tine, el te aşteaptă să vii, şi dacă nu vii, el este precum un iubit, se simte foarte trist. Nu, este un fapt ştiinţific, nu poezie. Acum a fost dovedit cu certitudine că atunci când un iubit se apropie de un tufiş de trandafiri, toată floarea tremură, celebrează; ea depinde de tine. Acum ei spun că dacă iubeşti trandafirul acesta va creşte mai repede, va face flori mai mari, pentru că cineva este acolo să-l iubească şi să aibă grijă de el. Şi cineva aşteaptă. Cum poate tufişul să te trădeze? El trebuie să producă flori mai mari. Dacă nu îl iubeşte nimeni, iar grădina este neglijată, şi nimănui nu-i pasă, doar servitorii vin şi udă plantele cu indiferenţă, în acest caz, pentru ce, pentru cine să încerce floarea să facă flori mai mari? Atunci florile mici vor fi suficiente; chiar şi fără flori nu va fi nici un rău. Pentru cine să înflorească? Pentru cine să-şi arate florile? Tufişul de trandafiri depinde de tine.

Să nu treci niciodată pe lângă un copac fără să îi spui „Bună ziua” în inima ta; să nu treci pe lângă un copac fără să îl priveşti cu grijă şi atenţie profundă. Nu costă nimic. Şi ţine minte: dacă poţi să faci un copac fericit, şi copacul te va face fericit. Poţi să încerci experimentul, este simplu - nu sunt necesare mari instrumente ştiinţifice. Este un experiment simplu. Alegi o plantă, un copac din grădina casei tale sau dintr-o grădină publică. Du-te în fiecare zi la acel copac, vorbeşte cu el, fii prietenos.

Este dificil să convingi copacul, pentru că oamenii au tratat copacii atât de rău încât aceştia au ajuns să se teamă de orice fiinţă umană. În momentul în care intri, toţi copacii spun: vine fiinţa umană, cel mai periculos animal de pe pământ. Poate face rău fără nici un motiv. Nici un animal nu face asta. Dacă o vacă este furioasă, va mânca iarba, dar omul poate să stea şi să tragă de ea fără nici un motiv. Lui nu îi este foame, nu o va mânca. De ce tragi de ea? De ce o distrugi? Distructivitatea interioară a minţii, mintea interioară distructivă, continuă să fie distructivă. Treci pe lângă un copac, îi rupi o ramură - şi apoi o arunci. Dormi cu totul? Dacă este nevoie pentru hrană…chiar şi atunci…Întreaga tradiţie din societăţile primitive, învăţătura veche tradiţională din Mexic, în triburile aborigene primitive din India, în Thailanda, în multe ţări, spun: du-te la un copac. Dacă ai nevoie de ceva, cere-i. Dacă ai nevoie de câteva frunze, de cinci frunze pentru ritualul tău, roagă copacul, cere-i permisiunea, şi rupe frunzele cu cea mai mare grijă posibilă. Nu răni copacul. Atunci copacul este întotdeauna gata să ofere, şi nu vor rămâne resentimente în urmă. Şi mulţumeşte copacului: mi-ai dat cinci frunze când am avut nevoie de ele. Oricând ai nevoie de ceva, nu te jena, spune-mi doar.

Mergi la un copac, vorbeşte cu copacul, atinge copacul, îmbrăţişează copacul, simte copacul. Stai pur şi simplu alături de el, lasă copacul să te simtă, că eşti un om bun, şi nu eşti într-o stare în care să îi faci rău. Încet, încet, apare prietenia, şi vei începe să simţi că atunci când te apropii, calitatea copacului se schimbă imediat. O vei simţi. Pe scoarţa copacului vei simţi o energie imensă care se mişcă atunci când vii tu; când atingi copacul, el este fericit ca un copil, ca un iubit; când stai lângă un copac, vei simţi multe lucruri. În curând vei fi capabil, dacă eşti trist, să vii la copac, şi doar în prezenţa lui tristeţea să dispară. Doar atunci vei putea să înţelegi că eşti interdependent - poţi face copacul fericit, iar acesta te poate face fericit la rândul lui. Şi toată viaţa este interdependentă. Această interdependenţă o numesc Dumnezeu, Lao Tzu o numeşte Tao - această întreagă interdependenţă.

Dumnezeu nu este o persoană undeva, toată această interdependenţă este Dumnezeu, Tao, *dharma*. Vedele îi spun *rit,* legea. Oricum ai vrea să îi spui, spune-i, dar această interdependenţă este totul. Şi dacă lângă mine poţi să înveţi interdependenţa - atunci ai învăţat totul.

Mai întâi independenţa ta se va prăbuşi - acest lucru nu e foarte dificil, pentru că fiind independent te simţi atât de împovărat, eşti mereu gata să renunţi la povară. Acest lucru nu este foarte greu. Atunci devii dependent. Atunci poate fi mai dificil, pentru că dacă povara este aruncată pe umerii altcuiva, te vei simţi bine, neîmpovărat, imponderabil. Apoi apare teama: dacă acest om părăseşte această lume, dacă nu mai este în trup, atunci ce se va întâmpla? Şi atunci îţi este teamă - de aici, panica.

Nu te agăţa de ea. Aceasta este o fază - la fel cum prima a fost o fază, şi aceasta este tot o fază, acesta este aspectul invers al primei faze. Încearcă să simţi tot mai mult interdependenţa.

Eu îţi vorbesc aici. Dacă tu nu erai aici, ci altcineva era aici, dacă o singură persoană era diferită, nu aş mai fi vorbit la fel. Ar fi imposibil, pentru că eu nu am o minte prin care să vorbesc. Eu doar îţi răspund ţie. Tu creezi situaţia, eşti aici - şi eu vorbesc. Dacă cineva care nu este acum aici ar fi fost prezent, nu aş mai fi vorbit la fel. Ar fi fost imposibil, pentru că prezenţa sa ar fi creat o situaţie diferită. Eu nu vorbesc într-un spaţiu vid, vă vorbesc vouă. Şi nu vorbesc din minte, pentru că atunci când vorbeşti din minte nu te interesează cine este în faţa ta, ai anumite lucruri pe care vrei să le spui, şi le spui.

Am avut un profesor, era cu adevărat un filozof. Şi era un om aşa nebun - aşa cum sunt filozofii - încât de ani de zile nimeni nu venea la cursul lui. Era excentric şi era imposibil să treci pe la cursul lui, pentru că fie era cu totul de acord cu ceva, fie cu totul împotrivă. Nu exista cale de mijloc pentru el - ori da, ori nu. Era un aristotelian absolut. „Ori ai dreptate, ori greşeşti", obişnuia să spună, „nu există cale de mijloc". Aşa că studenţii se temeau. Dar mie mi-a plăcut omul. Merita cu adevărat să îl urmăreşti, şi era un singur mod în care o puteai face: să participi la curs. Aşa că eram singurul student.

Şi aceasta era calea sa - în prima zi mi-a spus: „Pot să încep când sună clopoţelul de la universitate, dar nu pot să mă opresc. Dacă nu termin ce am de spus, nu pot să mă opresc. Prin urmare, orele vor începe odată cu clopoţelul, dar nu se vor termina niciodată cu clopoţelul. Uneori voi vorbi doar douăzeci de minute, şi atât, alteori voi vorbi pentru două sau trei ore. Aşa că dacă simţi că te-ai săturat sau eşti plictisit, sau dacă vrei să te duci la toaletă sau altceva, du-te dar nu mă deranja." Şi eram singurul student! „Poţi să pleci şi să vii înapoi, dar fă-o în aşa fel încât să nu mă deranjezi; eu voi continua."

Am încercat în prima zi. Eram curios dacă va face ceea ce spune. Vorbea serios? Vorbea serios. Când am ieşit din cameră, a continuat, când m-am întors făcea acelaşi lucru.

Timp de doi ani am stat cu el. Câteodată plecam pentru mai multe ore, pentru că eu am un obicei să dorm. După unsprezece jumătate este dificil pentru mine să stau treaz, aşa că la unsprezece jumătate mă duceam în camera de cămin, dormeam o oră, apoi mă întorceam şi îl găseam vorbind. Era complet nebun. Era cu adevărat un filozof.

Dar eu nu vă vorbesc în acest mod. Nu sunt deloc un filozof. Eu vorbesc cu voi: este o interdependenţă. Orice aş spune, şi tu eşti la fel de responsabil ca şi mine pentru asta, pentru că tu provoci acest lucru. Tu şi eu, acestea sunt doar două polarităţi. Ceva este creat între noi, asta se întâmplă. Când vorbesc cu tine nu înseamnă că vorbesc cu tine, nu înseamnă tu mă asculţi pe mine; noi ne vorbim nouă. Noi ne vorbim nouă - aceasta este interdependenţa.

Tu vorbeşti prin mine, eu ascult prin tine - aceasta este interdependenţa.

Ai renunţat la independenţă, acum renunţă şi la dependenţă - fii interdependent. Şi asta învăţăm aici, lasă interdependenţa ta să se răspândească în toată existenţa - simte interdependenţa oriunde ai fi. Şi eşti!- asta este realitatea. Dependenţa este falsă; independenţa este falsă; doar interdependenţa este adevărată, doar Dumnezeu este adevărat. Dumnezeu este interdependenţă.

A patra întrebare:

Întrebarea 4

DUPĂ TINE, FEMEILE SUNT MAI APROAPE DE ÎNTREG DECÂT BĂRBAŢII. CUM SE FACE ATUNCI CĂ AŞA PUŢINE FEMEI AU ATINS ILUMINAREA?

NU CHIAR AŞA DE PUŢINE. Exact acelaşi număr de femei au atins iluminarea ca şi bărbaţii, dar ele nu fac atâta caz de asta ca bărbaţii - asta e tot. Ele nu-şi fac atâta reclamă ca bărbaţii. Ele se bucură de ea. Aşa este femeia, firea feminină.

Bărbatul se bucură mai mult să vorbească despre iluminarea sa decât de iluminarea în sine. El este interesat de cât de mulţi oameni au ajuns să ştie că a devenit iluminat. Femeile nu sunt îngrijorate. Ele nu sunt îngrijorate deloc. Dacă s-a întâmplat, ele se bucură de ea, o hrănesc adânc în interior. Doar câteva nume sunt cunoscute, şi acestea sunt ale unor femei care au avut unele calităţi masculine, de aceea ştii de ele. Altfel nu ai fi ştiut de ele.

În Kashmir a fost o femeie pe nume Lalla. În Kashmir au o vorbă: Cunoaştem doar două nume: Allah şi Lalla. Lalla a fost o femeie rară, un Buddha, dar probabil că ea nu a fost foarte feminină; trebuie că a avut mai mult o minte masculină decât una feminină. Şi-a trăit toată viaţa goală. Ea este singura femeie din lume care a făcut acest lucru. Mulţi bărbaţi au trăit dezbrăcaţi: Mahavira, Diogene, toţi *teerthankaraşii* jainişti, şi alte mii, dar numai o femeie a făcut acest lucru. Pare ceva foarte ne-feminin, pentru că însăşi esenţa minţii feminine este să se ascundă, să nu se arate - să se ascundă în peştera interioară. Lalla este cunoscută a fi o femeie iluminată; câteva alte femei se ştie că au fost iluminate.

O femeie, Maitreyi, este cunoscută din perioada Upanişadelor, dar trebuie să fi fost o femeie foarte masculină.

Se spune că regele Janak a pus la cale o mare dezbatere între toţi marii învăţaţi din regatul său, pentru a hotărî răspunsul la întrebarea ultimă: Ce este realitatea? Urma să fie o mare dezbatere, şi toţi învăţaţii, toţi *pundiţii* din ţară s-au adunat laolaltă. Şi urma să fie un mare premiu pentru câştigător - o mie de vaci, cele mai bune din ţară, cu coarne acoperite de aur, cu bijuterii atârnate de gâtul lor. Şi stăteau acolo, în afara palatului - aceste o mie de vaci. Cine câştiga dezbaterea urma să ia vacile.

A venit Yagnawalkya - unul dintre cei mai mari învăţaţi ai acelor vremuri - şi la vremea respectivă probabil că nu era iluminat, mai târziu a devenit un înţelept iluminat. El a venit cu discipolii săi - era un mare învăţător - şi era atât de arogant, aşa cum sunt toţi erudiţii, încât le-a spus discipolilor săi: „Luaţi aceste vaci. Voi decide mai târziu asupra problemei pe care o am de dezbătut, dar mai întâi luaţi aceste vaci, pentru că este prea cald, şi vacile suferă din cauza căldurii". El trebuie să fi fost atât de arogant, atât de sigur pe el.

Doar ignoranţa este aşa de sigură pe ea. Înţelepciunea ezită mereu, pentru că este atât de vastă - şi cum poţi să stabileşti care este natura ultimă a realităţii? Cine poate decide acest lucru?

Toţi ceilalţi învăţaţi au fost jigniţi, dar nu puteau să spună ceva pentru că ştiau că nu îl pot învinge pe acest om în argumente. În discuţie era magnific. Şi a argumentat, şi i-a învins pe toţi.

Dar era o femeie care stătea acolo; era singura femeie, şi ea nu spusese nimic. Era Maitreyi. Şi ea s-a ridicat la sfârşit, atunci când dezbaterea era aproape terminată iar el urma să fie declarat învingător. Şi a spus: „Stai. Am şi eu câteva întrebări de pus." Şi a întrebat lucruri simple; dar de fapt la întrebările simple nu se poate răspunde."

Ea a întrebat: „Pe ce se sprijină Pământul? Cine sprijină acest pământ?"

Tradiţia veche indiană spune că pământul se sprijină pe opt elefanţi, pe opt elefanţi mari, albi. Deci Yagnawalkya a repetat ce spune tradiţia, că pământul este sprijinit de opt elefanţi: „Eşti complet analfabetă, dacă nu ştii nici măcar atâta lucru?"

Femeia a întrebat: „Atunci pe cine se sprijină aceşti opt elefanţi?"

Acum Yagnawalkya a simţit că are probleme. Aşa că a spus: „Pe Brahma. Pe Dumnezeu." Şi s-a gândit că acum femeia se va opri.

Dar ea a întrebat, „Aş vrea să te întreb atunci, pe cine se sprijină Dumnezeul tău, pe ce anume?"

Yagnawalkya a devenit furios, şi a spus: „Femeie! Încetează! Altfel îţi va fi tăiat capul. Vei fi ucisă!"

Această femeie a devenit mai târziu iluminată. Dar trebuie să fi fost o femeie foarte masculină. Ea a argumentat, şi chiar l-a pus pe Yagnawalkya în încurcătură, şi de fapt ea a rămas tăcută dar nu a fost înfrântă - oricine poate vedea asta. De fapt Yagnawalkya a fost învins. Dacă aş fi fost eu judecătorul, ea ar fi câştigat, iar vacile i-ar fi fost date ei. Pentru că nu-i un argument să spui că îţi va fi tăiat capul. Acesta nu e un argument. Furia nu este un argument, violenţa nu este un argument; în felul acesta poţi să închizi gura cuiva, dar nu poţi să câştigi o dezbatere.

Această femeie a devenit iluminată, dar trebuie să fi fost de tip masculin. Altfel, nici o femeie nu e preocupată să dezbată astfel de lucruri.

L-am întrebat odată pe Mulla Nasruddin: „Cum merg lucrurile între tine şi soţia ta? Nu v-am văzut niciodată să vă certaţi."

El a spus: „În prima zi am hotărât un lucru, şi l-am urmat, aşa că totul merge foarte, foarte bine."

Am spus: „Spune-mi şi mie, pentru că mulţi oameni vin la mine să-mi ceară sfatul pentru problemele lor şi aş putea să le sugerez şi lor să-l facă".

A spus: „E o regulă simplă. Am hotărât ca pentru întrebările ultime, pentru întrebările finale, pentru marile probleme, sfatul meu să fie decisiv. Iar pentru lucrurile mici, mărunte, sfatul ei să fie cel care contează în final."

Aşa că am spus: „Este o decizie foarte bună. Şi în acest caz, care sunt problemele mărunte şi care sunt cele mari? „

A spus: „De exemplu, la ce film să mergem, ce mâncare să mâncăm, la ce restaurant să mergem, unde să ne trimitem copiii, la ce colegiu sau universitate, ce gen de educaţie să le facem, ce haine să cumpărăm, ce fel de casă şi de maşină - toate astea sunt lucruri mărunte. Ea hotărăşte în privinţa lor."

Aşa că am întrebat: „Şi care sunt atunci problemele majore?"

El a spus: „Dacă există Dumnezeu sau nu. În cazul marilor probleme eu decid!"

Femeile nu sunt niciodată interesate cu adevărat de marile probleme, pentru că ele ştiu în adâncul lor că acestea sunt prosteşti. Poţi să hotărăşti dacă există Dumnezeu sau nu, sau câţi îngeri pot să danseze pe vârful unui ac - asta poţi să hotărăşti.

Iar Nasruddin mi-a spus: „Această înţelegere a fost aşa de bună încât nici măcar o singură ceartă nu am avut - eu decid mereu asupra problemelor majore, ea decide mereu asupra problemelor mărunte. Şi lucrurile merg bine."

Cu timpul, fiecare soţ începe să-şi dea seama că este liber să hotărască doar asupra problemelor metafizice - de pe lumea cealaltă. Nici o femei nu este interesată să scrie cărţi sfinte. Ele nu au scris nici una. Dar asta nu înseamnă că femeile nu au devenit iluminate - şi în acelaşi număr ca şi bărbaţii.

Viaţa urmează o proporţie. Aşa trebuie să fie, altfel balanţa ar fi pierdută. Viaţa urmează complet o anumită proporţie.

Vreau să vă mai spun un lucru; poate că asta vă va sugera ceva. La fiecare o sută de fete se nasc o sută cincisprezece băieţi. Şi acest lucru a fost o problemă pentru biologi. De ce se întâmplă aşa? Întotdeauna - la o sută de fete se nasc o sută cincisprezece băieţi, şi până la vârsta căsătoriei, cincisprezece băieţi deja au murit. Aşa că proporţia rămâne aceeaşi, pentru că băieţii sunt mai slabi decât fetele, şi mai multe fete supravieţuiesc. Deci natura are un echilibru: încă de la început cincisprezece băieţi sunt în plus, disponibili, pentru că vor muri. Până când vine vremea căsătoriei, vor fi o sută de fete acolo, şi dacă s-au născut doar o sută de băieţi, atunci vor rămâne doar optzeci şi cinci sau optzeci de băieţi, şi douăzeci de fete vor rămâne fără soţi. Acesta nu e un aranjament bun.

Se nasc o sută cincisprezece băieţi astfel încât până la vârsta căsătoriei numărul să fie egal cu cel de fete. Acest lucru nu poate fi rezolvat - cum aranjează natura acest fapt, prin ce metodă, cum de iese această proporţie.

Şi apoi, în timpul celor două războaie mondiale a apărut o altă problemă, pentru că în războaie raportul devine foarte dezechilibrat. După primul război mondial, şi după fiecare război, se nasc mai mulţi copii ca niciodată. Şi acest lucru înseamnă ceva. În război mor mulţi oameni; imediat natura trebuie să ia măsuri. O forţă necunoscută, o forţă inconştientă continuă să lucreze. După război se nasc mulţi copii, dar acest lucru de asemenea nu este dificil de înţeles, pentru că poate fi înţeles şi în alte moduri - poate că soldaţii s-au întors acasă cu foarte multă poftă de sex şi au făcut dragoste mai mult. Asta ar putea să fie cauza. Dacă acesta era singurul lucru, ar fi putut fi explicat - dar se nasc mai mulţi băieţi ca niciodată şi mai puţine fete, pentru că în războaie bărbaţii mor şi femeile rămân. Mai mulţi bărbaţi mor în războaie decât femei, pentru că toţi soldaţii sunt bărbaţi, aşa că raportul obişnuit de o sută la o sută cincisprezece se schimbă. La o sută de fete se nasc aproape trei sute de băieţi.

Este o balanţă subtilă undeva. De fapt, pentru fiecare bărbat există o femeie; pentru fiecare femeie există un bărbat - ei fac parte din acelaşi întreg. De fiecare dată când un bărbat devine iluminat, trebuie ca şi o femeie să se ilumineze. Pentru că un bărbat este eliberat de existenţă, el acum nu va mai reveni; nu va mai intra într-un pântec, nu vai mai intra în lume. Undeva trebuie ca şi o femeie să fie eliberată de sclavie. Deci asta este interpretarea mea: câţi bărbaţi, atâtea femei, acelaşi număr, au devenit iluminaţi, dar femeile nu sunt cunoscute pentru că ele nu fac agitaţie pe seama acestui lucru. Ele doar se bucură că s-a întâmplat.

Ultima întrebare:

Întrebarea 5

SPUI MEREU, AŞTEAPTĂ ŞI VEZI. AŞTEAPTĂ, POT SĂ ÎNŢELEG. DAR CUM SĂ FAC SĂ VĂD?

NU E NEVOIE SĂ-ŢI FACI GRIJI pentru asta. Doar aştepţi şi vederea va veni la tine. Nu este nevoie să-ţi faci griji în legătura cu asta. Aşteptarea îţi dă intuiţie. Când spun: „Aşteaptă şi vezi", nu spun că trebuie să le faci pe amândouă. Spun doar aşteaptă, şi vei vedea. De fapt, aşteaptă şi vederea va veni la tine.

Aşteptarea creează vederea. Răbdarea creează posibilitatea. Răbdarea absolută creează posibilitatea absolută de a vedea. În încordare, ochii minţii nerăbdătoare sunt înnouraţi, plini de fum - ei nu pot vedea. Când aştepţi în tăcere, încet, încet, norii dispar din faţa ochilor, pentru că ei sunt creaţi de nerăbdare. Când aştepţi răbdător aceştia dispar. Viziunea devine clară, este atinsă o

claritate. Poţi vedea. Aşteaptă şi vezi - când spun asta nu mă refer la faptul că trebuie să le faci pe amândouă, vreau să spun, aşteaptă şi vei vedea. Vederea va veni singură, de la sine. Aştepţi pur şi simplu. Mă înţelegi?

Dacă poţi să aştepţi înseamnă că ai renunţat la mintea care aleargă, la mintea care vrea să obţină ceva; ai renunţat la mintea care doreşte. Doar atunci poţi să aştepţi. A aştepta înseamnă că eşti aici şi acum, acest moment este suficient, acest moment este totul - şi brusc ochii tăi sunt limpezi. Nici un nor nu mai străbate ochii tăi atunci - nici un fum. Flacăra arde fără fum. Şi vezi.

Capitolul 5. DESPRE PERICOLUL SUCCESULUI EXAGERAT

15 iunie 1975 am, Buddha Hall

DESPRE PERICOLUL SUCCESULUI EXAGERAT

ÎNTINDE UN ARC LA MAXIM, ŞI VEI DORI SĂ TE FI OPRIT LA TIMP.

ASCUTE O SABIE LA MAXIM, ŞI TĂIŞUL EI NU VA DURA MULT.

CÂND AURUL ŞI JADUL ÎŢI UMPLU VISTIERIA,

NU LE VEI PUTEA PĂSTRA ÎN SIGURANŢĂ.

SĂ FII MÂNDRU DE AVERE ŞI ONOARE

ÎNSEAMNĂ SĂ SĂDEŞTI SEMINŢELE PROPRIEI CĂDERI.

RETRAGE-TE ATUNCI CÂND MUNCA TA S-A SFÂRŞIT,

ACEASTA ESTE CALEA CERULUI.

DESPRE PERICOLUL SUCCESULUI EXAGERAT.

Logica se mişcă până la extreme - viaţa niciodată. Astfel ratează logica viaţa. Logica are o tendinţă de a ajunge la o concluzie - viaţa nu trage niciodată concluzii.

Viaţa nu are nici o concluzie. Merge mereu şi mereu şi mereu, fără nici o concluzie; este fără început şi fără sfârşit, este întotdeauna la mijloc, este întotdeauna în prezent, este un proces în desfăşurare. Astfel, o minte logică ajunge cu timpul să fie moartă; astfel, logica ajunge să fie sursa propriei căderi. Nu trage concluzii. Trăieşte fără să tragi concluzii. Acesta este singurul mod de a trăi, pentru că doar atunci te afli la mijloc, iar la mijloc se află echilibrul.

Viaţa este un echilibru între opuşi, nu ajunge niciodată la un sfârşit. Echilibrul continuă mereu, este etern. Un om al înţelegerii nu va ajunge niciodată la nici o concluzie, nu are cum. Când viaţa în sine este neconcluzivă, cum poate un înţelept să fie concluziv? Dacă îi ceri lui Lao Tzu un răspuns definitiv, el va râde. Va spune că eşti nebun. El trăieşte în acord cu viaţa, şi nota cea mai importantă, dacă trăieşti în acord cu viaţa, este echilibrul. Nu te îndrepta niciodată spre una din extreme, nu te agăţa de una din polarităţi; atunci îţi vei pierde echilibrul.

Am auzit:

S-a întâmplat odată ca un mare rege să trebuiască să decidă ceva împotriva inimii sale. Doi dintre miniştrii săi comiseseră o fărădelege, şi el îi iubea foarte mult. Chiar dacă aceştia greşiseră, el vroia să-i ierte, aşa de mare era iubirea lui pentru ei. Dar asta era împotriva legilor ţării, şi nu ar fi fost un precedent bun. Aşa că trebuiau pedepsiţi. Şi legea din acea ţară spunea că pentru fărădelegea lor singura pedeapsă e moartea. Ce era de făcut deci?

Era foarte greu, dar el a găsit o cale de ieşire. El a spus: „Trebuie condamnaţi la moarte, dar le voi da totuşi o ultimă şansă să trăiască. Va fi întinsă o frânghie între două dealuri. Dacă pot să meargă pe ea şi să supravieţuiască, atunci îi voi ierta."

Era aproape imposibil. Era imposibil pentru că ei nu merseseră niciodată pe nici o frânghie întinsă, darmite pe una întinsă între două dealuri, deasupra unei văi imense - cu moartea pândind de peste tot. Şi să mergi pe o frânghie întinsă este o mare artă, un om trebuie să o înveţe, este nevoie de multă disciplină. Nu visaseră niciodată în viaţa lor că vor ajunge echilibrişti.

Unul dintre ei nu a putut să doarmă. Toată noaptea s-a rugat la Dumnezeu să îl ajute. Nu a putut să-şi bea ceaiul de dimineaţă. A venit la locul unde urma să aibă loc evenimentul; toată populaţia capitalei se adunase acolo.

Celălalt, ştiind foarte bine că nu cunoaşte nimic despre mersul pe frânghie, că nu era nimic de făcut şi că era aproape sigur că va muri, s-a gândit, de ce să nu doarmă bine? - a dormit. Dimineaţa şi-a luat ceaiul obişnuit. A mers degajat, şi a venit la locul cu pricina. Celălalt tremura, era febril, dar el era liniştit şi calm, ştiind foarte bine că urma să moară - şi când e ceva sigur, de ce să te mai îngrijorezi? Mori tăcut.

A început să meargă pe frânghie, şi, minunea minunilor - a mers!

Nimănui nu-i venea să creadă! Chiar şi echilibriştii au venit să vadă - chiar şi lor nu le venea să creadă. Era dificil chiar şi pentru ei - distanţa era prea mare, şi pericolul de asemenea. Un singur pas greşit, un pic prea multă aplecare spre stânga sau spre dreapta…şi te-ai dus. Puţin dezechilibru şi moartea aşteaptă la fiecare pas. Dar omul a mers, şi a mers atât de relaxat, ca şi cum îşi făcea plimbarea de dimineaţă. A ajuns pe celălalt deal.

Primul om tremura, transpira. A strigat din locul său către celălalt: „Te rog, spune-mi cum ai făcut, ca să pot să merg şi eu."

Celălalt a strigat înapoi: „Dificil de spus, pentru că nu ştiu cum am reuşit. Ştiu doar un singur lucru - aşa am mers toată viaţa mea. Nu sunt un echilibrist, dar acum am aflat că sunt, pentru că în felul acesta am trăit toată viaţa mea - echilibrat, fără să merg niciodată până la extremă. Sau, dacă mă aplec spre stânga, echilibrez imediat aplecându-mă spre dreapta. Nu am făcut nimic altceva. Dar asta nu te va ajuta, pentru că nu e ceva care se învaţă deodată. Dacă trăieşti în acest mod, într-o zi vei avea o străfulgerare."

Ţineţi minte cuvântul „străfulgerare". Îl subliniez. Religia este străfulgerare, nu este ştiinţă. Altfel ar putea fi învăţată foarte uşor, ar putea fi explicată foarte uşor. Ar putea fi teoretizată foarte uşor, nu ar fi nici o dificultate în acest sens.

Chiar şi cea mai grea problemă a ştiinţei poate fi rezolvată - dacă nu astăzi, atunci mâine, dar va fi rezolvată prin intelect, prin efort intelectual. Şi într-o zi, atunci când este rezolvată, nu este rezolvată doar pentru cel care a găsit soluţia, ci este rezolvată pentru toţi.

Einstein a rezolvat misterul relativităţii. Acum nu mai este necesar să mai vină altcineva să îl rezolve, este rezolvat pentru toţi. Trebuie doar să înţelegi soluţia, atât. Nu mai este nevoie să parcurgi tot efortul necesar găsirii soluţiei. Aceasta există deja. Ştiinţa este un fenomen public: un om găseşte o soluţie; atunci aceasta este valabilă pentru toţi; un om inventează ceva, este inventat pentru toţi. Este un fenomen de masă.

În religie poate că au apărut mii de Lao Tzu, dar nu s-a rezolvat nimic prin asta. Trebuie să cunoşti din nou şi din nou, pe cont propriu. Nu este o ştiinţă. Ştiinţa poate crea scripturi, teorii, dar religia nu poate crea scripturi şi teorii. Este o experienţă trăită. Nu o poţi reduce la o teorie, este prea subtilă pentru asta, prea delicată pentru asta. Teoria este foarte dură, grosieră; experienţa este foarte subtilă. Poate un echilibrist să facă o teorie despre mersul pe frânghie şi să înţeleagă despre ce e vorba doar din teorie? Poţi înţelege teoria perfect, poţi să fii examinat şi să obţii o sută de puncte. Dar crezi că vei putea să mergi pe frânghie doar pentru că ai înţeles fundamentul teoretic?

Nu, nu te va ajuta. Nu este o ştiinţă. Şi vă spun că nu este nici măcar o artă - pentru că arta poate fi imitată; străfulgerarea nu poate fi imitată niciodată. Arta este ceva pe care îl faci la exterior: pictezi un tablou, scrii un poem, dansezi, faci ceva care este vizibil, care poate fi imitat. Chiar şi Picasso poate fi imitat.

Dar religia nu poate fi imitată niciodată; nu este nimic din afară, este ceva din interior. Poţi să imiţi un Picasso, un Michelangelo, dar cum poţi să-l imiţi pe Lao Tzu? Simţi că este ceva acolo, dar este derutant. Îţi dai seama că el cunoaşte ceva, dar nu îl poţi indica clar, nu îl poţi imagina. Este o străfulgerare.

Atunci, ce este o străfulgerare? Străfulgerarea vine atunci când faci multe lucruri pe cale - încercare şi eroare, cădere şi ridicare, rătăcire şi revenire - mii de experimente în viaţă, şi apoi, brusc, într-o zi, ai o străfulgerare. O străfulgerare este esenţa multor erori, greşeli, a multor încercări şi erori. Ceva creşte în tine, şi odată ce l-ai cunoscut, poţi să uiţi de el, îl vei avea mereu. Nu trebuie să îl ţii minte. Dacă trebuie să-l ţii minte, nu este încă o străfulgerare, este ceva din minte. Dacă este o străfulgerare, îţi intră în sânge, în oase, în măduva oaselor, în chiar fiinţa ta. Atunci poţi să uiţi de ea.

Un Lao Tzu nu are nevoie să îşi aducă aminte cum trebuie să meargă, cum trebuie să fie. Nu este o disciplină. Odată ce ai cunoscut, ştii. Poţi să uiţi, poţi să o dai afară din minte. Dar o vei urma, şi o vei urma fără să te gândeşti la asta. Străfulgerarea nu este nici ştiinţă, nici artă, este o experienţă trăită. Şi aceasta este cea mai mare artă, sau cea mai mare ştiinţă - ştiinţa vieţii, sau arta vieţii.

Trebuie să mergi prin viaţă - şi să vezi cum cazi; trebuie să te urmăreşti - şi să observi cum te rătăceşti. Şi mintea va insista să meargă până la extreme. Oricând simţi un dezechilibru, echilibrează imediat prin mişcare în direcţia opusă.

Mintea este ori „de dreapta”- se mişcă spre dreapta, şi atunci nu se duce niciodată spre stânga; sau este „de stânga”- şi atunci se mişcă spre stânga şi nu se duce niciodată spre dreapta. Şi am întâlnit un fenomen foarte ciudat: uneori mintea devine „de centru”- rămâne în centru, dar la fel de fanatică ca şi cei de dreapta sau de stânga. Acest om nu este nici el la mijloc, pentru că un om care este la mijloc nu este niciodată fanatic; doar extremiştii sunt fanatici, ei se agaţă de o anumită poziţie. Iar mijlocul nu este o poziţie, este o câştigare continuă a echilibrului.

Încearcă să înţelegi. Acesta este cel mai semnificativ sentiment pe care ţi-l poate oferi Tao. Mijlocul nu este o stare fixă, este o mişcare care se schimbă în permanenţă. Prin urmare, nu poţi să fii la mijloc aşa cum este cel care se află la stânga sau la dreapta. Nu ai cum să te agăţi de mijloc. Cine vrea să fie la mijloc va trebui să se mişte constant la stânga şi la dreapta; uneori vei vedea că e de stânga, alteori vei vedea…acum, priveşte!- a devenit de dreapta. El trebuie să meargă ca un echilibrist. Numai între aceste două extreme, balansându-se constant, continuu, este mijlocul.

Mijlocul este o situaţie vie, nu este un punct fix şi mort pe care îl poţi obţine pentru totdeauna - nu. În fiecare moment trebuie să îl atingi, din nou şi din nou şi din nou. Uită-te la un echilibrist - este o experienţă.

În copilăria mea, de fiecare dată când auzeam de un echilibrist - oriunde, în satul meu sau în cele învecinate - alergam să-l văd, pentru că încă de la început am simţit că el ştia ceva care este foarte, foarte important pentru viaţă.

Ce face de fapt? El nu se află statistic la mijloc, altfel ar cădea. El nu este nici măcar pentru un singur moment static. Este dinamic, în schimbare continuă, un flux, dar acest flux are un centru de echilibru. Uneori se mişcă la stânga, uneori se mişcă la dreapta; este foarte contradictoriu, nu este consistent. Dacă îi ceri să fie consistent, va cădea şi va muri. Dacă îi spui: „Rămâi la o situaţie anume, la o poziţie anume. Dacă eşti de dreapta, fii de dreapta; dacă eşti de stânga, fii de stânga; sau dacă ţi-ai ales mijlocul ca poziţie, atunci fii la mijloc. Dar tu ce faci? Te mişti într-una.”- îl vei ucide. Orice poziţie statică ucide. A fi static înseamnă să mori, şi să mori fără folos. A fi static

înseamnă să ratezi viaţa. Nu, el nu poate rămâne la mijloc. Să rămâi la mijloc…el nu poate rămâne la mijloc - pentru a rămâne la mijloc el trebuie să se mişte şi să se balanseze continuu. În fiecare moment viaţa se schimbă, cum poţi să rămâi fix? În fiecare moment, totul se schimbă. Nimic nu e static.

Heraclit spune: Nu poţi să intri în acelaşi râu de două ori. Până să ajungi să păşeşti a doua oară râul deja s-a schimbat. Şi nu numai râul s-a schimbat, dar şi tu te-ai schimbat. Cum poţi să păşeşti de două ori în râu? Nici râul nu rămâne la fel, nici tu. Nimic nu rămâne la fel. Acest „la fel" este o iluzie. Fluxul este o realitate. Într-o lume aşa de schimbătoare, într-o lume aşa de vie, vibrând de viaţă, dacă te agăţi de o poziţie, eşti mort, cauţi sinuciderea.

De aceea, toţi cei care au ajuns şi au tras concluzii sunt morţi. Dacă ai concluzionat că eşti hindus, eşti mort. Dacă ai concluzionat că eşti mahomedan, eşti mort. Pentru că uneori un hindus are nevoie să se îndrepte spre mahomedan pentru a obţine echilibru, iar uneori un mahommedan are nevoie să fie hindus pentru a obţine echilibru.

Echilibrul este viaţă. Dacă ai decis că eşti comunist, eşti mort. Pentru a rămâne în viaţă, chiar şi comunistul trebuie să se îndrepte spre capitalist, şi capitalistul să se îndrepte spre comunist. Viaţa nu este aşa de categorică precum gândirea. Gândirea este foarte liniară, viaţa este înnebunitoare.

Am auzit o anecdotă, nu a fost scrisă de un taoist, dar anecdota este taoistă - conştient sau nu, omul a adus taoismul în ea. Este o anecdotă germană.

S-a întâmplat odată: un puişor de găină stătea în coteţul găinilor, ca un Buddha, fără nici o grijă. Apoi brusc a apărut un om. I s-a făcut teamă; a fugit. Când s-a întors, omul plecase, dar era nişte grâu chiar în faţa coteţului. A început să mediteze, să se gândească. O curiozitate ştiinţifică i-a apărut în minte. De unde apăruse acest grâu?

Apoi din nou a doua zi a apărut omul. Puişorul a fugit din nou şi s-a întors iar. Omul plecase dar grâul era din nou acolo. Cu siguranţă că era o legătură între om şi boabele de grâu. Dar era prea devreme pentru un savant să ajungă la o concluzie. Nu vroia să se angajeze într-o teorie aşa curând, aşa de repede. Aşa că a aşteptat - trebuie să fi fost cu adevărat un om de ştiinţă. A aşteptat, şi a aşteptat, şi a aşteptat, şi în fiecare zi se întâmpla la fel.

Apoi, cu timpul, teoria s-a materializat în mintea lui micuţă, şi anume că exista o relaţie de tip cauză-efect: de fiecare dată când apărea omul apăreau şi boabele de grâu. De nouăsute nouăzeci şi nouă de ori a urmărit. Acum era ceva absolut sigur - era o legătură de tip cauză-efect. Omul era cauza iar grâul era efectul.

Nouăsute nouăzeci şi nouă de ori era suficient. A tras concluzia deci că era o relaţie necesară. Şi aşteptase şi experimentase destul, urmărise şi observase - acum putea spune că are loc fără nici o excepţie. Deci trebuie să existe o lege. Puişorul era foarte fericit, şi aştepta să vină omul. Acesta a apărut pentru a mia oară.

Puişorul s-a dus la acesta ca să-i mulţumească pentru bunătatea sa – şi i-a fost sucit gâtul.

Aşa este viaţa. Nu este vorba de nici o relaţie de tip cauză-efect. Chiar dacă ceva se întâmplă de nouăsute nouăzeci şi nouă de ori, nu trage concluzii; a mia oară poate să fie excepţia.

Şi aceasta nu e doar o poveste. Acum în cercurile ştiinţifice iese la iveală şi câştigă teren o filozofie a incertitudinii. După Heisenberg ştiinţa nu mai este aşa de sigură cum era înainte. Acum ei spun că totul este nesigur, iar certitudinea este doar una aproximativă - nu absolută. De nouăsute nouăzeci şi nouă de ori, este în regulă - dar apoi vine excepţia. Chiar şi ştiinţa este zguduită. Trebuie să fie zguduită, pentru că ea are de-a face tot cu viaţa. Viaţa nu poate fi redusă la o relaţie de tip cauză-efect. Viaţa rămâne misterioasă.

Dacă rămâi în mijloc, dar te agăţi de el, vei pierde. Acesta e misterul vieţii. Pentru a rămâne în mijloc, trebuie să te mişti constant spre stânga şi spre dreapta. Doar atunci poţi să rămâi acolo, pentru că mijlocul nu este un punct fix. Mijlocul nu este de fapt nimic din afara ta. Mijlocul este ceva din interiorul tău: un echilibru, o muzică, o armonie.

Lao Tzu spune: ai grijă la extreme. Nu te duce până la extreme, altfel vei cădea. Tot ce este dus la extrem se transformă în opusul său.

Dacă eşti îndrăgostit şi douăzeci şi patru de ore pe zi mergi după iubitul sau iubita ta, şi mergi până la extrem, aşa cum fac mereu îndrăgostiţii, totul va fi distrus. Vei distruge iubirea tu însuţi, pentru că este prea mult. Devine de nesuportat.

Nu poţi iubi douăzeci şi patru de ore pe zi. Să iubeşti douăzeci şi patru de ore pe zi este ca ca şi cum ai mânca douăzeci şi patru de ore pe zi. Iubirea este hrană. Nu ar trebui să mergi până la extrem, altfel hrana poate deveni otrăvitoare. Aşa se transformă lucrurile în opusul lor. Mâncarea te hrăneşte, dar mânâncă prea mult şi mâncarea devine otravă, te ucide. Ceea ce înainte era hrănitor acum devine o otravă şi un ucigaş. Iubirea este o hrană; dacă iei prea multă, dacă exagerezi, te omoară. Şi rămâne doar ura. Fă orice lucru în exces, şi vei descoperi că apare opusul acestuia.

Dacă alergi după bani prea mult, în final vei fi un cerşetor, nu vei avea nimic. Vei fi pierdut o viaţă întreagă, şi chiar esenţa acesteia. Vei fi pierdut toate bogăţile pe care viaţa ţi le putea aduce, pentru că ai fost prea preocupat de bogăţii. Dacă alergi după fericire şi mergi până la extrem, vei fi cel mai nefericit om de pe pământ. Pentru a fi fericit omul nu are nevoie să alerge aşa mult după ea. Uneori trebuie să uite de ea; din când în când trebuie chiar să se bucure de nefericire. Pentru a fi fericit cineva trebuie să se bucure şi de nefericire din când în când. Şi aceasta face parte din viaţă - şi este frumoasă. Aşa este menţinut echilibrul. Dacă râzi douăzeci şi patru de ore pe zi, râsul tău va deveni nevrotic. Nu va mai fi râs - vei înnebuni. Pentru a păstra râsul viu şi sănătos lacrimile sunt şi ele necesare. Nu poţi să râzi douăzeci şi patru de ore pe zi.

Observă copiii, pentru că ei sunt fiinţe pure şi reflectă lucrurile absolut limpede; ei sunt precum oglinzile. La sate, dacă un copil râde prea mult, mama spune: „Nu râde prea mult, altfel vei plânge”. Există o înţelepciune în asta. Dacă un copil râde prea mult este sortit să plângă. Poţi să vezi - el râde, râde, râde, şi apoi brusc a început să plângă. Râsul a ajuns la extremă şi s-a tranformat în plâns.

Nu poţi să fii fericit douăzeci şi patru de ore pe zi; nefericirea este o relaxare. Nu poţi să fii nefericit douăzeci şi patru de ore pe zi; fericirea este o relaxare. Este un mers pe frânghie - şi omul este stupid pentru că este prea logic.

Tu trăieşti în lume ca un *grihastha,* ca un gospodar. Şi atunci trăieşti în lume douăzeci şi patru de ore; nici măcar o oră din cele douăzeci şi patru nu eşti în afara ei - în meditaţie, în rugăciune, în izolare, singur, bucurându-te doar de tine însuţi, fără să te preocupe lumea şi lucrurile lumeşti - nu. Şi atunci într-o zi te saturi de asta. Este sortit să fie aşa, trebuie să se întâmple: dacă rămâi un gospodar pentru douăzeci şi patru de ore pe zi, într-o zi te vei sătura, ai ajuns la extremă. Atunci renunţi şi te duci în Himalaya.

Am urmărit: cei care fug în Himalaya sunt gospodari perfecţi. Perfecţi, spun eu. Au făcut-o prea mult, au exagerat. Şi când exagerezi, cealaltă extremă trebuie să se nască. Ea se răzbună. Un om care a fost prea mult în lume, doar acumulând bogăţii, bani, un cont bancar, deodată se simte frustrat. A râs prea mult, acum îi curg lacrimile. El fuge. Renunţă, devine un sannyasin, se duce în Himalaya, merge în peşteri. Ce s-a întâmplat cu acest om?- crezi că o revoluţie? Nici vorbă de aşa ceva. E doar un fenomen natural - el a stat prea mult în lume, acum trebuie să devină exact opusul. Şi acum douăzeci şi patru de ore pe zi va încerca să fie un sannyasin - acum din nou aceeaşi prostie. Într-o zi va trebui să se întoarcă din nou în piaţă. Douăzeci şi patru de ore pe zi a încercat să fie un gospodar - nu a putut; şi acum încearcă acelaşi lucru stupid din nou, douăzeci şi patru de ore pe zi încearcă fie un sannyasin.

Viaţa este un ritm. Inspiri, expiri. Nu poţi doar să inspiri, să inspiri, să inspiri - vei muri. Trebuie să inspiri şi să expiri, trebuie să păstrezi un echilibru. Aceeaşi cantitate de respiraţie care intră trebuie să iasă - atunci eşti sănătos. Viaţa lumească este inspir, şi viaţa unui sannyasin este expir. Ambele trebuie să fie împreună.

Oamenii vin la mine şi îmi spun: „Ce fel de sannyasini creezi tu? Nu am auzit niciodată de aşa ceva. Ce fel de sannyas e ăsta? Oamenii trăiesc în casele lor, îşi fac treburile lor, se duc la birou, muncesc la fabrică, au soţii şi copii. Ce fel de sannyas mai e şi ăsta? Nu am mai auzit de aşa ceva până acum." Da, nu aţi mai auzit de el până acum. Dar acesta este singurul sannyas care este corect, este singurul sannyas care este echilibrat. Acesta este singurul sannyas care are o armonie între inspir şi expir.

Şi cea mai mare posibilitate de a atinge culmi ale exatazului este posibilă doar atunci când inspirul şi expirul sunt complet echilibrate. Nu te apleci în nici o parte prea mult - şi brusc eşti dincolo de ele.

Lao Tzu spune:

ÎNTINDE UN ARC LA MAXIM, ŞI VEI DORI SĂ TE FI OPRIT LA TIMP.

Pentru că arcul se va rupe. Întinde un arc la maxim - ţi-ar fi putut fi de folos pentru multă vreme dacă ai fi fost un pic mai atent. Nu întinde niciodată un arc la maxim, pentru că maximul înseamnă moarte. Viaţa nu vrea nimic perfect, pentru că odată cu perfecţiunea evoluţia încetează.

Perfecţiunea este moarte; imperfecţiunea este viaţă. Viaţa iubeşte imperfecţiunea. Devino perfect, şi eşti nefolositor - viaţa te va arunca la mormanul de gunoi, nu mai are nevoie de tine. Rămâi imperfect, şi vei fi în viaţă, iar viaţa te va sprijini din toate părţile. De aceea nu perfecţiunea este ţelul pentru Lao Tzu, sau pentru mine - ci totalitatea.

Poţi să fii total fără să fii perfect, şi poţi să fii perfect fără să fii total. De fapt, poţi să fii perfect doar dacă nu eşti total, pentru că perfecţiunea va alege fie dreapta fie stânga - şi atunci devii un dreptist perfect sau un stângist perfect - sau devii un centrist perfect. Dar perfecţiunea înseamnă că eşti fixat; perfecţiunea înseamnă că nici o schimbare nu are loc în interiorul tău; perfecţiunea înseamnă că acum eşti îngheţat, nu curgi. Şi perfecţiunea este întotdeauna parţială.

Cei mai mari oameni nu au fost perfecţi ci totali. Totali înseamnă că au totul în ei, dar nu sunt doar suma totală a părţilor. Ei sunt mai mult decât acea sumă totală. Au totul în ei, şi atunci apare o armonie care este dincolo de părţi, dincolo de tot ceea ce au. Ei nu sunt doar un total aritmetic, ei sunt un total artistic. Un poem este mai mult decât toate cuvintele care îl compun - trebuie să fie, altfel ar fi doar o înşiruire de cuvinte. O pictură este mai mult decât toate culorile ce o alcătuiesc - trebuie să fie, altfel, ce fel de pictură este aceea?

S-a întâmplat odată: un american a vrut să aibă un portret pictat de Picasso. Ştia că Picasso va cere un preţ exorbitant, dar el îşi putea permite, avea destui bani. Deci nu au stabilit preţul la început. El a cerut, iar Picasso a făcut portretul. Când a fost gata, Picasso a cerut într-adevăr un preţ exorbitant. Chiar şi americanului nu-i venea să creadă cât i-a cerut pentru un portret aşa de mic, doar o bucăţică de pânză cu câteva culori pe ea – zece mii de dolari?

Americanul a spus: „Pare puţin cam mult, chiar şi pentru mine. Ce este acolo în el care să valoreze zece mii de dolari?"

Picasso a spus: „Ce vezi?". El a spus: „Văd o bucată de pânză cu câteva culori."

Picasso i-a spus: „Bine. Adu zece miii de dolari sau cât vrei tu."

El a spus: „Îţi voi da cinci mii de dolari."

Când a adus cei cinci mii de dolari, Picasso nu i-a dat portretul ci o bucată de pânză şi câteva tuburi de culori. Şi i-a spus: „Ia-le. Asta e tot ce ai vrut."

Un portret este mai mult decât o bucată de pânză, mai mult decât câteva culori - pentru că este o armonie. Şi când Picasso pictează ceva este o armonie şi mai mare. Preţul nu este pentru pânză şi pentru culori, preţul este pentru armonia pe care el a adus-o culorilor şi pânzei - ceva care le transcende.

Când un om este total el are totul - stânga, dreapta, mijlocul - şi toate celelalte posibilităţi dintre ele. El are totul, toată gama. El este un curcubeu. Toată gama de culori există în el, dar el este mai mult decât acea gamă, el este armonia dintre ele. Acea armonie este un fenomen în continuă schimbare: trebuie să o atingi mereu şi mereu şi mereu. Şi aceasta e frumuseţea ei, pentru că astfel nu este niciodată veche, niciodată plictisitoare, niciodată fadă, niciodată stătută. În fiecare moment răsare din neant; în fiecare moment este proaspătă ca roua dimineţii. Este tot timpul proaspătă.

Un Lao Tzu trăieşte într-o prospeţime continuă, într-o tinereţe continuă. Dacă ar fi obţinut ceva, ceva pentru totdeauna, garantat - atunci ar fi devenit vechi. Atunci praful s-ar aduna pe acel lucru, atunci trecutul s-ar aduna peste el, şi mai devreme sau mai târziu s-ar plictisi de el şi ar dori să-l arunce. Chiar şi iluminarea, dacă nu o câştigi mereu şi mereu, va deveni un fenomen plictisitor - acelaşi. Te vei sătura de el.

ÎNTINDE UN ARC LA MAXIM, ŞI VEI DORI SĂ TE FI OPRIT LA TIMP.

Nu întinde un arc la maxim. Dacă râzi, este mai bine să zâmbeşti decât să râzi, pentru că un zâmbet nu aduce niciodată lacrimi, numai râsul. Sau dacă răzi, atunci păstrează echilibrul. Nu te duce până la extremă. Stai pe pământ sigur, altfel, mai devreme sau mai târziu vei fi aruncat în cealaltă extremă, şi atunci vei suferi. Când eşti fericit, păstrează controlul; nu fi prea fericit. Nici nu este nevoie. Zâmbeşte când eşti fericit, nu râde; păstrează tăcerea, şi atunci fericirea poate rămâne pentru o lungă perioadă de timp. Dacă îi cunoşti secretul, atunci poate rămâne pentru totdeauna.

Un zâmbet poate rămâne pentru totdeauna - nu şi râsul. Aşa că poţi găsi un Buddha zâmbind, dar nu râzând. El cunoaşte arta de a păstra echilibrul. Iubeşte, fii hranit de iubire, hrăneşte-l pe celălalt cu ea, simte-te ecstatic, dar nu înnebuni. Altfel, mai devreme sau mai târziu vei termina totul. Mai devreme sau mai târziu totul se va transforma în ură. Iubiţii pot ajunge duşmani foarte uşor; de fapt, cum să îţi faci un duşman dacă mai întâi nu ţi-l faci prieten? Şi cu cât mai profundă este prietenia cu atât mai profundă va fi şi duşmănia, dacă apare vreodată. Nu poţi crea un duşman fără să creezi prietenia mai întâi. Prietenia pare să fie prima cerinţă.

Dacă te mişti spre interior prea mult, dacă vii prea aproape, vei crea duşmănie. Nu te apropia niciodată prea mult. Păstrează mereu o anumită distanţă. Kahlil Gibran, în minunata sa carte *Profetul,* spune că iubiţii ar trebui să fie precum coloanele unui templu - să sprijine acelaşi acoperiş, dar nu foarte apropiate una de alta. Asemenea coloanelor…Dacă vin prea aproape una de alta întregul templu se va prăbuşi; dacă se îndepărtează prea mult una de alta, întregul templu se va prăbuşi. Ele nu pot să se apropie prea mult, şi nu pot să se îndepărteze prea mult. Ar trebui să fie precum coloanele unui templu, susţinând acelaşi acoperiş.

Aceasta este arta, secretul. Dacă vrei ca iubirea ta să fie eternă, nu veni prea aproape, pentru că dacă vii prea aproape atunci apare nevoia de a te îndepărta. Dacă vii prea aproape atunci încalci libertatea celuilalt - şi toată lumea are nevoie de un spaţiu doar al său. Iubirea este frumoasă atunci când coexistă cu spaţiul tău personal; dacă începe să-ţi încalce spaţiul, devine otrăvitoare. Şi iubiţii se poartă întodeauna nebuneşte şi stupid. Când sunt îndrăgostiţi nu mai ascultă de nimic; încearcă să se apropie prea mult şi atunci îşi distrug iubirea. Dacă ar fi fost puţin mai înţelepţi, nu ar fi venit aşa de aproape şi ar fi rămas apropiaţi pentru totdeauna.

Bernard Shaw spune undeva că până ca un om să ajungă înţelept în dragoste viaţa sa s-a sfârşit. Oamenii foarte bătrâni devin înţelepţi în iubire, dar atunci posibilitatea iubirii a trecut. Bernard Shaw spune: „Mă întreb mereu de ce Dumnezeu iroseşte tinereţea cu tinerii. Aceasta ar trebui oferită celor în vârstă, care sunt mai înţelepţi, care au trăit, au cunoscut şi au atins echilibrul - dar Dumnezeu continuă să irosească tinereţea cu cei tineri."

În toate, aceasta ar trebui să fie regula de aur: păstrează întotdeauna echilibrul. O fiinţă dezechilibrată nu poate să existe în viaţă; viaţa nu permite dezechilibrul. Cu cât eşti mai echilibrat, cu atât viaţa are mai multe să îţi ofere; cu cât eşti mai dezechilibrat - devii un cerşetor de bunăvoie. Viaţa nu îţi poate da în aceasta situaţie.

ÎNTINDE UN ARC LA MAXIM, ŞI VEI DORI SĂ TE FI OPRIT LA TIMP.

Chiar acum câteva zile citeam un poet german. În introducerea sa, el scrie: Dacă Hitler ar fi ştiut această propoziţie din Lao Tzu:

ÎNTINDE UN ARC LA MAXIM, ŞI VEI DORI SĂ TE FI OPRIT LA TIMP.

ar fi avut succes, dar el nu l-a cunoscut pe Lao Tzu. Oamenii ca Hitler nu l-au cunoscut niciodată.

ÎNTINDE UN ARC….

Acum Indira a întins arcul prea mult. Să nu ai succes prea mare, altfel vei eşua. Aţi auzit proverbul, că nimic nu eşuează ca ratarea; nu este adevărat. O să vă spun varianta corectă a proverbului: Nimic nu eşuează ca succesul.

Dacă ai succes în continuu, eşti sortit eşecului. Există o limită în toate. Dacă ai succes în continuu, vine un moment brusc – pleosc - şi totul se duce de râpă. Ia totul cu măsură. Dacă ai succes, nu te grăbi şi nu te duce până la capătul lui, pentru că după succes nu mai rămâne nimic, doar eşecul.

Ia totul în doze homeopatice. Alopatia este bună, dar dozele alopate nu sunt bune. Şi fii vigilent: te îndrepţi spre limita extremă a unui lucru? Dacă te îndrepţi spre limita extremă, te îndrepţi spre direcţia opusă de fapt.

ÎNTINDE UN ARC LA MAXIM, ŞI VEI DORI SĂ TE FI OPRIT LA TIMP...

…pentru că îl vei rupe.

ASCUTE O SABIE LA MAXIM, ŞI TĂIŞUL EI NU VA DURA MULT.

Numai echilibrul durează, nimic altceva, şi echilibrul este cel mai dificil lucru în existenţă, în viaţă, pentru că echilibrul necesită foarte multă înţelepciune.

S-a întâmplat: Chuang Tzu, discipolul lui Lao Tzu, a trăit pentru mulţi ani într-un oraş. Apoi brusc, într-o zi, le-a spus discipolilor săi: „Plecăm".

Ei au spus: „Dar ce s-a întâmplat? Nu vedem nici un motiv să plecăm. De ce ar trebui să mergem în alt oraş? Totul este bine, totul este aranjat, comfortabil. De fapt, acum am reuşit să facem ca totul să fie comfortabil şi tu vrei să ne mutăm din nou? Ce s-a întâmplat?".

Chuang Tzu a spus: „Acum oamenii au început să mă cunoască, faima mea se răspândeşte. Şi când apare faima trebuie să fii atent, pentru că în curând aceiaşi oameni mă vor şi defăima. Înainte să înceapă să mă defăimeze ar trebui să plec din acest oraş."

Vine un moment când faima devine defăimare, când succesul devine eşec. Aminteşte-ţi mereu să rămâi la mijloc. O vigilenţă constantă este necesară, altfel, tendinţa minţii este să gândească, atunci când ai succes, de să nu mai ai încă puţin? Mintea spune: „Dacă ai succes, de ce să nu încerci să ai şi mai mult de atât?" Şi vezi că drumul este liber şi nu îţi blochează nimeni calea - de ce să nu încerci să ai un pic mai mult? Mintea continuă în acest fel; mintea este obsesivă. Orice ar obţine, devine obsedată de acel lucru. Dacă este nebună după succes, dacă are mania succesului - atunci urmăreşte obsesiv succesul - până dă greş. Dacă nu eşuează nu se va opri. Continuă şi continuă şi continuă.

Încearcă să înţelegi natura minţii: este obsesia. Dacă faci ceva, mintea va continua să îl facă douăzeci şi patru de ore pe zi, nu te va lăsa să te odihneşti. Este ca un demon - nu te va lăsa să te odihneşti. Şi odihna este necesară.

Fă, dar nu fă prea mult, altfel, aceeaşi energie va deveni distructivă.

ASCUTE O SABIE LA MAXIM, ŞI TĂIŞUL EI NU VA DURA MULT.

CÂND AURUL ŞI JADUL ÎŢI UMPLU VISTIERIA,

NU LE VEI PUTEA PĂSTRA ÎN SIGURANŢĂ.

Când orice lucru este în exces, este sortit să-ţi fie luat.

S-a întâmplat odată: un adept al lui Lao Tzu a fost făcut judecător. Primul caz ce i-a fost prezentat a fost al unui hoţ. Hoţul a mărturisit că a furat. Cazul era clar - hoţul mărturisise, lucrurile furate fuseseră găsite - dar adeptul lui Lao Tzu a avut o abordare şi atitudine foarte ciudată vizavi de acest caz. El a trimis la închisoare hoţul pentru şase luni, dar l-a închis şi pe omul de la care erau furate lucrurile.

Bineînţeles că bogatului nu-i venea să creadă. Ce absurd! Lui i se furaseră lucrurile şi el era condamnat - pentru ce?

Discipolul lui Lao Tzu a spus: „Pentru că ai acumulat prea mult. Acum, dacă merg chiar la rădăcina problemei, tu l-ai provocat pe acest om să fure. În tot satul oamenii sunt săraci, aproape mor de foame, iar tu continui să aduni bogăţii. Există o limită în toate. Deci dacă mă uit: cine este adevăratul infractor? – atunci tu eşti acela. Tu ai început totul. Hoţul este doar o victimă. Ştiu că el nu s-a putut controla, aceasta este vina lui. Dar tu ai acumulat prea mult, şi când bogăţiile se adună prea mult la un singur om, societatea nu poate rămâne morală. Hoţii vor mişuna, vor apare jafuri, vor apare crime. Tot felul de acte imorale vor apare - sunt sortite să apară."

Nimeni nu a ascultat. Judecătorul a fost schimbat. Împăratul a spus: „Este prea mult. Acest om e periculos. Într-o zi mă va prinde şi pe mine - pentru că dacă va merge la rădăcinile cele mai adânci mă va descoperi. Acest om trebuie îndepărtat."

Dar Lao Tzu trebuie ascultat. El atinge chiar nervul întregii boli: dacă aduni prea mult, va fi furat, nu va fi ceva sigur. Rămâi în anumite limite, rămâi echilibrat. Prea multă sărăcie este ceva rău, prea multă bogăţie este ceva rău - ce este prea mult este rău. De fapt, pentru Lao Tzu , excesul este singurul păcat. Nu face un lucru în exces, nu exagera, şi atunci viaţa este un flux. Şi viaţa este morală.

SĂ FII MÂNDRU DE AVERE ŞI ONOARE

ÎNSEAMNĂ SĂ SĂDEŞTI SEMINŢELE PROPRIEI CĂDERI.

Se întâmplă în fiecare zi, dar sunteţi orbi şi de aceea nu puteţi vedea. Se întâmplă în fiecare zi, peste tot. În fiecare zi vedeţi politicienii din această ţară - din orice ţară - ei sunt prea egoişti, prea plini de propriul lor ego. Atunci încep reacţiile. Atunci cineva aruncă un pantof, şi cineva aruncă o piatră, şi apoi oamenii încep să îi dispreţuiască.

Un echilibru trebuie creat. Dacă simţi că egoul tău este suprem, atunci cineva trebuie să vină de undeva ca să te tragă în jos la adevărata ta mărime. Este nevoie de altcineva - pentru că tu nu ai putut să te controlezi singur. Şi viaţa creează echilibru, pentru că dezechilibrul este o stare bolnavă a lucrurilor. Dacă într-o ţară politicienii sunt prea egoişti şi cer prea mult respect, în curând dispreţul va ieşi la iveală. În curând va apare revolta, în curând va apare revoluţia, în curând totul va fi distrus. Toate codurile morale, de respect, de maniere, vor fi distruse.

Politicienii nu ar trebui să ceară prea mult respect; ar trebui să coboare puţin mai jos, în anumite limite. Atunci nimeni, nimeni va fi preocupat să arunce cu pietre în ei. De ce? Nu este nici o problemă. În vremurile de demult, oamenii bogaţi nu îşi arătau niciodată bogăţiile, ei trăiau la fel de obişnuit ca oricine altcineva. Chiar şi regii şi împăraţii obişnuiau să se ducă la cerşetori ca Buddha sau Mahavira pentru a-şi oferi respectul lor. Ei erau tot timpul respectaţi. Exista un echilibru. Acum acesta e complet pierdut. Nici un politician nu este preocupat să respecte pe cineva. El devine autoritatea supremă când este la putere. El încalcă limitele şi atunci el trebuie tras în jos. Şi atunci apare alticineva, din altă parte. Acesta e pur şi simplu echilibrul.

Ţineţi minte întotdeauna: viaţa nu este niciodată nedreaptă. Dacă pare nedreaptă atunci înseamnă că ai făcut ceva greşit. Undeva trebuie că ai stricat echilibrul; şi atunci viaţa pare nedreaptă. Altfel, viaţa nu este niciodată nedreaptă. Şi de fiecare dată când simţi o nedreptate este mai bine să te priveşti pe tine; ai făcut ceva greşit şi eşti pedepsit. De fapt, oamenii au gândit timp de milenii că păcatele sunt pedepsite, dar vă spun că nu păcatele sunt pedepsite. Păcatele sunt pedeapsa. Dacă spui că păcatele sunt pedepsite ai timp să aştepţi. Poate că vor fi pedepsite în viaţa următoare - cui îi pasă? Vom vedea atunci. Poţi amâna. Dar eu vă spun că păcatele sunt pedeapsa; ele nu sunt pedepsite cândva în viitor.

Păcatele poartă pedeapsa în ele însele. Pedeapsa este intrinsecă oricărui păcat. Nu este un rezultat undeva în viitor. Nu este vorba de faptul că azi ai semănat ceva şi mâine îl culegi – nu. Nu există nici un decalaj temporar. Păcătuieşti şi imediat eşti pedepsit, imediat pedeapsa a început. Aici păcătuieşti şi aici începe imediat şi pedeapsa - te simţi urât şi te simţi trist şi te simţi vinovat - şi o agitaţie şi un haos se stârnesc în interior, şi eşti nefericit, şi eşti în iad. Iadul nu este undeva în viitor, şi nici raiul. Fiecare faptă poartă cu sine propriul rai sau iad.

Rămâi echilibrat şi eşti în rai; devino dezechilibrat şi iadul este creat - nu îl creează nimeni pentru tine.

Lao Tzu nu are un Dumnezeu, un Dumnezeu personal, care să pedepsească pe toată lumea. E pur şi simplu Tao. Tao este doar o lege, o lege universală. Dacă te mişti în acord cu ea, eşti fericit, dacă te mişti împotriva ei devii nefericit. De fapt, nefericirea este un simptom, aşa cum şi fericirea este un simptom - un simptom despre modul în care te mişti: în acord cu Tao sau împotriva lui Tao.

Când te mişti în acord cu Tao eşti fericit, beatific, celebrezi. Fiecare moment este o bucurie, o încântare. Viaţa pare o poezie. În fiecare moment vezi ceva care înfloreşte, care creşte; în fiecare moment vezi o grămadă de lucruri pentru care merită să fii recunoscător. Eşti binecuvântat.

Viaţa este o binecuvântare dacă urmezi, te mişti în acord cu legea. Iar legea este una a echilibrului. Dacă te mişti împotriva ei, dacă mergi împotriva legii, brusc îţi pierzi echilibrul. Fericirea dispare; devii nefericit, trist, vrednic de milă. Este creat un iad. Iadul este doar un simptom. Nu încerca să lupţi cu el. Doar încearcă să înţelegi unde ai mers împotriva legii, atât - şi apoi mergi înapoi, câştigă echilibrul. De fiecare dată când eşti trist, nu încerca să schimbi tristeţea. Nu încerca să faci nimic cu ea; tristeţea este simptomatică. Arată doar că undeva ai mers împotriva legii.Găseşte din nou echilibrul. Poate ai nevoie de o schimbare. Poate că este nevoie să te apleci puţin spre stânga sau spre dreapta astfel încât echilibrul să fie câştigat din nou. Şi acest lucru trebuie făcut mereu.

Oamenii vin la mine şi spun: „Dacă meditǎm şi dacă reuşim în asta, va rămâne atunci pacea şi tăcerea pentru totdeauna cu noi?" Ei pun o întrebare stupidă. Atunci meditaţia va fi un lucru mort - ca o piatră, nu ca o floare. Şi meditaţia nu este ca o piatră, nici măcar ca o floare de plastic. Este un lotus adevărat. Înfloreşte. Se schimbă. La soare se deschide, iar noaptea se închide. Este o balansare permanentă şi trebuie să găseşti echilibrul în fiecare clipă. Meditaţia nu este ceva pe care îl faci odată şi ai terminat cu el. Este ceva asemenea respiraţiei, asemenea circulaţiei sângelui. Nu înseamnă că dacă sângele a circulat odată, gata, s-a terminat, că odată ce ai respirat odată, gata, nu mai e nevoie să o faci. Nu, trebuie să respiri şi să continui să meditezi; în fiecare moment vei avea nevoie de asta.

Încet, încet, va deveni ceva natural, e adevărat. Încet, încet, vei merge tot mai puţin împotriva legii. Când este descoperit secretul, chiar în clipa când vei face un pas împotriva legii vei vedea iadul şi te vei întoarce. Te vei întoarce pe cale şi nu vei mai rătăci.

SĂ FII MÂNDRU DE AVERE ŞI ONOARE

ÎNSEAMNĂ SĂ SĂDEŞTI SEMINŢELE PROPRIEI CĂDERI.

RETRAGE-TE ATUNCI CÂND MUNCA TA S-A SFÂRŞIT,

ACEASTA ESTE CALEA CERULUI.

RETRAGE-TE ATUNCI CÂND MUNCA TA S-A SFÂRŞIT.

Atunci când vezi că munca ţi-a oferit echilibru, că ai ajuns la fericire, nu cere mai mult; când te simţi bine, nu cere mai mult; când eşti înconjurat de o stare de bine, nu cere mai mult. Retrage-te, bucură-te de asta. Savureaz-o. Dansează cu ea. Nu cere mai mult. Mintea cere mereu mai mult.

Mintea spune: „Bine, asta e bine, că simt o anume stare de bine, dar e posibil mai mult. Deci mai întâi ar trebui să ajung la mai mult." Atunci pierzi ceea ce era posibil; pierzi ceea ce deja era prezent. Şi dacă asculţi această minte, care aleargă după mai mult şi mai mult şi mai mult, te va duce la sfârşit, la extremă. Şi deodată cazi în iad şi suferi şi eşti nefericit.

Orice ai câştiga, fă-ţi un criteriu: dacă te simţi bine, dacă te simţi satisfăcut, dacă te simţi beatific, tăcut, împăcat, dacă simţi o încântare în jurul tău, dacă simţi că viaţa a devenit un cântec pentru acest moment - atunci cântă! Nu cere mai mult! Mestecă-l, absoarbe-l. Nu cere mai mult. Retrage-te…acesta e înţelesul retragerii. Acum opreşte eforturile suplimentare - suficient! Ai câştigat - acum da-i voie să fie, bucură-te de ceea ce ai. Trăieşte-l! Şi atunci vei vedea: o dimensiune diferită va intra în fiinţa ta.

Sunt două dimensiuni: una este orizontală…mai mult, mai mult, mai mult - aceasta este dimensiunea orizontală. Te mişti în linie. Eşti în punctul A; vrei să ajungi în punctul B. Când ai

ajuns în punctul B, vrei să ajungi la punctul C. În curând vei ajunge la XYZ. Şi de la Z încolo începe iadul. Z este uşa spre iad. Dar tu nu te poţi opri, mintea merge mai departe. Mintea spune, „Uite, eşti la punctul C, şi punctul D este posibil. Aşa că, de ce să pierzi timpul cu C, du-te spre D. Apoi punctul E devine posibil, deci du-te la E.”. Nici un moment în care să te bucuri, în care să celebrezi, nici un moment în care să te retragi şi să fii. A face, a face - niciodată a fi...pentru că a fi înseamnă că punctul C este suficient, acum bucură-te de el. Ţi-ai câştigat pâinea pe ziua de azi - acum retrage-te. Dar mintea spune: „Şi cum rămâne cu seiful din bancă? Este doar pe jumătate plin. Trebuie să îl umpli complet…”

În India îl numesc cercul vicios al lui nouăzeci şi nouă. Ei au o poveste.

Un bărbier sărac era foarte fericit, nespus de fericit, aşa cum numai cei săraci pot fi uneori. El nu avea nici o grijă. Era bărbierul regelui; obişnuia să îl maseze, să îl tundă, să îl servească în fiecare zi.

Chiar şi regele era gelos, şi îl întreba mereu: „Care este secretul fericirii tale? Eşti mereu vioi. Parcă nici nu păşeşti pe pământ, ca şi cum ai avea aripi. Care este secretul?”.

Bărbierul cel sărac a răspuns: „Nu ştiu. De fapt, nu am mai auzit până acum cuvântul „secret”. Ce vrei să spui? Sunt pur şi simplu fericit. Îmi câştig pâinea, şi atât..şi apoi mă retrag.”

Trebuie să fi fost un fel de Lao Tzu.

Atunci regele şi-a întrebat vizirul, primul ministru - şi acesta era un om al cunoaşterii, un om foarte, foarte învăţat. Regele l-a întrebat: „Tu trebuie să ştii secretul acestui bărbier. Eu sunt un mare rege. Nu sunt aşa de fericit, dar acest om sărac, fără nimic, este atât de fericit.”

Primul ministru a spus: „El nu ştie nimic despre cercul vicios al lui nouăzeci şi nouă.”

Regele a spus: „Ce-i asta?”. Vizirul a râs şi a spus: „Tu te afli în el, dar nu ştii acest lucru. Vom face un lucru. În această seară vom arunca o pungă cu nouăzeci şi nouă de rupii în casa bărbierului, şi apoi vom vedea ce se întâmplă.”

Au aruncat o pungă cu nouăzeci şi nouă de rupii în casă.

A doua zi, bărbierul era în iad. A venit foarte trist şi îngrijorat; de fapt, nu dormise toată noaptea. A numărat rupiile din pungă iar şi iar - erau nouăzeci şi nouă. Şi era atât de agitat - cum să dormi când eşti agitat? Inima îi palpita, sângele îi circula; trebuie să fi avut tensiune mare, o agitaţie. Şi s-a zvârcolit, şi s-a tot întors, şi nu a putut să doarmă. Se scula din nou, atingea rupiile acelea de aur, le număra din nou…nu mai trăise niciodată această experienţă, să numere rupiile, şi numărul nouăzeci şi nouă era problema, pentru că atunci când ai nouăzeci şi nouă vrei să fie o sută. Aşa că a făcut planuri, ce să facă a doua zi ca să obţină o rupie.

O rupie de aur era greu de obţinut. El lua doar câteva *paise*, şi acestea îi erau de ajuns pentru vremea aceea. Cum să facă rost de o rupie?- pentru că o rupie, o rupie de aur, însemna aproape tot câştigul lui pe o lună. Ce să facă? A făcut multe planuri - un om sărac, fără să ştie prea multe despre bani, a dat de necazuri. Nu s-a putut gândi decât la un singur lucru: să ţină post o zi, şi o zi să mânânce. În felul acesta, cu timpul, putea să acumuleze o rupie. Şi o sută de rupii erau bune…

Mintea are o prostie: să termine lucrurile. Mintea este un perfecţionist. Nouăzeci şi nouă? Astfel e creată obsesia: trebuie să fie o sută.

Bărbierul era trist. A doua zi a venit - nu mai zbura pe cer, era cu picioarele pe pământ..dar nu numai cu picioarele pe pământ, ci cu o povară grea, ca o piatră, care îi atârna de gât.

Regele l-a întrebat: „Ce se întâmplă cu tine? Pari îngrijorat.”

El nu i-a spus nimic, pentru că nu vroia să-i vorbească despre punga cu bani. Dar în fiecare zi situaţia devenea tot mai proastă. Nu mai putea să îl maseze bine - nu avea energie, pentru că ţinea post.

Deci regele i-a spus: „Ce faci? Se pare că nu mai ai energie deloc. Şi arăţi aşa de trist şi nefericit. Ce s-a întâmplat?”

Aşa că într-o zi trebuia să-i spună regelui; acesta a insistat. „Spune-mi te rog, poate că te pot ajuta. Doar spune-mi care este problema.”. Acesta i-a spus: „Sunt o victimă acum a cercului vicios al lui nouăzeci şi nouă.”

Dacă ai nouăzeci şi nouă, este un cerc vicios - vrei să fie o sută. Aceasta este linia orizontală. Şi nu te gândi că atunci când vor fi o sută lucrurile se vor opri aici. Lucrurile nu se opresc niciodată. Mintea nu ştie unde să se oprească. Nu cunoaşte nici o oprire. De aceea cade. Merge fără să se oprească nicăieri, de la A la B, de la B la C, şi continuă tot aşa până când la Z cade în iad.

Apoi există un alt mod de viaţă; cel vertical – nu orizontal. Nu te mişti de la A la B, de la B la C - nu. Nu te mişti în linie, pe acelaşi plan, pe acelaşi nivel - nu. Te mişti de la A la A1, la A2, la A3, pe o linie verticală, în profunzime. Te mişti în profunzimea lui A. Orice este în clipa de faţă, tu te mişti adânc în el - nu de la acest moment la următorul, ci chiar în acest moment te mişti cât mai adânc posibil. Şi atunci chiar şi un singur moment devine eternitate. Şi fericirea ta creşte, nu cunoaşte limite. Beatitudinea ta creşte, nu cunoaşte limite. Şi nu este niciodată un dezechilibru. Eşti mereu echilibrat. O minte verticală este mereu echilibrată, pentru că o minte verticală nu mai este minte.

Tot efortul meditaţiei este să îţi dea o minte verticală. O minte verticală înseamnă în cele din urmă o non-minte. Atunci te mişti de la A la A1, A2, A3, în adâncime, sau în înălţime, pe verticală. Când apare B, din nou, te mişti de la B1 la B2, la B3. Nu cazi niciodată de nicăieri, pentru că mergi întotdeauna în profunzime. Asta înseamnă retragerea. Ţi-ai câştigat pâinea pe ziua de azi, acum retrage-te.

Dar tu nu ştii cum să te retragi: continui să îţi câştigi pâinea şi în visele tale. Te întinzi şi faci planuri pentru ziua de mâine, şi nimeni nu ştie dacă ziua de mâine o să vină sau nu. De fapt, nu vine niciodată. Întotdeauna este numai astăzi. Faci planuri de viitor, fără să ştii că moartea va distruge orice viitor. Rămâi în momentul prezent - fii înţelept. Trăieşte-l cât mai total cu putinţă, şi atunci nu vei cunoaşte moartea. Pentru că un om care nu este îngrijorat de ziua de mâine nu cunoaşte moartea - devine nemuritor. Pentru că moartea este mâine - viaţa este astăzi.

Moartea este în viitor, viaţa este întotdeauna în prezent - aceasta este semnificaţia retragerii. Dacă vreţi să traduc acest cuvânt, „retragere”, eu îl numesc sannyas. Trebuie să te retragi, dar nu la sfârşitul vieţii; retrage-te în fiecare zi, în fiecare moment. Atunci când te-ai bucurat de un moment, este retragere, ai făcut-o prin retragere, este sannyas.

Când te întorci de la birou acasă, lasă biroul în birou. Nu îl căra în capul tău, altfel capul o să aibă dureri - e sortit să aibă! Un lucru aşa de mare, biroul, îl porţi în capul tău! Este greu! Întreaga piaţă în capul tău - este grea! Falibhai se duce la bursa de valori. El ştie. Poţi să duci bursa cu tine; atunci este o nebunie. Dar el nu o poartă niciodată cu el; a învăţat cum să se retragă în ea.

Retragere în fiecare zi, în fiecare moment….Chiar cuvântul „retragere” nu arată prea bine pentru noi; dă senzaţia de bătrâneţe, de neputinţă. Undeva după şaizeci şi cinci de ani, când moartea se apropie, atunci se retrage cineva. Nu, cuvântul „retragere” este foarte frumos. Este semnificaţia sannyasului. Retragere înseamnă odihnă: munca s-a terminat, acum te retragi, te bucuri de ea. Nu amâna bucuria, acesta este înţelesul cuvântului „retragere”. Bucură-te aici şi acum.

RETRAGE-TE ATUNCI CÂND MUNCA TA S-A SFÂRŞIT,

ACEASTA ESTE CALEA CERULUI.

Acesta este Tao. Nu te duce niciodată până la extremă, munca este întotdeauna făcută între anumite limite. Rămâi în aceste limite, înconjurat de aceste limite. Aceasta este disciplina, disciplina unui sannyasin - să rămână mereu la mijloc, să rămână mereu între limite, să rămână mereu mulţumit, fără să tânjească după mai mult şi mai mult şi mai mult.

Renunţă la linia orizontală; îndreaptă-te spre linia verticală. Retrage-te. Şi vei fi împlinit; vei cunoaşte cea mai mare împlinire pe care ţi-o poate oferi viaţa. Acesta este un moment de echilibru total, de linişte. Noi i-am spus iluminare, eliberare, mokşa, nirvana - spune-i cum doreşti.

Capitolul 6. NU EXISTĂ NICI UN SENS

16 iunie 1975 am, Buddha Hall

Prima întrebare:

Întrebarea 1

AI SPUS CĂ FIECARE GEST AL UNUI MAESTRU ESTE SEMNIFICATIV, ŞI CĂ ADESEA RĂSPUNSUL ESTE OFERIT ÎN CEEA CE NU ESTE SPUS, MAI DEGRABĂ DECÂT ÎN CEEA CE ESTE SPUS. DAR DE MULTE ORI CÂND TE UIŢI LA MINE SAU MĂ PRIVEŞTI, ŞI SIMT CĂ EXISTĂ UN MESAJ, NU ŞTIU CUM SĂ IDENTIFIC MESAJUL FĂRĂ SĂ-MI FOLOSESC MINTEA. ŞI CHIAR ŞI CÂND ÎMI FOLOSESC MINTEA NU SUNT SIGUR.

Mintea nu poate fi folosită. În momentul în care ai folosit mintea ai pierdut esenţialul. Tăcerea trebuie să fie înţeleasă în tăcere; un mesaj fără cuvinte trebuie înţeles fără cuvinte. Dacă vei încerca să-l înţelegi prin cuvinte şi prin minte îl vei pierde, îl vei înţelege greşit. Atunci mintea ta a intrat în scenă. Atunci îl vei interpreta. Atunci nu va mai fi pur, nu va mai fi acelaşi.

Şi dacă întrebi, „Ce este de făcut?", pui o întrebare greşită. Întrebarea despre „cum" apare din minte. Nu este o problemă de „cum". Fii tăcut. Nu fă nimic, nu încerca să îl interpretezi, nu încerca să interferezi cu el în nici un fel - lasă-l să se împrăştie peste fiinţa ta. Poate că nu eşti capabil să îl identifici acum cu mintea, pentru că este mai vast decât mintea, şi toate identificările sunt ale minţii. Poate că nu eşti capabil să-ţi dai seama exact ce este, dar nu este nevoie. Poate că nu eşti capabil să descifrezi, să decodezi sensul lui, dar nu este nevoie. Lasă mesajul fără cuvinte să ajungă la centrul tău de dincolo de cuvinte. Este un contact profund, şi acest contact este sensul. Este o penetrare profundă, şi penetrarea este sensul.

Treci pe lângă un tufiş de trandafiri şi te uiţi la o floare de trandafir. Care este sensul? Dacă începi să te gândeşti la floarea de trandafir, mintea a intrat în scenă şi floarea este pierdută. Atunci mintea creează un zid de cuvinte, de gânduri, de concepte, şi nici nu poţi nici măcar să vezi floarea de trandafir de acolo.

Nu încerca să găseşti sensul. Sensul şi preocuparea constantă pentru sens este o boală a minţii. Care este sensul unui trandafir? Nu există nici un sens. El înfloreşte fără nici un sens. Nu are nevoie de nici un sens pentru a se justifica; este justificat în el însuşi. Aşa că lasă-l să fie, şi fii şi tu alături de el. Lasă trandafirul să te pătrundă, lasă trandafirul să-şi răspândească parfumul în jurul tău şi în tine, şi deodată ceva se stârneşte în fiinţa ta - ceva a ieşit la iveală. Trandafirul a făcut ceva în interiorul tău. Chiar şi atunci, nu vei fi capabil să-ţi dai seama ce a făcut trandafirul în tine însuţi, dar te vei simţi mai fericit, beatific; vei simţi că a avut loc un contact cu necunoscutul. Vei simţi că trandafirul a devenit o fereastră şi că un cer infinit s-a deschis - s-a produs o spărtură în zidul minţii tale şi o rază de lumină a pătruns înăuntru. Nu-ţi fă griji pentru sens.

Când mă uit la tine, uită-te pur şi simplu la mine! Când îţi dau fiinţa mea, dă-mi şi tu fiinţa ta. Fii disponibil, permite contactului să aibă loc. Nu este o comunicare, este o comuniune. Nu comunic un mesaj anume care să poată fi descifrat, decodificat - nu. Mă dăruiesc ţie în acel gest. Este mai mare decât orice sens care îi poate fi dat - şi tu de asemenea eşti mai mare. Dacă contactul are loc, vei simţi că graniţele au dispărut. Pentru un moment, nu ai mai fost acolo. Pentru un moment ai fost posedat de mine - şi nu doar de mine, ci prin mine, de întreg. Aşa că de fiecare dată

când mă uit la tine, de fiecare dată când vreau să pătrund în ochii tăi, de fiecare dată când bat la uşa ta, la inima ta, deschide porţile.

Nu încerca să găseşti sensul. În încercarea de a-l descoperi îl vei pierde - pentru că sensul este contactul, o îmbrăţişare interioară profundă este sensul.

A doua întrebare:

Întrebarea 2

MINTEA MEA SE AFLĂ ÎNTR-O ASEMENEA STARE DE CONFUZIE ÎNCÂT ÎI ESTE IMPOSIBIL SĂ RĂMÂNĂ LA MIJLOC. NU AR FI MAI BINE SĂ URMEZ MINTEA ÎN TOATE EXTREMELE EI, CA SĂ POT EXPERIMENTA ASTFEL TOATĂ ABSURDITATEA EI?

Prima parte a întrebării:

MINTEA MEA SE AFLĂ ÎNTR-O ASEMENEA STARE DE CONFUZIE ÎNCÂT ÎI ESTE IMPOSIBIL SĂ RĂMÂNĂ LA MIJLOC.

Eu nu spun că ar trebui să rămâi la mijloc. Dacă încerci să rămâi la mijloc nu vei fi niciodată la mijloc. Mijlocul este un echilibru; nu poţi încerca să fii acolo. Va trebui să te apleci spre stânga, va trebui să te apleci spre dreapta. Nu te agăţa de nici o poziţie. Fii liber. Şi între aplecarea spre stânga şi cea spre dreapta, undeva apare un punct subtil în tine. Nu este în afara ta. Dacă vei privi în exterior vei vedea stânga şi dreapta; nu este nici un mijloc.

Este exact ca timpul. Spaţiul şi timpul sunt împreună. Încearcă să înţelegi. Dacă te uiţi la ceas, există trecut şi există viitor, nu există prezent. Ceasul tău nu spune niciodată ce este prezentul - nu poate spune, pentru că în momentul în care a spus-o, acesta deja a devenit trecut. Aşa că acele ceasului se mişcă de la trecut la viitor; nu există prezent în ceasul tău - nu poate fi. Prezentul nu este o parte a timpului. Aţi învăţat în şcolile şi universităţile voastre că prezentul este o parte a timpului - este absurd. Prezentul nu face parte din timp. Ai auzit de atâtea ori că timpul se împarte în trei categorii - trecut, prezent şi viitor- acest lucru a devenit o condiţionare a minţii tale. Nu. Timpul are doar două categorii: trecut şi viitor.

Şi atunci, unde este prezentul? Prezentul este în tine. Dacă te uiţi în afară, vei descoperi trecutul şi viitorul, dacă te uiţi în interior, vei descoperi prezentul şi numai prezentul. Acolo nu există nici un trecut şi nici un viitor - nu poate fi.

Dacă te mişti spre interior, te mişti spre eternitatea clipei prezente; dacă te mişti spre exterior, te mişti fie spre trecut fie spre viitor.

Şi acelaşi lucru este valabil în legătură cu spaţiul - în spaţiu există fie stânga fie dreapta. Dacă te apleci spre stânga, eşti în afară, dacă te apleci spre dreapta, eşti tot în afară. Dar dacă obţii un echilibru al celor două, brusc eşti în interior. Punctul de mijloc este în tine, nu face parte din spaţiul din afara ta. De fapt, prezentul şi mijlocul sunt împreună. De fiecare dată când eşti prezent te afli la mijloc, de fiecare dată când te afli la mijloc eşti în prezent. Mijlocul nu este o poziţie în afara ta. Este un fenomen interior, exact ca şi prezentul.

Aşa că atunci când eu sau Lao Tzu spunem: „Fii echilibrat”, nu spunem să faci din echilibru un fenomen static în viaţa ta. Nu poate fi static, va trebui să îl menţii mereu, mişcându-te spre stânga şi spre dreapta. În acea mişcare vei trece uneori chiar prin centrul fiinţei tale şi vei fi brusc la mijloc. Şi deodată vei găsi o implozie - nu o explozie. Implozie. Ceva din interiorul tău face implozie; brusc, nu mai eşti acelaşi. De fiecare dată când treci prin poziţia de mijloc din

interiorul tău, nu mai eşti acelaşi - devii foarte viu, devii foarte inocent, devii foarte pur şi sfânt. În acel moment nu mai există întuneric pentru tine, nici un păcat, nici o vină. Eşti divin, eşti un Dumnezeu, oricând reuşeşti să găseşti acel echilibru. Dar nu îl poţi găsi odată pentru totdeauna - nu. Viaţa este întodeauna o balansare continuă, o continuitate, un continuum. Nu îl poţi transforma într-un bun, pe care l-ai cumpărat odată şi este întotdeauna acolo în casa ta. Nu. Dacă nu eşti conştient îl vei pierde mereu şi mereu.

Aceasta este prima parte a întrebării tale: mijlocul nu este un punct fix în exterior. Îl poţi atinge din ambele puncte, sau încearcă să obţii un echilibru clipă de clipă între opuşi - ura în iubire, furie în compasiune.

Continuă să te mişti între opuşi. Încet, încet, vei începe să descoperi secretul. Undeva între iubire şi ură se întâmplă. Spun „undeva"- punctul nu poate fi imaginat; este un fenomen atât de viu încât nu îl poţi prinde într-un loc. Este precum fluturii care zboară în grădină - dacă prinzi un fluture şi îl ţintuieşti cu un ac, l-ai omorât. Poţi să îl ţintuieşti, dar nu mai este un fluture, viaţa l-a părăsit.

Exact precum un fluture este şi echilibrul interior, nu îl poţi ţintui într-un loc. De aceea este indefinibil, evaziv. Lao Tzu spune: „Acel Tao care poate fi rostit nu mai este Tao. Adevărul care poate fi exprimat a devenit deja neadevăr." Scripturile indiene spun: „Acela" nu poate fi cunoscut din scripturi. *Nayam atma pravachanen labhya*. Nu poţi să îl înţelegi pe „Acela" prin nici un fel de comunicare verbală. „Acela" este evaziv pentru că este atât de viu. Până să ajungi la el, fluturele deja a plecat. Du-te numai şi vezi. Du-te în grădină. Vii tot mai aproape, iar fluturele se pregăteşte să îşi ia zborul. Când eşti pe punctul de a-l prinde a fugit de pe floare, este deja în alt copac. Nu poţi să-l ţintuieşti. Dacă poţi, atunci este ceva mort.

Citeam chiar ieri unul din cei mai perceptivi poeţi din Vest, Stevens Wallace. Într-una din maximele sale el spune că Aristotel este ca un schelet. Mi-a plăcut. Logica este un schelet. Logica este mereu a celor morţi, a morţii. Nu aparţine vieţii. Orice este fixat este mereu ceva mort - de aceea spun, căsătoria este un fluture ţintuit la pământ; iubirea este un fenomen viu.

Poţi să defineşti căsătoria, nu poţi să defineşti iubirea. Chiar şi un tribunal poate hotărî ce este şi ce nu este căsătoria, dar nimeni nu poate decide ce este iubirea. Căsătoria este legală; iubirea transcende orice legalitate - ceva din necunoscut pătrunde în iubire, în fenomenul iubirii.

Echilibrul interior nu poate fi ţintuit, va trebui să îi descoperi secretul. Şi îl poţi descoperi - pentru că dacă eu îl pot descoperi, de ce nu ai putea şi tu? Dacă Lao Tzu îl poate descoperi, de ce nu ai putea şi tu? Dacă un om îşi găseşte echilibrul interior, liniştea interioară, mica voce interioară calmă, secretul interior care trece dincolo de orice înţelegere, atunci fiecare fiinţă umană devine capabilă să facă acest lucru. Lao Tzu este viitorul tău, posibilitatea ta. Şi tu o poţi face.

Spui:

MINTEA MEA SE AFLĂ ÎNTR-O ASEMENEA STARE DE CONFUZIE ÎNCÂT ÎI ESTE IMPOSIBIL SĂ RĂMÂNĂ LA MIJLOC.

Nu încerca să rămâi la mijloc, uită de acest lucru. Încearcă doar să fii echilibrat. Mişcă-te între polii opuşi, dar rămâi mereu alert, pentru ca într-o zi să găseşti echilibrul dintre aceştia. Şi chiar faci acest lucru - doar conştienţa este necesară. Doar cu o clipă în urmă erai fericit, apoi în alt moment eşti nefericit. Te-ai dus în extrema cealaltă. Trebuie să fi trecut şi prin mijloc. Cum ai putea să te mişti în direcţia opusă fără să treci prin punctul de mijloc? Poate că ai trecut doar pentru un fragment dintr-o secundă, dar nu asta este esenţial; ai trecut. Dacă ai fi fost puţin atent ai fi ştiut când ai trecut prin acel punct. Acum eşti atât de tăcut, apoi după un singur minut toată mintea ta începe să sporovăiască. Trebuie să fi trecut prin punctul de mijloc la un moment dat.

Când un om moare, el este viu chiar cu o clipă înainte, apoi a murit. Dacă este atent, va găsi punctul de mijloc ce este dincolo de viaţă şi moarte, care este nemuritor. Dar el nu este atent. Tu ai murit de multe ori; de milioane de ori, ai trecut prin punctul de mijloc, dar nu eşti atent. Şi în fiecare zi treci prin acest punct de multe ori, de mii de ori: compasiune şi furie, un om care se simte aşa de bine, şi deodată se simte rău, un om se simte aşa de sfânt dimineaţa…Priveşte oamenii care se roagă lângă Gange, sau în templu - priveşte la feţele lor, atât de frumoase. Cele mai urâte feţe devin frumoase atunci când există rugăciunea. Şi apoi priveşte-i la piaţă - chiar şi cea mai frumoasă figură arată urât. Trebuie să fi trecut la un moment dat prin punctul de mijloc - de la templu la piaţă trebuie să fi fost un punct de mijloc - dar ei nu au fost conştienţi.

Deci, ce este de făcut? Nu încerca să fii la mijloc. Eu nu spun să încerci puţină furie şi puţină compasiune împreună - nu. Nu spun să încerci să fii la mijloc - vei înnebuni. Eu spun să te mişti de la un pol la altul, dar mişcă-te atât de alert încât să poţi găsi punctul de mijloc din interior. În momentul în care găseşti punctul de mijloc, pentru prima oară devii stăpânul propriei tale vieţi. Până acum ai fost doar un sclav. Pentru prima oară eşti treaz - până acum ai fost pe jumătate adormit.

Şi a doua parte a întrebării:

NU AR FI MAI BINE SĂ URMEZ MINTEA ÎN TOATE EXTREMELE EI, CA SĂ POT EXPERIMENTA ASTFEL TOATĂ ABSURDITATEA EI?

Nimeni nu a fost în stare să experimenteze vreodată toată absurditatea minţii. Aceasta este infinită. Nu vei fi în stare să o experimentezi în întregime; este foarte creativă; ea continuă să creeze noi absurdităţi. Eşti în această existenţă de atâta timp, şi totuşi nu ai reuşit să experimentezi toată absurditatea ei. Nu eşti pentru prima dată pe planeta Pamânt, ai mai fost şi în trecut aici. Pot vedea vechile tale feţe, ascunse sub pielea ta proaspătă.

A fost un învăţător în vremea lui Buddha, în India; îl chema Prakuddha Katyayana. Era un învăţător rar. El se adresa întodeauna discipolilor săi ca unor bătrâni. Chiar şi un copil dacă venea să îl vadă pe Prakuddha Katyayana, el ar fi spus: „Ce faci, bătrâne?". Pentru că fiecare este atât de bătrân, mai bătrân ca Pământul. Pământul nu este atât de bătrân, doar…de fapt, este foarte tânăr, un adolescent. Dar tu eşti mai bătrân ca Pământul, ai mai fost şi pe alte planete. Eşti mai bătrân ca soarele. Ai fost aici de la începutul existenţei, altfel nu ar fi posibil - nu poţi să apari pur şi simplu deodată. Cum poţi să apari astfel? Ai fost aici tot timpul.

Unul din cei mai importanţi psihologi americani, William James, scria o carte care a devenit o piatră de temelie în istoria psihologiei şi a religiei. Numele cărţii este *Varietatea experienţelor religioase.* El a călătorit prin toată lumea pentru a aduna material pentru ea. Au fost scrise multe cărţi despre religie de atunci, dar nici una nu a mai atins acel vârf. William James a muncit mult la această carte. A venit şi în India - trebuia să o facă - dacă scrii o carte despre religie, atunci India devine o necesitate.

El a venit în India, şi s-a dus să vadă un înţelept în Himalaya. Nu dă numele lui; de fapt, înţelepţii nu au nume aşa că nici nu era nevoie. S-a dus la înţelept, şi i-a pus o întrebare. Citise o carte sfântă indiană în care se spune că Pământul este sprijinit de opt elefanţi albi.

Era încurcat - el era un logician- aşa că l-a întrebat pe înţelept: „Pare un lucru absurd. Pe ce se sprijină acei opt elefanţi? Cum sunt ei sprijiniţi?"

Înţeleptul a spus: „Pe alţi opt elefanţi albi şi mai mari."

William James a spus: „Dar asta nu rezolvă problema. Pe ce se sprijină acei opt elefanţi albi şi mai mari?"

Înţeleptul a a râs şi a spus: „Elefanţi peste elefanţi, elefanţi peste elefanţi, şi tot aşa. Poţi să întrebi în continuare”, a spus înţeleptul, „iar eu voi continua să răspund la fel - până la fund.”

Aşa că William James s-a gândit că ar mai putea să întrebe încă odată: „Şi pe ce se sprijină baza acestei lumi?” Înţeleptul a spus: „Bineînţeles, că pe opt elefanţi şi mai mari.”

Şi tot aşa - desigur că aşa trebuie să fie. Dacă te întorci înapoi, te vei descoperi din nou şi din nou şi din nou. Altfel, cum poţi să fii aici? Tu eşti sprijinit de viaţa ta trecută, de aceea eşti aici. Iar viaţa ta trecută este sprijinită pe o altă viaţă trecută - de aceea ai fost în acea viaţă. Şi acest lucru continuă la nesfârşit, şi nu poţi întreba: „Cum am ajuns aici prima oară?”. Nu ai venit niciodată pentru prima oară, pentru că şi înainte de asta erai. Chiar şi înainte de prima oară, te-ai sprijinit pe o viaţă anterioară - elefanţi peste elefanţi, elefanţi peste elefanţi. Hinduşii sunt cu adevărat minunaţi. Ei creează poveşti absurde, dar acele poveşti au înţelesuri şi semnificaţii profunde. Tu eşti aici doar pentru că tot trecutul - nu numai trecutul tău, ci tot trecutul existenţei - te sprijină. Tu eşti tot trecutul şi totuşi nu ai reuşit să epuizezi toate absurdităţile. Crezi că va fi posibil vreodată să epuizezi toate absurdităţile minţii? Nu, nimeni nu a fost vreodată în stare să o facă. Dacă devii conştient, chiar şi o zi este suficientă. Dacă rămâi inconştient, chiar şi milioane de vieţi nu sunt suficiente. Dacă devii conştient, chiar şi un singur moment este suficient pentru a vedea absurditatea minţii. Iar dacă continui să dormi şi să sforăi, atunci poţi să dormi şi să sforăi pe mai departe. Aşa ai fost în trecut, aşa poţi fi şi pe viitor.

Nu, dormind nu vei epuiza niciodată absurdităţile minţii. Nu spera; nu există nici o speranţă în acest sens. Acest lucru nu poate fi făcut. Este imposibil. Devino vigilent. Este timpul, de fapt este deja târziu. Devino vigilent, şi brusc vei putea vedea. Pentru că absurdităţile nu pot fi epuizate prin experimentare, ele pot fi epuizate doar prin experimentare conştientă. Doar prin experienţă nu le vei putea epuiza.

Iubeşti o femeie dar relaţia devine plictisitoare şi totul merge prost. Atunci începi să te gândeşti la altă femeie. Mintea spune: „Această femeie nu este potrivită pentru tine, dar există acolo o femeie potrivită. Încearcă să o găseşti. Te-ai încurcat cu femeia nepotrivită, de aceea a apărut problema.” Problema nu a apărut datorită acestei femei - ţine minte. Dacă eşti atent, vei vedea că problema a apărut din cauza dorinţei, nu din cauza acestei femei. Dar mintea spune: „Părăseşte această femeie, divorţează, mergi la altcineva.” Şi cu altcineva se întâmplă acelaşi lucru - mintea spune din nou, „Găseşte pe altcineva.” Şi o ţii tot aşa. Şi mintea va spera întotdeauna că va apare cineva într-o zi, şi totul va fi bine, şi vei fi în rai.

Nu s-a întâmplat, nu se va întâmpla. Altfel, nu ar mai fi nevoie de religie, nu ar mai fi nevoie de yoga, de Tao. Cu timpul, fiecare ar fi ajuns la viaţa corectă - dar nu se întâmplă niciodată. Dar speranţa continuă să câştige în dauna experienţei, şi până la sfârşit speri că într-o zi, cumva, totul va fi bine.

Speranţa este fundamentul tuturor absurdităţilor, iar existenţa este de aşa natură încât cu ignoranţa şi o minte adormită nu există nici o speranţă. Devino vigilent.

S-a întâmplat: Alexandru se îndrepta spre India. S-a întâlnit cu Diogene pe drum. Diogene era o fiinţă rară – dacă Diogene s-ar fi întâlnit cu Lao Tzu, ar fi stat unul lângă altul şi ar fi râs, ar fi râs, ar fi râs. Sunt de aceeaşi calitate amândoi.

Alexandru trecea. Auzise că Diogene era prin apropiere, aşa că s-a dus să-l vadă. Chiar şi Alexandru a fost impresionat de acest om. Chiar şi Alexandru s-a simţit mic pe lângă el. Diogene era un fakir gol, nu avea nimic, dar fiinţa sa era de aşa natură - atât de magnetică, atât de puternică - încât Alexandru a fost impresionat, foarte impresionat. Se spune că de fapt nu a mai fost niciodată impresionat aşa de tare de către un alt om.

El a întrebat care este secretul: „Cum ai ajuns aşa de puternic, fără să ai nimic? Iar eu sunt un cuceritor al lumii, aproape că am cucerit toată lumea. Doar puţin a mai rămas; în curând voi termina. Şi tu - un om gol, fără să ai nimic- care este secretul fericirii tale?

Se spune că Diogene ar fi spus: „Am renunţat la speranţă. Acesta este secretul. Şi îţi spun şi ţie: renunţă şi tu la ea; altfel, vei suferi mereu."

Alexandru a spus: „Voi veni la tine să învăţ secretul, dar nu acum. Acum sunt pe drum - jumătate din lume, mai mult de jumătate din lume am cucerit-o, dar a mai rămas ceva. Trebuie să devin un cuceritor al lumii, după aceea voi veni."

Diogene a spus: „Nimeni nu a ajuns vreodată un cuceritor al lumii. Una sau alta mereu rămân de făcut. Visul nu este niciodată complet şi dorinţa nu este niciodată împlinită. Dacă mă înţelegi cu adevărat şi dacă poţi să vezi cu adevărat că sunt fericit fără să mă preocupe să cuceresc întreaga lume, atunci şi tu poţi să fii fericit fără acest lucru."

Logic, intelectual, Alexandru a înţeles. Dar a spus: „Voi veni mai târziu. Acesta nu este timpul potrivit pentru mine."

Când pleca de la Diogene, acesta i-a spus: „Ţine minte, că vei muri înainte să fi cucerit lumea; toţi au murit, şi tu nu eşti o excepţie."

Şi s-a întâmplat. Alexandru nu s-a mai întors niciodată acasă. În timp ce se întorcea din India, a murit pe drum. Trebuie să-şi fi adus aminte de Diogene, acel fakir gol, în ultimele sale clipe.

Şi mai este o poveste; nu pot să garantez pentru ea. Există o poveste care spune că în aceeaşi zi a murit şi Diogene. Şi s-au întâlnit pe drumul spre lumea cealaltă, trecând peste răul care curge între lumea aceasta şi lumea cealaltă. S-au întâlnit pe acest râu. Diogene a început să râdă în hohote, şi a spus, „Uite, îţi aduci aminte, nebun ce eşti? Ai murit, şi ai murit la mijloc, şi victoria nu a fost completă."

Doar pentru a salva aparenţele, Alexandru a încercat şi el să râdă dar nu a putut. Doar pentru a da bine, a spus: „Da, este ciudat, întâlnirea dintre un împărat şi un cerşetor gol, pe acest râu. Poate că nu s-a mai întâmplat până acum, şi poate că nici nu se va mai întâmpla."

Diogene a râs şi mai zgomotos, şi a zis: „Ai dreptate, dar nu înţelegi cine este împăratul şi cine este sclavul. Şi cine este împăratul şi cine este cerşetorul - acest lucru nu îl ştii prea bine. Aici greşeşti, altfel ai dreptate: este întâlnirea dintre un împărat şi un cerşetor, dar eu sunt împăratul şi tu eşti cerşetorul. Ai cerut lumea întreagă, eşti cel mai mare cerşetor care a existat vreodată. Iar eu am trăit ca un împărat, dar uită-te ce s-a ales de imperiul tău..."

Acum chiar şi Alexandru era gol - pentru că totul trebuie lăsat pe acest mal - şi el se simţea foarte timid, şi ciudat, foarte stânjenit. Dar Diogene nu era stânjenit. El a spus: „Ştiind acest lucru foarte bine, că într-o zi voi ajunge gol, am aruncat hainele chiar eu. Acum priveşte ce stingherit eşti tu în faţa lui Dumnezeu. Eu voi sta râzând în faţa lui, iar tu te vei simţi vinovat şi stingherit şi toate cele. Totul este greşit în jurul tău."

Nu există nici o posibilitate să epuizezi absurdităţile. Nici măcar Alexandru nu le-a epuizat. Dacă vrei să le epuizezi, singura cale este să devii conştient. Cu cât eşti mai conştient, cu atât mai mult absurdităţile vor arăta ca absurdităţi. Când arată ca absurdităţi, când le vezi ca fiind absurde, te opreşti pur şi simplu. Nu le mai faci. Nu este nevoie să renunţi la nimic pe această lume - trebuie să fii conştient şi lucrurile inutile, fără sens, pleacă singure, de la sine.

A treia întrebare:

Întrebarea 3

FIECARE RELIGIE DEGENEREAZĂ ÎNTR-O INSTITUŢIE MORALISTĂ. ÎL LAUZI PE LAO TZU PENTRU CĂ NICI O RELIGIE NU A PUTUT LUA NAŞTERE DIN VIZIUNEA SA. CUM POT CEI CARE TE IUBESC SĂ EVITE O ASEMENEA DEGENERARE INSTITUŢIONALĂ A INSPIRAŢIEI TALE?

Dacă începi să eviţi, deja ai început să o creezi. Nu-ţi face griji pentru asta. Dacă trebuie să se întâmple o să se întâmple. Dacă nu trebuie să se întâmple, nu o să se întâmple. Dar nu-ţi face griji în această privinţă, pentru că dacă începi să te întrebi cum să o eviţi, înseamnă că deja iei de la sine înţeles faptul că o să se întâmple. Ai devenit deja conştient în sinea ta de acest lucru - iar asta o va ajuta să apară.

Buddha s-a străduit foarte mult pentru ca religia sa să rămână un fenomen viu şi nu o instituţie moartă. S-a străduit foarte mult - dar a dat greş. Cu cât s-a străduit mai mult, cu atât mai mult au încercat oamenii să creeze o instituţie în jurul lui.

Krishnamurti se străduie foarte mult - şi va da greş, pentru că aceasta este legea. De ce te străduieşti aşa de tare? Trebuie că te temi adânc în interior că se va produce. Şi dacă până şi Krishnamurti crede că se va întâmpla, se va întâmpla. V-am vorbit de multe ori despre legea efectului invers. Este o lege psihologică foarte profundă: fă ceva, şi exact opusul se va întâmpla. Aceasta este toată învăţătura lui Lao Tzu. El a spus: Vorbeşte despre ordine şi vei avea dezordine. Încearcă să îi faci pe oameni morali, şi vei avea imoralitate. Încearcă să îi faci pe oameni buni şi aceştia vor fi răi.

Şi ştiţi cu toţii că asta se întâmplă. Încearcă să îţi faci copilul un sfânt, şi vei crea prima revoltă în el împotriva ta. El va merge împotriva ta; va face exact ceea ce nu ai dorit să facă.

Nu s-a întâmplat niciodată cu Lao Tzu, pentru că el nu şi-a făcut griji niciodată pentru acest lucru. Dacă se întâmplă, este în regulă - ce poți să faci?

Când am plecat, am plecat. Orice se întâmplă, nu mai este treaba mea. Deci nu-ţi face griji pentru asta. Dacă se întâmplă, înseamnă că trebuia să se întâmple. Dacă nu se întâmplă, e bine; dacă se întâmplă, iarăşi e bine. Cine suntem noi ca să ne asumăm responsabilitatea pentru viitor? Cine suntem noi ca să decidem pentru viitor? Nu, nu se poate face asta. Renunţă pur şi simplu la idee. Nu-ţi face griji. Renunţă la idee complet şi nu te îngrijora. Nu încerca să o creezi şi nu încerca să o eviţi. Cât timp sunt aici, fii cu mine, sărbătoreşte alături de mine, delectează-te cu mine. Dă-mi voie să te ajut, permite-mi – şi atât. Când eu am plecat şi tu ai plecat, orice se întâmplă…cum putem noi să hotărâm şi de ce să ne facem griji pentru asta? Cât timp suntem aici ar trebui să folosim ocazia, uşa s-a deschis, calea a devenit vizibilă pentru tine – mergi pe ea, păşeşte pe ea; dacă oamenii vor crea sau nu o instituţie din ea, este decizia lor. Şi nu poate fi făcut nimic în această privinţă acum.

În ce priveşte viitorul, nu crea niciodată nici o îngrijorare, pentru că însăşi grija ta va crea efectul invers. Ai observat? – dacă mergi cu trenul, doar uită-te în jur. Poţi să îţi dai seama cine merge fără bilet, pentru că acela îşi face griji continuu din cauza controlorului - legea efectului invers. El arată temător, îngrijorat. De fiecare dată când cineva intră în compartiment, el pare surprins. Poţi să vezi pur şi simplu cine merge fără bilet - el îşi crează singur probleme în jurul lui.

Şi uneori se întâmplă să îţi iei bilet, dar să îţi cadă din buzunar fără să îţi dai seama. Nu ştii că nu ai bilet. Atunci mergi şi stai jos ca şi cum ai avea. Nimeni nu îşi poate da seama, nimeni nu te poate prinde; nici măcar controlorul nu va veni la tine. El ştie că trebuie să ai bilet. Oamenii sunt mereu surprinşi că atunci când au bilet nu vine nimeni să îi controleze, iar atunci când nu au bilet brusc apare controlorul, pentru că acesta a devenit conştient de această mică lege - că poţi să îţi dai seama cine e vinovat. Nu este nici o dificultate în asta. El nu poate fi natural, îşi creează singur propriile vibraţii nenaturale în jur. Imediat controlorul vine la el.

Nu-ţi face griji. Eşti aici; fenomenul este viu chiar acum, vibrează, îţi vorbeşte, te pătrunde, te ajută. Delectează-te pur şi simplu cu el. Şi dacă te delectezi şi devii tu însuţi un fenomen luminos în interior, alţii se vor delecta la rândul lor cu tine.

O religie vie este vie pentru că oamenii încă sunt luminaţi de ea, oamenii sunt încă conştienţi în ea. Dacă devii conştient alături de mine, îi poţi ajuta pe alţii să fie conştienţi alături de tine - este o reacţie în lanţ. Odată ce a dispărut conştienţa, dispare şi lanţul; apare o prăpastie, un interval în care nimeni nu este vigilent, nimeni nu este trezit - şi atunci religia este moartă. Atunci aceasta devine o sectă - hindusă, mahomedană, jainistă. Atunci devine o biserică - cu ritualuri, dar cu gesturi moarte.

Dar nu poate fi făcut nimic în această privinţă. Mai degrabă, un singur lucru poate fi făcut, şi acesta este - să nu îţi faci griji, pentru că poţi să-ţi iroseşti timpul gândindu-te la asta. Trăieşte doar în mine şi dă-mi voie să trăiesc în tine. În curând vei fi în stare…prin lumânarea ta aprinsă şi alte lumânări pot fi aprinse. Crează lanţuri şi acestea se vor mişca singure.

Şi nu te gândi niciodată la ziua de mâine. Viitorul nu este deloc de interes. Numai prezentul este.

A patra întrebare:

Întrebarea 4

SPUI CĂ SUNT O GOLICIUNE. DE CÂND SUNT AICI AM ÎNCEPUT SĂ ÎMI SIMT PROPRIUL CENTRU. CUM EXISTĂ CENTRUL ÎN GOLICIUNE?

Există. Nu pot să îţi explic cum sau de ce, este doar un fapt. Aşa cum ştiinţa spune că H_2O este apă…două părţi de hidrogen şi una de oxigen - doi atomi de hidrogen, un atom de oxigen - iar combinaţia este apă. Nu poţi să întrebi de ce. De ce nu trei părţi de hidrogen şi una de oxigen? De ce nu patru părţi de oxigen şi una de hidrogen? De ce H_2O şi nu altfel? Ştiinţa va da din umeri, va spune: ”Nu ştim. Pur şi simplu aşa este”.

Da, fiinţa ta interioară este o goliciune, şi totuşi un centru există. Ai văzut un ciclon? Vara, în India, sunt cicloane, tornade. Du-te şi priveşte după ce tornada a trecut: a tulburat fiecare particulă de praf dimprejur, dar chiar în centru nu există nici o tulburare. Chiar şi într-o tornadă există un centru, chiar şi în goliciune există un centru. Ajungi la el, este un fapt existenţial - nu există nici un cum.

Un băieţel se plimba alături de D.H. Lawrence în grădină, când a întrebat brusc: „De ce sunt copacii verzi?”.

D.H. Lawrence a spus: „Copacii sunt verzi pentru că sunt verzi.”

Nu poate fi spus nimic despre asta. Toate explicaţiile sunt inutile, pentru că poţi să spui, din cauza asta sau ailaltă - dar şi asta aduce în discuţie aceeaşi întrebare: De ce? Este absurd să existe un centru al goliciunii - este ilogic, iraţional. Dar viaţa este iraţională. Viaţa trebuie acceptată - viaţa nu poate fi forţată să accepte logica sau raţiunea ta.

Se întâmplă în fiecare zi în ştiinţă. Când Einstein a spus pentru prima oară că totul este relativ, chiar şi timpul este relativ, toată lumea ştiinţei a fost tulburată. Oamenii au început să întrebe: De ce? Cum? Un lucru foarte absurd pe care l-a spus Einstein a fost: dacă un călător merge în spaţiul infinit într-un vehicul care se deplasează mai repede decât viteza luminii - lumina se deplasează cu o sută optzeci şi şase de mii de mile pe secundă - dacă vehiculul se deplasează mai repede decât viteza luminii, sau chiar cu o viteză egală, şi dacă fiul tău merge într-o călătorie în

spaţiu, şi se întoarce după douăzeci şi cinci de ani, el va avea în continuare aceeaşi vârstă. Dacă ar pleca la vârsta de douăzeci şi cinci de ani, va rămâne la aceeaşi vârstă. Prietenii săi vor fi îmbătrânit cu cincizeci de ani aici pe pământ, dar el va rămâne la aceeaşi vârstă. Este absurd. Oamenii au început să întrebe, „Care este logica?". Einstein a spus, „Nu pot să spun care este logica, dar aşa este."

La o asemenea viteză nu poţi să îmbătrâneşti. E exact la fel cum la o sută de grade celsius apa se evaporează, atât. La o asemenea viteză nu poţi să îmbătrâneşti; vei rămâne acelaşi. Şi chiar şi mai absurd - dacă viteza poate fi dublată, te vei întoarce mai tânăr decât ai plecat. Dacă ai plecat la douăzeci de ani şi te întorci după zece ani, vei avea zece ani. Te vei deplasa înapoi în timp - pentru că, spune Einstein, îmbătrânirea depinde de viteză, de viteza pământului. Pământul se deplasează cu o anumită viteză; de această viteză depinde îmbătrânirea ta. Imposibil de crezut! Contradictoriu pentru orice logică!

Apoi fizicienii au pătruns în materie şi deodată, într-o zi, au descoperit că materia nu există. Aşa că au trebuit să spună că materia este alcătuită din vid; au trebuit să spună că materia nu este altceva decât vid condensat. Acest lucru pare ilogic. Cum poate vidul să fie condensat? Cum poate acest stâlp să fie creat din vid condensat? Dar acum fizica spune că aşa este. Iar natura şi existenţa nu urmează logica noastră. Ele au propriile lor căi, şi nu putem să impunem logica noastră asupra lor; logica noastră trebuie să urmeze căile lor. Acelaşi lucru este valabil în legătură cu spaţiul interior. Bineînţeles că logica spune: Cum poate vidul să aibă un centru? Logic, nu are cum. Când am ajuns pentru prima dată în acest centru, aceeaşi întrebare mi-a apărut şi mie: Cum se poate ca vidul să aibă un centru?

Pentru a avea un centru este nevoie de ceva - şi acesta e acolo, doar că nu ascultă de logica noastră. Acceptă-l, şi nu crea nici o problemă de logică în mintea ta, pentru că asta nu te va ajuta. Viaţa este ilogică. Tu eşti aici. Există vreo logică care să îţi spună de ce eşti aici? Dacă nu ai fi fost aici, ai fi putut întreba de ce nu eşti aici? Lucrurile sunt pur şi simplu. Nimic nu poate fi pretins, nimic nu poate fi contrafacut, nimic nu poate fi proiectat, nimic nu poate fi cerut. Când creşti în această înţelegere: că lucrurile sunt pur şi simplu - atunci apare o profundă acceptare. Atunci, chiar dacă acestea sunt ilogice, le accepţi. Nu lupţi, pluteşti. Nici măcar nu înnoţi - eşti pur şi simplu într-un abandon.

Şi treptat, treptat, tot mai multe secrete îţi sunt revelate. De aceea religia spune că viaţa este un mister, nu o problemă. O problemă poate fi rezolvată; un mister nu poate fi rezolvat niciodată. Cu cât rezolvi mai mult din el, cu atât devine mai misterios. Cu cât îl cunoşti mai bine cu atât simţi că mai este de cunoscut. Cu cât te apropii mai mult, cu atât eşti mai departe.

Upanişadele spun că Dumnezeu este şi aproape şi departe. De ce? Pentru că pe măsură ce te apropii simţi că e tot mai departe. Aproape că îl atingi- şi îl simţi foarte departe. Aproape că îl pătrunzi, eşti aproape în inima lui, şi totuşi misterul lui nu dispare. Dimpotrivă, misterul a devenit şi mai misterios. Şi asta e frumuseţea lui. Gândeşte-te doar la o lume în care toate misterele sunt rezolvate - cât de plictisitoare ar fi! Gândeşte-te doar la o lume care să fie absolut logică, raţională, matematică - cât de plictisitoare şi de monotonă ar fi aceasta! Atunci nu ar mai fi posibilă poezia, nu ar mai fi posibil romantismul, nu ar mai fi posibilă iubirea, şi nu ar mai fi deloc posibilă meditaţia.

Meditaţia înseamnă să intri în mister; iubirea înseamnă să baţi la aceeaşi uşă într-un mod diferit. Rugăciunea înseamnă de asemenea să permiţi misterul şi să nu lupţi cu el cu ajutorul minţii.

Totul este frumos pentru că totul este misterios, şi nu poţi să pui capăt acestui mister. Analizează dacă vrei să analizezi, dar fiecare analiză va crea mai multe probleme, mai multe mistere; răspunsul, răspunsul final, nu poate fi găsit. Şi este bine că nu poate fi găsit. Dacă este găsit, atunci ce mai rămâne? Atunci tot înţelesul şi toată semnificaţia sunt pierdute.

Eu nu sunt un filozof, absolut deloc; cel mult sunt un poet. Privesc viaţa şi îi accept fapticitatea. Dacă doi plus doi fac patru, e bine. Dacă doi plus doi fac cinci, e bine. Dacă doi plus doi fac trei, e bine. Eu am spus da. Şi asta înseamnă pentru mine să fii religios - să spui da, aşa este.

A cincea întrebare:

Întrebarea 5

ESTE DON JUAN, GURUL LUI CARLOS CASTANEDA, UN MAESTRU ILUMINAT?

Dacă ar fi existat cineva ca Don Juan, ar fi fost iluminat, ar fi fost ca şi Buddha sau Lao Tzu - dar nu există nici un Don Juan. Cărţile lui Carlos Castaneda sunt nouăzeci şi nouă la sută ficţiune - frumoasă, artistică, dar ficţiune. Aşa cum există ficţiuni ştiinţifice, există şi ficţiuni spirituale de asemenea. Există ficţiuni spirituale de mâna a treia şi ficţiuni spirituale de primă mână. Dacă vrei din cele de mâna a treia, atunci citeşte Lobsang Rampa; dacă vrei din cele de mâna a întâi, atunci citeşte Carlos Castaneda. El este un mare maestru - al ficţiunii.

Dar eu spun nouăzeci şi nouă la sută ficţiune. Un procent de adevăr există, ascuns pe ici pe colo; va trebui să îl găseşti. Este bine să îl citeşti chiar şi ca ficţiune. Nu-ţi bate capul cu ficţiunile lui Rampa, pentru că sunt gunoaie create de o minte mediocră - şi create bineînţeles pentru minţi mediocre. Dar pe Carlos Castaneda merită să-l citeşti. Dacă spun ficţiune, nu spun să nu-l citeşti, vreau să spun, citeşte-l cu mai multă atenţie, pentru că un procent de unu la sută este adevăr. Va trebui să-l citeşti foarte atent, dar nu îl asimila complet, pentru că este nouăzeci şi nouă la sută ficţiune.

Îţi poate ajuta creşterea - poate crea o dorinţă de a creşte. De asta spun că este frumos. Dar îţi poate împiedica creşterea de asemenea, dacă îl iei la valoarea de suprafaţă.

Acest om, Carlos, este într-adevăr viclean, foarte isteţ. Întâlneşti mai rar aşa isteţime - pentru că e foarte uşor să creezi o ficţiune ştiinţifică, nu este nevoie de foarte multă imaginaţie, dar pentru a crea o ficţiune spirituală este foarte, foarte greu; ai nevoie de o minte foarte artistică şi imaginativă. Pentru că dacă nu cunoşti cum stau lucrurile, cum ai putea măcar să ţi le imaginezi? De aceea spun că unu la sută este adevăr. Pe acel unu la sută el a fost în stare să creeze un mare edificiu. Pe acel unu la sută el a fost în stare să proiecteze multă ficţiune. Pe acea părticică de adevăr el a făcut întreaga casă, un palat minunat- un basm. Dar acel unu la sută de adevăr există, altfel ar fi fost imposibil.

Deci unu la sută din Don Juan trebuie să fie acolo, într-un fel sau altul. El trebuie să fi întâlnit pe cineva; poate că numele său era Don Juan, poate că nu, acest lucru nu este important, nu contează. Carlos s-a întâlnit cu o fiinţă superioară lui, s-a întâlnit cu o fiinţă care cunoştea anumite secrete. Poate că el nu le-a realizat, poate că le-a furat, poate că doar le-a împrumutat de la altcineva. Dar el s-a întâlnit cu cineva care avea anumite dovezi ale vieţii spirituale şi el a fost în stare să creeze imaginaţie în jurul lor. Şi imaginaţia este posibilă dacă foloseşti drogurile ca ajutor - e foarte uşor, pentru că drogurile nu sunt decât un ajutor pentru imaginaţie.

Acest om s-a întâlnit cu o fiinţă care ştie ceva, şi apoi, prin droguri, LSD, şi altele, a proiectat acel mic adevăr în lumile imaginare. Astfel este creată toată ficţiunea sa. Este o călătorie a drogurilor, dar un experiment bun în sine. Şi când spun toate aceste lucruri nu îl condamn pe Carlos. De fapt am ajuns să îl iubesc pe acest om. Este un zbor rar al imaginaţiei, şi dacă este sută la sută ficţiune, atunci însuşi Carlos este o fiinţă rară. Dacă nu s-a întâlnit deloc cu nimeni, atunci trebuie că are acel unu la sută de realitate în el însuşi. Pentru că altfel este imposibil - poţi să construieşti o casă numai dacă ai o fundaţie, chiar şi o casă imaginară are nevoie cel puţin de o

fundaţie reală. Poţi să faci o casă din cărţi de joc, dar cel puţin pământul pe care stă aceasta este necesar. Cel puţin acesta este adevărat.

Aşa că citeşte, pentru că va trebui să îl citeşti. Fiecare epocă are ficţiunile ei, poveştile ei; trebuie să treci prin ele. Va trebui să le citeşti. Nu îl poţi evita pe Carlos Castaneda. Dar adu-ţi aminte că numai unu la sută este adevăr, şi va trebui să îl găseşti.

Dacă ai citit cărţile lui Gurdjieff, mai ales „TOTUL ŞI TOATE”, atunci poţi să devii un artist în găsirea adevărului, cum să separi pleava de grâu. Dacă nu ai citit „TOTUL ŞI TOATE”, este un bun început. Mai întâi ar trebui să citeşti „TOTUL ŞI TOATE”, a lui George Gurdjieff, şi apoi poţi să citeşti şi cărţile lui Carlos Castaneda. Este un antrenament foarte dificil să citeşti cărţile lui Gurdjieff; de fapt, nu mai mult de o duzină de oameni în întreaga lume au citit această carte, „TOTUL ŞI TOATE”, complet. Este dificil. Este o carte de o mie de pagini, iar Gurdjieff este un maestru în a ascunde lucrurile. Continuă să spună lucruri irelevante, inutile, poveşti în interiorul altor poveşti - sute de pagini, şi apoi un rând de adevăr, dar merită căutat, este un diamant. Sute de pagini de gunoi, dar apoi vine un diamant - merită căutarea.

Dacă poţi găsi diamantele la Gurdjieff va fi un excelent antrenament pentru tine. Apoi poţi găsi şi la Carlos Castaneda ce este adevărat şi ce nu. Altfel poţi deveni victima unei ficţiuni. Şi cred că mulţi americani, în special, hoinăresc prin Mexic în căutarea lui Don Juan. Prostesc!

A şasea întrebare:

Întrebarea 6

ASEMENEA LUI TILOPA ŞI LUI BODHIDHARMA, CREZI CĂ VA TREBUI SĂ PĂRĂSEŞTI INDIA PENTRU A-ŢI GĂSI UN SUCCESOR POTRIVIT?

Nebunilor! Nu vedeţi că am părăsit deja India? Eu nu mai sunt aici în India.

Şi ultima întrebare…Chinmaya a pus această întrebare mai multe zile în continuu, şi eu am evitat-o. Dar acum este timpul. El a întrebat:

TOŢI ILUMINAŢII AU CHELIE?

Şi acum nu mai pot să evit întrebarea, pentru că în efortul de a deveni chel, el s-a ras în cap.

Nu există nici o legătură, deci nu mai încerca să fii chel.

Oamenii cu chelie sunt foarte isteţi, ei creează zvonuri despre ei. Un astfel de zvon pe care l-au creat în toată lumea este că ei sunt mai potenţi din punct de vedere sexual decât oricine altcineva. Bineînţeles că oamenii cu chelie nu sunt atractivi din punct de vedere sexual; ei trebuie să creeze zvonuri în jurul lor. Peste tot, în toate ţările, există părerea că cei cu chelie sunt mai sexuali, mai potenţi din punct de vedere sexual, decât oricine altcineva. Acesta e un truc.

Dar acum să creezi alt zvon, cum că cei cu chelie sunt singurii oameni care se iluminează, ar fi prea mult!

Capitolul 7. DESPRE UTILITATEA NEFIINŢEI

17 iunie 1975 am, Buddha Hall

DESPRE UTILITATEA NEFIINŢEI

TREIZECI DE SPIŢE SE UNESC ÎN JURUL BUTUCULUI;

DIN NEFIINŢA LOR (DIN PIERDEREA INDIVIDUALITĂŢII)

APARE UTILITATEA ROŢII.

FRĂMÂNTĂ LUTUL PENTRU A FACE UN VAS;

DIN NEFIINŢA SA (GOLUL DIN VAS)

APARE UTILITATEA VASULUI.

TAIE UŞI ŞI FERESTRE IN CASĂ (ÎN ZID)

DIN NEFIINŢA LOR (SPAŢIUL GOL)

APARE UTILITATEA CASEI.

DE ACEEA PROFITĂM DE EXISTENŢA LUCRURILOR

ŞI DE NEFIINŢA LOR SUNTEM SLUJIŢI.

Cel mai adânc miez al fiinţei este nefiinţa. Fundamentul fiinţării este nimicul. Şi când spun nimicul nu vreau să spun nimic - ci doar absenţa oricărui lucru[6].

Forma există pe baza non-formei. Forma iese din non-formă aşa cum valurile apar din mare, şi apoi forma se întoarce, se dizolvă din nou în non-formă. Numele apare din ceea ce este fără nume, şi cade din nou, se întoarce la sursa originară, devine din nou fără de nume. Viaţa se naşte din moarte şi se întoarce în moarte din nou. Lucrul elementar ce trebuie ţinut minte este că aceşti opuşi nu sunt opuşi, ci sunt complementari. Moartea nu este împotriva vieţii, non-existenţa nu este împotriva existenţei, nefiinţa nu este împotriva fiinţei. Ele sunt două polarităţi ale aceluiaşi fenomen, care transcende orice înţelegere.

Uneori se exprimă pe sine ca fiinţă, alteori ca nefiinţă, dar este acelaşi lucru ce se exprimă în ambele cazuri. Acest lucru trebuie înţeles cât mai profund posibil, pentru că toată *sadhana* voastră, tot efortul vostru pentru înţelegerea supremă, depinde de el. Dacă nu eşti pregătit să devii nefiinţă, nu vei deveni niciodată o fiinţă reală, autentică. Pare un paradox.

Iisus le spune discipolilor săi: „Dacă nu te pierzi pe tine însuţi, nu te vei câştiga. Dacă te agăţi de tine însuţi vei fi distrus, dacă nu te agăţi vei fi salvat." El spune că dacă te îndrepţi spre nefiinţă, doar atunci este salvată fiinţa.

[6] *No-thingness*" (nimic-nicie) în limba engleză.

În India există o parabolă foarte veche şi foarte frumoasă, în Upanişade.

Un mare înţelept, Uddalaka, a fost întrebat de fiul său, Svetketu, „Tată, cine sunt eu? Ce este ceea ce există în mine? Încerc şi încerc, meditez iar şi iar, dar nu reuşesc să îl găsesc."

Svetketu era un copil mic, dar el a pus o întrebare foarte, foarte dificilă. Dacă altcineva ar fi pus întrebarea, Uddalaka ar fi putut răspunde uşor, dar cum să ajuţi un copil să înţeleagă? Şi acesta punea cea mai grea problemă care există.

Uddalaka a trebuit să creeze un instrument. El a spus: „Du-te acolo, unde vezi copacul acela, şi adu un fruct din el."

Copilul a fugit; a adus un mic fruct din copac.

Tatăl a spus: „Acum taie-l. Ce vezi în interiorul lui?"

Copilul a spus: „Milioane de seminţe mici."

Tatăl a spus: „Acum alege o sămânţă şi taie-o. Ce vezi acum în interiorul ei?"

Copilul a spus: „Nimic".

Tatăl a spus: „Din acest nimic răsare copacul cel mare. În sămânţă, exact în centru este nimicul. Taie-o – nu este nimic, şi din acest nimic apare fiinţa acestui mare copac. Şi acelaşi lucru este valabil şi cu tine, Svetketu." Şi astfel s-a născut una dintre cele mai măreţe afirmaţii rostite vreodată de o fiinţă umană: *„Tat-Tvam-Asi, Svetketu"- „Acesta eşti tu, tu eşti acela, Svetketu."*

Şi tu eşti acel nimic care există chiar în inima sămânţei. Până nu găseşti această nefiinţă în interiorul tău, nu vei ajunge la adevărul autentic. Poţi să te mişti printre teorii, poţi să filozofezi, dar nu îl vei realiza.

Băiatul a meditat asupra nimicului din interiorul său, şi a devenit foarte tăcut. A contemplat, s-a bucurat de acest nimic, l-a simţit foarte profund. Dar apoi din nou a apărut o întrebare. După câteva zile a venit din nou la tatăl său şi i-a spus: „Pot să simt, dar totuşi lucrurile nu sunt foarte clare, sunt vagi, ca şi cum o ceaţă înconjoară totul. Pot să văd că din nimic se naşte totul, dar cum se îmbină nimicul cu lucrurile? Cum se îmbină fiinţarea cu nimicul? Cum se îmbină fiinţa cu nefiinţa? Ele sunt paradoxale."

Tatăl era din nou în dificultate - de fiecare dată când copiii pun întrebări, este foarte dificil să le răspunzi. Aproape nouăzeci şi nouă la sută din răspunsurile pe care adulţii le oferă copiilor sunt false - doar instrumente care să salveze aparenţele. Păcăleşti. Dar Uddalaka nu dorea să-şi păcălească copilul. Iar curiozitatea sa nu era doar curiozitate, era o căutare profundă. El era într-adevăr preocupat. Poate corpul său era de copil, dar sufletul său era vechi. Trebuie să fi luptat în trecut, încercând din răsputeri să pătrundă în acest mister. El nu era doar curios, era cu cu adevărat interesat. Nu era doar o întrebare rătăcită în minte, era ceva foarte adânc înrădăcinat în el.

Tatăl i-a spus: „Du-te şi adu o cană cu apă."

Băiatul a adus o cană cu apă.

Apoi tatăl a spus: „Acum du-te şi adu puţin zahăr."

A adus zahărul, iar tatăl i-a spus: „Acum amestecă-le."

Zahărul s-a dizolvat în apă, şi tatăl i-a spus: „Acum, poţi să separi zahărul de apă?"

Băiatul a spus: „Acum este imposibil. Nu pot să văd nici măcar unde a dispărut zahărul."

Tatăl a spus: „Încearcă."

Băiatul s-a uitat, dar nu a văzut nici o urmă de zahăr; acesta se dizolvase, devenise apă."

Apoi tatăl a spus: „Gustă." Băiatul a gustat. Era dulce. Şi tatăl a spus, „Priveşte, exact aşa. Poate că nu poţi să spui ce este fiinţa şi ce este nefiinţa; ele se topesc una în alta aşa cum se întâmplă cu apa şi zahărul. Poţi să guşti şi să spui că această apă conţine zahăr. Poate că nu eşti capabil să le separi acum - de fapt, nimeni nu le poate separa, pentru că ele nu sunt separate."

Apa şi zahărul pot fi separate- acestea au fost doar un instrument pentru a-l face pe copil să înţeleagă - dar nefiinţa şi fiinţa nu pot fi separate, viaţa şi moartea nu pot fi separate. Este imposibil. Ele nu sunt separate, cum ai putea să le separi? Ele există întotdeauna împreună. De fapt să spui că există împreună nu este în întregime corect, pentru că însuşi cuvântul „împreună" poartă în sine conceptul de doime.

De unde ai venit? Te-ai gândit vreodată la această problemă simplă? – de unde ai venit? Din nimic. Încotro te îndrepţi, unde te duci? Înspre nimic. Din nimic înspre nimic…şi chiar între două nimicuri apare fiinţa. Râul fiinţei curge între două maluri de nimic. Fiinţa este frumoasă, dar nefiinţa este de asemenea frumoasă. Viaţa este bună, dar moartea este de asemenea bună - pentru că viaţa nu poate exista fără moarte. În mod normal te gândeşti că moartea este împotriva vieţii, că o distruge. Nu, te înşeli. Fără moarte, viaţa nu poate exista nici măcar un singur moment. Ea o sprijină. Este la baza ei. Pentru că poţi muri, de aceea poţi să trăieşti.

Viaţa şi moartea nu sunt două lucruri, ci două aripi - două aripi ale aceluiaşi fenomen. Ştiinţa a considerat întotdeauna că religia vorbeşte în paradoxuri, că este iraţională, ilogică. Dar chiar în ultimii ani, în ştiinţă, mai ales în fizică, a apărut un fenomen care vă poate ajuta să înţelegeţi această întâlnire dintre fiinţă şi nefiinţă. Fenomenul se numeşte gaura neagră. Ştiinţa a ajuns cumva să simtă faptul că în spaţiu există unele locuri care sunt găuri, găuri negre - nefiinţe. La început era dificil de conceput aşa ceva, dar acum, treptat., treptat, conceptul devine din ce în ce mai clar - pentru că ştiinţa simte şi ea că tot ce există are un opus. Cum poate să fie existenţa fără non-existenţă? Viaţa există cu moartea, iubirea există cu ura, compasiunea cu ura – cum poate existenţa să fie, fără ca non-existenţa să fie şi ea acolo, cumva implicată în ea? Trebuie să fie acolo. Au cercetat, şi acum un om a luat premiul Nobel pentru că a descoperit găurile negre. Găurile negre sunt găuri non-existenţiale în spaţiu, unde nu este nimic, nici măcar spaţiul. Şi acestea sunt fenomene foarte periculoase, pentru că dacă ceva întră în într-o gaură neagră dispare pur şi simplu, pentru că gaura neagră transformă totul în non-existenţă.

Descoperirea găurilor negre a rezolvat multe mistere.

Doar acum câţiva ani s-a întâmplat în America: un avion al armatei zbura pe cer. Exista comunicare cu avionul, apoi brusc aceasta a încetat. Un alt avion a fost trimis să îl caute: ce se întâmplase? Exact după aceeaşi perioadă de timp, după o jumătate de oră, al doilea avion a întrerupt şi el comunicarea.

Acum era ceva periculos. Aşa că au mai fost trimise trei avioane, împreună, în aceeaşi direcţie, pentru a le găsi pe primele două. Şi exact după o jumătate de oră aceste trei avioane au fost şi ele pierdute, comunicarea s-a întrerupt. Şi nu s-a mai auzit nimic de aceste avioane, ce s-a întâmplat cu ele. Nu au lăsat nici măcar o urmă înapoi. Dacă s-ar fi prăbuşit atunci ar fi fost găsite. Nu puteau să zboare la nesfârşit…ce s-a întâmplat? Acum se bănuieşte că au dat brusc de o gaură neagră; au intrat pur şi simplu în gaura neagră şi au dispărut.

O gaură neagră înseamnă puterea non-existenţei, puterea nefiinţei. Dacă eşti prins în ea, totul dispare pur şi simplu, nu rămâne nici o urmă în spate, pentru că materia devine non-materie - te de-materializezi.

Aţi auzit cuvântul „materializare"; aţi auzit de miracole, că au fost oameni care să poată materializa lucruri din nimic. Dar nu aţi auzit cuvântul „dematerializare", că lucrurile pot să se ducă pur şi simplu în non-materie, să dispară pur şi simplu.

S-a întîmplat de multe ori. Odată un vapor care transporta şapte sute de oameni a dispărut pur şi simplu - un vapor atât de mare! Când a trecut prin ultimul port, totul era în regulă; nu a mai ajuns niciodată la următorul port. Şi distanţa nu era foarte mare, era foarte scurtă. Dacă nava s-ar fi scufundat, cu şapte sute de oameni la bord, trebuie să fi supravieţuit cineva. Şi dacă nimeni nu a supravieţuit, atunci rămăşiţele navei ar fi fost găsite. Dar nu s-a descoperit nimic, niciodată. A dispărut pur şi simplu. Trebuie să fi dat de o gaură neagră plutitoare.

Asta se întâmplă în fiecare zi, dar când lucrurile au loc zilnic uiţi de ele. Brusc moare cineva. Ce s-a întâmplat? El a intrat în gaura neagră. Doar cu un minut înainte era în regulă - respira, vorbea, era viu, conştient - şi doar o secundă după aceea, nu a mai rămas nimic, doar un corp în descompunere. Ce s-a întâmplat? Ceva s-a dus în non-existenţă. Moartea este gaura neagră.

Oamenii de ştiinţă spun că şi stelele se nasc şi mor. Trăiesc milioane de ani, dar asta e mai puţin important. Ele se nasc - de unde vin? Chiar acum se nasc multe stele. Câţi copii se nasc în maternităţi tot atâtea stele apar. Ele vin din neant. Materia nu exista înainte; era doar spaţiu infinit, şi apoi, brusc, o nebuloasă ia fiinţă - fumul ia naştere din nimic. Fumul începe să se adune, să se condenseze, începe să devină din ce în ce mai solid. Durează milioane de ani. La fel cum un copil are nevoie de nouă luni pentru a se naşte, neantul are nevoie de milioane de ani pentru a se condensa şi a deveni o stea. Apoi, timp de milioane de ani steaua este vie, şi apoi moare. Atunci din nou se dispersează, treptat, treptat, devine tot mai puţin solidă, devine vapori, fum. Timp de milioane de ani rămâne pe patul morţii, şi apoi într-o zi steaua a dispărut. Locul unde a fost steaua va fi acum o gaură neagră; a devenit non-existenţial. Acum, dacă te întâlneşti cu această gaură neagră vei fi pur şi simplu absorbit în ea. Când gaura neagră absoarbe o întreagă stea…ce fenomen imens!

Soarele nostru este o stea medie. Este de şaizeci de mii de ori mai mare decât Pământul. Dacă soarele nostru - de şaizeci de mii de ori mai mare decât Pământul - moare…şi va muri într-o zi. Oamenii de ştiinţă spun că ar mai putea să trăiască aproximativ patru mii de ani. Pentru că este deja bătrân, bolnav, trebuie spitalizat - dar nu există spitale pentru stele. Este pe moarte. Patru mii de ani îi va lua, apoi, într-o zi, nu va mai fi. Mai întâi va dispare lumina, apoi va dispare materia, şi apoi va deveni o gaură neagră. Spaţiul unde era odată soarele şi acum nu mai este, va fi un vârtej imens al neantului. Dacă pământul este prins în el - gata. Într-o singură clipă te va zdrobi - nimic în nimic.

Şi sunt stele mai mari, steaua noastră este una medie. Milioane de sori mari există în existenţă, mulţi dintre ei au murit deja. În călătoriile spaţiale, să mergi pe lună nu este nimic - dar odată ce ieşim din sistemul solar, atunci vor apare probleme, pentru că atunci nava ta se poate întâlni cu orice gaură, şi nu poţi să ştii asta dinainte. Nava ta poate fi pur şi simplu înghiţită şi nu se va mai auzi nimic de ea vreodată. Aceste găuri negre sunt cealaltă parte a existenţei: ele sunt non-existenţa. Şi trebuie să fie aşa, pentru că existenţa trebuie să fie echilibrată de non-existenţă.

Lao Tzu crede enorm în non-existenţă. El este primul care duce folosul non-existenţei la gloria supremă. Bineînţeles că el nu ştia de găurile negre, altfel ar fi vorbit despre ele. El era un om simplu, trăind într-un sat, trăind viaţa obişnuită a unui ţăran - brută, simplă, nu foarte cultivată şi civilizată. El era împotriva civilizaţiei, era pentru natură. El are doar analogii simple: roata. El spune că butucul roţii, pivotul acesteia este gol, dar întreaga roată depinde de el.

Este numit butucul roţii - de ce? Pentru că este exact la fel ca butucul ce există în om. Foarte aproape de ombilic, japonezii spun că există un punct care se numeşte *hara*. *Hara* este gaura neagră din corpul tău. Japonia a descoperit, urmând ideea lui Lao Tzu, că undeva în corp, moartea are o casă. Moartea nu vine din afară, nu este un accident, aşa cum cred oamenii. Oamenii spun că moartea se apropie. Nu, moartea nu se apropie, moartea creşte în interiorul tău; nu înseamnă că undeva pe drumul vieţii te întâlneşti brusc cu moartea. Dacă ar fi fost aşa, atunci se puteau inventa metode pentru a evita moartea, pentru a o păcăli, sau să nu te duci în acel loc unde te aşteaptă moartea, să o ocoleşti, sau să trimiţi pe altcineva în locul tău. Ar fi existat această posibilitate dacă moartea ar fi fost un fenomen exterior, care ţi se întâmplă din afară. Dar moartea este purtată în interiorul tău ca o sămânţă. Ea se naşte odată cu tine, da fapt a existat cu mult înaintea ta. Tu ai ieşit din ea.

Moartea trebuie să aibă un punct undeva în corpul tău. Deci japonezii au cercetat trupul să vadă unde se află gaura neagră. Este chiar sub ombilic. La aproximativ cinci centimetri sub

ombilic există punctul morţii. Este un punct foarte subtil. Probabil ca aţi auzit de cuvântul *harakiri*; cuvântul vine din *hara.* Hara înseamnă gaura neagră din interiorul corpului, şi *harakiri* înseamnă sinucidere, să foloseşti acea gaură neagră.

Japonezii au devenit foarte eficienţi în a se sinucide; nimeni nu o face aşa de eficient ca ei, pentru că ei au descoperit punctul exact al morţii. Cu un mic cuţit ei penetrează *hara;* nici măcar o singură picătură de sânge nu curge. Sinuciderea este fără vărsare de sânge, şi nu este simţită nici o durere, nici o suferinţă - viaţa dispare pur şi simplu. Ei au atins direct gaura neagră din corp, punctul morţii. Dacă îţi tai gâtul vei muri, dar vei suferi mult - pentru că de la gât la *hara* distanţa este mare; moartea trebuie să străbată această distanţă. Deci dacă cuiva îi este tăiat capul, corpul său va rămâne în viaţă pentru câteva momente; continuă să tremure şi să pulseze, pentru că nu ai penetrat direct *hara.* Japonezii se pot sinucide aşa de uşor şi aşa de tăcut încât dacă vezi un om care şi-a făcut *harakiri*, care s-a sinucis, nu vei vedea nici un semn al morţii pe faţa sa; faţa sa va arăta mai vie ca niciodată. El a dispărut pur şi simplu în gaura neagră, fără să opună rezistenţă.

Acel *hara* din corp este non-existenţa. Este absenţa, este un neant. Şi toată practica taoistă înseamnă să fii atent la *hara*. Ei au creat un tip special de respiraţie pentru asta; îi spun respiraţie abdominală. Nu poţi să găseşti un om mai tăcut decât un taoist care a practicat respiraţia abdominală şi s-a pus în armonie cu ea.

Voi respiraţi din piept. Peste tot în lume există respiraţia din piept, o respiraţie superficială. Poate că din cauza fricii de moarte nu respiraţi din abdomen, pentru că atunci când respiri din abdomen respiraţia merge până în *hara.* Atunci atingi moartea. Din teama de moarte practicaţi respiraţia superficală. Ţine minte, de fiecare dată când îţi este teamă, respiraţia ta va deveni superficială. De fiecare dată când frica pune stăpânire pe tine, nu vei putea să respiri profund – imediat, respiraţia ta devine superficială. Orice frică este în esenţă o frică de moarte; poate că nu eşti conştient în întregime de asta, dar corpul tău ştie unde este moartea: nu te duce acolo. Corpul tău este înţelept, mai înţelept decât mintea ta - trebuie să fie, pentru că mintea este un nou-venit. Corpul a existat de mai multă vreme, a trecut prin milioane de vieţi, vieţi fără minte, şi a acumulat multă înţelepciune. De fiecare dată când îţi este teamă ţi se opreşte respiraţia, sau respiri foarte superficial, de teamă să nu te apropii de moarte.

Respiraţia profundă absoarbe moartea în viaţă, respiraţia profundă creează o punte între viaţă şi moarte; teama dispare. Dacă poţi să respiri adânc prin abdomen atunci frica va dispare complet. De aceea japonezii pot să se sinucidă mult mai uşor decât oricine altcineva. Pare ca o joacă. Ei se pot sinucide pentru lucruri simple, pe care nimeni nu le poate înţelege, pentru că ei ştiu că viaţa şi moartea nu sunt separate, ele sunt una. Moartea este şi viaţă - cealaltă faţă a aceleiaşi monede. Este odihnă.

Dacă respiri profund vei simţi calmul răspândindu-se în tot corpul - o relaxare, o stare netensionată a lucrurilor. Ai observat vreodată un copil mic respirând? El respiră din abdomen. Poţi să urmăreşti şi vei vedea. Aşa vroia Lao Tzu să respire toată lumea. Aceasta este yoga taoistă: asemenea unui copil, abdomenul se ridică şi se lasă, iar pieptul rămâne complet neafectat, ca şi cum pieptul nu are nimic de-a face cu respiraţia - şi nu are nimic de-a face cu respiraţia.

Dar sunt multe probleme: frica de moarte - nu poţi respira profund, *hara* este acolo. Şi chiar lângă *hara* este punctul vieţii, pe care voi îl numiţi centrul sexual – şi acesta este un motiv de frică. Dacă respiri profund apare sexul. Deci, oamenii care au ajuns să se teamă de sex nu pot respira profund. Dacă respiri profund, vei simţi imediat că sexul reprimat a devenit din nou viu, începe să curgă prin venele şi sângele tău. Şi bineînţeles că aşa trebuie să fie: centrul vieţii ar trebui să fie exact lângă cel al morţii. *Hara,* centrul morţii, şi sexul, centrul vieţii, sunt atât de aproape unul de altul încât aproape că se ating - două feţe ale aceleiaşi monede. De aceea oamenii se tem şi în sex, pentru că moartea începe să pulseze odată cu sexul. O experienţă sexuală autentică este şi o experienţă a morţii: mori. De aceea se tem oamenii aşa de mult de sex, de femei; Nu am întâlnit

prea mulţi oameni care să nu se teamă de femei. Teama…femeia ţi-a dat naştere, trebuie să poarte şi moartea ta.

Priviţi la concepţia hindusă despre Kali, despre mama Kali. Ea este atât viaţă cât şi moarte, cel ce dă şi cel ce ia. O femeie minunată, dar neagră, neagră ca moartea; o femeie frumoasă, dar periculoasă – atât de periculoasă încât dansează pe corpul propriului ei soţ, aproape ucigându-l. Shiva stă întins acolo, iar ea dansează pe trupul lui, aproape zdrobindu-l. Şi ea poartă o ghirlandă de cranii, iar într-una din mâini are un cap tăiat, tăiat proaspăt, cu sângele şiroind din el. În Occident nu înţeleg de ce o mamă trebuie să fie aşa de periculoasă, de ce o femeie frumoasă ar trebui descrisă într-un mod atât de periculos şi teribil şi oribil. Hinduşii ştiu mai bine. Ei au pătruns în misterul vieţii mai bine ca oricine altcineva. Ei ştiu că viaţa şi moartea sunt atât de apropiate, atât de apropiate încât aproape se contopesc. Şi când centrul sexual începe să vibreze şi să-şi răspândească valurile sale în corpul tău, centrul morţii începe şi el să vibreze. Din acest motiv orgasmul a ajuns doar un cuvânt. Nu obţii orgasmul în sex – nu poţi. Dacă nu accepţi moartea nu poţi să obţii orgasmul, pentru că orgasmul înseamnă să pierzi total controlul, înseamnă să-ţi pierzi complet mintea, orgasmul înseamnă că tot corpul pulsează în extaz, fiecare fibră şi fiecare celulă din el. Tot corpul celebrează într-un extaz necunoscut, iar mintea nu mai este cea care controlează şi manipulează.

Bărbatul poate obţine doar un orgasm local – care nu este altceva decât ejaculare, nu este deloc un orgasm. Pentru că dacă orgasmul pune stăpânire pe tine, tu nu mai eşti acolo – eşti posedat de viaţă şi de moarte totodată. Şi teama te acaparează. Timp de mii de ani femeile nu au atins orgasmul. Chiar şi acum, în India, nu văd nici măcar doi la sută din femei care să ajungă la orgasm. Doar în ultimii ani a devenit bărbatul conştient că femeia poate atinge orgasmul – a fost un lucru reprimat, pentru că dacă femeia atinge orgasmul va înnebuni aşa de tare încât va deveni Kali. Va fi aşa de nebună de extaz încât poate că va începe să danseze pe pieptul tău şi nu va mai fi ea însăşi. Va fi altceva – o forţă a naturii, o tornadă, o furtună. Va plânge şi va râde şi nimeni nu va şti ce se va întâmpla; toţi vecinii vor şti că o femeie a atins orgasmul.

Şi sexul este o treabă atât de intimă – l-am transformat în ceva atât de ascuns şi secret, în întuneric. Partenerii nici măcar nu se văd între ei, iar femeia a fost învăţată să rămână total pasivă, nemişcată, din cauza fricii. Pentru că odată ce cunoaşte frumuseţea nebuniei, atunci va deveni de necontrolat. Va fi imposibil pentru orice bărbat să o satisfacă, pentru că o femeie poate atinge orgasme multiple, pe când bărbatul poate avea unul singur. O femeie poate atinge în câteva minute cel puţin şase orgasme - între şase şi şaizeci. Va fi imposibil pentru orice bărbat să satisfacă o femeie, şi ea o va lua complet razna pentru că este naturală - mai bine să o reprimi.

Sexul a fost reprimat ca o parte a morţii. Doar două lucruri au fost reprimate în lume: sexul şi moartea. Şi aceasta este observaţia mea: de fiecare dată când o cultură reprimă sexul, nu mai reprimă aşa mult moartea, pentru că nu mai este nevoie – doar reprimarea sexului este suficientă. Dacă reprimi una din ele le reprimi pe amândouă, pentru că ambele merg împreună – şi amândouă trebuie eliberate. După aceea trăieşti din plin, dar trăieşti mereu la limita morţii. Devii o fiinţă, dar eşti mereu în căutarea nefiinţei. Şi în asta constă frumuseţea, şi oroarea de asemenea. De fapt, cu totul natural, lucrurile frumoase sunt şi înfricoşătoare.

Dumnezeu nu este doar frumos; Dumnezeu este şi înfricoşător. El nu este doar un mister, nu este doar *mysterium*, este şi *tremendum*; nu este doar viaţă, este şi moarte. Şi odată ce ţi-ai reprimat fiinţa sau nefiinţa ta, renunţi la punţi; atunci nu mai poţi să ajungi la existenţă. Fii precum existenţa, doar atunci puntea este acolo; atunci eşti legat şi unit cu ea.

În Occident, după Freud, au permis sexului o anumită libertate, dar acum au devenit mai represivi cu moartea. În Occident nimeni nu vorbeşte de moarte – ca şi cum nu s-ar întâmpla. Există chiar şi profesionişti care lucrează cu cadavrul ca să arate viu – pictat, colorat. Moare o femeie; faţa ei este machiată, este folosit ruj, este îmbrăcată în haine frumoase, un coşciug frumos,

şi este îngrijită ca şi cum ar dormi profund şi nu ar fi moartă. Aceasta este teama de moarte: nu vrei să o priveşti în faţă.

Cimitirele sunt construite în afara oraşului, şi puneţi marmură foarte frumoasă pe ele; le împodobiţi. Împodobiţi moartea ca să o puteţi evita, ca să nu mai fie nevoie să vă întâlniţi cu ea – şi moartea este chiar sursa Vieţii.

Foloseşte viaţa, foloseşte şi moartea: acesta e mesajul. Foloseşte fiinţa, foloseşte şi nefiinţa. Şi nu te teme de nimic, pentru că nimic din ce este al tău nu îţi poate fi luat; nimic din ceea ce ai nu îţi poate fi luat. Şi ceea ce nu ai, nu ai; ţi-a fost deja luat, nu îl poţi păstra pentru foarte mult timp – şi dacă îl ţii cu tine, duci pur şi simplu o povară.

Încearcă să înţelegi spusele lui Lao Tzu. Despre folosul ne-fiinţei, el spune:

TREIZECI DE SPIŢE SE UNESC ÎN JURUL BUTUCULUI;

DIN NEFIINŢA LOR (DIN PIERDEREA INDIVIDUALITĂŢII)

APARE UTILITATEA ROŢII.

O roată se învârte pentru că în butuc, în centru, este gol. Dacă nu este gol în centru roata nu se poate mişca. Roata se mişcă datorită golului.

FRĂMÂNTĂ LUTUL PENTRU A FACE UN VAS;

DIN NEFIINŢA SA (ÎN GOLUL DIN VAS)

APARE UTILITATEA VASULUI.

TAIE UŞI ŞI FERESTRE ÎN CASĂ (ÎN ZID)

DIN NEFIINŢA LOR (SPAŢIUL GOL)

APARE UTILITATEA CASEI.

DE ACEEA PROFITĂM DE EXISTENŢA LUCRURILOR

ŞI DE NEFIINŢA LOR SUNTEM SLUJIŢI.

În acest mod poate cineva să devină total şi întreg, iar să fii întreg înseamnă să fii sfânt, pentru Lao Tzu. Nu există altă sfinţenie. Nu este o cultivare sau un ritual religios, şi nu este nici măcar o cultivare a moralităţii. Nu are nimic de-a face cu caracterul. Sfinţenia înseamnă o viaţă care este întreagă, o viaţă care nu a negat nimic, o viaţă care nu cunoaşte negarea, o viaţă care nu a spus „nu” la nimic, o viaţă care acceptă, acceptă opuşii, o viaţă care nu alege. O viaţă fără alegere este sfântă. Sfânt vine din aceeaşi rădăcină ca întreg. Dacă eşti întreg, eşti sfânt, iar dacă eşti întreg înseamnă că eşti viaţă şi moarte în acelaşi timp. Nu îţi ascunzi realitatea morţii şi nu încerci să-ţi ascunzi goliciunea interioară, vidul interior. Nu încerci să îl umpli cu gunoaie. Te bucuri şi de puritatea vidului. Nimic nu este aşa de pur ca vidul, nimic nu poate fi – pentru că oricând există ceva, impuritatea apare. Doar vidul poate fi pur în mod absolut.

Dar noi ne temem atât de mult de vid. Oamenii vin la mine şi îmi spun că este aşa de greu să fie singuri, pentru că începi să-ți simți vidul interior. Atunci cauţi prieteni, cauţi iubiţi, şi tot

efortul este condamnat de la început, pentru că un om care se teme de propriul vid interior nu poate iubi cu adevărat. El se teme. Adânc în interior există frica. Cum poate el să iubească? Când se mişcă şi pretinde că este îndrăgostit de cineva, el încearcă numai să scape de el însuşi, de vidul său interior. El încearcă să uite că undeva în interior este vid şi neant. El încearcă să umple acel vid prin prezenţa altcuiva - iar celălalt face şi el acelaşi lucru.

Aşa că aproape nouăzeci şi nouă la sută din poveştile de iubire de pe acest pământ sunt false. Mai devreme sau mai târziu ajungi să-ţi dai seama că acestea au fost înşelătoare. Iubiţii ajung să-şi dea seama că au fost înşelaţi, păcăliţi. Dar ei cred că celălalt i-a păcălit, nu se gândesc niciodată că şi ei au făcut acelaşi lucru celuilalt. Şi nu înţeleg suferinţa fiinţelor umane, şi stupiditatea lor; dacă şi-ar fi înţeles propria lor stupiditate, ce fac, ar fi fost capabili să simtă compasiune pentru toţi. Când nu poţi să fii singur, tăcut, înseamnă că îţi este teamă de singurătatea ta, vrei să o umpli cu cineva. Pretinzi. Celălalt face şi el acelaşi lucru cu tine, nici el nu poate fi singur. Două persoane care nu pot să fie singure încearcă să fie împreună; acesta o să fie acum un fenomen nefericit, un iad.

Dacă nu te poţi iubi pe tine în singurătatea ta, cum poate celălalt să te iubească? Cum poți să te aştepţi ca cineva te iubească, dacă tu nu poţi să te iubeşti? Dacă tu te-ai săturat de singurătatea ta, celălalt se va sătura şi el de ea la un moment dat. Nu ai cum s-o umpli, este ceva care nu poate fi umplut. Este ceva ce există ca parte din fiinţa ta – nu poţi s-o umpli, trebuie să rămână goală. Va rămâne goală. Toate eforturile de a o umple eşuează.

Deci primul lucru este să te acordezi cu acest vid, să îi permiţi să fie, să îl trăieşti. Nu reprima şi nu fugi. Simte-l, bucură-te de el – şi încet, încet, vei înţelege frumuseţea lui. Odată ce ai înţeles frumuseţea singurătăţii tale, aceasta devine solitudine. Atunci nu mai este goală, atunci nu mai este nimic. Atunci este o puritate – este aşa de pură încât este fără formă.

Ţine minte mereu diferenţa dintre solitudine şi singurătate. Singurătatea este ca o rană. Singurătatea înseamnă că celălalt îţi lipseşte. Singurătatea înseamnă că te gândeşti la celălalt în mod constant, că tânjeşti după celălalt în mod constant. Celălalt este în imaginaţia ta, în mintea ta, în visele tale. Celălalt nu este real, este imaginar, dar el este acolo, şi pentru că nu este real te simţi singur. Când începi să-ţi simţi solitudinea, celălalt a plecat din mintea ta complet. Nu îţi mai întunecă visele, nu îți mai atinge puritatea. Eşti fericit cu tine însuţi, eşti în extaz doar cu tine însuţi, te bucuri de tine însuţi. Acum eşti pentru prima oară în acord cu fiinţa ta şi cu nefiinţa ta. Eşti întreg.

Acum poţi să fii îndrăgostit. Acum iubirea poate să curgă. Dar acum iubirea va fi o împărtăşire, nu o evadare. Acum poţi să mergi să îţi împărtăşeşti fiinţa – şi nefiinţa de asemenea. Acum îţi poţi împărtăşi întregimea ta. Acum poţi să permiţi oricui este deschis să se alăture deschiderii tale, acum puteţi deveni parteneri în călătoria eternă. Această iubire nu va fi posesivă, pentru că eşti pregătit să fii singur în orice moment. De fapt, eşti fericit când eşti singur, eşti fericit când eşti împreună cu cineva – nu alegi. Ambele sunt bune. Indiferent de situaţie, eşti fericit. Fericirea ta nu poate fi distrusă acum; celălalt se poate bucura de ea, o poate împărtăşi, dar nu o poate distruge.

Poţi să o împarţi şi să o distribui şi să o dai lumii întregi; ai atât de mult din ea, încât poţi să binecuvântezi întreaga lume cu ea. Şi continuă să crească; cu cât dai mai mult, cu atât mai mult descoperi că este acolo. Acum nu eşti un nefericit; acum fiinţa ta nu este constipată, nu eşti închis, nu te temi. Poţi să dai, poţi să împărtăşeşti, pentru că îţi cunoşti şi nefiinţa ta. Acum nu te mai temi să fii o nefiinţă. Acum ştii cu siguranţă că aceasta face parte din fiinţa ta, din frumuseţea ei; este spaţiul tău interior în care te poţi mişca, altarul interior, templul cel adevărat. Templul există în tine.

Dacă îţi cercetezi corpul, acesta există în apropierea ombilicului. De aceea hinduşii au devenit privitori ai ombilicului. Oamenii râd în Occident; de fiecare dată când cineva meditează, ei

spun: „Ai devenit un privitor al ombilicului?”. Hinduşii cunosc în corp…punctul morţii pe care japonezii îl numesc *hara*, hinduşii îl numesc templul corpului. Îşi închid ochii şi îşi aduc conştiinţa în templul corpului. Corpul tău este un templu pentru că te poartă cu el. Şi din acel templu pătrunzi mai adânc şi apoi descoperi nefiinţa ta – acesta este un templu mai măreţ al fiinţei. Corpul devine uşa, şi când ajungi la altarul tău interior, înconjurat de nefiinţă, pe tron se află Divinul. Acesta este centrul nefiinţei.

Chiar zilele trecute cineva întreba cum este posibil ca vidul interior să aibă un centru. Da. Are numai centru, şi nici o circumferinţă – centru peste tot, şi circumferinţă nicăieri. Asta e ilogic…pentru că logica în sine este ilogică şi irelevantă pentru viaţă. Viaţa are propria logică, şi fundamentul în logica vieţii este că opuşii nu sunt opuşi, ei sunt complementari.

Vidul are un centru. Uită-te la roată – în centru este gol, este butucul. Roata este materie, butucul este non-materie. Dar când te mişti în interior exact opusul este adevărat: în centru este fiinţa, iar roata este a nefiinţei. Nefiinţa este doar aura fiinţei tale, lumina fiinţei tale, spaţiul fiinţei tale, teritoriul fiinţei tale. Şi este frumoasă pentru că este absolut goală; este pură pentru că este absolut goală – nu te teme de ea. La început pare o moarte; dacă îi permiţi să existe, devine înviere. După fiecare moarte interioară există înviere.

Acesta este înţelesul poveştii despre înviere din viaţa lui Iisus – nu că a fost înviat fizic, ci că a trecut prin moarte, pe cruce, şi a ajuns la viaţa cea mai profundă. Trebuie să treci prin vid – acesta este crucea. Toată lumea trebuie să treacă prin el. Nimeni altcineva nu poate să ducă acea cruce pentru tine, trebuie să îți duci propria cruce. Şi dacă nu o faci, dacă nu treci prin vid, nu vei atinge centrul cel mai adânc. În acel centru profund nu mai eşti un individ, ai devenit însuşi Dumnezeu.

Hinduşii spun, *aham brahmasmi;* Hinduşii spun, *Eu sunt Dumnezeu.* Această afirmaţie vine de la cei care au ajuns la punctul cel mai profund, care au trecut de nefiinţă şi au ajuns la altarul unde Dumnezeu este şi tu nu mai eşti. Dar voi încercaţi să fugiţi de el, nu ştiţi cum să-l folosiţi. Dacă eşti gol şi nu ai nimic de făcut, începi să faci ceva…orice. Dai drumul la radio sau la televizor, citeşti ziarul, citeşti o novelă, te duci la un hotel sau te duci la un club – faci multe lucruri. Poţi face orice, însă nu poţi sa faci „nimic”. Oamenii cred că dacă nu poţi să faci ceva util, atunci fă ceva inutil, dar nu sta inactiv.

Stai gol. Doar stând gol ajungi la cea mai mare întâlnire a vieţii tale - îţi întâlneşti moartea. Dacă poţi să treci prin ea, dacă poţi să treci prin ea dansând, fericit, bucurându-te de ea, dacă poţi să fii hrănit chiar şi de vid, atunci nimic nu te mai poate distruge – ai atins eternul, indestructibilul, nemuritorul.

De aceea eu insist mereu pe o meditaţie prin dans. Nu este numai un dans exterior. Exteriorul nu este decât un antrenament pentru interior. Dansaţi în exterior, continuaţi să dansaţi în exterior – şi cu timpul apare un dans interior, şi atunci poţi dansa în interior şi să te mişti spre centrul cel mai profund, chiar spre miezul fiinţei. Ţine minte – moartea poate fi depăşită numai prin dans, moartea poate fi învinsă numai printr-un râs profund. Poţi să-ţi duci crucea doar dacă eşti fericit, beatific, ecstatic – dacă eşti trist, serios, va deveni o mare povară. Golul tău interior va deveni o povară aşa de mare încât vei dori să scapi de el, vei ieşi afară şi te vei duce spre lume.

Învaţă să dansezi în exterior, doar ca antrenament, ca o disciplină, pentru ca dansul interior să devină posibil. Este o dispoziţie, o atmosferă – dansul este o atmosferă, nu are de-a face cu nici o activitate de a dansa. Este o atmosferă, o fierbere interioară de fericire, o vibraţie interioară de fericire. Doar pe acea barcă poate partea care este foarte, foarte dificilă pentru tine, să fie traversată. Altfel fugi. În clipa în care te întâlneşti cu vidul tău interior evadezi, ţi se face o frică de moarte. Din această cauză foarte mulţi oameni nu se gândesc niciodată la ei înşişi. Se gândesc la lumea întreagă, îşi fac griji pentru toată lumea, dar nu se gândesc niciodată la ei, pentru că asta pare să le atingă o rană interioară. Ei se tem.

Nu te teme. Existenţa lucrurilor este bună; poţi să profiţi de ea, dar nu este suficient. Dacă nu înveţi cum să fii servit şi de goliciune, nu ai învăţat încă arta, toată arta. Dacă ştii numai cum să trăieşti, ştii doar jumătate din artă; dacă ştii şi cum să mori, atunci cunoşti întreaga artă – şi aceasta te va face întreg.

Adu-ţi aminte: până nu mori, nu poţi să renaşti. Aşa cum eşti acum trebuie să treci prin moarte. Şi te agăţi prea mult de viaţă. Acest lucru nu va fi de ajutor – moartea va veni. Dar moartea vine în două moduri. Un mod, cel obişnuit în care vine, este: te agăţi de viaţă şi ea îţi apare ca un duşman; te lupţi cu ea, îi opui rezistenţă, faci tot ce poţi să o eviţi. Dar cum ai putea să o eviţi? Din ziua în care te-ai născut moartea a devenit ceva sigur; fiecare naştere poartă sămânţa morţii. De fapt, în viaţă nimic nu este sigur cu excepţia ei. Totul este în cel mai bun caz probabil, dar moartea este sigură. Se va întâmpla. Poţi să o eviţi, să o mai amâni puţin, dar asta nu schimbă situaţia. Se va întâmpla. O modalitate de a înfrunta moartea este ca pe un duşman, şi acesta este modul în care nouăzeci şi nouă la sută din oameni o fac – şi o ratează. Din cauza duşmăniei lor nu o pot folosi, nu pot profita de pe urma ei, nu pot fi slujiţi de moarte.

Există şi altă posibilitate: să accepţi moartea ca pe un prieten, să o accepţi ca pe o parte profundă a fiinţei tale, să te bucuri de ea, să îi urezi bun venit, să fii pregătit pentru ea, şi atunci când apare să o îmbrăţişezi. Imediat, calitatea morţii se schimbă. Nu mai este moarte, devine o uşă. Nu te mai distruge; dimpotrivă, eşti slujit de ea. Te conduce la ceea ce este nemuritor.

Mori – va trebui să mori. Dar mori cu graţie. Nu spun să mori ca un stoic, nu spun să mori ca un om foarte controlat. Nu, spun să mori cu graţie, frumos, ca şi cum îţi vine un prieten, bate la uşă, şi eşti fericit. Şi îţi îmbrăţişezi prietenul şi îl inviţi înăuntru, şi l-ai aşteptat de atâta timp…

Dacă poţi să iubeşti moartea devii nemuritor; dacă poţi să înţelegi nefiinţa, atunci fiinţa ta devine chiar fundamentul fiinţării, chiar fundamentul lui Dumnezeu. Dacă poţi să iubeşti nefiinţa atunci nimic nu te poate distruge, ai depăşit spaţiul şi timpul. Atunci ai devenit una cu întregul, şi asta înseamnă sfinţenia – să devii întreg înseamnă să fii sfânt.

Capitolul 8. A ATINGE INDIFERENŢA ABSOLUTĂ

18 iunie 1975 am, Buddha Hall

Prima întrebare:

Întrebarea 1

AI SPUS MULTE ÎN ULTIMA VREME DESPRE TĂCEREA INTERIOARĂ ŞI DESPRE VID. DUPĂ DOI ANI CA DISCIPOL AL TĂU, ÎN CEA MAI MARE PARTE A TIMPULUI, MAI ALES ÎN TIMPUL MEDITAŢIILOR DIN ASHRAM, MINTEA MEA PARE MAI MULT CA NICIODATĂ SĂ FIE DINCOLO DE ORICE CONTROL ŞI LUCRÂND CA UN COMPUTER CARE A LUAT-O RAZNA. ÎNCERC SĂ FIU UN MARTOR LA TOATĂ ACEASTĂ ABSURDITATE, DAR MONSTRUL MERGE ÎNAINTE.

Lasă monstrul să meargă înainte şi nu te îngrijora. Însăşi grija este problema, nu monstrul.

Toată lumea merge înainte: râurile continuă să curgă, norii continuă să treacă pe cer, păsările continuă să sporovăiască în copaci. De ce eşti atât de împotrivă numai faţă de minte? Las-o să meargă înainte – fii fără grijă.

A fi martor nu este un efort. Când eşti fără griji apare martorul. Fii indiferent faţă de minte; în climatul indiferenţei apare martorul. Chiar ideea că trebuie să o opreşti, că trebuie să o linişteşti, că trebuie să faci ceva legat de acest proces continuu este greşită. Nu ţi se cere să faci nimic. Dacă faci ceva, nu te va ajuta – va ajuta problema, nu pe tine. De aceea, atunci când meditezi simţi că mintea o ia şi mai razna; când nu meditezi nu este aşa de nebună. Când meditezi eşti prea preocupat de minte, făcând tot posibilul să o linişteşti. Cine eşti tu? Şi de ce ar trebui să te îngrijorezi pentru minte? Ce este în neregulă la ea? Permite-le gândurilor să existe, lasă-le să se mişte ca norii.

Când eşti indiferent, brusc observi. Dacă nu mai ai nimic de făcut, ce vei face? Poţi doar să observi, poţi doar să fii martor – şi în starea de martor mintea se opreşte. Nu înseamnă că tu poţi să o opreşti. Nimeni nu a fost vreodată în stare să o oprească, pentru că cel ce o opreşte face parte tot din minte. Ideea de meditaţie este tot a minţii – ideea că dacă devii tăcut vei atinge supremul este tot a minţii. Deci, nu fi prost! Mintea nu poate să facă mintea să tacă. Cine pune această întrebare, tu sau mintea?

Nu eşti conştient deloc de tine însuţi; este mintea care îţi joacă feste. Singurul lucru ce poate fi făcut şi care este posibil, este să fii indiferent şi să laşi mintea să plece. Când eşti indiferent, brusc apare o distanţă între tine şi minte. Încă o mai asculţi pentru că aceasta bate continuu la uşile tale, dar acum eşti indiferent. Acum, în interior, nu-ţi mai faci griji dacă merge sau stă, nu alegi. Îi spui minţii: „Dacă vrei să mergi, mergi; dacă vrei să te opreşti, opreşte-te. Nu este treaba mea.” Acest dezinteres este necesar. În acest climat de dezinteres şi indiferenţă, apare martorul. Dintr-o dată vezi că mintea nu ţi-a aparţinut niciodată; este un computer, un mecanism. Tu eşti absolut separat de ea.

Renunţă la toate eforturile de a o linişti şi rămâi doar pasiv, privind la orice s-ar întâmpla. Nu da o direcţie minţii; nu spune, „fii aşa.” Nu fi un ghid al minţii, şi nu fi un controlor al ei. Toată existenţa merge înainte, nimic nu te tulbură – de ce tocmai această minte, un mic computer, un mic mecanism? Bucură-te de el, dacă poţi. Dacă nu poţi, atunci fii indiferent. Şi atunci, brusc, într-o zi descoperi cum ceva care era adormit în tine se trezeşte; o energie nouă se ridică în tine – o distanţă

faţă de minte. Şi atunci, încet, încet, mintea merge înainte – departe, departe, departe. Atunci ea continuă să sporovăiască, dar tu ştii că ea o face undeva departe, lângă o stea; nu mai poţi nici măcar să înţelegi ce spune. Şi această distanţă se măreşte tot mai mult şi mai mult şi mai mult şi într-o zi, deodată, nu-ţi dai seama unde a dispărut mintea.

Această tăcere este calitativ diferită de tăcerea pe care o poţi practica. Adevărata tăcere vine în mod spontan, nu este ceva pe care să îl practici. Dacă o practici poţi să creezi o falsă tăcere. Mintea este foarte smecheră, poate să îţi dea o noţiune falsă despre tăcere – şi aceasta va aparţine tot minţii. Deci nu încerca din răsputeri să o liniştești. Mai degrabă, stai deoparte, pe marginea drumului, şi lasă traficul să curgă. Doar observă-l, priveşte-l doar, cu ochi dezinteresaţi, indiferenţi, şi lucrul pe l-ai dorit se va întâmpla – dar nu prin dorinţă. Pentru că dorinţa nu îţi va permite să fii indiferent. Buddha a folosit un cuvânt, *upeksha;* cuvântul înseamnă indiferenţă absolută. Şi el spune că nu poţi să ajungi niciodată meditativ dacă nu ai ajuns la *upeksha,* la indiferenţă. Aceasta este chiar baza. Pe acest sol cresc seminţele meditaţiei – şi nu există altă cale.

A doua întrebare:

Întrebarea 2

TIMP DE MII DE ANI, MAEŞTRII ILUMINAŢI ŞI-AU AJUTAT DISCIPOLII SĂ FOLOSEASCĂ TOT MAI PUŢIN CUVINTELE ŞI SĂ TACĂ MAI MULT. LAO TZU A VORBIT CEL MAI PUŢIN. DAR TU SE PARE CĂ EŞTI PERSOANA CARE A VORBIT MAI MULT DECÂT ORICINE ALTCINEVA DE PE ACEST PĂMÂNT! DE CE?

Ei au încercat şi au dat greş cu voi. Aşa că m-am gândit: ia să încerc şi cealaltă variantă.

A treia întrebare:

Întrebarea 3

SE SPUNE CĂ TOATĂ CUNOAŞTEREA CERULUI ŞI PĂMÂNTULUI ESTE CONŢINUTĂ ÎN CELE ŞAIZECI DE HEXAGRAME DIN „I CHING". AŞA ESTE? ŞI DACĂ ESTE AŞA, CUM POATE FI UTILIZATĂ?

Toată cunoaşterea cerului şi pământului este conţinută în totul, nu doar în cele şaizeci de hexagrame ale *I Ching*- ului. Chiar şi într-o pietricică de pe cărare este conţinută toată cunoaşterea cerului şi pământului; într-un firicel de iarbă este conţinută toată cunoaşterea cerului şi pământului; în totul, pentru că fiecare parte a existenţei poartă întregul în ea. Chiar şi o picătură din mare reprezintă toată marea – toată cunoaşterea, toată fiinţa mării este conţinută în acea picătură. Înseamnă marea. Poate că nu este marea, dar este mare.

Şi tu ai în tine întregul. Aşa că nu este nevoie să mergi la *I Ching* şi la hexagrame; mai degrabă mergi în interiorul tău, pentru că în final *I Ching*-ul nu îţi poate spune nimic, tu vei fi interpretul. Dacă citeşti cărţile de tarot sau de *I Ching,* sau foloseşti alte metode, cine le va interpreta? Tu vei fi interpretul. Deci în final totul depinde de tine.

Dacă nu eşti trezit, nici un *I Ching* nu te va ajuta. Iar dacă eşti trezit, totul este o hexagramă şi totul este *I Ching.* Deci, nu-ţi mai pierde timpul cu alte lucruri : devino treaz. Când eşti trezit vei vedea tot universul scris peste tot. În fiecare firicel de iarbă vei vedea semnătura divină. Şi dacă poţi să înţelegi un fir de iarbă, atunci ai înţeles totul., rădăcina a totul.

Aşa că nu te autoamăgi. Oamenii se autoamăgesc în milioane de feluri. Îşi irosesc timpul în milioane de feluri, sperând că astfel vor intra în templu prin vreo uşă lăturalnică. Nu există aşa ceva. Nu există nici o uşă lăturalnică la templu, nu există decât uşa din faţă. Vei găsi multe uşi lăturalnice dar ele nu te vor duce la altarul interior. Vei fi prins de vreun şarlatan sau de altcineva.

Uşile lăturalnice nu există în existenţă, pentru că existenţa nu crede în ascundere. Priveşte! Totul este atât de deschis, secretul este atât de expus. Nimic nu este ascuns, totul este deschis, ai nevoie doar de ochi pentru a vedea, de conştienţă pentru a citi, de capacitatea de a te bucura. Peste tot, totul este un secret la vedere, nu este nimic ascuns chiar de la început. Existenţa este deschisă, doar tu eşti închis. Şi o minte închisă lucrează cu *I Chingul* - ce vei obţine din asta? Propriile tale reflecţii, te vei vedea pe tine în el, propriul tău inconştient va fi reflectat în el.

Aceste metode sunt doar oglinzi. Ele îţi reflectă propriul inconştient – nimic mai mult. Ele nu îţi dau nimic nou, ele doar te reflectă pe tine. Dar tu nu te cunoşti, de aceea crezi că a fost câştigat ceva nou, că s-a obţinut o cunoaştere nouă prin ele.

Am auzit: dictatorul rus Hruşciov a venit la Paris, şi s-a dus să vadă o expoziţie modernă de pictură. El era un om fără cultură, fără nici un simţ estetic – nu avea deloc simţul frumuseţii. Era de fapt chiar vulgar. Dar a fost invitat şi a trebuit să se ducă. Erau expuse mari tablouri la expoziţie. S-a uitat la un tablou şi a spus: „Nu înţeleg. Acesta arată urât."

Omul care îl însoţea, un mare critic de artă, a spus: „Acesta este Picasso şi este unul dintre cele mai frumoase lucruri care s-au întâmplat în acest secol, dar are nevoie de înţelegere. Nu este aşa de obişnuit încât să îl înţeleagă oricine. Trebuie să îţi ridici nivelul simţului estetic, al sensibilităţii; doar atunci vei putea să vezi ce este."

Au mers mai departe. Hruşciov nu se simţea prea bine. Nu-şi imaginase niciodată…de fapt, în Rusia nu s-ar fi întâmplat niciodată. Nici un critic, nici un artist nu ar fi fost atât de curajos să îi spună că îi lipseşte înţelegerea.

Apoi, la următorul tablou, a stat pentru câteva minute, s-a uitat adânc, şi a spus: „Cred că şi acesta este tot Picasso."

Criticul a spus: „Îmi pare rău dle, aceasta este doar o oglindă. Vă uitaţi la dvs înşivă."

Era un om urât – probabil că arăta ca un Picasso pentru el, un tablou de Picasso, o distorsiune.

În *I Ching* vei găsi o oglindă. Dacă un Buddha citeşte *I Ching*-ul, va fi complet diferit. Pentru că oglinda îl va arăta pe Buddha. Dacă Lao Tzu citeşte *I Ching*, îl va arăta pe Lao Tzu. Dacă citeşti tu, bineînţeles că te vei vedea pe tine. Nu poţi să vezi decât faţa ta.

Aşa că nu-ţi face griji. Devino un Buddha, şi atunci va merita să te uiţi la oglindă. Dar nici un Buddha nu este interesat să privească la oglindă. Acesta este misterul. Nici un Buddha nu este interesat să privească în oglindă pentru că adânc în interior îşi cunoaşte fiinţa atât de bine, atât de intens, încât nu mai este nevoie de o oglindă care să o reflecte. Tu ai nevoie de o oglindă - dar în acest caz oglinda te reflectă pe tine. Şi continui să te păcăleşti singur. Orice vrei să citeşti, vei citi, şi vei arunca responsabilitatea pe *I Ching*.

Într-o zi Mulla Nasruddin nu s-a dus la birou. Seara a venit să mă vadă, şi era foarte fericit pentru că dormise în pat toată ziua – fără nici o grijă.

L-am întrebat: „De ce ţi-ai luat vacanţă astăzi?"

El a spus: „Nu m-am putut abţine. Am aruncat o monedă dimineaţa, să văd dacă merg sau nu la birou – dacă ar fi ieşit cap aş fi mers, dacă ar fi ieşit pajură, mă puteam bucura de o zi de vacanţă."

Aşa că l-am întrebat: „Deci a ieşit pajură, şi te-ai bucurat de o zi de vacanţă?"

El a spus: „Da, dar a trebuit să o arunc de zece ori, şi atunci a ieşit pajură.”

Asta se întâmplă. *I Ching,* cărţi de tarot, sau orice altceva – asta se întâmplă. Orice vrei să faci, o faci, dar atunci de ce să arunci vina pe bietul *I Ching* ? Fii responsabil cel puţin şi fă-o. Acestea sunt trucuri.

Da, spun că totul este conţinut în totul. Chiar şi în *I Ching* este conţinut întreg universul. Nici nu ar putea fi altfel. Aşa este existenţa. În fiecare parte este conţinut totul, este conţinut întregul. Oriunde te-ai duce, te duci spre întreg, dar depinde de înţelegerea ta cum îl vei citi.

De aceea eu nu sunt preocupat de *I Ching*-uri, sunt preocupat de tine şi de înţelegerea ta. Încearcă să creşti în ea. Nu-ţi pierde timpul cu nimic altceva. Viaţa este cu adevărat scurtă şi sunt multe de făcut. Nu te prosti.

Întrebarea a patra:

Întrebarea 4

AU CREŞTEREA ŞI SPIRITUALITATEA VREO SEMNIFICAŢIE ÎN TAO?

Nici una – pentru că Tao se referă la ceea ce este acum, indiferent de situaţie. Tao este prezentul. Creşterea aduce viitorul în discuţie. Chiar ideea de creştere aduce viitorul în discuţie, şi atunci totul este distorsionat. Asta nu înseamnă că în Tao nu creşti, de fapt doar în Tao poţi să creşti, dar ideea de creştere este complet străină de lumea lui Tao. Ei nu vorbesc de creştere: ei vorbesc doar despre cum să fii, nu despre cum să creşti.

Şi dacă ştii cum să fii, aceasta este singura cale de a creşte. Dacă ştii cum să fii în acest moment, eşti pe calea dezvoltării. Nu trebuie să te gândeşti la asta, ea vine singură, de la sine, aşa cum un râu îşi găseşte drumul spre mare fără să consulte nici o carte, fără să întrebe pe cineva în drumul lui unde este oceanul. El găseşte calea. Fără să încerce să o găsească, o găseşte totuşi. Continuă să se mişte, trăindu-şi viaţa clipă de clipă; în cele din urmă ajunge la ocean. Acest moment este trăit bine şi total şi următorul se va naşte din el – de unde altundeva ar putea să se nască? Va creşte de la sine, nu trebuie să-ţi faci griji pentru asta. Trăieşte acest moment în mod total şi următorul se va naşte din el. Dacă ai trăit total, atunci posibilitatea momentului următor se naşte odată cu el – acesta la rândul lui poate fi trăit total.

Dacă ştii cum să trăieşti total, vei trăi de asemenea şi clipa următoare total. Şi cu fiecare moment vei deveni tot mai total şi creşterea se va întâmpla de la sine. Dar dacă eşti prea preocupat de creştere, atunci pierzi acest moment, şi acesta este singurul moment potrivit pentru creştere.

Deci Lao Tzu nu vorbeşte de creştere, pentru că el ştie că discuţia despre creştere înseamnă o amânare a ei. Atunci cineva se va gândi, „O sa cresc mâine. Astăzi nu este un moment potrivit pentru mine. Multe alte lucruri trebuie făcute: creşterea poate să mai aştepte un pic. Nu este nici o grabă.” Şi atunci continui să amâni, şi continui să trăieşti acest moment în mod fragmentar, parţial. Iar următorul va rezulta din cel de acum, şi cu fiecare clipă vei deveni tot mai parţial, fragmentat, divizat, rupt. Şi atunci, cine va creşte şi cum creşte cineva?

Omul trebuie să devină cel care este deja. El trebuie să atingă ceea ce are din naştere. Trebuie să devii acel ceva care este fiinţa ta adevărată, chiar fundamentul fiinţei – deci chiar acum este munca. Acest moment trecător trebuie folosit atât de intens, să fie absorbit atât de intens...şi atunci devine creştere. Creşterea nu este un ideal în Tao, este o consecinţă.

Şi în legătură cu spiritualitatea, Tao nu îşi face nici un fel de griji – dacă îl vei întreba pe Lao Tzu, acesta va râde. Dacă vorbeşti despre spiritualitate este posibil să te pleznească, poate că te va da afară şi îţi va spune: „Du-te în altă parte. Nu veni cu astfel de prostii la mine.” De ce?

Pentru că în momentul în care spui „spiritual”, ai împărţit viaţa în material şi spiritual – iar el este pentru totalitate, pentru întreg. În clipa în care spui „spiritual” ai condamnat ceva din material, din corp, din lume. Chiar cuvântul „spiritual” poartă în el o condamnare, o divizare.

Poţi vedea oamenii care se cred spirituali; poţi să vezi condamnarea în ochii lor. Nu te apropia foarte mult de ei, sunt otrăvitori; chiar în respiraţia lor există pericol şi infecţie. Fugi de ei! De fiecare dată când vezi un om spiritual apropiindu-se de tine, fugi cât poţi de repede, pentru că el este bolnav. El este profund nevrotic, este un schizofrenic, pentru că a împărţit viaţa în două, iar viaţa este un întreg nedivizat; nu poate fi divizată.

Viaţa nu este suflet, viaţa nu este corp, viaţa este amândouă. Tu nu eşti corp şi suflet eşti corpsuflet. Acel „şi” este periculos, renunţă la el. Am văzut oameni care au renunţat la „şi”, dar totuşi atunci când se gândesc la corpsuflet nu pot să formeze un singur cuvânt, pun o mică cratimă în loc de „şi” între cele două. Chiar şi acea cratimă este periculoasă, renunţă şi la asta. Fă din corpsuflet un singur cuvânt. Este unul. Fă materieminte un singur cuvânt; fă din lumea aceasta şi din lumea cealaltă una singură. Lasă-l pe Dumnezeu să fie aici, jos în materie, şi lasă materia ta să se ridice sus, şi să intre în Dumnezeul tău. Atunci cum poţi să vorbeşti de spiritualitate?

În India această boală este foarte veche, această boală a spiritualităţii. Oamenii vin la mine, oamenii spirituali. Fără să mă cunoască prea bine, uneori ajung aici din greşeală. Ei vorbesc de spiritualitatea lor şi în aceeaşi respiraţie vorbesc de materialismul altora. Este un clişeu în India să spui că Occidentul este materialist şi Orientul este spiritual. Este absurd. Aceasta este doar o minte foarte bigotă, schizofrenică. Apare din diviziunea dintre corp şi suflet – atunci totul va fi divizat, atunci toată viaţa ta va păstra o divizare. Chiar şi corpul este împărţit în două: partea de sus a corpului este ceva superior, iar mai jos de buric, partea de jos este chiar jos – ca evaluare. Corpul şi sufletul sunt divizate, apoi corpul este şi el divizat: partea de jos este cumva mai murdară, iar partea de sus este cumva sacră. De fapt, unde are corpul tău o divizare în interior? Poţi să demarchezi locul de unde începe corpul tău să fie „jos”? Sângele circulă prin tot corpul, acelaşi sânge. Tot corpul este o singură reţea, cum poţi să-l împarţi? Iar oamenilor care împart, spune-le: „Taie-ţi partea de jos a corpului şi trăieşte doar cu cea de sus. Atunci să vedem.” Vor muri imediat.

Asta se întâmplă cu oamenii spirituali, ei sunt oameni morţi. Aceasta este observaţia mea: că până şi cei materialişti sunt mai vii decât oamenii voştri spirituali, pentru că cei materialişti simt adânc în interiorul lor că într-o zi vor încerca şi ei să devină spirituali. Ei nu condamnă. Mai degrabă, din contră, ei simt o condamnare de sine în interior, o vină, că ei nu merg la templu ci la prostituată: că ei nu se duc la rugăciune ci la o petrecere cu muzică, cu dans. Ei ştiu că fac ceva greşit, şi se simt umiliţi. Aşa că există o posibilitate pentru ei, pentru că ego-ul este rănit. Dar persoana spirituală este una egoistă. De fapt, conceptul de Dumnezeu a fost creat de cei mai mari egoişti din această lume – pentru a-i condamna pe ceilalţi şi a se aprecia pe ei înşişi.

Dumnezeu este total, dar Dumnezeul aşa zişilor oameni spirituali nu este total. Dumnezeul lor este doar o abstracţie, un gând, doar un gând, fără viaţă în el.

Lao Tzu nu este spiritual în acest sens, şi el nu va permite nici un fel de spiritualitate în vecinătatea sa. El este pur şi simplu pentru întreg; el este pentru non-divizare. Şi eu sunt pentru non-divizare. Când vă iniţiez în *sannyas* nu vă iniţiez în spiritualitate, vă iniţiez într-o viaţă a întregului – încerc să vă fac sacri, nu spirituali. Şi ţineţi minte, că prin sacru eu mă refer întotdeauna la întreg, în care veţi duce o viaţă integră – o viaţă organic integrată, a corpului, a sufletului, a lumii, a lui Dumnezeu, a pieţii şi a meditaţiei; o viaţă integrată în care nu există nici o diviziune; o energie curgătoare, fără compartimentări. Nu vreau nici un fel de compartimentări stricte în fiinţa voastră. Fiinţa voastră ar trebui să fie lichidă. Ar trebui să fiţi curajoşi, atât de curajoşi încât până şi păcătosul să poată exista alături de sfântul din voi, şi sfântul să nu se teamă, iar păcătosul să nu se simtă condamnat. Când păcătosul şi sfântul din voi se apropie tot mai mult unul de celălalt şi într-o zi se contopesc, atunci aţi devenit sacri. Atunci nu aţi negat absolut nimic,

nu sunteţi un negativişti, aţi spus da vieţii ca întreg, aşa cum este ea, fără condiţii. Aţi spus da vieţii ca întreg – şi pentru mine asta înseamnă să fii un om religios.

Şi acelaşi lucru este valabil şi cu Lao Tzu: el nu-şi face probleme pentru creştere, aceasta îşi va urma singură cursul – trăieşte doar acest moment. El nu este preocupat de spiritualitate – trăieşte total şi spiritualitatea îşi va purta singură de grijă. Va veni – este o înflorire, nu o disciplină.

Când un om este total, viaţa înfloreşte – şi acea înflorire este spiritualitatea. Spiritualitatea nu este o atitudine, nu este o disciplină. Este un rezultat al unei vieţi trăite total, cu bucurie, cu încântare; al unei vieţi fără lamentări; al unei vieţi trăite cu curaj, intens. Atunci această înflorire are loc.

A cincea întrebare:

Întrebarea 5

AI VORBIT DE ECHILIBRU, DE PUNCTUL DE ÎNTÂLNIRE, DE CONTOPIRE A OPUŞILOR – DAR PARE SĂ FIE UN PUNCT INVIZIBIL, ATEMPORAL. ATUNCI CUM POATE FI CUNOSCUT DE MINE CEL CARE SUNT TIMP?

Tu eşti atât timp cât şi atemporalitate, altfel echilibrul nu ar fi putut fi atins. Dar tu ai cunoscut doar o parte din fiinţa ta – acea parte este timpul. Dacă îţi cunoşti întreaga fiinţă, cunoşti şi partea atemporală. Pentru întreg, timpul nu există. Timpul este un concept relativ, există doar pentru oamenii care nu sunt întregi. Acest lucru trebuie să fie înţeles – este un aspect delicat şi foarte complicat. Timpul este una dintre cele mai greu de înţeles probleme.

Sfântul Augustin spune: „Ştiu ce este timpul atunci când nu mă întreabă nimeni despre el, dar când mă întreabă cineva, nu ştiu.” Toată lumea ştie ce este timpul dacă nimeni nu întreabă despre el; dacă cineva insistă să îl defineşti, să explici ce este timpul, atunci eşti în dificultate. L-ai folosit, ai vorbit în fiecare moment despre el, şi ai un sentiment subtil al lui, ce este, dar dacă încerci să articulezi ceva despre el, eşti în dificultate.

Timpul este una dintre cele mai profunde probleme. Încearcă să înţelegi. Timpul este relativ – primul lucru care trebuie înţeles – nu este absolut. Pentru întreg universul timpul nu există, pentru că acesta nu se poate mişca de la un punct la altul; ambele puncte se află în el. Acesta conţine totul – trecutul, prezentul, viitorul. Dacă nu conţine deja viitorul, cum ar putea acesta să existe? Întregul nu se poate mişca în timp, pentru că el conţine timpul. Timpul face parte din existenţa sa. De aceea spunem despre întreg că trăieşte în eternitate: eternitatea înseamnă atemporalitate, nu există nici un fel de timp în ea. Trecutul, prezentul, viitorul, toate sunt implicate în ea.

Timpul există pentru noi pentru că trăim ca părţi. Spaţiul există pentru noi pentru că trăim ca părţi. Ele sunt fenomene relative. Pentru întreg, spaţiul nu există, pentru că acesta este conţinut în el. El nu poate merge în altă parte, pentru că nu există „în altă parte”. Tot spaţiul este conţinut de întreg. Unde poate să meargă? El există aici şi acum, există întodeauna aici şi acum; altfel nu ar mai fi fost „întreg”.

Şi tu eşti ambele. Dacă trăieşti o viaţă divizată, dacă trăieşti parţial, dacă trăieşti pe jumătate adormit, aproape de somn, atunci trăieşti în timp. Dacă trăieşti o viaţă complet trează, deodată trăieşti în eternitate, în atemporal. Ai devenit întregul; acum timpul nu mai există pentru tine.

Un mistic german, Eckhart, era pe patul de moarte.

Un discipol – curios, căutător, un elev în ale filozofiei – l-a întrebat: „Maestre, ştiu că eşti pe moarte, dar aş dori să îmi răspunzi la o întrebare înainte să-ţi părăseşti trupul, altfel mă va urmări întreaga viaţă."

Eckhart şi-a deschis ochii şi a spus: „Care este întrebarea ta?"

Omul a spus: „Atunci când mori, unde te duci?"

Eckhart a spus: „Nu este nevoie să mergi nicăieri." Şi a închis ochii şi a murit.

„Nu este nevoie să mergi nicăieri", a spus. Nu cred că cercetarea omului a fost satisfăcută, dar a fost dat un răspuns minunat. Acesta are nevoie de o înţelegere foarte profundă. Eckhart a spus: „Nu este nevoie să mergi nicăieri." Asta înseamnă: Acum sunt peste tot. Unde este nevoia de a mai merge undeva?

Buddha a fost întrebat acelaşi lucru iar şi iar – când moare un Buddha, unde se duce? Buddha a râs mereu şi a păstrat tăcerea.

În ultima clipă, i-a fost pusă din nou această întrebare, şi Buddha a spus: „Aduceţi o lumânare mică."

Lumânarea a fost adusă, şi Buddha a spus: „Aprindeţi lumânarea."

Lumânarea a fost aprinsă, şi apoi Buddha a spus: „Aduceţi-o aproape de mine."

Lumânarea a fost adusă tot mai aproape, şi apoi brusc el a suflat în ea şi a spus: „Vă întreb şi eu, unde s-a dus lumânarea aceasta; unde s-a dus flacăra?" Discipolii erau în încurcătură.

În sanscrită, stingerea unei flăcări se numeşte *nirvana*. Deci Buddha a spus, „Exact la fel, atunci când un Buddha moare, el dispare. El devine una cu întregul. Aşa că este irelevant unde se duce, pentru că unde ar putea întregul să meargă? Unde s-a dus această flacără? A devenit una cu întregul. Acum nu mai există ca flacără individuală, individualitatea este lăsată deoparte."

De aceea cuvântul *nirvana* a devenit cel mai important în terminologia budistă. Înseamnă stingerea unei flacări, stingerea totală a flăcării. Ea rămâne, pentru că orice este rămâne, dar nu o poţi găsi. Unde vei găsi o flacără care nu mai există? Individualitatea este pierdută, forma este pierdută. Unde o vei găsi? Dar poţi să spui că nu mai este? Este, cum ar putea un putea un lucru care era să nu mai fie? A dispărut, desigur; a devenit una cu nonforma, desigur; a devenit una cu întregul, desigur – dar există. Acum există ca întreg.

Tu ai ambele posibilităţi. Poţi să trăieşti în timp, atunci trăieşti ca minte. Mintea este timp, pentru că mintea divide viaţa în trecut, prezent, viitor. Mintea este factorul de diviziune. Este un mare analist, cel care diseacă. Ea diseacă totul. Poţi să trăieşti viaţa prin minte, atunci trăieşti în timp. Dar poţi să trăieşti viaţa direct, poţi să trăieşti viaţa imediat, fără minte. Poţi să pui mintea deoparte, şi atunci trăieşti viaţa în afara timpului, în eternitate. Atunci nu mai există trecut, nu mai există viitor, atunci există numai prezent şi prezent şi prezent. Este mereu acolo.

Trecutul este acel prezent pe care nu îl poţi vedea, iar viitorul este acel prezent pe care nu îl poţi vedea încă. Trecutul este acel prezent care a ajuns în spatele tău, dincolo de percepţia ta; viitorul este acel prezent care nu a intrat încă în limitele percepţiei tale.

Gândeşte-te doar la un mic exemplu. Aştepţi pe cineva sub un copac mare şi înalt. Poţi să te uiţi la drum, dar există o limitare. Poţi să vezi câteva sute de metri într-o parte şi câteva sute de metri în cealaltă, şi apoi drumul dispare. Altcineva stă în copac, în vârful lui. El poate vedea mai departe. El poate să vadă câţiva kilometri într-o direcţie şi câţiva kilometri în cealaltă direcţie.

Tu aştepţi un prieten. Prietenul tău apare, dar nu pentru tine – ci pentru omul care stă în vârful copacului. În clipa în care prietenul apare pe drum, el a devenit prezent pentru cel care stă în vârful copacului, dar pentru tine el este încă în viitor – nu a apărut încă pe drum. Dacă nu intră în limitele percepţiei tale, el nu va fi prezent. El este viitor. Trecutul, prezentul, şi viitorul sunt relative; depinde de înălţimea ta şi de locul în care eşti.

De aceea jainiştii insistă pe faptul că Mahavira cunoaşte toate cele trei timpuri – datorită înălţimii sale. El poate vedea dintr-un capăt în altul, nimic nu îi este ascuns. Aşa că orice crezi că este trecut, pentru el este încă prezent, şi orice crezi că este viitor, este prezent pentru el.

Apoi prietenul apare – vorbeşti cu el, după care pleacă mai departe. După câteva sute de metri el dispare pentru tine, a devenit trecut. Dar pentru omul din vârful copacului el face parte încă din prezent. Depinde de cât de mare este orizontul tău de înţelegere. Dacă acesta este total atunci timpul nu există. Atunci poţi să vezi de la un capăt la altul. Atunci totul din trecut este prezent – chiar acum. Atunci tot ce urmează să se întâmple în viitor este de asemenea prezent – chiar acum. Atunci nu mai există trecut şi viitor; doar prezentul există. Există doar momentul prezent – şi acest moment este eternitatea.

Tu ai ambele posibilităţi. Poţi să exişti prin minte, atunci eşti limitat. Este ca şi cum te uiţi la cer de la o fereastră – atunci rama ferestrei devine rama cerului. Rama minţii devine rama lumii tale. Apoi sari pe fereastră; ieşi afară sub cerul liber. Acum nu mai există nici o ramă.

În pictura franţuzească apare un nou cult, cultul picturilor fără rame. Este un fenomen minunat, pentru că toate ramele sunt false. În viaţă totul există fără cadre, dar când pictezi un tablou, îl pui într-un cadru. Acel cadru este cel mai fals lucru. Şi ironia este că oamenii cumpără uneori asemenea rame frumoase şi decorative mai scumpe chiar decât pictura în sine. Rama e mai scumpă şi mai preţioasă – şi aceasta este falsă. Viaţa există fără ramă. Ai văzut viaţa undeva înrămată? Dar ia o pictură; imediat apare şi rama. Rama este falsă. Toate ramele vin din minte; mintea dă un cadru pentru ceea ce este fără cadru, fără formă.

Poţi să fii ambele, depinde de tine. În meditaţia profundă mintea nu mai este implicată. Funcţionează la început, dar încet, încet, dacă nu o mai asculţi, încetează să mai sporovăiască. Dacă vede că nimeni nu se sinchiseşte, dacă vede că nimeni nu îi dă atenţie, se opreşte.

Mintea este exact ca un copil. Ai vazut un copil făcând asta? Dacă se împiedică şi cade, mai întâi se uită după mama sa, să vadă dacă este prin împrejurimi. Dacă este, începe să plângă. Dacă nu este, ce rost are? Atunci se ridică pur şi simplu, începe să se joace din nou, pentru că nu are nici un sens – nimeni nu îi dă atenţie. Nimeni nu-şi va face griji dacă mama nu este acolo. Şi uneori se întâmplă ca după jumătate de oră mama să apară, şi el începe să plângă. Acum, este absurd, dar logic într-un fel. Pentru că ce rost are plânsul dacă mama nu este acolo? Chiar dacă eşti rănit, nu are nici un sens. Când vine mama durerea nu mai există, dar are sens să plângă şi să se vaite pentru durerea care nu mai este pentru că se aşteaptă ca mama să îi acorde atenţie!

Mintea este exact precum un copil. Dacă îi dai atenţie, plânge. Dacă îi dai atenţie creează probleme. Dacă îi dai atenţie, continuă mereu şi mereu, nu există nici un final la asta. Dacă nu-i dai atenţie, brusc copilul îşi dă seama că mama nu mai este acolo, copilul realizează încet, încet, că mama a plecat, şi atunci se opreşte. Când mintea se opreşte, imediat eşti, şi atunci întâlneşti realitatea direct. Atunci nu mai este nici un mijlocitor între tine şi ea, nu mai este nimeni care să o coloreze. Atunci percepţia este clară, pură - şi tu te afli în eternitate.

A şasea întrebare:

Întrebarea 6

POATE EGO-UL SĂ SE SINUCIDĂ?

Nu, pentru că el nu există. Pentru a te sinucide este nevoie ca cineva să fie prezent. Dă-mi voie să o spun altfel: poate o umbră să se sinucidă? O umbră nu se poate sinucide pentru că ea nu există. Dacă te sinucizi, dacă îţi tai capul, atunci umbra va fi fără cap. Ea te urmăreşte pe tine. Ego-

ul este doar o umbră, nu se poate sinucide. Dacă îţi tai capul, ego-ul se sinucide – nu e vorba că o face, se întâmplă pur şi simplu.

Încearcă să înţelegi că ego-ul nu este substanţial; ego-ul este exact ca o umbră. Corpul se mişcă – este creată o umbră, o umbră fizică; mintea se mişcă – este creată o umbră mentală. Acea umbră mentală este ego-ul. Când mintea se opreşte, ego-ul nu există, când mintea nu funcţionează, nu este nici un ego. Când mintea funcţionează, ego-ul este acolo; dacă mintea funcţionează prea mult, ego-ul este prezent prea mult acolo. De aceea vei vedea: oamenii care lucrează cu capul prea mult sunt mai egoişti decât ceilalţi oameni. *Brahminii*, erudiţii, profesorii, *pundiţii*, aşa numiţii *intelligentia* – au cele mai subtile ego-uri. Intelectualii, scriitorii, poeţii, filozofii – au cele mai subtile ego-uri. Ei nu sunt altceva decât ego – prea mult cap.

Oamenii care lucrează cu mâinile, care tehnic vorbind sunt numiţi „mâini", sunt oameni umili. Du-te şi vizitează un mic sat de ţărani, de muncitori, de agricultori, care lucrează cu mâinile. Ei sunt oameni umili.

Există o poveste despre Confucius. Povestea este la fel de veche ca Lao Tzu.

Confucius călătorea, trecea printr-un sat, şi a văzut un bătrân, un om foarte bâtrân, care scotea apă dintr-un izvor şi îşi uda pământul. Era o muncă grea, şi soarele ardea foarte tare. Gândindu-se că acest om nu auzise că se inventaseră instrumente mecanice pentru a scoate apa – puteai folosi cai sau boi pentru a face acest lucru mai uşor, în locul oamenilor – deci Confucius s-a dus la acest bătrân şi i-a spus: „Nu ai aflat că acum există instrumente? Apa poate fi scoasă foarte uşor din izvor, şi ce faci în doisprezece ore poate fi făcut în jumătate de oră. Caii pot să o facă. De ce te chinui degeaba aşa de tare? Eşti un om bătrân." Trebuie să fi avut nouăzeci de ani.

Omul a spus: „Întotdeauna este bine să lucrezi cu mâinile, pentru că de fiecare dată când sunt folosite instrumente viclene apare şi mintea vicleană. De fapt, doar o minte vicleană foloseşte instrumente viclene. Nu încerca să mă corupi. Sunt un om bătrân, lasă-mă să mor la fel de inocent ca atunci când m-am născut. Este bine să lucrezi cu mâinile. Aşa rămâi umil."

Confucius s-a întors la discipolii săi. Discipolii l-au întrebat: „Despre ce vorbeai cu acel bătrân?".

Confucius a spus: „Se pare că este un discipol al lui Lao Tzu. M-a lovit în plin, şi argumentul său pare să fie corect."

Când lucrezi cu mâinile nu apare nici o umbră a capului, omul rămâne umil, inocent, natural. Dacă începi să foloseşti instrumente viclene, capul intră în scenă. Oamenii care lucrează cu capul sunt numiţi tehnic vorbind, capete: un cap al funcţionarilor, un cap de şcoală - sunt numiţi capete. Nu fi un cap. Chiar şi să fii un funcţionar este destul de rău, iar să fii capul funcţionarilor… eşti terminat. Să fii profesor este un iad suficient, dar să fii un cap de şcoală…Încearcă să fii mâini. Toate mâinile sunt condamnate, pentru că ele nu sunt viclene, nu sunt îndeajuns de competitive; ele par să fie primitive. Încearcă să lucrezi mai mult cu mâinile şi vei vedea că umbra apare tot mai puţin.

Ego-ul nu se poate sinucide, pentru că el nu există. Dacă te sinucizi, asta este ceea ce eu numesc *samadhi,* este ceea ce numesc meditaţia ultimă. Dacă te sinucizi – adică dacă dispari şi devii un nimeni – nu cade nici o umbră.

În vremurile de demult se spunea că de fiecare dată când un om devine Buddha, corpul său nu mai are nici o umbră. Acest lucru trebuie să fi fost simbolic. Este foarte semnificativ. Nu înseamnă că atunci când Buddha merge pe alee nu apare nici o umbră – umbra cade, dar în interior nu cade nici o umbră. El se mişcă, munceşte, face diverse lucruri, dar cel care le face nu apare niciodată. Astfel, umbra nu cade. Dacă este nevoie, el chiar gândeşte, dar cel care gândeşte nu apare; astfel, umbra nu cade. Trăieşte, dar nu este un manipulator, cel care controlează. El curge,

viaţa sa este o spontaneitate. Nici măcar nu înnoată, pur şi simplu pluteşte cu răul. El nu împinge răul, ci pur şi simplu se lasă în abandon. Este un om care lasă fiinţa să fie. Pluteşte. Lasă răul să facă totul, şi atunci umbra nu mai cade; ego-ul dispare.

Nu lupta cu ego-ul direct. Dacă faci acest lucru, vei da greş, pentru că nimeni nu poate lupta direct cu umbra. Dacă trebuie să faci ceva cu umbra, va trebui să faci ceva în legătura cu fiinţa ta. Ceva este greşit, ai o concepţie greşită. Tu eşti o non-fiinţă în interior – realizează tot mai mult şi mai mult goliciunea interioară, vacuitatea, şi brusc, într-o zi vei descoperi că ego-ul te-a părăsit. De fapt vei descoperi că el nu a fost niciodată acolo, ai avut o concepţie greşită, trăiai în iluzie; nu era o realitate, era un vis – de fapt, un coşmar.

A şaptea întrebare:

Întrebarea 7

POATE UN OM CARE TRĂIEŞTE STĂRILE DE FURIE ŞI COMPASIUNE SĂ TRĂIASCĂ ŞI STĂRILE DE IUBIRE ŞI URĂ?

Da. Când un om este total, este total – necondiţionat. Dar ura sa are o calitate diferită, ura sa este mai iubitoare chiar şi decât iubirea ta, iar furia sa este mai plină de compasiune decât compasiunea ta. Pentru că el trăieşte total, totul capătă o calitate nouă. Orice ar face, este diferit. Nu îl poţi judeca din punctul tău de vedere, pentru că tu nu ştii ce înseamnă totalitatea. Tu cunoşti ura, cunoşti iubirea – uneori ai iubit, ai avut sclipiri ale ei – dar nu ai fost niciodată total. Dacă eşti total, iubirea ta este diferită – iubirea ta are intensitatea urii. Ai observat vreodată faptul că iubirea ta nu are niciodată intensitatea urii? Atunci când urăşti o persoană, o urăşti cu adevărat. Când iubeşti, eşti aşa şi aşa. Când iubeşti, nu te implici niciodată complet. Dar când urăşti, urăşti cu adevărat intens – ai văzut faptul că, compasiunea ta este neputincioasă, poate doar o faţadă, o mască, dar furia ta este reală?

Tot ce este greşit pare să fie real, şi tot ce este frumos pare să fie fals. Când un om este total, iubirea sa este la fel de intensă ca ura sa. Iar când un om total urăşte, ura sa poartă de asemenea iubirea totală în ea – el poate urî doar pentru că iubeşte, şi poate fi furios doar pentru că are compasiune.

Nu, este dificil. Va crea o mare confuzie în tine acum, pentru că acum nu poţi înţelege, acum înţelegerea ta nu este pregătită pentru asta. Va trebui să încerci.

Renunţă la ceea ce este călduţ. Este nevoie de curaj. Este nevoie de cel mai mare curaj pentru a trăi o viaţă totală, pentru că atunci nu mai ştii ce urmează să se întâmple. Şi îţi este teamă tot timpul. Iubeşti o persoană; îţi este teamă să te înfurii pe el sau ea pentru că nu ştii cu adevărat dacă iubeşti sau nu. Nu ştii cu adevărat dacă iubirea va fi capabilă să ţină piept furiei. Va fi oare posibil ca iubirea să supravieţuiască furiei? Aşa că trebuie să reprimi furia, pentru că îţi este teamă. Nu eşti sigur cu adevărat că iubirea ta este acolo. Ai un sentiment anume - poate că este, poate că nu - un sentiment vag. Trăieşti în ceaţă, înconjurat mereu de fum; nimic nu este vreodată clar, percepţia ta este întotdeauna înnourată. Aşa că te temi: atât de multă furie poate să dizolve toată relaţia, poate distruge toată relaţia. Nu! Reprimă furia! Atunci reprimi furia; furia devine o parte din tine – atunci, când iubeşti, în iubirea ta apare şi furia.

Priveşte doi iubiţi care fac dragoste. Vei vedea că este prezenţă violenţa. Actul de a face dragoste nu este graţios. Priveşte la faţa bărbatului care face dragoste – arată de parcă urmează să o omoare pe femeie. Poate că de asta femeile îşi închid mereu ochii atunci când faci dragoste cu ele: este mai bine să nu vadă ce urmează sa facă sau să nu facă bărbatul. Toată treaba pare să fie murdară. Faţa se distorsionează – ar trebui să apară graţia, dar faţa este încordată. Feţe care în mod

obişnuit arată frumos, devin urâte, ca şi cum omul trece printr-un fel de agonie, ca şi cum nu e vorba de extaz ci de agonie. Iar ea pare să fie într-un fel de durere - pe care o reprimă.

Chiar şi când fac dragoste, oamenii se tem că dacă se implică total există un punct periculos. Toată mintea lor le arată continuu lumina roşie: Stop! Nu merge mai departe! Pentru că tot ce au reprimat poate să iasă la iveală oricând, este acolo, bătând la uşile lor: „Dă-ne voie!" Aşa că nu se pot relaxa nici în iubire, pentru că relaxarea poate fi doar necondiţionată. Nu există relaxare condiţionată.

Dacă te relaxezi, te relaxezi pentru iubire, te relaxezi pentru furie, te relaxezi pentru ură. Este exact ca atunci când deschizi o uşă, o deschizi şi pentru prieten şi pentru duşman. Dacă laşi uşa deschisă pe timpul nopţii, este foarte posibil ca prietenul să vină – dar şi duşmanul. Aşa că închizi uşa. Dar uşa închisă este închisă pentru amândoi, pentru prieten şi pentru duşman.

Nu ai fost niciodată capabil să fii furios cu adevărat, în mod autentic. Nu poţi iubi în mod autentic. Când eşti total, faci totul în mod total, indiferent de consecinţe, fără să te gândeşti la consecinţe.

Aceasta este viziunea mea despre matematica vieţii – dacă trăieşti total, indiferent de consecinţe, este întotdeauna un lucru bun. Indiferent de situaţie! Este întotdeauna un lucru bun. Iar dacă trăieşti o viaţă fragmentată, indiferent de consecinţe, este întodeauna un lucru rău.

Puteţi vedea din vieţile voastre că aţi trăit o viaţă foarte manierată, un fenomen călduţ, nici cald nici rece. Ce s-a întâmplat? Nimic, aproape nimic. V-aţi irosit pe voi înşivă. Nu vă mai irosiţi. Fiţi sinceri. Sunt pericole periculoase în a fi sincer, altfel toată lumea ar deveni autentică. Există pericole, altfel, de ce ar fi atât de mulţi oameni neautentici? – laşi, temători, încercând să manipuleze într-un fel sau altul.

O viaţă mică şi confortabilă... Dacă vrei să trăieşti confortabil atunci este mai bine să fii laş. Dar o viaţă confortabilă nu este altceva decât o moarte confortabilă. O viaţă adevărată arde la ambele capete. Este o flacără – înconjurată mereu de pericole, înconjurată mereu de moarte. Când moartea te înconjoară, pericolul te înconjoară. Numai în acel context viaţa ajunge la apogeul său.

Ultima întrebare:

Întrebarea 8

O PASĂRE A VENIT SĂ MOARĂ LA PICIOARELE TALE, ACUM CÂTEVA ZILE. PUTEM ŞI NOI, ATUNCI CÂND NE VA SOSI TIMPUL, SĂ VENIM SĂ MURIM LA PICIOARELE TALE?

Nu va fi nevoie să veniţi, eu voi fi acolo. Dacă mă iubiţi cu adevărat şi aveţi încredere în mine, voi fi acolo. Dar nu aşteptaţi moartea. Dacă sunt cu voi în viaţă, doar atunci pot să fiu cu voi şi în moarte.

Viaţa este criteriul. Moartea este punctul culminant. Orice există în viaţă, îşi atinge punctul culminant în moarte, ajunge la un crescendo. Dacă ma simţiţi în viaţa voastră, aproape de inima voastră, atunci mă veţi găsi absolut prezent în moartea voastră. Nu va fi nevoie să veniţi voi, voi veni eu.

Dar nu aşteptaţi moartea. Ar trebui să se întâmple mai întâi în viaţă. Tot ceea ce vreţi să se întâmple în moarte ar trebui să lăsaţi să se întâmple în viaţă, pentru că viaţa este o pregătire pentru moarte. Iar moartea nu este niciodată împotriva vieţii, este doar completarea ei. Tot ce a existat în viaţă ajunge la o culme în moarte.

Capitolul 9. DESPRE ÎNŢELEPŢII DIN VECHIME

19 iunie 1975 am, Buddha Hall

DESPRE ÎNŢELEPŢII DIN VECHIME

ÎNŢELEPŢII DIN VECHIME AVEAU ÎNŢELEPCIUNE ASCUNSĂ

ŞI PROFUNZIMEA ÎNŢELEGERII,

ATÂT DE PROFUNDĂ ÎNCÂT NU PUTEAU FI ÎNŢELEŞI.

ŞI PENTRU CĂ NU PUTEAU FI ÎNŢELEŞI,

NEAPĂRAT TREBUIE DESCRIŞI CA FIIND:

PRUDENŢI, CA ŞI ACUM AR TRECE PESTE UN RÂU DE IARNĂ,

ŞOVĂITORI, PRECUM CINEVA CARE SE TEME DE PERICOLE LA TOT PASUL,

SERIOŞI, PRECUM CINEVA CARE ÎNDEPLINEŞTE ROLUL DE GAZDĂ,

CU PREZENŢA ŞTEARSĂ, ASEMENEA GHEŢII CARE ÎNCEPE SĂ SE TOPEASCĂ,

AUTENTICI, ASEMENEA UNEI BUCĂŢI DE LEMN NEÎMPODOBIT,

DESCHIŞI LA MINTE, CA O VALE,

ŞI AMESTECÂNDU-SE LIBER, CA APA ÎNTUNECOASĂ.

CINE ÎŞI POATE GĂSI ODIHNA ÎNTR-O LUME MURDARĂ?

RĂMÂNÂND LINIŞTIT, SE LIMPEZEŞTE.

CINE ÎŞI POATE MENŢINE CALMUL PENTRU MULT TIMP?

PRIN ACTIVITATE, REVINE LA VIAŢĂ.

CEL CARE ÎMBRĂŢIŞEAZĂ ACEST TAO

SE PĂZEŞTE PE SINE DE A FI PREA PLIN.

PENTRU CĂ SE PĂZEŞTE PE SINE DE A FI PREA PLIN,

EL ESTE DINCOLO DE ÎNVECHIRE ŞI ÎNNOIRE.

Socrate era pe moarte. Un discipol a întrebat: „De ce nu te temi de moarte?”

Moartea era sigură, în câteva minute urma să moară. Otrava cu care urma să fie ucis se prepara. Dar Socrate a spus: „Cum pot să mă tem de ceva care este necunoscut? Va trebui să văd. Când mor, doar atunci pot să văd. Sunt două posibilităţi. Una este că voi muri complet, nu va rămâne nici o urmă din mine. Deci nu va mai fi nimeni care să o cunoască, nimeni care să sufere de pe urma ei. Aşa că nu se pune problema ca fiinţa mea să-şi facă griji – dacă se va întâmpla această primă variantă. Şi a doua posibilitate este că poate voi continua să exist, doar corpul va muri, sufletul va rămâne. Şi în acest caz nu văd nici un motiv pentru care ar trebui să fiu îngrijorat. Dacă voi continua să exist, atunci moartea este irelevantă. Şi doar aceste două posibilităţi există. Nu pot să spun nimic acum despre ce urmează să se întâmple. Nu ştiu. Nu ştiu încă.”

Socrate era un om înţelept, nu un om al cunoaşterii. Un om al cunoaşterii ar fi dat un răspuns anume. Oamenii cunoaşterii au anumite răspunsuri, certitudini absolute – asta face parte din stupiditatea lor. De fapt, numai minţile stupide pot să fie sigure. Viaţa este un mister aşa de vast, fără fund, incognoscibil; dacă eşti înţelept, nu poţi fi sigur.

Înţelepciunea este precaută. Înţelepciunea ezită. Înţelepciunea nu este niciodată sigură. De aceea înţelepciunea nu poate fi niciodată limitată într-o teorie. Toate teoriile sunt mai puţin decât este viaţa, toate teoriile sunt înguste şi viaţa nu poate intra în ele – viaţa este atât de vastă, extraordinar de vastă şi infinită. Un om înţelept ştie un singur lucru: că nu ştie. Un om al cunoaşterii ştie o mie şi una de lucruri, şi ştie că ştie – şi aici se află şi prostia omului cunoaşterii. El continuă să acumuleze fapte pe care nu le-a trăit el însuşi: teorii, cuvinte, filozofii – neatinse de fiinţa sa. El continuă să le acumuleze în memoria sa. El devine un rezervor vast de cunoaştere, devine o enciclopedie britanică – dar un lucru mort.

Cu cât memoria sa devine mai plină de cunoaştere, cu atât mai puţin trăieşte el în fiinţa sa. Cu cât se îndreaptă mai mult spre cap şi devine o parte, un fragment, cu atât mai puţin este unit cu fiinţa vastă, cu universul, cu existenţa. El devine într-un fel non-existenţial. El nu mai este o parte din această existenţă, vie, strălucitoare, vibrantă. El este un fenomen îngheţat; el nu mai curge cu viaţa. El este precum un aisberg, îngheţat şi blocat pe undeva – blocat în cap.

Conştiinţa, când devine cunoaştere, a îngheţat; când conştiinţa devine înţelepciune ajunge să curgă. Un înţelept trăieşte, trăieşte total, dar ştie un singur lucru – că nu ştie. Să înveţi de la un înţelept este foarte greu, să înveţi de la un om al cunoaşterii este foarte uşor. El îţi poate da tot ce cunoaşte, ţi le poate transfera foarte uşor, limbajul este un instrument suficient. Tot ce a strâns el, a strâns prin minte, prin limbaj; poate fi comunicat uşor. Un om al cunoaşterii devine un profesor. El te poate învăţa, şi poate preda minunat, lucruri pe care nu le-a cunoscut absolut deloc. Poate că de aceea nu este aşa de ezitant ca un om care cunoaşte. Pentru că dacă un om cunoaşte, el ştie că există şi un opus în viaţă. Când un om chiar înţelege şi cunoaşte, el ştie şi că tot ce există este contopit cu opusul său, totul se întâlneşte şi se topeşte în opusul său. Nimic nu poate fi spus definitiv pentru că în momentul în care ai spus ceva definitiv i-ai oprit curgerea, l-ai făcut un fapt îngheţat. Nu mai face parte din râu, este un aisberg. Acum îl poţi acumula în magazia minţii.

Un om care este înţelept nu este un profesor – poate fi un Maestru, dar nu un profesor. Care este diferenţa dintre cei doi? Un profesor este gata să predea – un Maestru nu este niciodată gata să predea. Un profesor este agresiv, activ – un Maestru este non-agresiv, inactiv. Un profesor va veni şi te va urmări, şi te va forţa, ca să poţi purta cunoaşterea sa pe umerii tăi. Un Maestru aşteaptă. Trebuie să furi cumva de la el, trebuie să fii asemenea lui. El nu te urmări, nu te va forţa. Nici măcar nu va bate la uşile tale – ci va aştepta pur şi simplu. Poţi să te împărtăşeşti din fiinţa lui. Poţi să intri în goliciunea sa interioară, în palatul său interior, în împărăţia sa lăuntrică, dar asta depinde de tine. Tu va trebui să faci toată munca. Maestrul este doar o prezenţă. Dacă eşti atras de el, cazi în această prezenţă.

Un profesor te cheamă, încearcă, un profesor face toate eforturile pentru a te face să înţelegi. Un Maestru este pur şi simplu acolo – deschis, desigur, nu închis, absolut deschis pentru ca tu să intri. Dar el nu face nici cel mai mic gest, pentru că acel gest poate fi agresiv, acel gest te poate face să intri fără să vrei. Şi atunci ar fi ceva rău, atunci te-ai afla pe o cale greşită.

Un Maestru este prezenţă tăcută. Poţi să înveţi de la el, dar el nu va preda nimic. Cu un profesor, vei fi un elev. Acolo există o relaţie, o relaţie cu dublu sens. Cu un Maestru nu poţi fi decât un discipol, este o relaţie într-un singur sens – va trebui să înveţi acest lucru. Dacă nu înveţi, nu înveţi, dacă înveţi, înveţi. Un Maestru este aşa de fericit în fiinţa sa încât nu este preocupat de acest lucru. Dacă înveţi, te binecuvântează; dacă nu înveţi, iarăşi te binecuvântează – el este o binecuvântare.

Nu există examene alături de un Maestru, pentru că pentru viaţă, examenele nu sunt posibile. Este o prostie să gândeşti în termeni de examene. De aceea universităţile continuă să producă oameni stupizi. Există un motiv pentru acest lucru – pentru că inteligenţa nu poate fi examinată. Nu există nici un criteriu după care să o judeci. Cel mult poţi să judeci memoria, în cel mai bun caz poţi să judeci capacitatea de amintire, dar nu capacitatea de a cunoaşte. Un Maestru nu are examene. Intri, înveţi, participi. El este o deschidere spre vastitate şi infinit.

Un om al cunoaşterii devine un profesor şi milioane de oameni sunt atraşi de el, pentru că atunci când înveţi ceva ego-ul tău se simte întărit. Foarte puţine suflete sunt atrase de un Maestru, pentru că de fapt cu un Maestru va trebui să te dezveţi, cu un Maestru va trebui să mori. Ego-ul tău va fi complet sfărâmat – pentru că doar atunci poţi să intri în templu, în cel mai intim altar al fiinţei Maestrului.

Un Maestru este un om înţelept, dar înţelegerea sa este atât de profundă că nu o poţi înţelege. Poţi doar să o trăieşti. Un Maestru ştie, dar el ştie cu atâta profunzime – acolo unde opuşii se întâlnesc, unde viaţa şi moartea devin sinonime, unde existenţa şi non-existenţa nu înseamnă opoziţie, unde toate râurile se varsă în ocean – în acea profunzime există un Maestru.

Este dificil să îl înţelegi, pentru că înţelegerea va fi superficială, şi orice înţelegere va fi mai mult sau mai puţin neînţelegere. Nu încerca să înţelegi un Maestru. Cum poţi să-l înţelegi? Cum poţi să înţelegi un fenomen infinit? Poţi să îl trăieşti, poţi să te dizolvi în el, poţi să îi permiţi să se dizolve în tine, acest lucru este posibil. Este ca iubirea: nu poţi să înţelegi iubirea, căile sale sunt misterioase. Nu poţi să o înţelegi, nu poţi să o ţintuieşti şi să spui „asta e”. Există mii de definiţii dar iubirea nu a fost încă definită şi nici nu va fi vreodată. De fiecare dată când defineşti ceva simţi că ceva lipseşte. Şi acel ceva va lipsi întotdeauna, pentru că acel ceva este profunzimea. O definiţie nu poate să aibă profunzime, nu poate exista decât la suprafaţă.

Un înţelept trăieşte în profunzime. Un om al cunoaşterii trăieşte la circumferinţă; un înţelept trăieşte în centru. Există o singură cale de a ajunge la un înţelept – va trebui să ajungi la propriul tău centru. Atunci va exista o comuniune de la centru la centru cu acesta. De la cap la cap, de la minte la minte, acolo există comuniune cu un profesor, cu omul cunoaşterii.

Înţeleptul a dispărut încet, încet, din lume. În Occident nu găseşti filozofi, găseşti doar profesori de filozofie. Acest lucru este absurd. Un profesor de filozofie nu este un filozof; un profesor de filozofie este doar un profesor – un om al cunoaşterii, dar nu un înţelept – nu ca Socrate, nu ca Lao Tzu, nu ca Buddha. Ei nu sunt profesori. Ei nu predau nimic, ei nu învaţă nimic pe nimeni. Ei sunt pur şi simplu acolo – aşa cum soarele este acolo, îţi deschizi ochii şi întunericul dispare; precum floarea de pe marginea drumului, eşti cu ea pentru câteva secunde şi parfumul ei te umple până în străfundurile tale; ca un râu care curge, vii la el însetat, şi setea îţi este potolită. Ei nu sunt profesori, ei sunt oameni vii. Ei sunt mai vii ca oricine altcineva, şi atunci devin din ce în ce mai misterioşi.

Încă câteva lucruri, înainte de intra în aceste sutre ale lui Lao Tzu. În Orient, trecutul a fost întotdeauna venerat; ne amintim trecutul cu un respect adânc. În Occident respectul pentru trecut a

dispărut complet; în schimb, dimpotrivă, un anumit respect pentru viitor a ieşit la iveală. În paralel cu acest lucru, bătrânii nu sunt respectaţi în Occident – dacă trecutul nu este respectat, cum poţi să-i respecţi pe cei în vârstă? Îi tolerezi doar; chiar şi părinţii sunt doar toleraţi. Când au îmbătrânit, o dorinţă adâncă răsare în tine: dacă ar muri ar fi mai bine. Care mai este utilitatea lor acum? Occidentul gândeşte în termeni de utilitate; bineînţeles că un tânăr este mai de folos decât un bătrân.

Dacă te gândeşti la utilitate, un tânăr este mai de folos decât un bătrân. Un bătrân şi-a pierdut energia, corpul său este beteag, este bolnav, poate să moară în orice moment. El nu mai este util – este doar o povară. Tot respectul pentru bătrâni a dispărut. Este un corolar: dacă nu-ţi respecţi trecutul, nu ai cum să-ţi respecţi tatăl, bunicul, şi nu îţi mai aminteşti nici măcar numele străbunicului tău. Este ca şi cum aceştia nu ar fi existat niciodată. Începi să te gândeşti şi să simţi mai mult pentru copiii tăi – ei sunt viitorul tău. Şi ei se vor gândi la copiii lor, ţine minte. Nu se vor gândi la tine. Aşa că nu suferi şi nu te simţi îndurerat şi rănit. În Occident, viitorul a devenit semnificativ; în Orient, trecutul a fost întotdeauna aşa.

Sunt multe lucruri ce trebuie înţelese. De ce a devenit în Occident viitorul mai semnificativ? Occidentul este dominat de oameni ai cunoaşterii: profesori, oameni de ştiinţă, scriitori, teologi, politicieni demagogi. Occidentul este dominat de oameni ai cunoaşterii – şi bineînţeles că tânărul are posibilitatea să ştie mai multe decât cel bătrân, pentru că el stă mereu pe umerii acestuia – şi poate privi puţin mai departe.

Tatăl tău a studiat la universitate acum treizeci sau patruzeci de ani. În aceşti patruzeci de ani totul s-a schimbat. Orice ştie tatăl tău este aproape expirat. Drepturile de autor ale cărţilor pe care le-a citit el la universitate nu mai sunt valabile. Nimeni nu se mai interesează de aceste cărţi, le poţi găsi la standurile de cărţi de mâna a doua. Sunt inutile. Orice a acumulat în aceşti patruzeci de ani este inutil, pentru că în patruzeci de ani a avut loc o explozie a cunoaşterii. Şi aceasta continuă. Copiii tăi vor şti mai multe ca tine – de fapt, ei deja ştiu mai mult.

Citeam o mică anecdotă. Doi copii mici s-au dus la grădina zoologică cu bunica lor în vârstă. Ea le explica ce vedeau ei acolo. Şi au ajuns apoi la cuvântul „barză", iar bătrâna a spus: „Aceasta este pasărea care aduce copiii din cer, care v-a adus şi pe voi, care aduce mereu copii."

Aceşti doi copii au început să chicotească şi şi-au şoptit unul altuia: „Să îi spunem acestei chestii bătrâne adevărul?"

Dar unul din ei a spus: „De ce să o deranjăm? Las-o în credinţa ei."

Mulla Nasruddin şi-a chemat fiul, pentru că era timpul ca acesta să afle lucruri despre viaţă. Aşa că i-a spus: „Vino la mine în cameră, că vreau să discut despre câteva fapte de viaţă cu tine. Acum eşti matur şi trebuie să afli câteva lucruri." Mulla se simţea puţin nervos, aşa cum se simte orice tată când trebuie spuse fapte de viaţă copiilor. Ca o minte veche şi expirată ce era, se simţea puţin nervos.

Când au intrat în cameră, şi a închis uşa, băiatul i-a spus „Nu fi nervos. Acum, spune-mi, ce vrei să ştii? Eu pot să-ţi spun, aşa că nu te teme."

Copiii pot să-ţi spună acum mult mai multe lucruri – şi ei simt că eşti într-un fel ignorant, analfabet. Fiecare copil din Occident simte că părinţii săi sunt analfabeţi. Respectul a dispărut. Dacă oamenii cunoaşterii domină societatea, aşa se va întâmpla, deoarece cunoaşterea creşte în fiecare zi, se schimbă în fiecare zi, acumulează tot mai mult şi mai mult - este normal, copiii sunt mai la curent decât părinţii lor. Aşa trebuie să fie. Ei cunosc ultimele noutăţi.

În Orient, omul înţelepciunii a fost în centrul vieţii, nu omul cunoaşterii. Cunoaşterea creşte, se schimbă, se mişcă – înţelepciunea este eternă, este mereu aceeaşi. De fiecare dată când

ajungi la ea, este mereu la fel. Este precum cerul care rămâne pururi acelaşi. Anotimpurile vin şi pleacă: acum este iarnă, acum este vară, acum plouă, acum ploile au dispărut. Copacii apar şi mor, generaţiile vin şi pleacă iar drama vieţii continuă, dar cerul rămâne aşa cum este, mereu acelaşi, mereu nou, proaspăt, şi întotdeauna bătrân. Înţelepciunea este precum cerul.

Bineînţeles, cunoaşterea poate fi predată în universităţi, în colegii, în şcoli. Înţelepciunea nu poate fi predată niciodată; Nu poate fi predată nicăieri. Înţelepciunea trebuie să fie îmbibată prin viaţă, nu există altă cale. Aşa că doar un bătrân poate fi înţelept. În înţelepciune, tânărul nu poate niciodată să învingă bătrânul, dar în cunoaştere îl poate înfrânge întotdeauna.

Cum poţi să învingi bătrânul în înţelepciune? Înţelepciunea vine prin experienţă; cunoaşterea nu vine din experienţă, ci din învăţare. Poţi s-o îndeşi acolo înăuntru, şi dacă eşti cât de cât inteligent, mai inteligent decât media, poţi să ştii mai mult decât profesorul tău. Poţi să ştii mai multe decât tatăl tău, nu este nici o problemă în asta. Este nevoie doar de puţin efort din partea ta. Dar în ce priveşte înţelepciunea – nu ai nici o şansă. Ea vine încet, încet, prin viaţă. Dacă trăieşti, şi trăieşti total, dacă trăieşti, şi trăieşti cu conştienţă, doar atunci, picătură cu picătură, ia fiinţă înţelepciunea. Este un fenomen atât de subtil! Nu există nici o cale directă de a o obţine. Doar bătrânii pot fi înţelepţi. De aceea, de fiecare dată când cineva este tânăr şi este înţelept, în Orient, noi ştim că este bătrân, că este vechi.

Este o poveste minunată despre Lao Tzu care spune că s-a născut bâtrân; când s-a născut avea optzeci şi patru de ani – a rămas în pântecul mamei sale pentru optzeci şi patru de ani. Absurd, de necrezut, dar o poveste minunată – spune ceva, ceva foarte semnificativ. Spune că încă din copilăria sa el era asemnea unui bătrân, atât de înţelept încât nu avea cum să fie copil. Ea spune ceva. Este simbolică. Spune ca atunci când era copil el avea atâta înţelepciune cât ar fi avut un om normal la optzeci şi patru de ani. Trebuie să fi fost extraordinar de alert.

Dacă eşti foarte, foarte alert, atunci o singură experienţă îţi poate da foarte mult. Dacă nu eşti alert, vei continua să repeţi aceeaşi experienţă şi nu va fi câştigat nimic.

Un înţelept se îndrăgosteşte o singură dată şi atunci cunoaşte totul în legătură cu acest fapt. El pătrunde în tot misterul, îi trăieşte tot misterul, se mişcă în lumea sa, dar atât de total încât nu rămâne nici măcar un colţ netrăit. Şi apoi iese din el. Atunci nu se mai pune problema să se îndrăgostească din nou – a trăit şi a cunoscut. A devenit înţelept prin experienţă.

Un prost va repeta acelaşi lucru iar şi iar, şi nu va fi niciodată în stare să înveţe ceva din el. Conştienţa şi un curaj de a trăi trebuie să fie acolo, deci se va întâmpla foarte rar ca un copil sau un tânăr să fie înţelept. De obicei, un om devine înţelept atunci când îmbătrâneşte, când a trăit toate anotimpurile vieţii, când este maturizat, când a cunoscut toate tipurile de vreme, toate dispoziţiile – când a cunoscut râul vieţii vara, când este doar un pat uscat şi nu a rămas nimic decât o sete, o foame, un pat uscat, o dorinţă arzătoare, şi nimic altceva; şi a cunoscut râul vieţii în revărsare, când devine vast, periculos de întins, şi pretinde că este oceanul.

El a cunoscut toate stările, s-a mişcat în toate modurile pe care viaţa le permite. A trăit ca un păcătos, a trăit ca un sfânt, el este îmbogăţit de toate experienţele. Când toate firele de păr de pe cap sunt albe, apare o frumuseţe pe chip, pe care nu o poţi vedea decât la un bătrân, niciodată la un tânăr. Tinerii pot fi frumoşi în ceea ce priveşte fizicul. Forma, proporţiile, puterea – da, tinerii pot fi foarte frumoşi. Dar în ceea ce priveşte sufletul, care creşte, evoluează doar prin multă experienţă, doar un bătrân poate fi frumos.

Foarte rar se întâmplă, pentru că foarte rar oamenii sunt conştienţi: foarte rar trec oamenii prin viaţă meditativi. Altfel, nici un tânăr nu poate concura cu frumuseţea unui bătrân. Frumuseţea unui bătrân are o graţie aparte, o profunzime; frumuseţea unui tânăr este superficială, de suprafaţă, doar până la piele. Frumuseţea unui bătrân are o adâncime în ea – mergi şi mergi şi mergi şi parcă nu ajungi niciodată la fundul ei.

Un bătrân este ca un vârf din Himalaya, acoperit de zăpadă. Furtuna a trecut. Tot ce era de cunoscut a cunoscut, nu a mai rămas nimic de cunoscut. Ego-ul a fost lăsat undeva pe drum, pentru că era o povară, şi cu ego-ul şi povara lui nu poţi să ajungi pe o asemenea culme. Când cineva se îndreaptă spre vârf, trebuie să lase în urmă tot, încet, încet; ultimul vârf este când trebuie să te laşi pe tine însuţi în urmă. Atingi vârful ca nefiinţă, pentru că până şi fiinţa devine o povară în ultimele etape ale vieţii.

Orientul respectă bătrânii. Şi dacă respecţi bătrânii, respecţi şi trecutul. Iar Orientul are o nostalgie a trecutului.

Acum această sutra:

ÎNŢELEPŢII DIN VECHIME AVEAU ÎNŢELEPCIUNE ASCUNSĂ[7]

ŞI PROFUNZIMEA ÎNŢELEGERII.

ÎNŢELEPŢII DIN VECHIME….

În Orient, sunt întotdeauna bătrânii, cei din vechime care au înţelepciune. Există o smerenie în legătură cu tine însuţi şi cu prezentul. Cum poţi să fii mai înţelept decât tatăl tău? Cum poţi să fii mai înţelept decât bunicul tău, decât străbunicul tău? Nu, poţi şti mai multe. E posibil să ştii mai multe decât Buddha – poate că deja ştii mai multe decât Buddha – dar nu poţi fi mai înţelept decât el. De fapt, în înţelepciune nu există „mai mult". Cineva este sau nu înţelept – nu există „mai mult" sau „mai puţin" în ce priveşte înţelepciunea. Cunoaşterea este relativă, înţelepciunea este absolută. Nu poţi fi „mai înţelept", şi de fapt, dacă eşti înţelept te vei simţi foarte, foarte umil.

Lao Tzu se simte atât de umil faţă de el însuşi şi faţă de vârsta sa încât el vorbeşte mereu de înţelepţii din vechime. Şi dacă te duci la înţelepţii din vechime, vei descoperi că aceştia vorbesc tot despre înţelepţii din vechime.

Dacă încerci să înţelegi scripturile orientale, ele spun mereu că orice spun nu este ceva nou, le-a fost transmis şi lor, au auzit şi ei la rândul lor. De aceea hinduşii au două nume pentru scripturile lor: *shruti* şi *smriti. Shruti* înseamnă „am auzit, i-am auzit pe cei care ştiau." *Smriti* înseamnă „am păstrat de la cei care ştiu." Nu este nici o pretenţie a cuiva că ştie, pentru că însăşi pretenţia „eu am cunoscut" este pretenţia ignoranţei, „eu-l" este ignoranţa condensată. Ei merg înapoi, înapoi, înapoi. În Upanişade, dacă mergi înapoi îţi vor spune: „am învăţat de la învăţătorul meu." Învăţătorul meu a învăţat de la învăţătorul lui, el învăţat de la învăţătorul lui…Şi continuă tot aşa, iar la început, *brahma*, creatorul lumii, a învăţat de la însăşi existenţa cosmică, de la *brahman.*

El a învăţat de la *brahman; brahman* este divinitatea invizibilă, iar *brahma* este divinitatea vizibilă. Divinitatea vizibilă a învăţat de la divinitatea invizibilă, şi de la *brahma* începe să curgă Gangele. Şi apoi, învăţător şi învăţător şi învăţător, o lungă procesiune – şi acest „eu doar am auzit".

Acesta e un fenomen minunat. Spune pur şi simplu că nici un om nu este o insulă şi că există interdependenţă. Tot trecutul este implicat în tine – acesta este înţelesul. Nu eşti singur aici, nu ai apărut aşa, brusc, din nimic. Tot trecutul este purtat de tine – conştiinţa ta este un lanţ, legată de tot trecutul. De la bun început până acum, tot ce s-a întâmplat ţi s-a întâmplat ţie, şi tu eşti purtătorul întregului trecut. În felul acesta, cu timpul, o relaţie, senzaţia unei relaţii apare.

[7] „*Subtle wisdom"*, în limba engleză.

Pot exista două tipuri de interdependenţă. Una este specială – tu eşti legat de acest copac, acest copac este legat de soarele *acestei* zile, soarele este legat de stele mai mari, totul este legat în spaţiu – aceasta este un tip de interdependenţă. Mai există un tip de interdependenţă care se mişcă în timp: tot trecutul este implicat în tine. Tu ai apărut ca un rezultat al întregului trecut, şi întreg viitorul va ieşi din tine. Tu eşti fructul întregului trecut şi vei deveni sămânţa pentru tot viitorul. Atunci, timpul şi spaţiul la un loc sunt interdependente, şi în ambele dimensiuni tu eşti interconectat.

ÎNŢELEPŢII DIN VECHIME AVEAU ÎNŢELEPCIUNE ASCUNSĂ

ŞI PROFUNZIMEA ÎNŢELEGERII.

Ce înseamnă „înţelepciune ascunsă”? Că ei cunoşteau direct, imediat. Ei cunoşteau adevărul faţă în faţă, nu era cunoaştere împrumutată. Şi atunci când înţelepciunea este directă, doar atunci este înţelepciune. Altfel, nu este altceva decât o mască pentru ignoranţă, continui să-ţi ascunzi ignoranţa cu cunoaştere. Şi de să îi spui „înţelepciune ascunsă”? De ce să nu-i spui pur şi simplu „înţelepciune”? Care e sensul să-i spui „ascunsă”?

Există un sens. Înţelepciunea este directă dar este ascunsă. Este directă în sensul că vezi viaţa direct, dar este ascunsă în sensul că în viaţă nu obţii niciodată ceva în mod direct. Trebuie să te mişti pe căi indirecte.

Încearcă să înţelegi. Mai întâi, înţelepciunea este directă, în sensul că nu este împrumutată. Nu este vorba de faptul că împrumuţi ştiinţa de la altcineva şi că o acumulezi în minte. Nu, chiar tu ai ajuns să te întâlneşti ea. În acest sens, este directă, mai directă decât cunoaşterea. Dar totuşi este ascunsă, pentru că are calea sa indirectă. Ce este acea cale indirectă?

Dacă vrei să fii fericit, nu poţi să te duci direct, ca o săgeată spre ţinta fericirii. Dacă o faci, vei da greş. De exemplu, cineva îţi spune: „Când mă duc să înnot în râu este aşa de frumos, şi mă simt aşa de fericit şi de relaxat, doar plutind pe apă la soare. Uit de toate grijile, uit de toate tensiunile, şi sunt atât de relaxat că lumea nici nu mai există. Şi mă simt atât de fericit, o fericire aşa de profundă mă cuprinde atunci.” Şi lăcomia ta iese la iveală şi spui, „Atunci o să încerc şi eu.” Atunci te duci şi tu, dar te duci foarte direct. Mintea ta nu este la înnotat, mintea ta nu este cu râul, cu soarele, cu vântul. Mintea ta este precum o săgeată care se îndreaptă spre ţinta fericirii – o vei rata.

Pentru că viaţa este foarte timidă, se ascunde de oamenii care sunt agresivi. Se revelează pe sine doar celor care reuşesc să o convingă într-un mod foarte subtil şi indirect. Viaţa trebuie să fie convinsă şi sedusă. Viaţa este o femeie. Nu fi agresiv cu ea. Nu o poţi viola. Şi dacă încerci să o violezi vei rămâne cu mâinile goale, nu vei câştiga nimic în final. Poţi să o violezi. Este ceea ce încearcă să facă cei mai mulţi oameni – să violeze viaţa. Pentru că a te îndrăgosti pare să fie riscant, să o violezi pare să fie mai puţin riscant – nu este nici un angajament în acest act. Dar fără angajament, nu poţi să înveţi nimic. Dacă nu eşti implicat, nu vei fi transformat.

Te duci la râu, dar mintea ta se gândeşte permenent şi tânjeşte după fericire. Nu te uiţi la râu. Nu eşti sensibil, eşti doar lacom. Intri în râu dar dat te simţi pur şi simplu obosit şi nu eşti relaxat. Înnoţi dar întrebi continuu: „Unde este fericirea aia de care spuneai? Văd soarele, văd râul, văd vântul care bate, dar unde este fericirea aia de vorbeai?”.

Acesta este un atac direct. Nimeni nu poate atinge fericirea în felul acesta. Trebuie să uiţi de tine când înnoţi, şi să uiţi că eşti aici ca să atingi fericirea. Uită de tine şi uită de lăcomia ta, şi uită de scopuri – şi atunci când scopul este uitat, ţinta este atinsă. Poate că par pardoxal, dar nu pot să fiu altfel; sunt neputincios, pentru că aşa este viaţa. Uită de ţintă, şi săgeata o va lovi; priveşte la

ţintă, priveşte prea mult la ea – iar săgeata o va rata. Nu poţi să atingi. Vei veni acasă şi vei spune, „Este inutil, am obosit."

Cineva meditează şi se simte extatic, iar tu te simţi infectat. De fiecare dată când vine aproape de tine, simţi că el are ceva ce tu nu ai. Şi întrebi: „Ce se întâmplă?" El spune că meditează, şi că este un fenomen atât de minunat – şi vii şi încerci. Încerci dar vei da greş, pentru că tu eşti întotdeauna direct. Nu înţelegi că viaţa este feminină, este cu adevărat o femeie. Va trebui să o convingi, va trebui să joci multe jocuri cu ea, indirect, pe ascuns.

Nu te duce să îi ceri femeii direct: „Ai vrea să mergi în pat cu mine?" Ea va chema un poliţist. Fii un pic mai poetic. Scrie scrisori frumoase de dragoste vieţii. La asta se referă meditaţia – să scrii scrisori de dragoste vieţii, să trimiţi mesaje pline de semnificaţie, dar în mod indirect. Şi pe măsură ce viaţa se apleacă mai mult asupra ta, prinzi tot mai mult curaj – dar te mişti foarte precaut; poţi să ratezi. Puţină agresivitate şi o vei pierde. Iubirea, fericirea, meditaţia, adevărul – sau dă-i tu un nume – tot ceea ce este frumos, poate fi atins doar într-un mod subtil. De aceea Lao Tzu spune:

ÎNŢELEPŢII DIN VECHIME AVEAU ÎNŢELEPCIUNE ASCUNSĂ

ŞI PROFUNZIMEA ÎNŢELEGERII.

Ce înseamnă „profunzimea înţelegerii"? Profunzimea înţelegerii apare atunci când poţi să stai în pantofii celuilalt, când poţi să vezi prin ochii celuilalt, când poţi să simţi prin mâinile celuilalt, când poţi să stai în fiinţa celuilalt, în centrul celuilalt, şi să priveşti prin el – cum se simte, ce simte, ce spune.

Un om al cunoaşterii este întotdeauna orb, argumentativ; el are mereu dreptate iar celălalt greşeşte întodeauna. El discută la nesfărşit; şi discuţiile sale devin dezgustătoare. El este mereu arogant şi mereu în defensivă. El nu poate înţelege pe nimeni. Orice ai spune el va nega – el va spune nu, pentru că în „nu" el ştie că există putere. Ţine minte acest lucru: un om care nu a învăţat puterea de a spune da nu este încă înţelept. El continuă să spună nu pentru că de fiecare dată când o face se simte puternic. Ai simţit acest lucru? Doar spui „nu"şi te simţi puternic. Spune „da" şi te simţi cucerit. Da devine dificil, de aceea continui să te contrazici cu oricine spune ceva. Tu ai întotdeauna dreptate.

Cum să fie posibil acest lucru? Toată această lume – atâtea conştiinţe, atâtea moduri de a privi viaţa – toate sunt greşite, numai tu ai dreptate? Acesta pare să fie un punct de vedere foarte arogant şi violent. Un om al înţelegerii îşi dă seama că într-un fel fiecare trebuie să aibă dreptate pe undeva.

S-a întâmplat:

Un mistic sufit a fost făcut *kazi;* a fost făcut judecător, om al justiţiei. El era un înţelept, un om al înţelegerii – ceea ce Lao Tzu numeşte al înţelegerii profunde.

Primul caz a fost adus în faţa lui. Prima parte şi-a prezentat argumentele. A ascultat cu atenţie, şi apoi a spus : „Corect, absolut corect."

Conducătorul curţii era îngrijorat pentru că nu ascultase încă cealaltă parte, şi cum ar putea un judecător să spună aşa ceva fără să asculte şi cealaltă parte? Aşa că s-a aplecat spre judecător şi i-a şoptit la ureche: „Cred că nu eşti conştient de cum se lucrează aici. Nu ar trebui să spui asta, pentru că este o judecată, cazul este închis. Dar tu nu ai ascultat şi cealaltă parte! Cum poţi să spui unei singure părţi că are dreptate?

Judecătorul a spus: „Ai dreptate. Da-mi voie să ascult şi cealaltă parte."

A ascultat şi cealaltă parte, a ascultat cu atenţie, şi a spus: „Corect, absolut corect."

Acum conducătorul curţii se gândea că acest om e nebun. Cum era posibil ca amândoi să aibă dreptate? S-a aplecat din nou, şi i-a spus: „Ce faci? Eşti beat sau eşti nebun? Cum e posibil să aibă amândoi dreptate?”

Judecătorul a spus: „Bineînţeles, ai dreptate. Cum pot să aibe dreptate amândoi?”

Acesta este un om cu înţelegere profundă, pentru care toată lumea are dreptate – pentru că el poate să pătrundă în chiar miezul fiinţei tale şi poate vedea şi punctul tău de vedere. El nu este închis în propriul său punct de vedere, în propria sa filozofie, în propria sa doctrină. El nu are nici una, de fapt – el este un fenomen deschis. El poate să intre în tine şi să vadă prin tine, şi să vadă de ce, de ce insişti; el poate să vadă de ce simţi că ai dreptate.

Dar atunci acest tip de om va fi un mister. Ori îl vei numi nebun ori îl vei numi un înţelept ce este dincolo de această lume, şi nu este treaba lui să se amestece în viaţa ta.

Acest lucru s-a întâmplat cu Mahavira. El a creat o logică; asemenea logică nu mai existase până atunci. El a creat o logică numită *syatvad*, logica lui poate. Indiferent ce spui, el va spune „Poate că ai dreptate.” Dacă venea cineva şi spunea: „Eu cred în Dumnezeu”, el ar fi spus, „Poate că Dumnezeu există.” Întotdeauna poate. Cum poţi să greşeşti la modul absolut? Cu o forţă a vieţii, cu Dumnezeu în tine, cum poţi să greşeşti în mod absolut? Ceva trebuie să fie corect. Poate că noi nu putem înţelege, poate că noi nu putem simţi, dar ceva trebuie să fie corect în tine. Dacă Dumnezeu există în toată lumea, atunci toată lumea are dreptul să aibă dreptate într-un fel.

Mahavira pătrunde adânc. Omul stă acolo, altcineva vine şi întreabă: „Nu cred în Dumnezeu, Dumnezeu nu există.” Şi Mahavira spune: „Poate că şi tu ai dreptate. Într-un anumit sens Dumnezeu există, şi în alt sens Dumnezeu nu există.” Şi atunci a creat o logică nouă, o dimensiune nouă a logicii.

Există doar două logici: una este cea a lui Aristotel, iar cealaltă este cea a lui Mahavira. Aristotel spune ca A poate fi doar A şi nu poate niciodată să fie B. Iar Mahavira spune că A este A, şi că poate fi şi B, poate fi şi C, poate fi şi D – până la Z. Atâtea unghiuri, atâtea unghiuri de a vedea lucrurile – el spune că sunt şapte puncte de vedere. Dar este dificil să îl înţelegi pe Mahavira, de aceea discipolii săi nu au putut creşte prea mult. Era imposibil. Chiar şi cei care îl urmează, îl urmează pentru că s-au născut accidental în ograda lui; altfel, este imposibil. Nu am întâlnit un singur jainist care să îl poată urma cu adevărat pe Mahavira.

Discutam cu un *muni* jainist, unul dintre cei mai mari *acharyas* dintre învăţătorii jainişti, şi l-am întrebat: „Ce crezi despre SYATVAD?”

El a spus: „Este absolut adevărat.”

Am spus: „Atunci nu eşti cu adevărat un *syatvad*, ar trebui să spui „poate”. Chiar şi despre Mahavira ar trebui să spui : „Poate că are dreptate.”

Dar nici un jainist nu poate spune aşa ceva. „Poate? Mahavira are absolută dreptate.” – acolo ei pierd. Ei spun că jainismul are dreptate în mod absolut, şi totul în jainism spune că nimic nu este corect în mod absolut.

Chiar zilele trecute s-a întâmplat: Soţia lui Mulla Nasruddin s-a dus să o vadă pe Sona – o ştiţi pe Sona, cititoarea cărţilor de tarot? – şi s-a întos înapoi foarte tulburată.

Viitorul tulbură. Orice despre viitor tulbură. Este bine să nu ştii despre viitor, pentru că odată ce ştii ceva despre el îţi schimbă prezentul, şi apar tulburările.

Era foarte îngrijorată. Mulla Nasruddin a întrebat-o: „Care e problema?”

Ea a spus: „Am fost la o cititoare în tarot, o femeie foarte bună, şi mi-a spus câteva lucruri, şi sunt foarte îngrijorată.”

Mulla Nasruddin i-a spus: „Nu fi îngrijorată. Nimic nu este sigur în viaţă, aşa că nu poţi să faci nici o predicţie. Îţi spun că doar proştii sunt siguri de ceva.”

Soţia a spus: „Eşti absolut sigur de asta?”
El a spus: „Absolut sigur.”

Doar proştii sunt siguri. Dacă un om este absolut sigur de ceva, atunci devine un prost absolut. Nici un jainist nu are curajul să spună: „Poate că Mahavira are dreptate. Poate că cei care îl neagă pe Mahavira au de asemenea dreptate.” Nici un jainist nu are curaj - de aceea spun că nici un jainist nu are înţelegerea lui Mahavira. Este dificil.

ÎNŢELEPŢII DIN VECHIME AVEAU ÎNŢELEPCIUNE ASCUNSĂ

ŞI PROFUNZIMEA ÎNŢELEGERII.

ATÂT DE PROFUNDĂ ÎNCÂT NU PUTEAU FI ÎNŢELEŞI.

Cu cât mergi mai adânc spre tine însuţi, cu atât mai de neînţeles devii pentru cei din jur, pentru că ei trăiesc la suprafaţă. Dacă trăieşti la suprafaţă, totul este ok – te înţeleg. Suprafaţa o înţeleg. Dar dacă începi să te mişti spre interior, mai adânc în profunzimea ta, atunci vine un moment când devii de neînţeles. Ai ajuns dincolo de ei; ei nu te pot înţelege.

Doar acum două, trei zile, un sannyasin a venit la mine şi mi-a spus: „Nu pot sa mai vin la conferinţele tale, pentru că simt că mă plictisesc.” I-am spus „Atunci nu veni! Nu veni!” El se gândea că spune ceva despre conferinţele mele când a spus că se simte plictisit. El spunea ceva despre el însuşi, că îi depăşesc puterea de înţelegere, că nu poate intra în lucruri aşa profunde, că acestea sunt dincolo de el. Şi atunci se simţea plictisit.

Un om se poate simţi plictisit în două moduri. Fie ceva este repetat continuu, o singură notă este repetată continuu, un sunet monoton – şi atunci poţi să te plictiseşti…Şi aşa este creat un basm. Mama continuă să repete un singur vers, şi copilul se plictiseşte şi adoarme. Asta ar trebui să facă oamenii care au insomnie cu ei înşişi. Aşa ajută o mantra, meditaţia transcedentală a lui Maharishi Mahesh Yogi îi ajută pe oamenii care şi-au pierdut capacitatea de a dormi. Pentru ei, meditaţia transcedentală este perfectă, pentru că creează plictiseală. Repeţi o mantra în interior – continui să o repeţi, să o repeţi – mintea se simte plictisită pentru că nu mai este nimic nou de cunoscut, nu mai este nici o emoţie, acelaşi cuvânt iar şi iar şi iar şi iar….Adormi.

Sau te simţi plictisit atunci când ceva este dincolo de tine. Te simţi plictisit atunci când ceva este atât de profund încât îţi este inaccesibil.

ATÂT DE PROFUNDĂ ÎNCÂT NU PUTEAU FI ÎNŢELEŞI.

Poţi să înţelegi doar în măsura în care eşti conştient. Nu poţi să înţelegi mai mult decât îţi permite conştienţa ta; înţelegerea ta este sortită să rămână în limitele vigilenţei tale. Dacă vrei să înţelegi înţelepţii, va trebui să creşti în conştienţă. Cu cât ai mai multă conştienţă, cu atât poţi să îi pătrunzi mai mult. Când eşti perfect conştient, doar atunci este un Lao Tzu complet deschis pentru tine. Nu înseamnă că până atunci era închis, el era mereu deschis – dar tu nu puteai să intri în el. Nu erai capabil de acest lucru.

ŞI PENTRU CĂ NU PUTEAU FI ÎNŢELEŞI,

NEAPĂRAT TREBUIE DESCRIŞI…

Pentru că nu poţi să-i înţelegi pe oamenii cu adevărat înţelepţi, eşti nedumerit în legătură cu ei. Sunt răspândite lucruri contradictorii, zvonuri despre ei. Cineva spune că Gurdjieff este un Dumnezeu iar altcineva că este un Satan, şi ambele zvonuri sunt adevărate – pentru că un om care are profunzime le are pe amândouă.

NEAPĂRAT TREBUIE DESCRIŞI…

Deci oamenii îi descriu în aceste moduri: prudenţi – un înţelept va părea foarte prudent pentru tine. El nu este prudent – este doar vigilent. Este o diferenţă, o mare diferenţă. Dacă un om este prudent îi este teamă. De exemplu, într-o noapte întunecată, ai rătăcit drumul prin pădure; te mişti cu prudenţă. La fiecare pas pândeşte pericolul, moartea. În acea stare de prudenţă o anumită.vigilenţă ţi se trezeşte – poate că ai simţit-o. De fiecare dată când există un pericol ţi se trezeşte o anumită vigilenţă, de fiecare dată când pericolul este prezent devii puţin mai vigilent – nu chiar vigilent, ci prudent. Dar pentru a fi prudent trebuie să fii puţin vigilent. Vine automat; acea vigilenţă este umbra prudenţei. Dar noi nu ştim ce este vigilenţa, aşa că atunci când vedem un înţelept, un Buddha, mergând, ne gândim că este foarte prudent. Aceasta este înţelegerea noastră despre conştienţa sa.

PRUDENŢI, CA ŞI ACUM AR TRECE PESTE UN RÂU DE IARNĂ,

…el pare să fie mereu prudent.

ŞOVĂITORI, PRECUM CINEVA CARE SE TEME DE PERICOLE LA TOT PASUL,

Nu, un înţelept nu este şovăitor, dar el nu este sigur precum proştii. El nu poartă cu el soluţii pregătite dinainte pentru viaţă, de aceea pare şovăitor. Trăieşte deschis, deschis pentru ce urmează să se întâmple, indiferent de situaţie. Nu are nici o concluzie în mintea sa. El nu impune concluziile sale asupra vieţii, ci rămâne vigilent şi ajută viaţa să ajungă la propria sa concluzie. El cooperează, nu impune – este o diferenţă.

Noi trăim cu o concluzie. De exemplu, ai venit să mă asculţi. Cineva ţi-a spus despre mine. Era un prieten şi ţi-a vorbit despre mine. El m-a apreciat; te-a impresionat. Deci ai venit să mă asculţi cu o concluzie: sunt un om bun. Acum vei asculta prin prisma acestei concluzii, şi concluzia ta va fi întărită. Te vei întoarce acasă şi vei spune că a avut dreptate, că prietenul a avut dreptate. Apoi altcineva a venit în aceeaşi dimineaţă. El s-a întâlnit cu duşmanul meu, care i-a spus multe lucruri despre mine. L-a convins că sunt un om rău, dar curiozitatea sa a fost trezită – vrea să meargă să vadă chiar şi un astfel de om rău. El a venit de asemenea să mă asculte în această dimineaţă cu o concluzie, şi va pleca cu această concluzie întărită.

Doar cei care au venit la mine fără nici o concluzie, deschişi, precum oglinda, vor vedea faţa mea reală. Altfel, concluzia ta va deveni faţa mea, o vei impune peste faţa mea.

Un înţelept nu este şovăitor, dar apare aşa celorlalţi pentru că trăieşte fără nici o concluzie, trăieşte clipă de clipă. El nu poartă niciodată vreo concluzie din trecut. Orice aduce viaţa, el primeşte cu o conştiinţă proaspătă, nu cu o conştiinţă care este împovărată de concluzii. Atunci totul este mort. Priveşti printr-o concluzie – înseamnă că priveşti prin prisma trecutului, înseamnă că priveşti prin prisma experienţei tale, a minţii tale. Nu vii niciodată în contact direct cu viaţa. Există un tampon între tine şi viaţă – concluzia ta funcţionează ca un tampon. Îţi este teamă să atingi viaţa.

PRUDENŢI, CA ŞI ACUM AR TRECE PESTE UN RÂU DE IARNĂ

- şi nu este prudent, este conştient.

ŞOVĂITORI, PRECUM CINEVA CARE SE TEME DE PERICOLE LA TOT PASUL

-nu, nu este şovăitor, este fără concluzii.

SERIOŞI, PRECUM CINEVA CARE ÎNDEPLINEŞTE ROLUL DE GAZDĂ.

- nu, nu este serios, dar pare aşa pentru că nu este superficial. El nu râde, râsul său nu este cel al unui om superficial. Cel mult zâmbeşte – chiar şi acest lucru e prea mult. De fapt, nici nu are nevoie să zâmbească, pentru că toată fiinţa sa este plină de atâta frumuseţe, de atâta beatitudine, de atâta fericire, încât el nu are nevoie.

Vei fi suprins că oamenii care râd cel mai mult sunt cu adevărat trişti în interior: prin râs ei ascund tristeţea, prin râs încearcă să se păcălească pe ei înşişi că sunt fericiţi. Oamenii care râd zgomotos aproape întotdeauna au răni adânci în interior. Ei nu vor să intre în acele răni.

Cineva l-a întrebat pe Nietzsche de ce râdea aşa de mult. Se spune că Nietzsche ar fi spus – şi el era într-adevăr un om onest, sincer, atât de sincer încât a devenit nebun. În această lume nebună, dacă eşti cu adevărat sincer te vei afla în dificultate – el a spus: „continui să râd pentru că mă tem că dacă nu o voi face voi începe să plâng, voi începe să suspin. Şi acest lucru ar fi stânjenitor. Îmi ascund lacrimile în râsul meu."

Voi vedeţi un înţelept ca fiind serios – este interpretarea voastră. El nu este serios. Nu este superficial, este adevărat…Urmăreşte un râu nu foarte adânc, acesta face mult zgomot. Un râu adânc se mişcă ca şi cum nu s-ar mişca – nici un zgomot – şi nu pentru că nu se mişcă. Se mişcă, dar este atât de adânc încât zgomotul său nu ajunge la tine. Un înţelept râde în cel mai intim miez al fiinţei sale. Râsul său nu ajunge la buze. Pentru a-i cunoaşte râsul va trebui să devii ca el.

CU PREZENŢA ŞTEARSĂ, ASEMENEA GHEŢII CARE ÎNCEPE SĂ SE TOPEASCĂ

Voi credeţi că un om înţelept este umil, cu prezenţa ştearsă, asemenea gheţii care începe să se topească; voi credeţi că înţelepciunea este umilinţă – nu. Un înţelept este pur şi simplu lipsit de ego, atât. Eu nu aş spune că un înţelept este umil, pentru că umilinţa este tot o parte din egoism. Să fii umil înseamnă să ai un ego foarte rafinat. Să fii umil înseamnă un egoism culturalizat. Dacă nu există nici un ego, cum poţi fi umil? Dacă nu poţi să fii arogant, nu ai cum să fii umil. Ele merg împreună, ele sunt aspecte ale aceluiaşi fenomen. Du-te şi priveşte la oamenii umili, la servitorii oamenilor, cu una, cu alta, şi priveşte în ochii lor. Ei pretind că sunt umili, ei chiar cred că sunt umili, dar poţi să le vezi ego-urile subtile cum strălucesc în ochii lor.

S-a întamplat: un om s-a dus să îl vadă pe Socrate. Omul era un fakir, un om foarte umil. El era atât umil încât nu folosea haine noi. El era atât de umil încât dacă îi erau aduse haine noi mai întâi le strica, le murdărea, şi apoi le folosea. S-a dus să îl vadă pe Socrate, şi avea multe găuri în haina sa. Socrate s-a uitat la el şi i-a spus: „Crezi că eşti umil? Prin găurile tale îţi văd ego-ul".

Ego-ul poate pretinde că este umil. Cei care au prezenţa ştearsă nu sunt cu adevărat umili, ei sunt pur şi simplu foarte smecheri şi înşelători. Nu, aşa apare celor care nu pot să pătrundă în profunzimile unui înţelept, că acesta are o prezenţă ştearsă. El nu cunoaşte sinele, deci cum ar putea să aibă o prezenţă ştearsă? El trăieşte pur şi simplu fără nici un fel de ego, fără nici un fel de aroganţă, fără nici un fel de umilinţă.

AUTENTICI, ASEMENEA UNEI BUCĂŢI DE LEMN NEÎMPODOBIT.

Vouă vi se pare că un înţelept este dur, lemn neîmpodobit, pentru că are o cultură foarte, foarte adâncă, subtilitatea sa este foarte, foarte profundă. Doar la suprafaţă poţi să îl atingi; acea duritate este doar la suprafaţă. Despre Gurdjief se spunea că era atât de dur încât oamenii fugeau de el. Era dificil să îl suporţi, dar cei care îl suportau pentru câteva săptămâni ajungeau să îi cunoască compasiunea sa adâncă.

În natură poţi observa următorul lucru: oriunde vezi ceva foarte moale, îl vei găsi întotdeauna acoperit cu ceva tare. O sământă este acoperită cu o nucă, cu un înveliş tare. Sământa este foarte moale – trebuie să fie, pentru că o viaţă urmează să răsară din ea, să crească – dar este acoperită de un înveliş tare. Este ceva natural.

La om vei descoperi exact fenomenul opus: la exterior moale, învelişul este moale, iar sământa este tare, în interior este foarte tare. Acest fapt este o perversiune. În natură este normal să fii tare la exterior, pentru că dacă nu eşti tare la exterior nu ai cum să fii moale la interior. Moliciunea interioară trebuie acoperită de duritate. Aceasta protejează. Dar la om vei găsi exact opusul. Asta înseamnă ipocrizia – blând pe dinafară, moale ca untul, dar în interior, cu cât îl cunoşti mai bine cu atât devine mai dur. O perversiune. Nu ar trebui să fie aşa. Acesta este gentlemanul vostru, omul vostru cultivat, aşa numitul vostru om civilizat – omul moral, omul religios: atât de moale la exterior şi dur pe dinăuntru. Acest lucru ar trebui să fie imposibil – este posibil doar pentru că numai omul poate pretinde, nimeni altcineva nu poate pretinde.

Un om al înţelepciunii face din nou parte din natură; toate perversiunile au dispărut. El va fi dur la exterior, şi blând la interior. Va trebui să ai răbdare cu un om al înţelepciunii – vei dori să fugi de el de multe ori, pentru că de multe ori vei simţi că este atât de dur încât te va omorî. Sau, ai venit să primeşti puţină consolare, iar el continuă să te şocheze. Ai venit să primeşti puţină iubire, căutai puţină iubire, iar el nu se uită niciodată la tine, nu îţi acordă niciodată prea multă atenţie. Tu ai venit pentru compasiune, iar el este atât de dur. Ai vrea să fugi. Dar un om al înţelepciunii este întotdeauna aşa pentru că este natural, iar natura are căile sale, şi aceasta este regula: moale la interior, tare la exterior.

Uită-te la scoarţa copacului, este atât de tare la exterior. Mergi în interior şi vei găsi straturi din ce în ce mai moi. Şi chiar în centru este viaţa, absolut moale. Aceasta trebuie protejată.

…AUTENTICI, ASEMENEA UNEI BUCĂŢI DE LEMN NEÎMPODOBIT,

DESCHIŞI LA MINTE, CA O VALE,

ŞI AMESTECÂNDU-SE LIBER, CA APA ÎNTUNECOASĂ.

Un înţelept va părea deschis la minte pentru tine; de fapt el este fără minte, nu deschis la minte. Poţi să fii deschis la minte şi închis la minte; un înţelept este o non-minte. Dar non-mintea îţi apare ca minte deschisă, în cel mai bun caz. Este atât de profundă încât nu o poţi înţelege. În cel mai bun caz poţi să înţelegi că acest om este foarte deschis, mintea sa nu este închisă, dar tu nu ştii că el nu are o minte pe care s-o închidă. El nu este deschis la minte, el este pur şi simplu o non-minte. Nu înseamnă că uşile casei sale sunt deschise. De fapt, nu există nici o casă. El se află sub cerul liber, nu are nici o casă şi nici o uşă. El nu este deschis, mai degrabă este deschidere.

Dar pentru noi, din exterior, dacă încercăm să înţelegem un înţelept, se întâmplă astfel de lucruri. De aceea, orice este scris despre Buddha este greşit, tot ce este scris despre Lao Tzu este greşit, tot ce este scris despre Mahavira sau Iisus este greşit. Pentru că oamenii care scriu, scriu din propria lor înţelegere, iar un om ca Iisus sau Lao Tzu este atât de profund încât orice ai înţelege despre el…fii puţin alert şi ezitant, sunt toate şansele să-l înţelegi greşit. Iubeşte-l, dar nu încerca

să îl înţelegi. Şi atunci, într-o zi s-ar putea să-l înţelegi. Fii lângă el, aproape, intim, dar nu încerca să îl înţelegi. Şi atunci, într-o zi, există o posibilitate ca misterul să-ţi fie revelat.

Dar dacă încerci să înţelegi vei pierde. Iar cei care încearcă să înţeleagă şi să scrie cărţi şi teze vor deveni profesorii doctrinei. Ei creează religiile în lume – cei care au înţeles greşit de la bun început, ei creează religii.

DESCHIŞI LA MINTE, CA O VALE,

Nu, pentru că o vale este înconjurată de dealuri. Pare deschisă dar este închisă. El este deschis precum cerul, nu este închis de nimic. O vale va dispare dacă munţii din jurul ei vor dispărea; deci munţii fac parte din vale. O minte care este deschisă…deschiderea sa va dispare dacă mintea dispare; deschiderea sa este doar o parte din minte. Un înţelept este deschis precum cerul. El este deschidere pură.

ŞI AMESTECÂNDU-SE LIBER, CA APA ÎNTUNECOASĂ

Şi ţi se va părea că un înţelept continuă să se amestece liber precum apa întunecoasă. Iisus a stat în casă cu o prostituată pentru că aceasta l-a invitat; a stat cu oameni care erau cunoscuţi ca fiind infractori, pentru că aceştia l-au invitat. Bineînţeles că el trebuie să fi părut ca apa întunecoasă, nu o apă pură ca un *Brahmin*, ca un puritan care spune: „Nu mă atinge pentru că eu sunt pur."

Se spune că Shankara, cel mai mare filozof hindus care a existat vreodată, a fost trezit de un mizerabil[8]. Mizerabilul a devenit guru-ul său. Până în acel moment era un mare învăţător, un om de cunoaştere; scrisese mari tratate despre Upanişade, Brahma Sutre, Bhagavad Gita, şi propunea o anumită filozofie: vedanta, vedanta advaita – realitatea este non-dual, este una.

Şi într-o zi s-a întâmplat că ieşea din Gange dimineaţa devreme; îşi făcuse baia, şi se întorcea spre coliba sa, când un *Sudra*, un mizerabil, l-a atins.

El a devenit furios şi i-a spus :"Mi-ai distrus baia. Acum va trebui să mă duc din nou să mă purific."

Sudra-ul a spus: „Aşteaptă doar un minut. Aş dori să te întreb – dacă nu există decât unul, dacă toată existenţa este una, cum se poate ca eu şi tu să existăm? Cum poţi să devii impur prin atingerea mea? Cine te-a atins? Cine a atins pe cine?"

Ca şi cum era într-un somn profund, somnul omului de cunoaştere – şi este unul dintre cele mai mari somnuri, este aproape o comă – Shankara s-a trezit.

Şi omul a întrebat din nou, „Ce crezi? Te-a atins corpul meu sau sufletul meu? Corpul meu a atins corpul tău? Sau corpul meu a atins sufletul tău? Crezi că, corpurile sunt diferite - corpul tău, corpul unui *Brahmin*, pur, şi corpul meu, corpul unui *Sudra,* impur? Crezi că cele cinci elemente din care sunt alcătuite corpurile sunt diferite pentru un *Brahmin* şi pentru un *Sudra*, un mizerabil? Crezi că dacă trupul meu te-a atins, a atins şi sufletul tău şi l-a făcut impur? Sau dacă sufletul meu te-a atins, poţi să spui că şi sufletul poate fi mizerabil, un *Sudra*?"

O întoarcere – toată viaţa sa a fost întoarsă cu susul în jos…Shankara nu s-a mai dus niciodată să îşi facă baia.

Şi-a adus respectele sale acelui *Sudra*, şi a spus: „Tu eşti *guru*-ul meu şi m-ai trezit din somnul în care mă aflam. Vorbeam despre ceea ce este unul dar nu îl cunoscusem"

[8] „*Untouchable*", în limba engleză.

Dacă există un om cu adevărat înţelept îţi va părea asemenea apei întunecoase care se amestecă liber, pentru că pentru el nimeni nu este pur şi nimeni nu este impur. Un om al înţelepciunii nu se gândeşte niciodată că el este pur iar tu eşti impur.

Se spune despre Lieh Tzu, un mare discipol al lui Lao Tzu, că avea mulţi discipoli în ashramul său. Un anumit discipol a fost găsit furând iar şi iar şi crea neplăceri, dar era mereu iertat de Maestru. Dar au ajuns la un punct când a devenit prea mult, şi toţi cei cinci sute de discipoli s-au dus la Lieh Tzu şi i-au spus: „Acum ajunge. Există o limită în toate. L-ai iertat pe acest om de atâtea ori, dar el pare să fie incurabil. Acum e timpul să se încheie totul, dă-l afară."

Lieh Tzu a spus: „Fraţilor, aşteptaţi. Sunteţi toţi oameni buni, morali, cu un caracter bun. Oriunde v-aţi duce veţi fi acceptaţi de ceilalţi oameni, respectaţi, iubiţi, slujiţi. Şi chiar şi fără mine sunteţi atât de morali şi veţi atinge adevărul. Dar acest frate unde se va duce? El nu are pe nimeni în afară de Lieh Tzu, pentru că nimeni nu îl va accepta. Deci toţi cei care credeţi că nu puteţi trăi alături de acest frate, plecaţi. Dar eu trebuie să rămân cu el, pentru că unde se va duce? Cine îl va accepta? Dacă Lieh Tzu îl respinge atunci este respins, atunci nimeni nu îl poate accepta."

Aşa este un om al înţelepciunii. El va părea ca şi cum se amestecă liber ca apa întunecoasă. Dar el se amestecă liber pentru că pentru el puritatea şi impuritatea, binele şi răul – toate divizările au dispărut. Pentru el există o singură conştiinţă oceanică, de aceea se amestecă liber. Iisus stând în casa unei prostituate, sau stând în casa unui călugăr – este acelaşi lucru pentru Iisus, el merge să se culce. Este acelaşi lucru pentru el pentru că prostituata este o formă din aceeaşi esenţă, iar călugărul este de asemenea o formă din aceeaşi esenţă. Şi nimeni nu este pur şi nimeni nu este impur – toată dualitatea a dispărut, a fost transcensă. Un om al înţelepciunii trăieşte în unime, de aceea el se amestecă liber. Nu există nici o barieră pentru el.

CINE ÎŞI POATE GĂSI ODIHNA ÎNTR-O LUME MURDARĂ?

RĂMÂNÂND LINIŞTIT, SE LIMPEZEŞTE.

Lao Tzu spune:

CINE ÎŞI POATE GĂSI ODIHNA ÎNTR-O LUME MURDARĂ?

Lumea este murdară. Cum vei găsi odihna în ea? Cum vei găsi pacea în ea? Rămânând liniştit. Nu fă absolut nimic, nu încerca să o purifici, altfel o vei murdări şi mai mult. Doar stai jos pe mal, aşteaptă. Rămânând liniştit se limpezeşte de la sine. Nu te îngrijora pentru transformarea lumii; nu te îngrijora pentru schimbarea celorlalţi. Cine eşti tu? Şi cine te-a trimis în această misiune ca să îi transformi pe ceilalţi? Fiecare este legat direct la divinitate. De ce eşti acolo ca să te amesteci? Doar stai tăcut.

CINE ÎŞI POATE MENŢINE CALMUL PENTRU MULT TIMP?

Calmul vine, tăcerea vine, dar cine le poate menţine pentru mult timp?

PRIN ACTIVITATE, REVINE LA VIAŢĂ.

Prin activitate le poţi menţine. Dacă încerci să le menţii prin inactivitate perpetuă va fi imposibil; trebuie să te mişti între opuşi pentru a rămâne mereu în transcendenţă. Ziua munceşti,

noaptea dormi. Dacă munceşti continuu douăzeci şi patru de ore pe zi va fi moarte; dacă dormi continuu pentru douăzeci şi patru de ore pe zi, va fi de asemenea moarte.

Ziua munceşte din greu – şi prin această muncă grea îţi câştigi capacitatea de a dormi. Noaptea dormi complet – dormind complet îţi recâştigi, reîmprospătezi, reîntinereşti energiile pentru a munci din greu. Mişcă-te într-un ritm. Apleacă-te spre dreapta, aplecă-te spre stânga şi păstrează întotdeauna echilibrul. Liniştea poate fi păstrată, calmul poate fi păstrat, doar dacă nu rămâi inactiv odată pentru totdeauna. Această greşeală a fost făcută în India. Sannyasinii care rămân inactivi la nesfârşit nu pot să rămână tăcuţi. Fii un gospodar şi fii un sannyasin totodată; fii în lume şi fii şi în afara ei, totodată. Ţine minte mereu că viaţa este o îmbrăţişare a opuşilor – o armonie profundă.

CEL CARE ÎMBRĂŢIŞEAZĂ ACEST TAO

SE PĂZEŞTE PE SINE DE A FI PREA PLIN.

Oricine ajunge să cunoască faptul că Tao este echilibru, că religia este echilibru, că Dumnezeu este echilibru, SE PĂZEŞTE PE SINE DE A FI PREA PLIN. Nu te duce prea mult spre o singură parte, altfel echilibrul va fi pierdut, şi dezechilibrul este singurul păcat pentru Lao Tzu. A fi echilibrat înseamnă a fi virtuos, a fi dezechilibrat înseamnă a fi în păcat.

PENTRU CĂ SE PĂZEŞTE PE SINE DE A FI PREA PLIN,

EL ESTE DINCOLO DE ÎNVECHIRE ŞI ÎNNOIRE.

El este mereu proaspăt şi tânăr; el nu este niciodată slabit, nu este niciodată obosit. Echilibrul îi dă viaţa eternă. Echilibrul este vitalitate. Echilibrul este viaţă.

Capitolul 10. ÎNŢELEPCIUNE ŞI ÎNŢELEGERE

20 iunie 1975 am, Buddha Hall

Prima întrebare:

Întrebarea 1

ÎNŢELEPCIUNEA ŞI ÎNŢELEGEREA CRESC TREPTAT SAU ELE VIN CA EXPLOZII?

Înţelegerea nu vine niciodată, nici ca un fenomen subit nici ca unul gradual, pentru că ea este mereu acolo. O ai chiar acum. Nu urmează să se întâmple undeva în viitor. O porţi în interiorul tău, aşa cum o sămânţă poartă copacul, aşa cum o femeie poartă un copil. O porţi în tine chiar acum. Acum depinde de tine: dacă intensitatea ta este totală o vei atinge subit, dacă intensitatea ta nu este totală o vei atinge treptat, treptat, în etape. Dar înţelegerea nu vine niciodată la tine – tu eşti înţelegerea. Iluminarea nu este ceva ce ţi se întâmplă – tu eşti iluminarea.

Ţine minte acest lucru; atunci este o alegere, alegerea ta. Dacă o doreşti în mod total, în acel foc al dorinţei totale tot ce acoperă această înţelegere arde. Dar depinde de tine. Nu face parte din natura iluminării să se întâmple gradat sau să se întâmple subit.

Nu arunca responsabilitatea în altă parte; aşa creează oamenii filozofii şi şcoli. În Japonia există două şcoli Zen: una crede în iluminarea subită, cealaltă crede în iluminarea treptată – ca şi cum acestea ar fi calităţi ale iluminării, ca şi cum ar aparţine iluminării. Ele nu ţin de iluminare. Iluminarea este mereu acolo; alegerea este a ta. Dacă dorinţa ta este totală nu este pierdut nici măcar un moment. Dar dacă dorinţa ta nu este totală, asta înseamnă că nu doreşti ca ea să se întâmple chiar acum. Vrei să o amâni, o vrei mâine, sau în altă zi. Şi atunci continui să te păcăleşti singur.

Dacă eşti cu adevărat sincer nu există nici o prăpastie în timp, se poate întâmpla chiar în acest moment. Nici măcar o clipă nu este pierdută, pentru că ea este deja acolo. Trebuie doar să priveşti în interior. Dar dacă nu o vrei chiar acum, atunci poţi să aştepţi mii de ani.

Aş vrea să vă spun o poveste de demult. S-a întâmplat în Ceylon.

Era un Maestru buddhist care şi-a învăţat discipolii timp de aproape optzeci de ani. Când a ajuns la o sută douăzeci de ani a spus într-o zi: „Acum, voi muri după şapte zile." Aşa că mii de discipoli de-ai săi s-au adunat pentru ultimul său *darshan*, să îl vadă pentru ultima oară.

Bătrânul, înainte să închidă ochii şi să se dizolve în interior, i-a întrebat: „Vrea cineva să mă însoţească? Dacă vrea cineva nirvana, iluminare, chiar acum, atunci ar trebui să ridice mâna şi va fi de ajuns."

Oamenii ştiau că el era un om de cuvânt, şi că nu glumea. Nu glumise toată viaţa lui, era un om serios. Chiar asta a vrut să spună. Ei au început să se uite unul la altul – mii de oameni au ridicat mâinile.

Un om s-a ridicat şi a spus: „Vă rog să nu mă înţelegeţi greşit. Nu vreau să vă însoţesc acum, pentru că sunt multe lucruri de făcut. Am multe lucruri de îndeplinit, multe lucruri prin care să trec, multe *karme* prin care trebuie să trec. Deşi nu sunt pregătit acum pentru ea, într-o zi mi-ar plăcea să fiu iluminat. Puteţi să daţi câteva indicii importante? – pentru că nu veţi mai fi aici."

Şi Maestrul dăduse indicii importante toată viaţa lui, timp de optzeci de ani. Şi totuşi ei vroiau să se spună ceva despre ea, ca să poată amâna şi să planifice şi să se gândească la viitor. Şi bătrânul Maestru era gata. Dacă cineva era pregătit, el era gata să-l ia cu el. Dar nimeni nu era pregătit.

Oamenii sunt şireţi pentru că mintea este şireată. Şi cea mai mare şiretenie a minţii este că aruncă întotdeauna responsabilitatea pe altceva. Dacă iluminarea este graduală atunci ce poţi face? Nu poate fi făcut nimic; este graduală, îţi va lua mult timp. Dacă iluminarea este subită atunci de ce nu ţi s-a întâmplat şi ţie? Vei întreba: „Atunci de ce nu mi s-a întâmplat şi mie dacă este subită? Nu, nu poate fi subită. Dar dacă este subită şi nu este nevoie să faci nimic ca să se întâmple, atunci ce e de făcut? Voi aştepta – când va fi să se întâmple, se va întâmpla."

Tu vrei pur şi simplu să scapi de responsabilitatea propriei tale alegeri. Sartre a spus un lucru care este cu adevărat minunat. El a spus: „Omul este liber să aleagă, dar el nu este liber să nu aleagă." Poţi să alegi ce variantă doreşti, dar nu te lăsa păcălit – nu ai libertatea de a nu alege, pentru că şi atunci când te gândeşti că nu alegi de fapt alegi opusul.

Un om a venit la mine şi mi-a spus: „Nu sunt încă pregătit pentru sannyas. Sunt pregătit şaptezeci la sută, optzeci la sută, dar douăzeci la sută nu sunt pregătit. Deci cum pot să iau sannyas-ul? Nu sunt total."

Aşa că am spus: „Bine. Dar totuşi alegi, şi acum alegi o parte minoră a minţii – acei douăzeci la sută care spun „Nu lua". Acum alegi cele douăzeci de procente contra celor optzeci."

Deci nu te gândi că nu alegi. Acest lucru nu este posibil. Trebuie să alegi în orice faci; dacă nu alegi, vei alege. Alegerea este acolo. Un om este liber să aleagă, dar nu este liber să nu aleagă deloc. Dacă mintea spune că este graduală, este o alegere; dacă mintea spune că este subită, şi aceasta este o alegere. Când spui că este subită spui că ai vrea să renunţi la orice efort, aşa că alegi iluminarea subită. Atunci nu este nevoie să faci nimic – când se întâmplă, se întâmplă, nu poate fi făcut nimic pentru că este ceva subit. Precum fulgerul pe cer, de fiecare dată când se întâmplă, se întâmplă – nu poţi să faci pregătiri pentru asta. Nu este ca electricitatea din casă pe care o aprinzi şi o stingi, nu depinde de tine. Este un fenomen subit, când se întâmplă se întâmplă. Trebuie să îl aştepţi. Dacă te gândeşti să citeşti o telegramă despre când va apare electricitatea pe cer, atunci va trebui să aştepţi. Când aceasta se întâmplă poţi s-o citeşti. Ce poţi face?

Oamenii care vor să scape de efort vor alege iluminarea subită. Oamenii care vor să scape de marea, de totala responsabilitate a ei, de faptul că se poate întâmpla chiar acum, vor alege filozofia gradualităţii.

Eu nu spun nimic despre iluminare – eu spun ceva despre voi. Vouă vă revine sarcina să simţiţi dorinţa voastră: dorinţă totală – iluminarea este subită, dorinţă parţială – iluminarea este graduală. Nu are nimic de-a face cu natura iluminării. Ţine minte acest lucru.

A doua întrebare:

Întrebarea 2

SUNT TAOIŞTII DE ACORD CU ILUMINAREA SPONTANĂ SAU CU CEA GRADUALĂ?

Ei nu îşi fac griji pentru asta. Lao Tzu nu-şi face griji, pentru că el spune: doar să fii obişnuit înseamnă să fii iluminat. Nu este ceva special pe care trebuie să îl obţii; nu este o realizare, nu este ceva la care trebuie să ajungi. Eşti tu – înfloreşte în ordinaritatea ta absolută. A fi extraordinar este boala ego-ului.

Ego-ul vrea întotdeauna să fie extraordinar, să fie cineva special, unic, incomparabil – aceasta este dorinţa arzătoare a ego-ului. Dacă poţi să devii un Rockefeller, bine; dacă poţi să devii un Hitler, bine; sau dacă nu poţi să devii un Rockefeller sau un Hitler, atunci renunţă la lume şi gândeşte-te să devii un Buddha. Dar devino cineva, cineva special, un fenomen istoric.

Lao Tzu nu-şi face griji pentru iluminare şi tot acest nonsens. El spune: doar fii obişnuit. Mănâncă atunci când îţi este foame, bea atunci când ţi-e este sete, şi du-te să te culci atunci când ţi se face somn. Doar fii la fel de natural ca toată existenţa, şi brusc, acolo există totul în toată gloria sa. Nu este nevoie de nimic altceva.

Să fii obişnuit este cea mai extraordinară stare de a fi pentru că ego-ul se dizolvă. Ego-ul este subtil. Scapi de el într-o direcţie, vine din altă direcţie. Îl dai afară pe o uşă, te întorci în cameră şi el stă pe tron – a intrat pe altă uşă. Până să intri din nou înăuntru este deja acolo.

Am avut un prieten care avea o pisică mică, o pisică foarte frumoasă. M-a întrebat ce nume să-i dea. I-am spus „Ego" pentru că ego-ul este foarte viclean, şi o pisică desigur că este vicleană. Nimic nu depăşeşte în viclenie pisica. Aşa că şi-a numit pisica „Ego".

Dar încet, încet, s-a săturat. El era un om singur, un burlac fără soţie, fără copii, şi vroia mereu să fie singur, dar pisica era o tulburare perpetuă. El dormea şi pisica sărea pe pieptul lui. Şi venea cu urme de sânge pe gheare şi distrugea un fotoliu sau hainele lui, pentru că ea vâna mereu şoareci. Aşa că era o problemă pentru el, şi pentru un celibatar care nu ţinuse vreodată la cineva era prea mult pentru a-i fi soţie. M-a întrebat ce să facă. Acest Ego devenise o problemă. Aşa că i-am spus: „Ego-ul este întotdeauna o problemă. Du-te şi dă-o afară."

El a spus. „Dar ea ştie toate drumurile din oraş. Se va întoarce înapoi."

I-am spus: „Du-te la pădure."

Aşa că s-a dus la pădure pentru ca pisica să nu mai găsească drumul înapoi. Şi a mers, şi a mers – şi la un moment dat s-a rătăcit! Atunci era un singur lucru de făcut: i-a dat drumul pisicii, a urmat-o, şi s-a întors acasă. Aceasta era singura cale, nu era nimeni altcineva pe care să-l întrebe. Pisica a venit înapoi acasă la fel de sigur ca o săgeată, fără să ezite nici măcar o clipă pe ce drum să apuce.

Atunci i-am spus: „Pisica ta are calitatea perfectă a ego-ului. Nu poţi să scapi de ea aşa uşor. Oriunde te-ai duce s-o arunci, când vii acasă ea e deja acolo. Sau uneori e posibil să te rătăceşti şi atunci va trebui să o urmezi, pentru că doar ea ştie drumul înapoi."

Ego-ul este foarte înţelept – înţelept în viclenia sa. Lao Tzu nu acordă ego-ului nici un loc, nici un teren pe care să se sprijine, de aceea nu vorbeşte despre iluminare. Deci dacă te întâlneşti cu Lao Tzu nu îl întreba: „Tu crezi în iluminare subită sau în iluminare graduală?" El nu-ţi va răspunde. Îţi va râde în faţă: Ce prostie! Nu este nevoie de nici o iluminare. Acest cuvânt nu apare la Lao Tzu, nu face parte din vocabularul său.

El este foarte simplu. El spune: Doar fii obişnuit. De ce să tânjeşti să fii extraordinar, să fii cineva? Iar dacă nu poţi să fii cineva în lume, măcar devino iluminat. Dar de ce? De ce nu poţi fi satisfăcut şi mulţumit cu tine aşa cum eşti? Dacă mă întrebi pe mine, a fi mulţumit cu tine însuţi aşa cum eşti este iluminare. Nu este nimic special, aşa cum au făcut yoghinii să pară: ridicarea lui kundalini, arătarea luminii, experienţe interioare, îngeri şi Dumnezeu, şi asta şi ailaltă. Acestea sunt toate nonsensuri dacă le înţelegi. Iluminarea nu este nimic de acest gen.

Toate aceste lucruri – kundalini şi lumina şi Dumnezeu şi îngerii şi iadul şi raiul – fac parte din traista magicianului. Tu le doreşti – şi el le produce imediat, ţi le furnizează. Tu creezi cererea iar magicianul ţi le furnizează. Dacă vrei ceva special, el îţi oferă. El te exploatează. El trăieşte pe seama dorinţelor tale absurde.

Lao Tzu este absolut simplu. El nu are nici o traistă. El spune: de ce să nu fii şi atât? Ce este în neregulă? Ce este în neregulă la tine aşa cum eşti acum? De ce să faci un efort? Tu vei face efortul. Efortul tău nu poate trece dincolo de tine, şi orice faci, tu eşti cel care face acest lucru.

Cum poate să treacă dincolo de tine? Cum poate să fie transcendental? Cum poţi să transcenzi prin propriile tale eforturi? Nu este posibil; încerci să faci imposibilul. Poţi continua să sari pentru mii de vieţi şi nimic nu va fi atins.

Acceptă-te. Aceasta este singura realitate care există, aceasta este singura posibilitate care există. Acceptă-te pe tine aşa cum eşti şi deodată totul se transformă. Acceptarea este cuvântul cheie pentru Lao Tzu, nu iluminarea – acceptarea totală, indiferent de situaţie. Nimic altceva nu este posibil.

Aşa stau lucrurile. Aşa te-ai întâmplat tu în acest univers vast. Acest univers vast a vrut să fii aşa – acum acceptă acest lucru.

Sunt doar două alegeri posibile: fie te respingi pe tine, fie te accepţi. Dacă te respingi, din nou sunt două posibilităţi deschise: fie respingi într-un mod lumesc fie într-un mod ce ţine de lumea cealaltă. Dacă te respingi într-o mod lumesc înseamnă că ţi-ai dori să fii mai frumos decât eşti, ţi-ai dori să fii mai puternic decât eşti, ţi-ai dori să fii mai bogat decât eşti, ţi-ai dori să ai o casă mai mare decât ai acum. Asta înseamnă să respingi într-un mod lumesc. Dacă te respingi într-un mod non-lumesc, în modul religios, înseamnă că îţi doreşti să atingi *satori*, *samadhi,* iluminarea, nirvana; ţi-ai dori să ajungi un Buddha; ţi-ai dori să îl posezi pe Dumnezeu; ţi-ai dori să trăieşti în beatitudine infinită. Astfel respingi într-un mod religios. Acestea sunt ambele respingeri şi ambele sunt greşite. Pentru Lao Tzu amândouă sunt la fel de absurde.

Piaţa ta este piaţă; templul tău face parte din ea. Dorinţele tale ce ţin de această lume sunt lumeşti; dorinţele tale ce ţin de cealaltă lume sunt tot dorinţe şi tot lumeşti. De fapt nu poate să existe dorinţă în afara acestei lumi. Dorinţa însăşi este din această lume. Dorinţa înseamnă această lume.

Aş dori să vă spun o anecdotă.

S-a întâmplat în viaţa unui sufit. Un mare mistic, trăind tăcut cu el însuşi, într-o zi a fost trezit brusc de un mesager de la Dumnezeu.

Mesagerul a spus: „Rugăciunile tale au fost acceptate. Acum Fiinţa Supremă, Creatorul, este foarte fericit cu tine. Poţi cere, şi oricare va fi dorinţa ta se împlini. Cere şi se va împlini imediat."

Misticul era puţin nedumerit şi a spus: „Ai ajuns un pic prea târziu. Când aveam nevoie de lucruri, când aveam multe dorinţe, nu ai venit niciodată. Acum nu am nici o dorinţă, m-am acceptat pe mine însumi, sunt total relaxat, sunt acasă. Acum nu mă mai interesează nici măcar dacă Dumnezeu există sau nu, nu mă rog lui. Mă rog pentru că ma simt bine. Am încetat să mă mai gândesc la el. Rugăciunea mea nu se mai adresează nimănui acum. Mă rog pur şi simplu aşa cum respir. Este atât de frumos, dacă există Dumnezeu sau nu, este irelevant. Ai venit un pic prea târziu. Acum nu mai am nici o dorinţă."

Dar îngerul a spus: „Acest lucru va fi o ofensă împotriva lui Dumnezeu. Când el spune că poţi să ceri, trebuie să ceri."

Omul era nedumerit, a ridicat din umeri şi a spus: „Dar ce să cer? Poţi să îmi sugerezi ceva? – pentru că eu am acceptat totul şi sunt atât de împlinit. În cel mai bun caz du-te şi spune-i lui Dumnezeu că sunt recunoscător. Mulţumeşte-i din partea mea. Totul este aşa cum ar trebui să fie. Nu lipseşte nimic, totul este perfect. Sunt fericit, ecstatic, şi nu ştiu nimic despre momentul următor. Acest moment este totul, sunt împlinit. Du-te şi mulţumeşte-i din partea mea."

Dar îngerul era încăpăţânat. A spus: „Nu, va trebui să ceri ceva – măcar aşa, din politeţe. Ai puţină înţelegere."

Atunci omul a spus: „Dacă insişti, atunci roagă-l pe Dumnezeu să mă ţină la fel lipsit de dorinţe cum sunt acum. Dă-mi un singur lucru – lipsa dorinţelor…"

…sau acceptarea, amândouă înseamnă acelaşi lucru.

Dorinţa înseamnă respingerea unui lucru – ţi-ai dori să fii altceva; lipsa dorinţelor înseamnă acceptare – eşti fericit cum sunt lucrurile acum. De fapt, lucrurile sunt irelevante, tu eşti fericit. Eşti fericit, asta e ideea. Lao Tzu spune: „Fii mulţumit aşa cum eşti, nu este nevoie de nimic altceva" – şi atunci, brusc, totul se întâmplă. În acceptarea profundă, ego-ul dispare.

Ego-ul există prin respingere: de fiecare dată când respingi ceva, ego-ul este. De fiecare dată când spui „nu", ego-ul este întărit., dar de fiecare dată când spui „da", un „da" total existenţei, aceasta este cea mai măreaţă meditaţie în care poţi intra. În toate celelalte meditaţii intri dar va trebui să ieşi. Aceasta este singura meditaţie în care intri şi din care nu mai poţi să ieşi, pentru că odată ce ai intrat tu nu mai exişti. Nimeni nu poate ieşi din ea.

A treia întrebare:

Întrebarea 3

AI SPUS CĂ ORICE ÎNTREBARE ESTE VIOLENTĂ, ŞI TOTUŞI SUNTEM ÎNCURAJAŢI SĂ PUNEM ÎNTREBĂRI. DE CE ?

Pentru că sunteţi violenţi şi aveţi nevoie de catharsis. Aveţi întrebări de pus; poate că nu aveţi curajul să le puneţi, de aceea sunteţi încurajaţi. Aveţi întrebări de pus; trebuie să treceţi prin asta. Întrebaţi. Nu spun că răspunsurile mele le vor distruge – nu. Răspunsurile mele nu sunt îndreptate în această direcţie. Răspunsurile mele au un cu totul alt scop. Ele vă vor face conştienţi că toate întrebările sunt inutile, zadarnice, absurde.

Aş vrea să ajungeţi la un punct în care mintea se opreşte din funcţionare, dar voi nu puteţi face asta pentru că sunteţi plini de întrebări. Eliberaţi-le, nu le reprimaţi. Fiţi curajoşi. Chiar dacă ştiţi că sunt prosteşti, nu le ascundeţi, pentru că dacă le ascundeţi nu veţi fi niciodată în stare să scăpaţi de ele. Chiar dacă sunt ridicole – şi toate întrebările sunt ridicole – întrebaţi.

Iar eu nu vă răspund cu adevărat la întrebări. Nu se poate răspunde la ele. Întrebările voastre sunt asemenea unui om care se află în delir, care are febră foarte mare. El ajunge la o sută opt grade, o sută nouă, o sută zece…şi este în delir. Apoi el spune: „Totul se mişcă, masa zboară pe cer." Şi întreabă: „Unde se duce masa asta?" Ce să-i spui acestui om? Orice i-ai spune va fi greşit, pentru că masa nu se mişcă deloc. Şi nu poţi să convingi omul că masa nu pleacă nicăieri, că e doar în cameră, şi nu se mişcă deloc. Asta nu îl va convinge pentru că nu poţi să convingi un om împotriva experienţei sale.

Cum poţi să convingi pe cineva împotriva experienţei sale? Convingerea este posibilă atunci când propria sa experienţă o sprijină, altfel nu. El vede că masa zboară, încercând să iasă pe fereastră, că masa are aripi – şi nu numai masa, dar şi patul pe care stă, şi acesta sare în sus şi se pregătește, se pregătește să decoleze…Cum poţi să convingi un om care este în delir? Dacă încerci să îl convingi, şi tu eşti nebun. Doar un doctor nebun va încearca să convingă. Nu, doctorul va spune: „Nu îţi face griji, masa se va întoarce. O vom aduce înapoi, nu-ţi face griji. Vom face ceva." Doctorul va încerca să-i reducă temperatura; când temperatura va mai coborî masa va reveni singură. Când temperatura devine normală masa este la locul ei. Ea a fost mereu acolo – nu s-a mişcat un centimetru.

Aceasta este situaţia. Eu văd, ştiu că sunteţi într-un delir. Şi acest delir este foarte subtil – nici un instrument de măsură nu îi poate măsura temperatura, este o temperatură interioară, nu una fizică. În interior, sunteţi în delir. Şi atunci întrebări şi întrebări şi întrebări – ca muştele, vin mereu

şi mereu. Vă ajut să întrebaţi şi chiar vă încurajez să întrebaţi, doar pentru a scăpa de ele. Acesta este un catharsis, este parte din meditaţie.

Ascultându-mă pe mine, cu timpul, vei ajunge la un punct în care vei înţelege că toate întrebările sunt în zadar, de fapt că actul de a întreba este inutil. Când această realizare apare în tine vei avea o schimbare totală de atitudine. Atunci întrebările dispar. Când toate întrebările dispar atunci apare răspunsul. Şi ţine bine minte, nu sunt la fel de multe răspunsuri pe câte întrebări sunt, există un singur răspuns la toate întrebările. Întrebările pot fi milioane – răspunsul este unul singur. Există un singur răspuns, răspunsul, şi acesta este cunoaşterea-de-sine. Aşa că eu te ajut să devii conştient.

Există o poveste sufită:

Câţiva oameni treceau pe lângă o mănăstire sufită; curioşi, s-au dus să vadă ce se întâmplă acolo. Oamenii erau în catharsis, surescitaţi, ţipau, săreau, înnebunind complet. Călătorii s-au gândit, „Aceasta este o mănăstire de nebuni. Am crezut mereu că oamenii vin să atingă iluminarea aici, dar aceşti oamenii au înnebunit complet." Şi Maestrul stătea în mijlocul acestui catharsis, în mijlocul acestui haos nebunesc. În mijlocul lui el stătea în tăcere.

Călătorii s-au gândit: „De ce stă Maestrul tăcut?" Cineva din grup a sugerat că poate era prea obosit, poate că făcuse toată această nebunie prea mult.

Apoi, după câteva luni se întorceau înapoi în oraşul lor, pentru că munca lor se terminase, şi au trecut din nou pe la mănăstire. Şi s-au uitat din nou să vadă ce se întâmplase cu toţi acei nebuni. Dar acum toată lumea stătea tăcută, nu se auzea nici măcar un cuvânt. Când s-au apropiat de mănăstire au început să se teamă: oare acei oameni plecaseră? – pentru că acum părea să nu mai fie nimeni acolo. Când au intrat înăuntru toţi erau acolo dar stăteau în linişte.

Apoi după câteva luni au plecat din nou în altă călătorie de afaceri. Curiozitatea i-a condus din nou la mănăstire. S-au uitat, nu mai era nimeni. Doar Maestrul stătea acolo. Aşa că au întrebat: „Ce înseamnă toate astea?"

Maestrul a spus: „Când aţi trecut prima oară aţi văzut începătorii. Ei erau plini de nebunie, şi i-am încurajat să o scoată afară. Când aţi trecut a doua oară ei înţeleseseră, se calmaseră. De aceea stăteau în tăcere. Nu era nimic de făcut. Când aţi trecut a treia oară nu mai era nevoie nici măcar să fie aici. Acum ei pot să fie tăcuţi oriunde în lume, aşa că i-am trimis înapoi în lume. Aştept un nou grup. Când veţi trece din nou data viitoare, va fi din nou nebunie."

Eu vă încurajez să întrebaţi – asta înseamnă să aduceţi mintea la lumină. Asta vă va ajuta să vă calmaţi. Răspunsul meu de fapt nu este un efort de vă răspunde la întrebări, este un efort de a le ucide, de a le omorî. Eu nu sunt un profesor. Poate că sunt un criminal, dar nu sunt un profesor. Nu vă predau nimic, ci pur şi simplu vă distrug întrebările. Odată ce toate întrebările sunt distruse, capul vostru a căzut – v-am omorât. Atunci sunteţi complet tăcuţi, mulţumiţi, cu totul acasă. Nu există nici o problemă – trăieşti viaţa clipă de clipă, te bucuri, eşti încântat de ea în fiecare moment. Nu există nici o problemă.

Sunt împotriva metafizicii dar trebuie să vorbesc despre metafizică. Toată munca mea este terapeutică. Eu nu sunt un metafizician. Munca mea este astfel: tu ai un ghimpe în picior; eu aduc un alt ghimpe ca să îl scot pe primul. Primul ghimpe şi al doilea sunt asemănători, nu există o diferenţă calitativă. Când primul este scos, ajutat de al doilea, îi aruncăm pe amândoi.

Când aduc la lumină întrebările voastre nu spun să puneţi răspunsurile mele în locurile lăsate vacante de întrebări – nu. Aruncaţi şi răspunsurile mele, aşa cum aruncaţi întrebările voastre; alfel, răspunsurile mele vor crea probleme pentru voi. Nu păstraţi răspunsurile mele, ele au doar rol terapeutic. Ele sunt precum ghimpii; pot fi folosiţi pentru a scoate alţi ghimpi, şi apoi ambii trebuie aruncaţi.

A patra întrebare:

Întrebarea 4

WERNER ERHARD, UN YOGHIN OCCIDENTAL, SPUNE CĂ PROBLEMELE PE CARE AI ÎNCERCAT SĂ LE SCHIMBI SAU SĂ LE FACI FAȚĂ SE CLARIFICĂ ÎN PROCESUL VIEȚII. CUM SE LEAGĂ ACEST LUCRU DE MEDITAȚIE? SUNT CELE DOUĂ INCOMPATIBILE?

Erhard are absolută dreptate, dar îl poţi înţelege greşit pentru că orice ar spune el este la fel de profund ca şi orice ar spune Lao Tzu. Îl poţi înţelege greşit.

Încearcă să înţelegi. Profunzimile sunt periculoase, şi auzite de oameni ignoranţi ele pot deveni foarte, foarte periculoase. Combinate cu stupiditatea ta, o profunzime poate deveni o foarte mare cădere.

Da, acest lucru este absolut corect: problemele pe care încerci să le schimbi sau să le faci faţă se clarifică chiar în procesul vieţii – este adevărat, este un fapt, aşa se întâmplă. Dar apoi apare problema dacă meditaţia este compatibilă cu acest lucru sau nu. Acum stupiditatea ta a intrat în scenă.

Meditaţia este tot o parte a vieţii – trebuie să o faci aşa cum faci multe alte lucruri. De ce să consideri meditaţia ca pe ceva care nu face parte din viaţă? Meditaţia face parte din viaţă, trebuie să treci şi prin ea. Ai ajuns la meditaţie pentru că ceva din interiorul tău are nevoie de asta, altfel de ce ai fi venit? Nu a venit toată lumea la mine, doar câţiva oameni, puţini, au venit. Eu sunt la fel de disponibil celorlalţi cum sunt şi pentru tine. Chiar şi oameni care trăiesc în Puna nu au venit, iar tu poate că ai traversat oceane ca să vii.

Există ceva în tine, o dorinţă profundă pentru asta…Sexul şi atât nu este viaţă, mâncarea şi atât nu este viaţă. Meditaţia este la fel de mult viaţă ca orice altceva, şi este o parte din viaţa ta prin care trebuie să treci.

Acum, ce spune Erhard este absolut adevărat, o afirmaţie factuală. Nu este nevoie de nimic altceva, ai nevoie doar să trăieşti şi totul se aranjează de la sine. Dar meditaţia face de asemenea parte din viaţă, yoga face de asemenea parte din viaţă, şi trebuie să treci prin ele. Nu poţi să fugi de ele. Dacă încerci să fugi, acea parte pe care nu ţi-ai împlinit-o va rămâne mereu agăţată de tine şi vei simţi că ceva a rămas incomplet.

Fi curajos şi nu fugi de nicăieri. Oriunde te duce viaţa ta interioară, du-te! Nu te îngrijora în ce direcţie te duce. Câteodată te va duce aiurea, ştiu asta, dar să te rătăceşti face de asemenea parte din viaţă. Nimeni nu poate să aibe întotdeauna dreptate, iar oamenii care încearcă să aibă mereu dreptate mor aproape ca nişte rataţi absoluţi. Nu te îngrijora că s-ar putea să te rătăceşti, dacă viaţa te conduce, mergi! Mergi bucuros! Energia care te duce departe te va aduce şi înapoi. Acea şedere poate că face parte din creşterea finală.

Aceasta este experienţa mea: că în cele din urmă descoperi că totul se potriveşte. Tot ce ai făcut, bun şi rău, corect şi greşit, moral şi imoral – indiferent ce ai făcut, în cele din urmă descoperi că viaţa este într-adevăr minunată, şi totul se potriveşte. Dacă te uiţi înapoi, nu ţi-ai dori să schimbi absolut nimic, pentru că dacă vei schimba chiar şi o singură parte atunci totul se va schimba.

Asta înseamnă acceptarea. Aceasta este atitudinea hindusă faţă de soartă, sau atitudinea mahomedană faţă de *kismet.* Atitudinea este foarte simplă, doar asta: indiferent ce se întâmplă, ia-o ca pe o parte din destinul tău. Intră în ea. Nu te retrage.

Dacă trebuie să greşeşti, greşeşte – dar greşeşte total. Dacă trebuie să cazi, cazi – dar cazi precum un beţiv, complet. Nu opune rezistenţă, pentru că atunci vei rata. Dacă trebuie să trăieşti în

întuneric, trăieşte în întuneric – dar fericit şi dansând. De ce să fii nefericit? Dacă simţi iadul în jurul tău, simte-l – poate că e parte din destinul tău, parte din creşterea ta.

Bineînţeles că ştiu că atunci când cineva trece prin iad, este foarte dificil. Ştiu acest lucru. Pentru că creşterea este dificilă. Când omul trece printr-o problemă, o problemă care îi rupe inima, o criză, el vrea să scape; nu vrea să o înfrunte; vrea să fie laş. Dar în acest fel pierzi ceva care urma să facă parte din întregul final, din armonia ultimă. Dacă ai trăit total…eu nu pun nici o condiţie. Eu spun să trăieşti necondiţionat. Dacă vocea ta interioară spune să meditezi, meditează. Dacă vocea ta interioară îţi spune să te duci şi să bei, atunci bea şi fii un beţiv. Dar fii total, pentru că numai prin totalitate transcenzi. Doar prin totalitate eşti transformat, pentru că numai prin totalitate începi să înţelegi ce faci.

Oamenii vin la mine şi spun că au multă furie în ei şi că ar dori să nu o mai aibe. Au avut destulă şi au suferit mult de pe urma ei. Toată viaţa lor a devenit nefericită. Şi ei se căiesc mult, de fiecare dată când devin furioşi se căiesc mult. Încearcă din nou şi din nou să nu se mai înfurie, se hotărâsc să nu se mai înfurie, îşi pun toată voinţa în asta, dar după câteva ore au uitat. Se întâmplă ceva din nou, apare o situaţie, şi ei sunt furioşi. Deci, ce este de făcut?

Eu le spun: nu vă pocăiţi. Începeţi de acolo. Nu vă pocăiţi, cel puţin atâta lucru puteţi face. Fiţi furioşi şi fiţi total furioşi şi nu vă pocăiţi. Şi să nu vă pară rău pentru asta. Aţi fost furioşi, acceptaţi faptul că sunteţi un om cu o fire furioasă. Bine. Fiţi total furioşi. Pentru că acea pocăinţă nu vă dă voie să fiţi total furioşi, ceva este reţinut. Acea parte care rămâne în interior şi care nu a fost exprimată devine otrăvitoare, o creştere canceroasă. Va colora toată viaţa ta, viaţa ta ca întreg. Fiţi furioşi, şi când sunteţi furioşi lăsaţi fenomenul să fie de aşa natură încât să puteţi spune, „Sunt furie, nu sunt furios." Nimeni nu mai rămâne în urmă care să o privească – tu eşti furie. Va deveni un foc, un foc al iadului. Va fi o suferinţă imensă, dar aşa trebuie să fie. Se poate întâmpla ca atunci când eşti cu adevărat în focul iadului, o singură dată, vei deveni aşa de vigilent în ce-l priveşte încât nu va mai fi nevoie să decizi ceva împotriva lui. Experienţa în sine va fi decis totul – nu te vei mai apropia niciodată de ea. Nu înseamnă că faci un legământ împotriva ei, nu înseamnă că te duci la biserică, te spovedeşti şi te pocăieşti…Oamenii au început să se bucure şi de asta; încep să se complacă şi în pocăinţă.

Am auzit că o femeie a venit pentru a şaptea oară la Părinte la biserică pentru a mărturisi un păcat. Chiar şi Părintele era un pic surprins, pentru că era acelaşi păcat iar şi iar – făcuse dragoste cu un bărbat cu care nu era căsătorită.

Deci Părintele a spus: „Ai comis păcatul de şapte ori sau o singură dată?"

Ea a spus: „O singură dată."

Aşa că el a spus: „Atunci de ce continui să te spovedeşti? Deja ai făcut-o de şapte ori."

Ea a spus: „Îmi place să vorbesc despre asta. Este aşa de frumos doar să mă gândesc la asta."

Chiar şi în imaginaţie, să te spovedeşti unui Părinte…

Oamenii încep să se complacă în pocăinţa lor, în spovedania lor. Este posibil chiar să exagereze, asta a fost senzaţia mea. Cartea „Confesiuni" a Sf. Augustin pare să fie o exagerare; el pare să se complacă în ele. Chiar ideea de a comite atâtea păcate pare să fie atrăgătoare. În India, biografia lui Ghandi pare să fie o exagerare. El continuă să vorbească la nesfârşit despre păcatele sale, se pare că îi face plăcere. Şi acum psihologii spun că există oameni care exagerează păcatele lor, pentru că astfel, dincolo de acel fundal, ei devin mari sfinţi. Pentru că ei nu au renunţat la păcatele obişnuite, erau nişte păcătoşi atât de mari, acum au devenit nişte sfinţi atât de mari. Distanţa este mare şi revoluţia măreaţă.

Doar un mare păcătos poate fi un mare sfânt. Cum poate un păcătos obişnuit să fie? Fumezi o ţigară – crezi că poţi să devii un Augustin sau un Ghandi doar pentru că ai fumat odată o ţigară, sau pentru că te-ai uitat la o femeie şi şi s-a trezit o pofta în tine, doar atât? Nu este suficient, nu este destul material. Nu poţi să creezi un mare sfânt din mici păcătoşi, trebuie să fii un mare păcătos.

Aşa că oamenii care îşi scriu autobiografiile nu ar trebui niciodată crezuţi. Cred că am citit sute de autobiografii, dar asta e observaţia mea: că nu există altă ficţiune care să fie mai ireală. Autobiografia este cea mai mare ficţiune. Toate autobiografiile sunt ficţiuni. Fie că cineva se laudă pe sine sau se condamnă, ambele variante sunt neadevărate pentru că în ambele cazuri el începe să devină extraordinar. Ego-ul nu poate fi împlinit doar fiind obişnuit.

Cineva l-a întrebat pe Rinzai: „Ce faci? Care este practica ta, care este *sadhana* ta?"

Şi el a spus un lucru aşa de simplu – cum să faci o autobiografie din asta? El a spus: „Când îmi este foame, mânânc, şi când îmi este somn mă duc să mă culc. Atât."

Cum poţi să construieşti o autobiografie din asta? Şi Rinzai nu ar arăta nici ca un mare sfânt deopotrivă. Ce fel de sfânt ar fi acesta?

După ce a murit Rinzai, discipolii săi ţineau o conferinţă într-o mănăstire. Un om care aparţinea sectei opuse s-a ridicat; el se simţea foarte gelos, pentru că veniseră atâţia oameni să asculte.

Aşa că s-a ridicat şi a spus: „O întrebare, dle. Vorbiţi prea mult despre Maestrul vostru. Dar al meu este un Maestru adevărat, el poate face mii de miracole. Am văzut cu ochii mei: stătea pe un mal al râului, şi era perioada ploilor şi râul dădea pe răscoale. Iar pe celălalt mal stătea un discipol cu un caiet în mână. Pe un mal, Maestrul meu scria cu creionul şi era scris pe caietul discipolului de pe malul celălalt. Puteţi să spuneţi ceva despre Maestrul vostru, ce miracole a făcut?"

Discipolul a spus: „Ştiu despre un singur miracol pe care Maestrul meu obişnuia să îl facă – în fiecare zi, în fiecare minut."

S-a lăsat tăcerea peste toată sala. Oamenii au devenit curioşi: ce miracol făcuse Rinzai?

Discipolul a spus: „Când îi era foame mânca iar când îi era somn dormea. Acesta este singurul miracol pe care l-a făcut."

Nu ţi se va părea că este un miracol, dar este. Este un fenomen foarte profund. Înseamnă să fii complet natural. Tu aproape că te lupţi. Când îţi este foame nu mănânci pentru că sunt o mie şi unul de alte lucruri care trebuie făcute; când nu îţi este foame mânânci, pentru că acum este vremea de mâncat. Când eşti somnoros eviţi să te culci pentru că este un dans la care merită să te duci, sau un film pe care merită să îl vezi. Când simţi că ţi-e somn te uiţi la film. Când nu ţi-e somn, pentru că filmul te-a agitat prea mult, încerci să te culci şi trebuie să iei tranchilizante.

Să fii nenatural a devenit viaţa noastră naturală. Bineînţeles că a fi natural este un miracol, cel mai mare miracol: doar să te bucuri de lucrurile obişnuite, de mâncat, de dormit, de băut, de briza care trece pe lângă tine…Să te bucuri de lucrurile obişnuite, să fii încântat de ele, toată viaţa devine o celebrare.

Erhard are dreptate. El spune un lucru în spiritul lui Lao Tzu: „Problemele pe care ai încercat să le schimbi sau să le faci faţă se clarifică în procesul vieţii." Trăieşte viaţa, trăieşte în totalitatea sa, mişcă-te în toate dimensiunile ei – permite-ţi fiecare dimensiune, total, şi în cele din urmă vei vedea că totul a fost de ajutor. Totul, vă spun: chiar şi soţia care v-a creat atâta suferinţă, chiar şi asta; chiar şi copilul pe care l-aţi iubit aşa de mult şi a murit de timpuriu, chiar şi asta; chiar

şi afacerea care a dat greş şi ai rămas falit, chiar şi asta. Totul! Eşecul şi succesul, durerea şi plăcerea, binele şi răul, rătăcirea şi revenirea acasă – totul ajută.

Şi din acest haos se naşte o armonie. Dar trebuie să îl trăieşti total. Nu spun că toţi ajung la acea armonie. Nu, aceasta este o posibilitate. Cineva poată să ajungă, altcineva poate să rateze, şi oamenii care ratează sunt cei care se străduiesc din greu să o atingă. Oamenii care o ating sunt cei care nu îşi fac prea multe griji în această privinţă, ei trăiesc pur şi simplu clipă de clipă.

Acea armonie finală, acel crescendo, este un efect cumulativ. Deci bucură-te, oriunde ai fi, fii recunoscător, indiferent ce ai. Simte recunoştinţă profundă – lasă ca aceasta să fie singura ta rugăciune. Du-te total, oriunde te-ai duce. Dacă te duci la o prostituată, du-te cu totalitate – şi eu ştiu că până şi la soţia ta nu te-ai dus cu totalitate. Dacă bei vin, bea-l cu totalitate…şi eu ştiu că tu nu ai băut nici apa cu totalitate.

Această viaţă incompletă nu poate deveni un crescendo; această viaţă trăită mereu incomplet, fragmentar, nu poate crea o armonie. Vei muri ca un haos – de aceea vei muri temându-te mereu de moarte. Şi când moartea bate la uşa ta vei tremura – pentru că armonia vieţii nu a fost încă atinsă şi moartea a venit. Tu nu ai trăit viaţa, şi moartea a venit. Tu eşti încă incomplet, de fapt nenăscut, şi moartea a venit. Tremuri.

Un om care şi-a trăit viaţa, cineva care şi-a trăit ziua, acceptă întotdeauna moartea frumos, pentru că nu mai este nimic de făcut. El a făcut totul, a trăit totul, şi s-a mişcat în toate direcţiile. Tot ce viaţa avea de oferit s-a strâns în el. El a strâns mierea vieţii, acum este gata să moară. Nu mai este nimic altceva.

Ştii?- pentru o lingură de miere o albină trebuie să viziteze cinci mii de flori – pentru o lingură de miere, cinci mi de flori! Şi pentru o jumătate de kilogram[9] de miere - oamenii de ştiinţă au măsurat – ei spun că albinele trebuie să călătorească mii de mile. Pentru o lingură de miere cinci mii de flori! O lingură de armonie şi cinci mii de experienţe, mii şi mii de experienţe…

Şi aminteşte-ţi doar un singur lucru: oriunde ai fi, fii total acolo, altfel vei vizita floarea şi vei pleca fără miere. Aceasta este singura suferinţă ce i se poate întâmpla omului, şi acest lucru se întâmplă la nouăzeci şi nouă la sută din oameni. Tu eşti aşa de grăbit – gândeşte-te doar la o albină care este aşa de grăbită încât se duce la o floare dar nu o atinge niciodată pentru că este aşa de grăbită să ajungă la altă floare. Incompletă, se duce la altă floare, dar când a ajuns acolo deja i-a încolţit în minte ideea să se ducă la alta. Vizitează cinci mii sau cinci milioane de flori şi se întoarce cu mâinile goale. Nu fi acest gen albină! Când vizitezi o floare, viziteaz-o cu adevărat. Uită de toate celelalte flori din lume – celelalte nu există în acel moment. Doar fii o albină – bâzâie şi bucură-te de floare. Fii cu ea cât mai total posibil. Atunci strângi mierea vieţii şi când mori, mori fericit, ecstatic. Ai trăit. Nu este nici o nemulţumire în inima ta, nici o urmă de invidie. Şi vă spun că dacă aţi trăit toate momentele în totalitatea lor, în conştienţă, la momentul morţii îi puteţi binecuvânta pe toţi – pe prieteni şi pe duşmani. Da, şi pe duşmani, pentru că fără ei nu aţi fi fost în stare să atingeţi acest crescendo. Ei au fost parte, parte dintr-un fenomen misterios numit viaţă.

A cincea întrebare:

Întrebarea 5

AI SPUS ODATĂ CĂ RĂSPUNSUL SE AFLĂ ÎN ÎNTREBARE, DECI NATURA ÎNTREBĂRII DETERMINĂ NATURA RĂSPUNSULUI. CARE ESTE ATUNCI CEA MAI FUNDAMENTALĂ ÎNTREBARE PE CARE MINTEA O POATE PUNE?

[9] *One pound,* în limba engleză, echivalentul a 450g.

Mintea nu poate pune nici o întrebare fundamentală, pentru că orice ar întreba ea, este sortit să fie superficial. Dacă întrebarea se naşte din fiinţa ta, nu din mintea ta, nu va fi verbală, va fi existenţială. Tu vei fi întrebarea – şi atunci este fundamentală.

Un mistic sufit obişnuia să meargă în fiecare zi la moschee, şi stătea acolo fără să spună nici un cuvânt, ani şi ani la rândul. Oamenii au devenit curioşi.

Cineva a întrebat: „Tu nu spui niciodată nimic, nu am văzut niciodată buzele tale să se mişte cât de puţin, şi te-am urmărit, te-am observat îndeaproape. Nu simţim nici în interior că ai spune ceva, stai acolo ca o piatră. Ce fel de rugăciune e asta?"

Misticul a spus: „S-a întâmplat odată ca un cerşetor să stea în faţa palatului unui împărat. Împăratul a ieşit, s-a uitat la cerşetor şi a spus: `Ce ceri? Ce doreşti?`. Cerşetorul a spus:`Dacă uitându-te la mine nu-ţi dai seama, atunci nu este nevoie să spun. Voi merge la altă casă. Uită-te la mine – gol în iarna asta rece, tremurând. Uită-te la burta mea – s-a lipit de spate. Uită-te la membrele mele – toată carnea a dispărut. Eu sunt un schelet şi tu mă întrebi ce doresc ? Prezenţa mea aici nu este suficientă ?` Regele a început să se teamă, cerşetorul avea dreptate. Multe i-au fost date acestuia."

Şi misticul a spus: „Eu treceam pe drum. Din acea zi am încetat să mă mai rog, pentru că, ce ai putea să-i spui împăratului lumii? Nu poate el să înţeleagă în ce mizerie sunt? Trebuie să o spun? Să o afirm? Trebuie să vorbesc articulat cu el? Dacă el nu îmi poate înţelege fiinţa, la ce bun să mai vorbesc? Atunci este inutil: dacă nu îmi poate înţelege fiinţa nu îmi poate înţelege limbajul. Tăcerea este rugăciunea mea, nespusă este întrebarea mea, nedorită este dorinţa mea. Sunt eu, toată fiinţa mea."

Asta este fundamental, este de temelie, este radical – vine chiar de la rădăcini. Cuvântul radical vine de la „rădăcini". O întrebare radicală, de temelie, fundamentală, nu este niciodată pusă de minte. Mintea nu o poate pune; mintea este impotentă în această privinţă. Mintea este asemenea valurilor unui ocean. Poţi să mă întrebi care val este cel mai adânc? Nici unul nu este, nici un val nu poate fi, pentru că valurile pot exista numai la suprafaţă, ele nu pot exista în adâncime. În adâncime nu există valuri.

Mintea este suprafaţa, valurile. Toate întrebările ridicate de minte sunt superficiale. Întrebarea fundamentală este pusă atunci când mintea a căzut. Este o întrebare a non-minţii, este o întrebare a fiinţei. Atunci rămâi cu o întrebare care nici măcar nu este verbalizată în interiorul tău, pentru că, cine o va verbaliza? Mintea a fost pusă deoparte, toată existenţa ta este un semn de întrebare.

Şi când acea întrebare fundamentală este pusă, doar atunci poate Maestrul să ţi se ofere în totalitatea sa. Poate să curgă în fiinţa ta. Când pui o întrebare superficială, bineînţeles că nu poate fi dat un răspuns fundamental, pentru că va ajunge la urechi surde, la inimi moarte. Când pui o întrebare, calitatea răspunsului este deja conţinut în ea.

A şasea întrebare:

Întrebarea 6

NE NUMEŞTI „CEI DIN VECHIME". DACĂ AM FOST CU ALŢI MAESTRI ÎN VIEŢILE TRECUTE, CUM ESTE POSIBIL SĂ-I FI RATAT ATÂT DE CONSECVENT?

Pentru că sunteţi foarte consecvenţi. Fiţi puţin inconsecvenţi, altfel mă veţi rata şi pe mine.

A şaptea întrebare:

Întrebarea 7

AI SPUS CĂ LAO TZU S-A NĂSCUT BĂTRÂN. CUM ŞI-A ATINS ÎNŢELEPCIUNEA ŞI MATURITATEA? A FOST NECESAR UN MAESTRU CA SĂ-L ADUCĂ LA PUNCTUL DE A SE NAŞTE BĂTRÂN?

Nu ai nici măcar simţul umorului. Nu înţelegi o glumă. Acestea sunt doar povestiri simbolice, frumoase în sine, dar dacă începi să pui întrebări despre ele devin urâte. Aşa este pierdut tot misterul şi toată poezia unui lucru; şi asta s-a făcut. Toată teologia este despre astfel de lucruri fără sens. „a fost Iisus născut cu adevărat dintr-o femeie virgină?" Este un simbol minunat. „A fost Iisus cu adevărat înviat după ce a murit, dupa crucificare?" Acesta este un simbol minunat. „A fost o realitate faptul că Lao Tzu s-a născut bătrân, de optzeci şi patru de ani, că a rămas în pântecul mamei sale pentru optzeci şi patru de ani?" Este o glumă minunată în spiritul lui Lao Tzu. Bănuiesc că Lao Tzu a răspândit zvonul – nimeni altcineva nu ar fi putut face acest lucru, este atât de subtil.

Dacă înţelegi gluma, înţelegi. Dacă nu o înţelegi, te rog, nu pune întrebări. Uită de asta, pentru că întrebările o vor distruge complet.

Se spune că de fiecare dată când este spusă o glumă sunt trei tipuri de râs: Primul este al celor care o înţeleg imediat – şi o glumă trebuie înţeleasă imediat, fără nici o pauză în timp, altfel înseamnă că-ţi lipseşte simţul umorului. Acesta e tot farmecul ei – că loveşte brusc, brusc, loveşte undeva în interior, şi tu ştii unde. Poate că nu vei putea să le explici celorlalţi de ce râzi, şi cu cât vei încerca să explici mai mult cu atât mai încâlcită va deveni. De ce râdeai? Este un fenomen subtil. Cum are loc?

Când cineva spune o glumă, gluma merge pe două nivele, aşa este creat râsul. La un nivel, totul este simplu şi obişnuit, nimic special, apoi brusc este o întoarcere la sfârşit, la punctul cheie; la sfârşit este o întoarcere bruscă – nu te aşteptai niciodată să se întâmple acest lucru. De aceea dacă ai auzit gluma este imposibil să mai râzi iar, pentru că atunci întoarcerea nu mai este acolo, deja o ştii. Când întoarcerea bruscă vine în mod neaşteptat, nici măcar cu o secundă mai devreme…totul era jos la câmpie şi deodată eşti pe Everest, şi totul s-a schimbat, şi schimbarea este atât de ridicolă, de ilogică, iraţională…izbucneşti în râs. Dacă înţelegi o glumă, o înţelegi imediat, fără nici un efort din partea ta. Este exact ca un *satori* sau *samadhi.*

Apoi există al doilea tip de râs. Aceşti oameni înţeleg gluma dar este nevoie de o mică pauză temporală. Atunci le atinge doar intelectul, nu toată fiinţa lor: râsul vine, dar este din buze – un fenomen intelectual. Primul râs este din abdomen, al doilea râs este din cap. Ei înţeleg sensul, dar intelectul mereu are nevoie de timp, nu prinde foarte repede ceva. Chiar şi cea mai inteligentă persoană este puţin stupidă, pentru că natura intelectului este de aşa natură că nu poate să sară. Se mişcă în paşi logici, are nevoie de timp, este un progres, un fenomen gradual – pas cu pas ajungi la concluzie.

Acesta este al doilea râs. Va fi palid, nu foarte adânc, nu foarte relaxant, nu un catharsis, doar un fenomen intelectual. În cap se produce un poc, se creează mici unduiri, şi atât. Dar primul râs este atât de profund, încât dacă se întâmplă cu adevărat, o glumă poate deveni un *satori.* În acel râs mintea dispare complet.

Apoi există al treilea tip de râs….oamenii care râd pentru că râd ceilalţi. Ei nu au înţeles, dar ca să nu fie consideraţi proşti că nu au înţeles, râd şi ei, în cele din urmă. Văzând că toţi râd, trebuie să râdă şi ei.

Mulla Nasruddin s-a dus în Franţa odată. Soţia sa era cu el şi s-au dus să vadă un spectacol de comedie. Soţia era suprinsă pentru că de fiecare dată când cel de pe scenă spunea o glumă sau făcea ceva, Mulla râdea aşa de tare că acoperea toată sala. Oamenii începuseră să se uite la el.

Soţia nu înţelegea pentru că ştia că el nu cunoaşte limba franceză. Aşa că l-a întrebat pe Mulla: „Mulla, am trăit alături de tine timp de treizeci de ani şi nu am ştiut nciodată că ştii limba franceză. Cum de înţelegi? Şi de ce râzi aşa de zgomotos?"

Mulla a spus: „Am încredere în om. Trebuie să spună ceva amuzant, şi dacă tot trebuie să râzi de ce să râzi ultimul? De ce să nu râzi primul? Şi când cineva trebuie să râdă, ar trebui să râdă zgomotos. Nu costă nimic, şi mie îmi place."

Acesta este al treilea tip de râs – nu se întâmplă nimic în interiorul tău, este o pretenţie. Te gândeşti că trebuie să fie ceva amuzant, ai încredere în om sau ai încredere în ceilalţi oameni care râd, şi ca să nu te simţi prost te alături şi tu râsului lor.

De fiecare dată când este spusă o glumă poţi să identifici imediat aceste trei tipuri de râs.

Aceasta este doar o glumă á la Lao Tzu. Nimeni nu poate trăi în pântecul mamei pentru optzeci şi patru de ani. Chiar dacă Lao Tzu ar putea, gandeşte-te şi la mamă! Lao Tzu poate este iluminat şi poate, dar mama…biata mamă, gândeşte-te şi la ea. Chiar şi nouă luni este mult, dar optzeci şi patru de ani…Mama ar fi murit demult.

Nu, este un umor subtil. Spune că Lao Tzu s-a născut înţelept. Este ceva simbolic. Chiar din copilăria sa era înţelept. Acesta este singurul înţeles. Era atât de înţelept încât s-a răspândit zvonul că s-a născut bătrân.

Iisus era atât de pur, cum să se fi născut din dorinţa carnală? El s-a născut din dorinţa carnală, nu există altă cale – viaţa nu face excepţii. El s-a născut din iubire obişnuită. Dar povestea spune ceva foarte frumos. Povestea nu este adevărată, dar eu spun că este! Nu este adevărată ca fapt, dar este adevărată ca adevăr. Şi ce este un fapt în faţa unui adevăr? Un fapt face parte din fapticitatea vieţii obişnuite. Nu, mama lui Iisus nu a fost virgină – dacă urmezi faptele obişnuite. Dar ea era virgină, altfel cum se putea naşte un copil atât de pur, absolut inocent, din pântecele ei? Ea a fost virgină. Ea trebuie să fi fost foarte foarte inocentă, absolut inocentă, ca şi cum nu cunoscuse nici un bărbat. Aceasta este semnificaţia. Semnificaţia este *ca şi cum* – ca şi cum nu ştia ce este sexul, ca şi cum nu ştia ce înseamnă împreunarea obişnuită. Dar acestea sunt *ca şi cum*-uri; odată ce le forţezi să fie fapte, dai dovadă de prostie. Şi toţi teologii dau dovadă de prostie. Ei încearcă să dovedească faptul că da, a fost virgină, şi Dumnezeu a permis o excepţie în acel moment al istoriei. Acesta este un mod de a spune un anumit lucru foarte frumos care nu poate fi spus altfel. Acest lucru înseamnă să spui că Iisus vine dintr-o sursă virgină, Iisus vine dintr-o inocenţă pură care nu a cunoscut nici o impuritate a lumii şi a trupului. Atât. Nu insista să fie explicată, pentru că explicaţia ucide chiar spiritul ei.

Ultima întrebare:

Întrebarea 8

AI SPUS CĂ TU EŞTI DOAR O PREZENŢĂ ŞI NU POŢI FACE NIMIC. DAR EU ŞI TOŢI CEILALŢI, SIMŢIM MEREU CĂ ÎN COMPASIUNEA TA PENTRU NOI NE INFLUENŢEZI, ŞI ÎN ORICE CAZ, NE ADUCI MAI APROAPE DE TEMPLUL TĂU. ESTE OARE ACEST LUCRU DOAR UN JOC AL IMAGINAŢIEI NOASTRE?

Eu nu pot face nimic, dar prezenţa mea poate. Când spun că eu nu pot face nimic, spun că nici un eu nu există în interiorul meu; cel care face s-a dizolvat. Deci fără cel care face, cum ai

putea să faci ceva? Dar lucrurile se întâmplă. Şi atunci când cel care face s-a dizolvat atunci lucruri extraordinare se petrec. Eu nu pot să pretind că sunt autorul lor sau că eu sunt cel care le face – eu nu sunt cel care face. De fapt eu nu sunt. Eu sunt doar o prezenţă fără nici o etichetă pe ea, doar o deschidere. Multe sunt posibile dacă sunteţi în prezenţa mea. Dacă îi permiteţi prezenţei mele să intre în voi, să se topească în voi, să devină o parte din voi, multe sunt posibile. Chiar şi imposibilul este posibil – dar nu sunt eu cel care face, se întâmplă. Nu o fac în mod special.

Sunt şi eu un observator ca şi tine. Se întâmplă. Dacă te duci la soare şi îi spui că eşti foarte recunoscător pentru că distruge întunericul pe pământ de atâta timp, soarele va fi surprins. Soarele va spune: „Nu ştiu ce este întunericul. Nu l-am întâlnit niciodată. Nu l-am distrus niciodată, căci cum poţi să distrugi ceva pe care nu l-ai întâlnit niciodată?" Dar se întâmplă întotdeauna la fel: vine lumina, dispare întunericul.

Dacă permiţi această prezenţă care este aici, multe lucruri sunt posibile. Întunericul poate să dispară, dar nu eu sunt cel care face asta. Nu forţez nimic asupra ta pentru că asta ar însemna o violenţă, şi chiar dacă nu ar fi fost o violenţă, nu o pot face, pentru că cel care face nu mai este acolo. Dacă intri în mine nu vei întâlni pe nimeni acolo. Templul este absolut liber. Un templu adevărat este întotdeauna gol. Dacă găseşti un Dumnezeu stând acolo, atunci înseamnă că este un templu făcut de mâna omului. Nimicul este singurul templu.

Da, eu nu îţi fac nimic, dar multe lucruri se întâmplă. Deci nu te gândi că acestea sunt doar în imaginaţie, pentru că acesta poate fi un truc al minţii să gândească că este doar imaginaţie. Pentru că atunci mintea se poate închide. Dacă te gândeşti că acestea sunt doar imaginaţie, proiecţii, asta sau ailaltă, mintea se poate închide şi totul va înceta.

Nu asculta mintea. Cât timp eşti cu mine, nu fi cu mintea ta. Eu sunt o non-minte; singura cale de a fi cu mine este să fii o non-minte şi atunci lucrurile se întâmplă. Nu le face nimeni, ele se întâmplă de la sine.